

**R. P. Honorati Fabri, Societatis Jesu Theologi,
Apologeticus Doctrinæ Moralis Eiusdem Societatis**

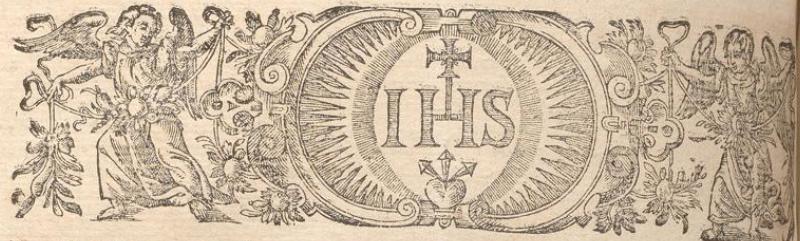
Fabri, Honoré

Coloniæ Agrippinæ, MDCLXXII

Ludovici Montaltii Epistolares libelli ad Provincialem, refutati à Bernardo
Stubrokio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94565](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-94565)

LUDOVICI MONTALTII
EPISTOLARES LIBELLI AD PRO-
VINCIALEM, REFUTATI
à BERNARDO STUBROCKIO
VIENNENSIS THEOLOGO,
EDITIO ALTERA

WILLEM WENDROCKIO
BERNARDVS STV BROCKIVS

Ertium oppigneratae fidei caput statim exolvendum ac libe-
randum esse duxi, Willelme wendrocki, quamquam alio forte modo,
quam quo rem hanc expedire meditatus fueram; intacto enim alter-
us apologistæ libro, cuius aliquam defensionem in aliud opusculum
commodius reiicere volui; alterius lucubrationem partim latinaris
donavi, partim auxi atque suppleyi; multa enim restabant inedita &
ab auctore minime confutata; pūta deinceps primæ epistolæ quodivis
ad imposturas pertinet, cum multa in versione latina emendata,
quamquam hujus rei Lectorem non monuisti, quod certe omittere
non debueras, opera prerium fore, non duxi, eas latine reddere, cum in latinis epistolas mi-
nimè quadrant; ea tamen non prætermis, quæ in has etiam quadrabant; unde, ne quid per-
ret, multa ex iis hic traduxi, reliqua omisi, quæ jam effectum sicut sortita fuerant, nimirum
emendationem imposturarum: longè plura, ni fallor, atrox, ut plenior & planior effet con-
futatio; unde non deerunt, qui dicant, novum potius opus censemus esse, quam antiquum
latinitatē donatum; ut ut sit, modò famosæ illæ tui Montaltii literæ plenissimè confutantur
stent, perinde est, cuiuscumque tandem manu id fiat.

Cæterum cum dictas Epistolas latinitate donaris, non jam vernacularis, sed latinas agge-
dior, nec Montaltium illum primum vernaculari auctorem, sed te ipsum in hac rebus
compello, ut latinarum auctoreni, præsertim cum tam multa mutaris, expunxeris; ad-
dideris, ut quasi novum opus esse videatur. Itaque, semotō Montaltio, de quo jam aliquam
notis, unum te compello; perinde atque si auctor es illarum Epistololarum, ut revera Latinarum
auctor es: tecum uno res mihi erit; Germano scilicet, cum Germano; Bernardo, cum Wil-
lelmo; Stubrockio cum Wendrockio, Theologo Viennensi cum Salisburgensi, uno verbo
Larvato cum Larvato, sic enim facilius & commodius, verbo saltet & stylò pugnatur, cum
bus scilicet armis, & conditione parisi Larvam aliquando posueris, ego etiam ponam; idem
meam oppignerio; alius profecto eris ab eo, cuius personam & nomen præfers; idem tamen
ego, etiam detecto vultu, & explicato dumtaxat cognomine, Bernardo quippe Willelmus, &
Stubrockio Wendrockius indigebat.

PRIM.

PRIMÆ EPISTOLÆ,

CONFUTATIO.

IX quatuor menses flu-
xerunt, ex quo ad te mi-
li meas Notas, in tuas;
Willême Wendorc-
ki; pollicitus sum in
proloquio, me quam-
primum ad te misurum
plenam Epistolaram
Herois tui; nimirum
Ludovici Monaltii, sic
cum Pachalem vocas, confutationem, sto promis-
taque sedulus exequor; & ne tuum Heroem imi-
tabor, qui toties scenam mutat in fabula, quod
certum mihi non accidit, insignis quippe hi-
erat cura est, cum tu ipse illius Literas Latinas
tecum semper agas, ut jam monui, per-
tineat si verus es tuus illatius auctor; hoc enim,
ut in, ingratis tibi non erit, utpote cui tantum He-
roem tam fane personam sustinendam commis-
ta, literam confidit a me initi participes has, illud
tamen, & ante omnia tibi denuncio, res istas a me
invenias & discutendas esse; Christiano & serio
modo, non curili, & hiltronico, qui certe in res
tamen minime quadrat; solidis argumentis agam,
non populares adagii, & meritis paralogismis, qui
tamen Theologicum non sustinent; dicam enim,
ut veram, hoc maximè in Heroe tuo desiderabam
quidam aliqui, vel sanguinis, vel factonis stu-
pi conjuncti, pueriliter obgaigniant. Illud
quod tibi pollicor, & fidem meam oppigneris,
nec rem istam eo candore discussum, ut nec
discutendum unquam vel dissimilem, vel fugiam;
nequiam objectionem Herois tui insolutam
ad quoniam, quod ad stylum attinet, Latinum quidem
alio, cujus tamen operose cultum non affectabam;
tamen, judicem, in rem polemicam non quadrat; ab-
surdum & convitum, & si quid paulo acerbius inter-
tridat, non mihi quoque, sed Heroi tuo, qui
per se illud quasi extortum, impetus velim. Hæc pa-
uperatum, ad rem accedo.

II. Si omnia scurrilia hujus Epistolæ prætermis-
serit, maximam dubio procul omni, patet illius omni-
tamen rem istam vel disputationem, ut nec
discutendum unquam vel dissimilem, vel fugiam;
nequiam objectionem Herois tui insolutam
ad quoniam, quod ad stylum attinet, Latinum quidem
alio, cujus tamen operose cultum non affectabam;
tamen, judicem, in rem polemicam non quadrat; ab-
surdum & convitum, & si quid paulo acerbius inter-
tridat, non mihi quoque, sed Heroi tuo, qui
per se illud quasi extortum, impetus velim. Hæc pa-
uperatum, ad rem accedo.

oracula; mox rudem & ignavum Tyronem, seu di-
cipulum, qui tritias etiam voces non capias; unde
huc illuc discursis, ex hoc & ex illo queris; quid rei;
quid barbari nominis, inquis; quid est hoc, proxi-
mum posse; seu proxima potestas; sciebas haud dubie;
sed histrio tamen agens multa fingis; fateris igitur, te
nescire, quid sit proxima illa potestas agendi; & ta-
men haec insecit a; quam nulla ferula latit, infractus;
ad disputandum de profundissimis divinae gratiae ar-
cans, seu mysteriis te accingis; in quo, nequid, pro-
candore meo, tibi dissimilem, non jam fatetum hi-
stionem, sed ridiculum Motionem agis; præterea
succincti veredatis personam induis; quasi veredum
dixi, nempe huc illuc præcipitas gradus, discursis
que ad instar ignis fatui; jam enim ad tuum illum
vicinum & amicum, Navarra Doctorem, in Jansen-
istas accerrimum te consensis; mox ad Amicum N.
eiusque uxoris fratrem, virum, si quāquam alium, Jansen-
istam; hinc ad priorem Doctorem, ac denuo ad
Jansenistam; indead Monini d' Scipulum; & ab illo;
nulla mora interjecta, ne quid temporis, inquis, tibi
frustra perire, ad Thomitas; Deus Bone; ita redi-
tio tam frequenter, me sedente in licet, ita defati-
gati, ut vix anhelliū recipere valeam; nihil affugo;
literas tuas præ oculi habeo; versus, lineas, verba &
apices signatae possem; ut ut sit, quantumvis variè ac
diversum personam, petulcum tamē & petulantem
scutram ubique agis.

III. Præterea; ab urbanis humanisque jocis men-
daciis & calumniam abesse par est; tu vero quāri
multa in paucis verbis mendacia, quām innumer-
abiles calumnias; pauca præ multis obiter indico:

1. Quod nemo unquam quinque propositiones in
libro Jansenii legerit; notorium tamen est, à multis
allegatas fuisse, appellato scilicet fideliter libro,
capite, numero, qui: Anatus, Petrus à S. Joseph, Mar-
condeus & ali: quām plurimi in hoc præstiterint;
nemo nescit, quām vellegere sciait. 2. Quod in Sot-
bonæ comitiis provocati sint a Jansenistis omnes
comitiū lentientes ad pœnam libri, ut ajunt, & nemo
ex his provocatoriam, ut vocant, denunciationem
acceptare aulus fuerit; omnes tamen bonarum par-
tium Doctores in iisdem comitiis, in ferenda senten-
tia, pro more, omnes, in quam, ad unum, Jansenii te-
xatum & loca citauit; & hoc etiam notorium, sed in
notorius mentiri præcipue vobis solenne est. 3. In
dictis comitiis omnia per manifestam vim gesta esse
nec liberum fuisse, cuique suam sententiam expro-
mete, præ nimis temporis; præscripti ad clepsy-
drum, angustis, & equidem cum omnia inconditis vo-
ciferationibus & affectatis claroribus vestri misce-
rent, ad impediendum; aut retardandum necessaria-
rum illius confessus exitum, supremi magistratus
auctoritas interfecit; ac præfencia cum ultantes
compescuit, & continuat in officio; & cum, data
operâ, in longum suas sententias producerent, id
temporis, quod latit erat, cuique præscriptum est.

Bbb 3

4. Quod

4. Quod plerique omnes in animum induxerint, ut credant, propositiones in Jansenii Augustino minime contineri; immo nullus eorum, qui Jansenii librum lustrarunt, contineri negat; negamus, inquietus, qui tamen librum illum legimus; negatis, satricio; non tamen eo modo contineri negatis, quo nos ipsi dicimus, contineri, ut paulo post evincam. 5. Quod Doctores bonarum partium, nimurum Catholici, fateantur ultra, non de re ipsa, sed de voce a consilio quæstionem agitari; eo dumtaxat consilio, ut Arnaldum ejusque locios gravi censura notatos a legente Sorbona: de re omnino agitur, Willhelme, ea que gravissima; nimurum de divina gratia definienda, liberitate hominis tuenda, arcendis Calvini erroribus. 6. Quod nostri à tuis (ita enim deinceps, nequid forte in verbo & appellazione aliquid duriusculum excedat) quod noſtri à tuis ita tenui limite discludamus, ut illum assignare vix satis ipsi valeamus; quod quam sit à veritate alienum, lippis & tonsoribus nostrum; admittimus enim gratiam sufficientem, quæ plenam & proximam agendi potestatem conferit, quam vos tamen ut monstratis, & pelagianam exploditis, omis̄to alia fere innumerā, contumeliosa, ludicra, falsa; nihil enim aliud hæc Epistola.

IV. Quod vero ad rem attinet, quæſtio facta jam dudum expedita est, & cavilli vestri dissoluti; & ut pres̄ us texum agam, non negabis, opinor, materiae illud propositionum (da mihi quæſto hanc vocem) in libro Jansenii contineri; nullum ex tuis unquam natum tunc, rerum scilicet istarum peritum qui hoc negaret; nihil enim reliquos moror, qui nec Augustinum, nec Jansenium de facie, seu de fronte norunt, sed uno dumtaxat factioſis studio ducuntur; hoc igitur non mihi negabis, ut pote qui agas, cum homine rei perito, qui volendo lustrandoque tuo Jansenio ſepe ac ſepiis digitoſ trivit; verba quippe illa proſtant, & materiae illud, appello, manibus potius palparū, quam oculis videtur; nunquam ſaltē id mihi ſerio ſcīcītātē vestri negarunt: ubi tamen inde inferre volui; propositiones igitur damnatae in libro continentur; conſequentiā illīcō negarunt; quia ſcīcītātē, in quibanc illi, ſola verba non faciunt propositionem, ſed maximē verborum ſenſus; cum verba ſint quāli materia, ſenſus verò forma, & quāli anima propositionis; non continentur igitur illa propositiones in libro Jansenii, nimurum in eo ſenſu, in quo ab Ecclesia damnatae fuerunt; annū, haud dubiē, cum tuis, & nihil aliud vultis; quamquam hoc distinctē paſſim non clamatis, nec vulgo prædicatis; quod enim ad maximam hominum partem attinet, vobis perinde est, ſive forūam propositionis à materia, id est, ſenſum à verbiſ distinguant, ſive non distinguant; & cum vix ē decēm millibus unus librum Jansenii legerit, reliquias ſanē facile perſuasum reſtat, vestris ſcīcītātē mendaciis, cultioris præſertim ſtyle & multiplicitate ſactionis apparaſu inſtructis, dictas propositiones in eo libro minime contineri; Hinc mendacia vestra nunquam ſine lucro; at cum certa ſemper animarum jaſtura.

V. Ut autem breviſſimo ratiocinio rem hanc conſciām; id dumtaxat volo à vobis, & nihil aliud Ecclesia voluit, quæ propositiones veſtras ut hæreticas damnavit; nimurum ut dictas propositiones, quo ad materiale tantum, ut dixi, ſeu verba, quibus conſtar, ex libro Jansenii excerptas fuſſe, agnoscatis; quod vero ad ſenſum attinet, quamvis Ecclesi illas in ſenſu Jansenii damnatas fuſſe, dicat, ita intelligendum est, ut in ſenſu proprio, naturali, vulgari eorum verborum, quæ in libro Jan-

ſenii extant, damnatae conſeantur; ſive fidem, cordis & mentis uisque ad te non penetrat, inſuſiūtū & censuris, ad verborum ſenſum tantum attendit; non qualemcumque illum, ſed nūm & proprium; ne alioquin, ſi ad improprium, qui multiplex eſt, attenderet, fideles jure coſtum reponſent, quis ſenſus ex multis ab Ecclesia elat natus conſeretur. Itaque, Jansenii ſenſus Eccleſia vocat, proprium & vulgare illorū verborum ſenſum, quæ in libro Jansenii extant; unde, & quantum voles, ſenſum illum, proprium ſeſſice, in mentem Jansenii non eſt, ſed aliud; hoc eſt nihil ad me, nihil ad Eccleſiam, quæ mentem & dicendum Jansenii in hac cauſa nec curavit, nec indagavit: modò igitur fateatis, verba illa, materiale illud, ex libro Jansenii excerpta fuſſe, mihi factum. ſenſus enim proprius verborum notiorius cum alia in dagatione minime indiger. Hoc autem modo Eccleſia huc uisque ſe gemit; nimurum ut propositiones auctiorum in proprio verborum ſenſu configat & notet, ex quibus illa conſtant; cum ſenſus improprium multi ſint, ut dixi, nequum certum eſt in quem illorum, Eccleſia conſideraret: ſed hæc tue ſunt vitilignes, iis certum abſimiles, quas jam olim Eccleſia in Amanuſiavit; in his porrò ne micam quidem diſtatiſtis eſſe, video; nimurum apud illos, quia intelligunt; quamquam hoc tibi parum eſt, aliam auram captas; & quamvis magnum thelogium agas in hac ſcena, vix tamen, ut leno nolco, nec Heroa tuum, niſi forte perſonatum.

VI. Nonnulli deſideraſſent, ſatſcio, ut Alexander illam clauſulam, & in ſenſu, ab eadem Cœnac Jansenio intento damnatas, ab ultima ſua conſiſtatione ablegaſſet; ablegari potuſſe, non nego; id apponi & allegari debuſſe, conſtantissime alio, ut prima damnationi conſuleretur; nihil tamen aliud, hi verbis Alexander, niſi quod illæ propositiones damnatae fuſſent in proprio illorum verborum ſenſu, quæ in libro Jansenii extabant, & que ſolū in Jansenio intentum eſſe, jure preſumebantur, quiſquis enim loquitur, aut ſcribi, id tantum ſenſu preſumbitur, quod verba ſignificant & ſonant, neppad eum finem inſtituta ſunt, ut ille homine utatur, tanquam proprii ſuarum notiorum lignis & forte ſecus accidat, fraudem, ſi cionem, mendaciam & dolum homines reputant. Itaque Eccleſia Cœnac Jansenium, non per ſi cionem & dolum, ſed ut revera ſentiebat, ſcribiſſe, jure ſicut, eque verba in proprio ſenſu accipienta eſſe; non quod definiuerit, hanc ipsi mentem re ipsa ſuſſe, & in terioribus illis, vel affectibus, vel conſiliis Eccleſia non judicat; unus Deus renes & corda ſicut unum, quod mera preſumptio fuerit (da mihi quæſto hanc vocem) nimurum ſenſus auctoris, ex illius verborum baurem ſunt notoria; quia in libro palam extinxit his vides, quam inaneſ & inuileſ ſuſſerunt deſcrip- tiones veſtræ ſuper hoc facto, ut vocaos; quam vana nonnullorum terricula, qui Alexander per hiſ ſitem tantum non moverunt, à quibanc dubiē rem iſtam, vel diſſimulatam, vel nomi- nant, ut illa ſuſſe, purarim; cum ſcīcītātē inveniunt, inde deles obſtrictos maliſſe, ad certa fide reuendicant. Propositiones illas ex Jansenii libro excerptas, in ejus ſenſu damnatas ſuſſe: in quo, ut minime loquar, hallucinantur; illud eſt fidei notiorum, quod fidei non terminat, &

VIII. Faterisitgur ultiro, Wendrocki, peccanti homini aliquid revera deesse, quod necessarium sit, ut possit, non peccare, seu quod eodem recidit, à peccato abstineat; aliquid, inquam, ab ipsa peccati negatione, vel absentia distinctum, quod nimur ex parte causa teneat; v. g. ut eodem utar exemplo, quod tu ipse fuggisti, perinde homini peccanti deest aliquid necessarium, ad non peccandum, id est, ut valeat non peccare, ac deest oculo aliquid ad videndum necessarium, quando lumen ipsi deest; agnoscis, opinor, singulare, non dicam sententia tua, sed erroris tui exemplum; nihil plus potest, ad non peccandum, voluntas, quando peccat, quām oculus, cui lumen deest, ad videndum; itane vero igitur ut oculus, defectu luminis, necessariò non videt; ita voluntas, defectu quāe necessarii, gratia scilicet efficacis, necessariò peccat; annuit, haud dubiè; immo libertatem tantum à coactione admittit, & rejicit à necessitate; sed hæc est tercia propositio damnata; non tantum interest, inquis, mille vias & effugia facilè nobis occurunt, ad eludendam censuram; hæc vox necessitas mille modis intelligitur, mille patitur exceptiones; antequam omnes discussa fuerint, non modicum tempus fluit; interea respiramus, & jocos miscemus, & miseris fatigamus Molinistas; si hac dilectè non dicitis, cogitatis saltem, immo, ut parum latè loquar, dicitis in actu exercito, id est, perinde agitis & scribitis, ac si illud diceretis: hoc præcipuum est sententia vestre fundamentum, quod Patriarcha, seu Moyles vester plurquam quadrangularis adstruxit; nimur necessitatem libertati oppositum non esse, sed coactionem solam; ac proinde non semel dumtaxat, led omnino semper necessariò peccari, quando peccatur; quia scilicet illud ipsum deest, quod à peccante non penderet; quodque ad non peccandum necessarium est, nimur gratia efficacis; quando vero aliquis bene agit, id fieri, necessitatis est; habet enim gratiam à se intrinsecè ac præcise efficacem, qua tenet ex parte cause, & ab hominis voluntate non penderet; nam non est curientis, neque volentis; & cui voluntas relisteret non potest; quis enim Dei voluntati relisteret agnoscis prima principia doctrina vestre, cui mordicū adhæret; nihil affingo, sed, ut ruris, hæc doctrina damnata est in 3, propositione; idque diserè; nec video, critica errorē & anathema, oppositum defendi posse.

Bbb 4

IX. Nal.

IX. Nullum negotium, inquis, hæc nobis facerunt; habemus centum modos, explicandi tertiam propositionem, quibus eam à censura vindicamus: præterea stat, stabitque in æternum, inconcussa & indubitate. Thomistarum doctrina, de gratia à se intrinsecè efficaci, quam unam, ut firmum & immobile fundementum doctrinæ nostra statuimus; denique nobis restat ineluctabile argumentum, sine gratia efficaci, agere non possumus; sed illa sæpe deest; deest igitur id, sine quo agere non possumus; igitur & proxima deest potestas agendi; addis autem, cum etiæ hæc à Thomistis admitti; nec non iis virtio virtis, quod sibi contradicunt, cum & deesse gratiam efficacem fateantur, eamque ad non peccandum necessariam, velint tamen, posse proximum adesse: ante omnia, est, quod ad viros doctissimos te remittam, qui opera mea non indigent, & facilè juxta sua principia tua tela retundent; ego sicut ne quid forte dicam pro eorum defensione, quod ab iis dissentiat, vel hoc nomine, ab ea mihi abstinendum esse putavi; expedito igitur tuum illud argumentum, quod centies ingeminas; gratia, inquis, à se intrinsecè efficax ad agendum necessaria est; hoc eadem facilitate negatur, qua adstruitur; nullam enim talem gratiam admittimus, qua libertatem omnem tolleret, & peccandi necessitatem induceret; si tamen in eo peccatur, quod necessariò sit, vel omittitur; vides, quām infirmum sit tuum illud argumentum, cuius antecedens non solum modò, sed absurdum & impossibile reputatur; sed, inquis, id saltem non negaveris, daxi aliquam gratiam efficacem; illud enim citra errorem negari nequit; ita est, admitto, agnoscere gratiam efficacem, nimirum illam, qua suo effectu non unquam frustratur, & quam toties Augustinus contra Pelagianos disputans vindicavit. Bene est, inquis, hæc enim multis etiam non datur, & tamen ad agendum necessaria; deest igitur aliquid, ad agendum necessarium; malè igitur posse illud proximum scutulisti; erras, Willehme, erras, & te non difficilè erroris convincerem, si rerum Theologicarum paulò peritior es; dicam tamen, adeò dilucidè, ut ea, qua dicam, Tyronum captum minime superent.

X. Gratia efficax ex duobus constat, nimirum ex se ipsa, vel ipso esse, vel ipsa curitate, (condone mihi hæc verba) & ex habitudine seu respectu; ut ajunt, ad effectum, seu futurum, seu præsum: primum absolutum quidè, ut vero cant; alterum vero, respectivum; primum autem sine altero esse, nihil veat, quia ab eo aliqua connexione necessaria non penderet; quam tamen importat gratia vestra, nimirum à se intrinsecè efficax, ita cum illud posse proximum ex parte causa sit, ut patet, ac proinde causam completam, ut ajunt, postuleret; non est dubium, quod primum illud caput gratiæ efficacis, absolutum illud, res illa, esse illud, enitas illa, semper ad sit; hæc autem ad futurum effectum velad non futurum, necessariam habitudinem præferit; ad neutrum quidem distributivè; tam enim ad futurum, quam ad non futurum; ad alterum vero distinctorum, si vel Tyro es, has Scholasticas voces intelligeres, quas exponere quasi me pudet; faciam tamen obiter; procedamus apodicticè; sit enitas gratia A, tibi à Deo destinata; vel contenties illi, vel dissenties; alterum ex duobus; idque ad libitum liberè, & pro arbitrio; & Deus, quem nihil sanè latet, hoc novit; unde illa enitas ex te non respicit potius consensum futurum, quam dissentium; quia & quæcum utroque conjungi potest; & hanc præcisè dico, esse necessariam, ex parte causa, ad agendum; nec sine illa, causa efficiet completa,

ne posse proximum esset; jam vero, si statuamus, vel impo-
ponamus, effecum futurum, illico ex hac hypotesi in-
sultat, seu pallulat in dicta entitate, habitudo ad effectum
futurum; igitur illa entitas, ut tali habitudine effectu
gratiam efficacem confitit, cui etiam accidit in-
abilitas; consequitur enim effectum suum insufficiens
accidit, inquam, à scientia Dei, que nec tali potest, ne
fallere, quatenus ad futurum effectum terminatur; &
verò statua ut dissentias; illico refutata habitudo illa
gratia ad illum, & sub tali habitudine, sufficiens
pellamus; efficax enim semper habet suum effectum,
quem tamen potest, non habere; sufficiens vero
quam habet, sed habere potest. Unde tempore & de
causam ex parte causæ, & causam ita completa, ut nihil
potest, ut causa est, præscindendo scilicet a prædicta habi-
tudine, quia ad rationem causæ non pertinet, sed causa
est: cum igitur nihil unquam de sit causa libera, quod
ad scilicet præceptum obligat, haud dubie posse
muni inest; igitur peccanti gratia non deest, necessaria
scilicet, ad non peccandum, cujus opera, si quis
potest non peccare, si vellet.

XI. Unde peccanti deesse fatemus gratiam efficacem est, id est, cum habitudine ad contentum futurum non tamen gratiam, ut sufficiens est; id est, com-
binatione ad dissentium; hæc autem in peccante possum
proximam constituit illa verò in non peccante
re ipsa consentiat, seu agat gratia, ut efficax, ne-
cessaria est; non tamen ut possit agere; ad hoc enim imponit
satis omnino est, quid, quo in his tam difficile ap-
plicatur tuum illud stramineum & irane argumentum,
duobus fere verbulis diffidatum; nunquam ergo vole-
tas sine gratia efficaci sit, nemo id negat, & posse
terminis non unquam potest agere, sine gratia efficacem
futurum est; quia sæpe refutat gratia, cum tamen potest
non resistere, distinguere dumtaxat causam ab effectu
causæ, quæ sunt ex parte causa, ab iis, quæ sunt ex parte
causæ, & tibi aut latenter tuo arguendo facies in, &
etia hæc inquires, Augustini Doctrinae repugnat, non
& facis dogmatis; nam juxta hypothesim illam Ma-
nisticam, gratia voluntatis sit pedissequa, & efficax
est à voluntate, & Homo le ipsam discernet; con-
rentique & voluntis est, non inservientis Dei. Contra
hæc toties diffilarunt auctores nostri, Anicius Præ-
tim, & Martinon, præter Suarem & antiquos, omni-
ties eadem pudeat retractare; dico tantum obitum
Augustini ita sentire, ut velit, liberum voluntatis potest
esse, vel ad libertatem, vel dissentientem gratia, ut dicitur In-
dendentium, quod ex verbis Augustini doctinam habet
de hoc arguento tradidit; quidem nisi voluntas liberè
contentiat, gratia suum esse & non habere, nec
am voluntas bonum effectum, nisi præveniat & de-
bet gratias unde re & Paulus, non ergo sed gratia voluntatis
cum. Hinc voluntatis est, le qui gratia monitione, ac-
cide pedissequam esse; cum tamen liberè sequatur, po-
test non sequi. Quid autem dicitur, efficacia est vo-
luntate, ambiguum est; nam equidem nisi voluntas con-
sentiat, gratia efficax nunquam est; nec etiam voluntas
consentire valet, nisi gratia illam præmonit, prævenit
existet, adjuvet; unde efficacia gratia est ab ipsa voluntate
cum habitudine tamen ad contentum voluntatis
rum; nec propter ea homo se discernit, sed Deus in-
tendit; quatenus gratiam efficacem illi decernit; quod
nam homo consentiat, habet à gratia & à se quatenus
hanc gratiam habeat, cui consentiat, alio deo
est, qui potest quamlibet aliam decernere, cui non con-
sentiat; efficacem autem à non efficaci Deus disti-
guit, operâ scientiae meditata, cuius seruū pceptus alio
est, ut per eam distinguat, seu discernat, gratias efficacem
a non efficacibus, quod nisi fuerit, ageret ex modo.

stant, nec illi decretu, quo gratiam efficacem alia
destinavit, facere satis posset. Non est igitur vo-
lens, neque curerens, habere talem, vel talem gra-
tiam, pravissimam à Deo efficacem; sed solius Dei ini-
tient, sicut profecto sit volens, seu voluntatis,
colleget sibi gratia consentire.

XII. Undevides, quām facile argūmentorum
victorum machina corrūt, quāt ab Eterodoxis
acceptis, quod certe summā vobis gloria veritūtis,
in eum jam ab antiquis nostris Theologis dis-
culpū & penitus excusa fuerint, difficile nobis non
esse, eamdem spartam ad ornare: itaque, duplex esse,
non duplex entitas gratia non est, sed eadem proisus,
non duplicitate habitudine, ut dixi, nempe vel
consentanea voluntas motioni gratiæ, ad eum scilicet
efficiū ponendū, ad quem gratia inclinat, vel
non content, si consentient, idque per ipsam gratiam,
huc dicut efficax; si verò voluntas non consentit,
nisi per seipsum, reliqua gratiā, hæc sufficiens
tunc appellatur. Quid amabo hic difficile? quid
implicatur? quid vel mediocris ingenii superat
cūm dicas tamē, à te non intelligi, quid sit fuligine
et pessimum; huc illuc discursis, ut ab aliquo Do-
ctori Molinista, Thomista, Jansenista discere va-
lens, sed per sinceritatem Jansenianā, ut à mulier-
culo scilicet quid platus & auta palatinæ captare
cūm hinc forē in his literis; quas ad te Amicūs
Provincialis rescripsit, honorifica illiū Palladis
manū, que tuas literas ad eū commendabat; sexui
placitudines, & hæc ut præcipua est politicae ve-
lud corporis antiqua fuit tui similitum industria;
et hoc iure erruimus vñorū propagationem. Ut
residēt Epistola iusta bilance appensa, nihil mihi
turbat, nisi mera mendacia, in narrationi
processos & sales, in rebus seriis; fraudes malè con-
stitutis, in consilis; eretores in fide; in te sacra, con-
tempnus Theologis, incredibilē inscitiam;
et verbō cœtrilem fabulam in scena:

SECUNDÆ EPIST.
Confutatio.

Rores cum literis tuis propagas & multiplicas; & ut ex falso, falso sequitur, ita propterea error ex errore. Negasti supra potentiam tuam, seu posse proximum non peccatandi, in pecunia: ex quo recte omnino deducis, non dari gratiam sufficiens; si enim quidam alius deest, ne sufficiunt ad non peccandum, ex parte feliciter causatus deesse, dicitis, nimis gratiam illam nostram inveniunt esse efficacem; illud revera quod est, non est, ut cum Scholasticis loquaris, sufficiens esse; jam mihi recte omnino ratiocinari videris, quid tibi laudis promerita negem; cum enim posse pise illud, portas tuas illam constitutas, si haec pleia completa, proxima non est, sed aliquid aliud, uti secundum postulat ultra, illa profecto sufficiens est, arque adeo uno quasi verbo, totam rem ille est, prolixam disputationem expeditis; una dicitur, tamquam gratia a te inveniatur esse efficax, nunquam illa divina gratia suo catere effectu; nunquam illi datur; nulla igitur gratia meret sufficiens datur; non quidem, ut dixi, ratiocinari, si enim datur tamen effectus, non datur meret sufficiens; et si plena potest, non est; aliquid deget; igitur quod est, non sufficiens.

ris est, non sufficit; recte, inquit, ratiocinari, sed male sentis; errorem ex errore, vi sane legitima consequitionis deducis; in qua nihil est, quod desiderarem, hinc ut saltem mediocrem te logicum esse non abhuerim, ita parum Catholicum, immo errantem hereticum esse, constat; quid enim amabò tuum illud ratiocinium? falsum ex falso, heresim ex heresi, errorem ex errore infers, & abyssum abyssum invocat: ubi vero tuum illud antecedens negavero, qui tandem tuum illud consequens abitum iri putas?

II. Sed relegamus tua vestigia, idque sanè carere ac pedentem, nam via lutulenta est. Initium ducis, pro more, à scena fictione, fingis ante omnia incogitanti adfuisse; tum illum N. hominem à pueri tibi amicum, Jesuitarum consilii intimum, à quo de Jesuitarum doctrina & lensi certior factus sis; hi quippe docent, quamdam esse gratiam, sufficientem scilicet, libero arbitrio famulanten, quæ pro solo illius nutu, nunc potiatur, nunc effectu caret. Est sanè, quod mirer Willelme Wendrocki, letum istarum tè adeo ridetur esse, ut ea Jesuitis akingas, quæ tuncquam tis venerunt in mente: quis tuncquam præter te & tum illum amicum N. fictum tamè & personatum, illam gratiam sufficientem ab his adstrui, dixit, quæ nunc suo potiatur effectu, nunc caret; & quasi verò, fixum, ratum, immo tritum apud eos non fit gratiam sufficientem illam esse; quæ licet effectum suum consequi possit; eo tamen potiatur nuncquam: deinde; cur dicas, libero arbitrio famulanten idque ad invidiam; quasi divinam illi gratiam; ad instar vilius mancipi, proculeandam esse; Jesuitæ docerent, cum potius liberum arbitrium, liberè tamen; divinitate gratiæ serviat: Tu fingis servum nequam, qui Heros famulati teneatur; cuique optimus Heros, præter honesta imperia; illa omnia suppeditat abundè; quæ ad munus obendum, necessaria sunt; eam deinde, rectè serviat; amplissimo præmio donaturus; vel gravi multitutinis pena, si ut patet, exequutus non fuerit imperia; An dices; Herum servo illi nequam famulati? plurimum ridiculusis profecto sit, qui vel id somniet: illi nequam liberè servit; ac perinde id ipsi liberum est, bene, aut male servit; inique auxiliis; ad eum finem; rectè scilicet famulandi, suppeditatis, uti, vel non uti?

III. Exemplum apodoti non indiget; Deus superius hominum Heros & Dominus est, qui bonum imperat, malum vetat; & quia neutrum homo praestare potest, nimis nec bonum facere, nec malum fugere; propriis scilicet viribus, in hoc praeletum corruptum natura statu, omnia illi auxilia & adjutoria, ad eum finem necessaria, abunde, ut ille, suppeditatus, nec enim Deus acerbe & avate imperat, quorum scilicet libeto usu divinum mandatum homo exequatur; libero; inquit, uolu; audiu; id est, si quibus homo libere utatur; id est, si velit, utatur; secus verbum, si nolit; an quispiam ea propter jure dixerit, Deum homini & divinum adjutorium libere voluntati servire; qui potius Homo Deo servit; sed libere; item voluntas divina gratia libere consentit; nisi enim hic familiatus, hic consensus liber esset, ad merendum; vel demerendum minimè juvaret; videntur; an tu & tuus Heros recte de divina gratia; per te mihi; queso, iteat, quid de te & illo sentiam patilis liberius exprimere: in hoc argumento turpiter erratis; Lutheri & Calvini Haereses dudum proscriptae à Republica Christiana, quasi postliminio restitutas, in exsilio lucem rediuitis, docetis, spargitis; constitutiones Apostolicas cavillationibus vestris eluditis; in hoc tamen reliquias Haeticis callidiores, quod intra fines

fines Ecclesie vos continetis, ut pingues proventus Ecclesiasticos retinere valeatis; in quo quidam ex vestris, non ita pridem, Calvini & sociorum, non fidem, non doctrinam, non zelum, sed prudentiam desiderabat: facile coniicies, quis ille sit; alioquin hominem, aliam satis notum, appellare non digneatur.

IV. Pergit tuus ille amicus; tibi enim scilicet anti de novoru Thomistarum sententia, iis certe repugnantia tribuit, te in omnibus suffragante; nimis quod gratiam illi sufficientem admittant, sed quae sufficiat & non sufficient; sufficit enim, si verè sufficientis est, & nihil ultra, ut necessarium postuleti; at verò non sufficit, cum aliquid ultra requiratur; verbo igitur sufficientis est, re tamen ipsa non sufficientis: nihil ego ad hæc; doctrinam homines non levi à me injuria affici, putarem, si cum sibi ad propriam defensionem sint satis, defendendo illos suscipere; præterquam quod, non nihil, ut dixi, forte nolens, refutando ac defendendo adstrueré, quod nō: ta ipsi, suæ sententiae principi longè melius edo & tibi, & quæ probarent; illud unum dicere non dubitem, quod publicum est & palam prostat; hoc ipsum à Jesuitis præcipue Thomistis recentioribus opponi; nimis ex eorum sententia sequi, nullam dari gratiam sufficientem; quod certe ratiocinio confitetur ac demonstrate Jesuita sibi videntur; Thomistæ tamen, quamvis forte super hoc, nonnulli ex iis tantulum vacillent, negant illam consequentiam; & hæc lippis & consolibus nota; hinc etiam videre, est, quam parum in rebus Theologicis veritati sitis.

V. Pergit ille amicus, seu fabulae auctor; tibi enim querenti, quid esset, cur Thomistis Jesuita aggregarent se, nec ipsos oppugnarent, itidem, ut Jansenistas; illico reponit, opus non esse; nec ita in tantum videri Ecclesie valentibus; alienum hoc esset, inquit, à Societatis prudentia, cui, evicisse satis est, gratiam sufficientem à Thomistis agnoscí, admittique, saltem voce tenuis: nec mirum, si cum Thomistis rursum committi Societas defugiat, à quibus, super his, tantas olim molestias passa est; & hic egregiam Jesuitarum calliditatem & Thomistarum scutitiam laudas, non defunt profecto qui satis ingenio fabule inventionem laudent, ex qua forte apud mulierculas & illiteratum vulgus, plaustrum referes, fibilis tamen, & manuum explosione à peritis omnibus & doctis excipiens; hincemperciunt, decretis pontificis cautum esse, ne quis de illa controversia, pro una, vel altera parte, scribat, quibus omnes Catholicos standum esse putant; tu verò non ita, utpote qui decreta pontificia parum, aut nihil curas. Jesuitis ponogram accideret, non Thomistas modo, verum etiam omnes alios à vestris erroribus alienos esse; quod utinam consequuntur essent, sed novitas erroris fautores sequacesq; suos semper habuit, habebitq; in posterum: eò reliqua via degenerat, multa de his prudens reticeo, si tacero, publica monumenta, multa licet, clamabunt; illud igitur omnia asseveratio à me dictum esse velim, ut summopè dolere Jesuitas, quod longè pluies, quam par esset, vestris partibus accesserint, quo fine ducit, Deus scit; qua fraude, vel arte inducti, homines etiam sciant; ita vehementer latari, quod multi velante vobis aggregati, deinde segregati fuerint, vel nunquam vestris partibus adhæserint; in quo certe non erat, quod egregiam illorum calliditatem laudares; nullus enim hac in re calliditati locus fuit; immo parum callidè, ut ita loquar, egissent, si hac arte, sua confilia direxissent, ut sibi Thomistas, contra Jansenistas asciscerent; credeminihi, Willelme, Jesuitæ cum Thomistis rursum com-

mitti, non defugunt; nec præteritis molestiis fibi creatis illo modo terrentur; nec vident, semper dicitur Pontificis, quibus id vetatur, ex suo usu non esse, nesciunt ipsos vehementius urgere; metu sunt Chimæras, que nihil verisimile præferunt; quin immo, si calidè de humanis dumtaxat artibus agerent, non parum allorum sententia inde momenti accederet, quod Thomistæ Jansenianis partibus starent; cum enim Jansenistis doctrina damnata fuerit, ut heretica, impia, blasphemica, inde lesuitarum doctrinam Ecclesia confirmare conatur, quod Thomisticam, si eadem esset cum Janseniana, letitiae oppositam, eadem Ecclesia damnata, immo non defueret politici quidam, qui Annato imprudente verterint, quod nimis solicite Thomistæ à latenter abstraxerent, quasi timerent, ut his illi, iusto procedere, jungentur; unde forte doctrina Societas, de divina gratia restasset maximè confirmata; hæc Politici quidam, etsi tamen fecerunt, qui Anno ac prudentiam in hoc non fecerunt laudavi, quod scilicet plus veritati & religioni, quam privatæ suorum causæ detulisset.

VI. Sed pergamus in tua fabula, peregrinationem reas denuo relumis, & te ad Dominicanos confers; nimirum ut eos tuis iocis scurrilibus, præbentes omnibus dendorum tibi enim querentibus ab uno ex illis, utrumquam sufficientem admitterent, & hæc esset Thomistæ scholæ sententia; illud in hunc modum pluquem sonoricè reponentem inducisti; iste ipsa, inquit, quia libet mane in Sorbona, vah quam pulchre exposuit, non enim hoc implevi, ac nisi per clepsydram teferre, in fundum illud extinxeram, jam Parisii perulgaverunt. Nutu sententiam dicit, quasi Monachus in Sorbone, & haec dumtaxat fine, ut dictum illud religiosis Doctores injuriorum infesterent, eosque inficitæ & modica literaturæ in simulatores, redendos in scenam adduceres, tunc inquit, eo dumtaxat fine à te dicta, seu fida esse, colles. Sed mi homo, velis, nolis, Regularis, sic enim vocamus, summo tempero honori Sorbonæ fuerunt, eamque hinc egregiis monumenis maximè illustrarunt; Quid Aleth, Doctor Angelicus, S. Bonaventura, Scotus, Maitre, aliquæ fere innumeræ suum antiquiores, tum etiam et recentioribus ad rem literariam, & sacram præficiem doctrinam contulerint, neminem, opinor latet, quæ librorum & literarum peritus, nullam comparationem instituo, quod forte odiosum esset; ab his, ut cuiusvis, etiam minimo, quidquam laudis detracitum velim; illud unum dixisse, satis, Regularis doctrinæ & Sanctorum monachis nunquam in Sorbona defuisse.

VII. Mox ad disputandum conversus, ostendit, ut faltem conatis ostendere, gratiam illam sufficientem Thomistarum non esse sufficientem, cum alia quædam necessaria sit; & hic ita urges hominem tecum, ut dicitur, colloquenter, ut is dare manus quasi videatur: tunc cur quælo hæc, quæ frustra esse sciebas; quid tibi, ambo, cum Thomistis, quibus, utruefici, singularis est rem hanc explicandi modus, non forte omnibus per nos multo enim audiisse memini, qui dicent, illam à te non capi, unde accedit, ut nonnemo, ita, qui non capient modum illum, ut summa difficultate, credere necessitatem impoluerit ut sit, Thomistæ hoc loco fendeudos non suscipio, hinc provincie ipsi simet, credi mihi, non deerunt, & potius difficultas queque obtrahit, quælibet sufficientem gratiam tenuerint, præsupponit idem prius sit & posterior; ante & post, causa & effectus, aliisque hujusmodi; cum reverè pateretur, peccare in Philosophiam, quam in Theologiam & fidem: Quare tuus ille acerrimus lanista in eos graviter invenitur, & grande celus, gravem culpam is exprobaret; vellet, ut gratiam illi sufficientem, & cum ea fidem Catholicam ablegarent; cum gratia sufficientis dogma Catholicum

convenit, quod scio quidem, à vobis non ad-
missum, inde fuitam occasionem præbetis, damnati
vocatus in simulandi.

VII. Hic acutum Augustinū, sed nullo citato loco,
negat certè agnitus, errori vestro suffragari; negat certè
agnitus, dari omnibus gratiæ efficacem, gratiam
inquit illam, quæ dat posse simul & velle, de hac e-
videntiæ ut plurimum contra Pelagianos disputans
in Augustinus. Hæc sanè concedimus ultrò;
videlicet Doctor sanctissimus negat, gratiæ il-
lustræ, præceptio scilicet instantiæ, quæ dat, posse à
passu oblinicari, nec re ipsa peccetur, non quidem
pedeclata gratiæ, sed per vitium voluntatis: sed no-
naturas in scena inducis, nimirum tres medicos,
videlicet ab homine multis vulneribus sau-
punctatis & nullam nisi in Deo spem esse denunci-
tare negat, eis lethalia, & bono animo sau-
cure, iubet, idq; per merâ assentationem; tertius
deinde blandienti medico sese aggregat, & gregat, di-
cens sufficiens esse, ut domum suam repeatat;
videlicet, in primis integras, quamquam viribus destru-
tis, non potest parabolâ non indiget; saucius ille vul-
nus hominem in naturâ corrupte statu represen-
tans, nimirum Jansenistam, secundus Jesuitam,
tertius, Thomistam, nimirum iuxta tuum sen-
tientem, sed, & bone, quis unquam Jesuita ne-
got, dominem in eo statu, divino adjutorio indige-
natur, quam dixit, sine gratia quidp; posse, quod
videlicet perireat; nunquid omnes Catholici di-
cunt, quod omnes viribus relictum nihil posse, nec
admittentem esse; ut Paulus moneret, non admittit, ut
negat, Jesuita gratiæ efficacem, sed tantum suffici-
entiam omnium affingit; utramque admittunt, cù
nigrae Catholicae; tu vero per damnatum error, &
non duxas; Catholicæ igitur illi sentiunt cum
videlicet, contra Ecclesiam, non admittimus
quoniam gratiam à intrinsece efficacem, quæ repug-
nat in se, & est enim efficax, & non efficax; pri-
mū, quia talis statuit; alterū vero quia suo
tempore fine careret; cum enim necessitatim induce-
re, nec merendum ejus presentia, nec ad demer-
cendi obliuionem quidp; conferret, & hæc mulier cu-
ratus narratis, nimirum, Jesuitas Pelagianos esse,
negant, quoniam gratiam efficacem, aliaque hujusmo-
dii dixi, fidei catholicæ dogma est, quod utra-
qua deum, quod neutra voluntati necessitatim
imponat, quod liberū arbitrii non destruat,
ut, uno verbo quod talis sit gratia Christi, ut
providatis consentire, aut dissentire possit, si velit.

Il. His ludicris, seu comicis præmissis, tragica de-
bet facere, & eis lane truculentiora, quod Thomistam
ut palinoram adegerit in eadem scena; cuncta
vita hæc, licet, licet, eumque induixerit fatentem ul-
tradicam se ad gratiam sufficiens adstruendam à
populo suis, quibus, inquit, si obliteret, quid de me si-
cure, calum Abbaianum commemorat, denique
tum traducis, quasi hic rationibus privatis & hu-
manis adiunctis, veritati Catholicæ renunciarit, quo quid
de homine religio dici queat, non video. Illuna
deinde inducis jactantem Bullam illam si cœtiat contra
Ecclesiam, & deinde Jesuitis imponentem, quod hi po-
sunt imperitia, in hæreticorum erroribus, à vera S.
et doctrina se cœtiendis, abutentur, & non mul-
tum, sic dogmata sua dissipant, ut populorum
in se ipso tū dominatum venerit. Sed mihi homo,
in illa metra bullæ est, & plusquam si cœtiat, nemo nescit,
nihil prius delatum, à cœtiâ immunem remissum
sufficiat, quia via causa cum auctore tandem, qui
sufficiat, Rei, Jesuitæ instant, contra doctrinam

Adversariorum, post aliquot disputationes, discussa qui-
dem causa est, sed non terminata, & forte in aliud tem-
pus dilata, sat fuit, delatum Reum insontem declaratum
fuisse: unde profecto est, quod Thomista illi tibi gravi-
ter succensat, cui duplum calumniam affixisti: pri-
mam scilicet prodiit fidei, ob rationes humanas & pri-
vata cōmoda: alteram, affixæ Jesuitis calumnæ, immo
& gravis delicti, in decreta Pontificia, quibus cautus est,
ne quis Bullam illam si cœtiat citeret, vos quidem hæc pa-
rum curatis, sed quod religiosum hominem inducat is ea
non curantem, grandis profecto flagitiæ res est.

X. Hic demum tuus ille amicus personam mutat
in ultimâ scena, & declamatorem agit; grandi, quip-
pe, magnifico & altitonte illo Rhetorum dicendi
genere, quod supremum vocant, instrutus, in Tho-
mista vehementissimè invehitur, quod scilicet ipsi, ob
viliissima commoda, cœlestem gratiam, iis commissam,
tanquam cœlestis depositum, in gratiam Jesuitarum, de-
sererent. Sed hoc declamatore nihil insulsius, absurdius
nihil esse, putarem, rem sanè ipsam non discutio, quam
Thomistis, præmodestia, relinquo vindicandam, sed ri-
diculum illum scribendi modum, non sanè ridere non
postum: nempe in Epistola familiari, superbè accersere
grandes illas figuræ, objurgationem, admirationem, exclama-
tionem, apostrophem, graviores cothurnos, fulgor,
fulmina, omnemq; sententiarum vim & robur, eaque o-
mnia ampla & magnifica, quorum pulpitum, seu forum
vix patiens esset, & hec, ut iterum dicam, in Epistola fa-
miliari, dicam, quod sentio, nihil absurdius, & mage ri-
diculum excogitari posse, arbitror: hic certè ferulam ped-
agogicam, Willème ubi tamen tuus heros nihil nisi
plausus & palmas, primique & inimitabilis scriptoris
laude refert, non ita pertinet Catholicis, qui certè in eo in-
genii sat, iudicis & decori parum, bone, sincere, catho-
licæ fidei nihil, verbo statim deniq; ac falsitatis, caluniae,
fraudis & malarum artium quāplurimum inveniunt.

XI. Sequitur Thraconicum illud de interris Augu-
stini discipulis, nimirum Jansenistis, qui hoc sibi nomen
arrogant, cum tamen Augustini potius adulteri corrup-
tores, quām legitimi scitatores & discipuli cœfanur;
illi ergo, inquit tuus ille acertrimus Jansenista, sœculi vinc-
ulis exoluti, uni Deo serviant, unum Deum habent in a-
nimo; quām bellè, quām Christianè, quām demissè de te,
tuisque sentiis; sœculi vinculis exoluti, inquit, eriam autem
etiam factionis cum Batavo illo, Hiberno Utero, ali-
isque, ut gente, ita fide ac religione exteris, utinam, uti-
nā, willème, errorum laqueis expediti, quod enim at-
tinet ad mille censuram Ecclesiasticarum vincula, quibus
implicati estis, iis certè optimæ Parentes Ecclesia, si melio-
ra tandem consilia sequi velitis, vos statim expediet. Igitur
inquit, sœculi vinculis exoluti, uni Deo serviant, non mā-
mona, non ira, vindicta, odio, peccato, vereor tamen, ut
non tam fideles & prudentes servi, quām protervi & ne-
quā auditis, illi profecto Deo non serviant, qui Eccle-
siæ Dei suis erroribus inficere, factionibus concurbare, &
Dei servos mille calumniis, satyris & contumelias immi-
sericorditer persequi non cessant. Unum denique Deum
in animo habent, aī? non Jansenium, non Calvinum, &
nullum errorem, utinam vera narrares, willème, nam ita
bene vobis precari, charitas jubet.

XII. Sed quām bellè prædicta declamatio in vos qua-
dratur, quām appositæ in vos retorqueretur, in huius se-
modum: cur nomen Catholicæ usurpat in Ecclesia, Ca-
tholicam tamen fidem non retinetis? Ecclesia vestros erro-
res dñavit, quos hodiè in media Ecclesia, mordicis
tenetis ac defenditis, damnamus, inquis, propositiones
ab Ecclesia damnatas; sed in quo sensu, fortè in eo, in
quo ab Ecclesia damnatae fuerunt in sensu Hæretico, in-
quis, recte, nā Ecclesia propositiones in sensu Catholicæ
minime

ORAT
RI. S. I.
Q. C. S. I.
T. O. R. A.

minime damnavit, sed an in sensu Jansenii id est, in sensu vulgaris, & proprio, in quo dum taxat Ecclesia præ positiones damnare solita est; igitur proprius est haereticus; sensusigitur Jansenii haereticus: damnate igitur illas in hoc sensu, ut non jam verbo & voce, sed re ipsa, Catholicis sitires facti est, inquis, in quo Ecclesia erravit, haereticam profecto vocem; loquela vestra vos facti manifestat, Haereticis estis; vos tamen, si Willermo vestro credimus, facti vinculis exoluti, uni Deo servitis, unum Deum in animo habetis: quisquis ergo in Ecclesia aliqui d'poteat, publice a Præconibus curet, illud tuum notum omnibus esto, quod longe melius in vos, quam in Thomistas cadit; cum Jansenista dicunt, se damnare ubilibet quinq; Jansenii propositiones, ab Ecclesia damnatas, id eos vel le significare, se nulli damnare, ne dum in Jansenii libro, sed eas maximè adstruere, cum negant & damnant gratiam sufficientem, quidquid enim mali, quinque illis propositionibus inest, ex eo potissimum provenit, quod per eas, gratia sufficientis ablegetur ut monstrosa, dimitur ut haeretica.

PROVINCIALIS E- pistolæ Confutatio.

I. Scilicet, quod laudem hujus Epistolæ brevia tem, nam quò brevior, "eò minus mala; quamvis enim malum inist, immo nihil boni, quod minus inest, minus mali est. Montaltii literas, inquit, nemo non probat, itane vero in tibi purum putum Jansenistarum stylum, cum neminem illi præ se putent, quidquid ipsimet probant, non probare neminem dicunt, scio, ab iis, aliisque Haereticis, impensis probari & puritate laudari, sed quoque scio, improbari a Catholicis, damnari ab Ecclesia, a Magistratibus, qui honeste queamantibus flammis ultricibus ad duci. Addit, jucundas esse politioribus Aulæ ingenios, scio, quos intelligat, illustres haud dubie sibi patronos accersit, sed queso te, an ipsi Aule? An Regi? cuius imperio & decreto, illæ satyra, Carnifex manu, igni traditæ fuerunt; item non abhorre a scismaticarum capti, sat video, quid bonus ille capter; omnibus haereticis id sollemnè fuit, ad suos errores propagandos, scismatici & Aulæ corum opera uti, sed quis ad istiusmodi regulas fidem suam, Religionem suam multa reticere, & invicem sustineo stylum.

II. Addit, vix credibile esse, quantū Montaltii literas nobilis quidam Academicus commendavit, cuius literarum longam laciniam exscriptis, facile tertiam hujus Epistolæ partem, ille autem nihil proiussit ad scriptoris laudem, ne hilum quidem, sed totus est in meritis causa, ut a junct, eò memorandis, illique, ut ipse testatur, in vous est, proximam illam potestate tot turbas, inquit, sine causa clementem, & quid sibi velit ignorante, expellere, proscriptere, profugare; sed quid hæc Theologica ad Grammaticorum Academiam? hue revera quadrat tritum illud, nescitor ultra crepidam, aut forte aliquid, sed præmodestia reticere. Subiectis denique insignis feminæ literas ad Amicam, in quibus, impensis laudat Montaltum, ejusque elegantissimas Epistolæ, & tollit ad alstra, feminæ more, ingenium viri, judicium, eloquentiam, artem mirabilem, aliaque plu quam ex tua, sed hæc accipimus ad instar mulieris mundi, feminæ laudem nec probo, nec invideo: id colum provoco, seu remitto; pro rectis & fatis rerum judicis, peritis standum est, nemo quippe leuis recte judicet, quæ ipse nescit: Quid si ergo de Theologis Academicis, de arcana fidei mysteriis

muliercula, surdus de musica, ceterus de pictura, scilicet stolidus de subtilissimis scholarum apicibus, hanc non à recta modis ratione & prudenti hominum usu, sed à sensu communiam aliena, quæ quidpiam aliud, esse, dixerat.

III. Tritam & vulgarem paræmiam revocat in mortam, Willelme, bonum vim um vendibile habens non indiget: vix credi potest, quoniam id vobis solent fit; vestros scilicet & vestra ad eò putide prædicta laudate, extollere, alios verò & alii enata deplorare, in Annatis, si veribus & scriptis vestris si testis sit delirus senex, Ferrerius à vobis caput in opere profigatus, Bagotius ineptus, Martini nominis ignarus, Petrus à S. Joseph stupidus, Petavius nugator, Stephanus De champs garrulus, Pirotus humani scilicentus, Noctis vilis anser inter solores, Aldeus ex Societate scriptores, doctrinæ morum & fidicæ ruptores: immo præcōnes & emissarios subique huius & conducti s, qui hoc munere defugant, ut verbo, ad eò putida, ut dixi, & ferida repente, des vestras nobis obtulerere non cessatis, ut vobis rectè lentientibus inde non leviter stomacho morticit. Montalti vestrum non contemndo, nec esse, & fateor ulti, non tamen ingeniosissim & Coryphaeum; nec ipse opinor, Arnaldus, ut stylò facili est, sed scurrilus, ad eò quæ triger, huius virilitas interdū absit; unde non mirum est, si vobis & Aulæcis arriserit, hi quippe nihil fecerit nisi libri captant, sed summa reru Theologicarum, eripserunt, quas pseverandas suscepit, incauti & impotens, scilicet bonum Geometræ duco, non tamens eti, qui Archimedæ, Apollonium, aliosq, vel annos vel recentiores possunt reliquerit, ut eis emulati & laudatores conducti ja clare non eis sunt, si ipsi fuleri de Cycloide, solvitq; abstrusa quædam problemata, sed ante illum, Torricellis eadem, aut in simili eorum partem, quamquæ circa demonstratioñem eorum, item Lalo vera, & quidam aliis unde mirum nemus accidit, quod ne ipsum quidem Torricellum applicavit: illum sanè, quamvis adversarium, ius laudis statutum nolim, si tamen laudibus quo omnem hec hominum cogitationem superant, quas omnibus quo studio ducri, Deus scit, plenis buccis, calamis & nimibus illi aspergunt, indignissimum reputo: quod ad voluntatem hominis spectat, pessima est, malum genitum, homo certè, si uspiam alius, nulla fide mali ambis, diabolica superbia, protertia, pertinacia, perfidia, prædatore penitus prostituto, & nulla fronte: à Jansenista hominem discessisse, fama fuit, non tamen, quod recte scilicet à viris cognitione ipsi conjunctis ut facte melior, sed peior: cum enim Jansenista, factem ad speciem faterentur, Ecclesiam in causa Janseniana errasse quidem in facto, non tamen in iure, ab iis recessit, cum etiam errasse in iure præfactæ asserteret.

TERTIÆ EPISTOLÆ Confutatio.

I. Dolo rem, quem tibi censura Sorbonica infit, premere voluisti, Willelme Wendorck, erupit tamen in furorem & rabem, & cum jocari maximè videri vis, vehementer hominibus, immò & furis, hinc tui composse monacharis, Protheum agis, mille vultus indus, & mille trahis averso sole colores, ut simplicioribus & incautis rerumque imperitis, mulierculis præsternit, atque aulicis, qui jocis & risu omnia metuntur, impinas: Hinc eadē assertis & negas, attollis & depravis;

et elevas; quām varia, quām contraria, quām pugnacis; centes & millies tibi contradicuntur; nihil mirum, impostui, nescis, quid tibi velis & quid Censura Sorbonica, inquis, expectationem tuam defuerit; expectabas enim, ut Hæresum genitum sufficeret; sed tanti apparatus, inquis, evenerunt; Janenitæ Hæreses & schismatis patimur; Arnaldi secunda Epistola ad Sorbonum delata; Cenfore, Arnaldo, p̄cātērē inveniuntur; Arnaldi secundum deputati; nulli diligentia, labori pacitū, ut quid piam censura dīgumineat; sed quid tandem? unam dūntaxat p̄dūm, eamque non prolixam censurā & nota invenerunt, in quam tamen Arnaldus nihil nisi à Patre acceptum congesit; summa illi, cum his ceteris, & nemo unquam, eti id maximē postulaverit, vel leviter ostendere potuit, in quo Arnaldi de fidei Augustini & Chrysostomi sensu dispareat; unde Arnaldi propositio temeraria, impia, blasphemica, anathemata damnata, Hæretica pronunciata, & graviter de censoribus expostulas, quod cetero Arnaldus & de Arnaldo tam inique & aucto p̄dūm, & tot horribilia verba contra eum impulerat; nimis hæc, venenum, pestis, lues, horror, mortis, impia, blasphemia, abominatione, execratio, auctoritate, & quid gravius, inquis, in Arium, vel quoniam hæc scilicet in torquere potuerit?

Si video, quām te altè censura pupugerit; huius illam elevas, undē illam plurimi estimās; evulgas, ut Hæresum portenta Sorbona suffocat, nequid amabō Arnaldi propositiōnēm impia, hæretica, anathemata damnata, Hæretica pronunciata; nisi hæc monstrata sint atque portentata, quidam monstri & portentū expectantes, divinare possim; quis autem non videat, imò non stupeat nequam, quis adstruis; nihil prorsus in libro Arnaldi effectus inveniūt esse, dicas, nigro theta dīgum; quām vero impia, blasphemia, & hæretica propugnabūs in eo inventa, notata, damnata non fuerint horrendi, tam grandes, aīs, apparatus evanescunt; sed anterribiles fulmen abfuit, præfugit, non poterūt parere, cuius trifulco cuneo, Arnaldi subita contrita est; frātrā etiam horribiles illas nos, quas vix in Arium vel Antichristum quispiam nō possem, & sine causa refonast, fīngis, ac de illis inrecepto, nam reverā de doctrina hæretica p̄ficiat, quād faciliē serpit; venenum, quod animā videlicet extinguit; res deum quā horrōri, execratiōni, abominationi Catholicis omnibus esse debet.

III. Indubitatum igitur hujus causā statum habem; Arnaldi secunda epistola ad Sorbonam dēlata, in examen Theologicum à deputatis censoribus vocata; censorum suffragia in generalibus annis expolta, & post accuratam disquisitiōnem, quā certè majorem aliquando adhiberāt esse, non inventes, in duas propositiōnes dītōliū contentas lata sententia; alterum scilicet facti, quās Arnaldus, quinque, propositiōnes ab Ecclesia damnatas, esse in Janenio; alteram juris, nihil amībanc, Patres in Petro justum ostendunt, cui gratia nō possim; sine qua nihil possimus, in ea occasione, in qua ceteris excusari non potest. Primam autem temerari, scandalosam, injuriosam, Pontifici, Episcopo. &c. Alteram vero temerariam, impiam, blasphemam, anathemata damnata, hæreticam Sorbonam declaravit; cur ergo tergiversaris, & tantum apparentem evanuisse, nec non in fumum abiisse conseruens; nullum certe fulmen absque fumo est; cen-

suram etiam ludis ut inbellem, debilem, inanem, nul-

lius momenti; cur ergo illam ut acroem & severiorē justa esse dicas? crede mihi Willelme, sius expectationi respondit eventus; nullum lapidem non movistis, & quem maximē timebatis comitiorum eventum, prohiberetis; omnes machinas & artes fraudemque multiplicem adhibuſtis, eo fine; vim quasi apertam parabatis exercere, ut vel inde conset, quantitatem istam duceretis; sed tandem, singulari prorsus Dei consilio, artes vestrā dissipata, disiecta machina, fraudes elūta, vis repulsa, horribilis sententia lata est, liber Arnaldi damnatus, & hic cum sociis ex Doctorum albo expunctus; quid tandem aliud Willelme expectas.

IV. Hæc sunt notoria; sed quid tandem tu & nihil sanè, nisi excusationes in peccatis: negas hanc propositionem Arnaldi esse hæreticam; Sorbona, immo quod longè majus est, Ecclesia hæreticam esse, afferit, utri credendum: contrā verō afferit, Arnaldum cum SS. Patribus Augustino & Chrysostomo probè consentire; negat Sorbona, negat Ecclesia; utri fides habenda est? addis, nullam prorsus Patres inter & Arnaldum discrepantiam adduci ab ullo posse, vel potuisse; negat Sorbona, negat Ecclesia, utri quālo standum & nonne Arnaldi propositio damnata, diserta & expressa pars est primā propositionis ab Ecclesia damnata? quis ergo iure damnandam fuisse inficias eā? haud ab simili modo Calvinus, Lutherus alii que hæreses suas tueſi possent: dicent enim illi, immo & dicunt, se cum Augustino alisque Patribus omnino consentire. Sed confute, quālo, adducta Augustini & Chrysostomi, quamvis alioquin truncata loca, Chrysostomus in Petro demonstrat, inquit Augustinus, non in sequentiā quam justum debere presumere. Quis hoc negat? Petro igitur sufficiens gratia defuit; quis, hoc ex eo sequitur non negat? Petrus igitur defertus est, ait alibi idem Augustinus, ut in illo, totum hominum genus posset cognoscere, nihil se sine Dei gratia prævalere; Quis amabō Catholice hoc non admittat? Petro igitur defuit gratia sufficiens; quis hujus consequentioris vitium non agnoscat? defertus est Petrus, inquis, gratia igitur defertus; ita est, nimirūm gratia efficaci, singulari, selecta, quā maximē in eam peccandi occasionem quadrabat, idque justo Dei iudicio, ut eum scilicet nimis præsumptionis, cuius pridie grande specimen edidit, deinde pœnitetur, aliisque, Petri exemplo, ab ea caverent, non tamen gratia sufficiens; vana enim est hec consequentia; defuit gratia efficax, igitur & sufficiens; quis non jam Theologus, sed Logicus id concedat?

V. Hæc tamen est Arnaldi vestri consequitio, Patres in Petro justum ostendunt, cui gratia defuit, nimirūm singularis, efficax; igitur defuit Petro gratia, sine qua nihil possimus, nimirūm sufficiens; falsa, erronea, hæretica consequentia: Patres quidem in Petro justum ostendunt, deferrum & destitutum gratia; sed non dicunt, sine illa gratia, quā Petro defuit, nihil fieri posse: sine Deo nihil certè fieri potest, ut recte Chrysostomus, & sine gratia efficaci nihil fit, ut recte Augustinus; at sine gratia efficaci nihil fieri posse, illi Patres nūquam dixerunt: dicimus etiam cum eodem Chrysostomo, lapsus Petri non tam fuisse negligentiæ, frigiditatis & sordiditiae, quam ex defectu singularis illius gratia, & maxime congrui adiutori, in tam urgente peccandi occasione; quia reverā de fervore & zelo, Petrus nihil remiserat; sed quia in gravissima illa tentatione, novā fervoris & zelī accessione opus erat, quām gratia sufficientis vi, quā aderat, exercere potuit,

Ccc quam-

ORAT
R. 1. 6. 1.
2. 1. 1. 2.

quamquam longè difficultius, huic difficultati volens succubuit, cui tamen, quamquam uixi, difficultius, potuit non succumbere, & cui revera non succubuisse, si gratiam illam singularem & efficacem à Deo accepisset; peccavit igitur, licet potuerit non peccare, si voluisset, & gravissimæ tentationi magis strenue, seu majore nisu obstitisset; quia tamen illi obstatere arduum & valde difficile fuit, eidem volens cessit; jure igitur peccavit; Jure igitur, quidquid obgannias, Arnaldi propoſitio, à Sorbona, quid dico à Sorbona, ab Ecclesia confixa est, damnata est, quem pro Hæreticorum, vel Hæresiarcharum more, gemini delicti reum fuisse, conſtat; nimur erroris impli, atque blasphemii, ac minime ferendæ temeritatis, ut potè qui sanctos Patres in societatem erroris vocare non dubitavit.

VI. Jam verò primam illam tuam cantilenam repetis: postquam inquis, homines ad hunc modum se illulos fenserunt, omnium animos tacita quædam subiit offensio, adeoque censoribus ipsiis vulgo jam irascuntur, & ex totius rei gestæ serie, mira quædam, ad Arnaldum purgandum, argumenta colligunt; *Omnis, inquis, omnium animos, atque ita ne unus quidem Catholicus restat: omnes ab Ecclesia transfuga, ad Janenitum & Calvinum castra transferunt: omnes, inquis, Jesuitæ igitur, Episcopi, Cardinales, atque adeo ipse Romanus Pontifex; omnes enim, inquis, neminem excipit;* hæc ut dixi solita vestra cantilena est; tres aut quatuor Doctorculi, totidem ferè Leguleii, aliquot mulierculæ, pauci forrè cucullati, præter apertos Calvinistas, dicunt aliquid, vel approbant Heterodoxum; omnes, inquis, omnes, illud dicunt & probant; & pauci illi, juxta Ouomasticon Janenianum, omnes significant. Illud nobis profetò sat est, quod ipfa Ecclesia universalis, cuius Romanus Pontifex Caput est, eamque cum Praefulibus sibi subditis & unitis repræfentat, Arnaldi vestri Hæretici notarit, confixit, damnavit, ut alias errores Janenitum, quos in hisce literis & notis renovas, ut disserè teſtantur Illustrissimi Episcopi & sapientissimi Doctores, in censura tui libri, vi cuius, decreto regio, flammis deinde publicè à ministro publico traditus est.

VII. Postea rediſ ad tuam solitam fictionem, qua in tribus hisce primis litteris, centies uti uisus es; & hic miram inventionum penuriam mirari fatis non possum, in eo præserit homine, quem ut ingenitorum apicem prædicare non cessas: adiisti quippe unum exillis, qui sequestræ, in quæſtione facti fuerant, & ex eo, ut rerum istarum peritissimo, discriben illud exquisisti, quo Arnaldi propoſitio damnata, à luculentis Patrum dictis, Augustini scilicet & Chrysostomi discreparet. Hic statim erupit in tui, suique Arnaldi encomia, à quo, ipso teste, nihil manari unquam in publicum, quod non traditionis auctoritate undique fultum esset; ac proinde illius doctrinam tutam, sanam, catholicam esse; cuius tamen censura malis, artibus, à Molinistis procura fuit; censura, inquit, censura dignissima, ad tempus saltem iis profutura; post verò ipſi aliud sublium quærent; in diem enim vivunt; Hinc Scenius illorum Catechismus, supplicationis pro gratia sufficiente pompa, comedia, pictumque kalendarium, aliaque hujusmodi, ad futilis victoriae commendationem: & hic illorum soleritiam, callicitatem, prudentiam laudas, eo scilicet fine, ut tuus ille, quem sequestræ vocas, qui tamen totus

vester est, non illepidum illud erudit Theologos esse, qui aſſu multa tractent, parum loquuntur, & nihil scribant; quidquid demum in commis gestum est, eorum aſtutæ tribuit; & tandem a to animo his, nec si damnatam propoſitionem uipes, hærefim care metueris; quod Doctoris Molini testimonio confirmat, quem fingit, dixisse, propoſitionem illam in uno Arnaldo damnatam fuisse, orthodoxam tamen à quovis alio prolatam; tamen certè inquis, Hærefeos genus; Arnaldi doctrinæ reticua non est, sed ipſe Arnaldus Hæreticus.

VIII. Cuncta hæc eò satis superque refellunt, quò nudè & apertè referuntur; hominem, quoniam peritissimum vocas, sed Janenianæ & dianæ doctrinæ, quoniam palam proſtituitur; in censu declamat, eamque censuræ dignissimam censat; & non haud dubiè, illorum est, qui exauditorum Albo Doctorum reeſens expunctiſſuerant; præ Judicem ipſum & latam ab eo tentiant, quoniam Arnaldus cum suis damnatus est, mortuus ac dominus dilaniare conatur, nolim tamen afficeret, censuras omnes Sorbonicas errori obnoxias nosse, cuius sanè prærogativæ laus Ecclesiæ dumnum uere competit; quoniam hæc, quia Ecclesiæ quæ omniū consentit, veriſimilis, & bona digna est: non mirum est igitur, quod in hunc Arnaldum laudet, socius ſocium, ſimilium, Janenista, pro more Janenitam; quod uitem Arnaldus nihil scriperit, quod tradidit auctoritate fultum undique non fuerit, futilissimum est, immò dictu erroneum; cùm enim non metu hanc, verū etiam universam Janenitum doctrinam defendat, item damnati erroris de dupli Ecclesiæ capite, primus auctor & parentexitatem, Jamenis ab errore dici non potest, niſi ab errante, & futilis furoris homine.

IX. Quod verò censura Sorbonica malis artibus à Molinistis ſolicite procurata fuit, faciliter est, at probatu difficultè, immò impossibiliter ſcironnes, & voce publica conſtar, Jesuitas Sorbonenſia accepitos esse, ut illi ab ista tam gravis momentum extorſerint; demus tamen procuratæ, ne tecum in omnibus contendamus: rem illi profecto ſuam, justam, & in hoc rerum ſtatu neſſariam procurant, cuius nunquam eos penitentet. Quod ſelictè, ut ait, in diem vivant, quasi foris ne domiſit curta ſupellex, lepidum dictu, ſeu dictu lepidè tibi videtur: ſed quid quoſo illi? illud certè peritissimum; ſervire Deo & Ecclesiæ, pro eipſi & veritatis Cacholicæ defenſione, nullis unquam laboribus, induſtria nulli, atque adeo nec ipſiſimæ, vitæ, & ſanguini pepererunt; hoc dumtaxat nomine illos odisti, idque communis & publico omnium aliorum Hæreticorum exemplo; quod verò ſpectat ad ea, quæ commemoſas de Catechismo, ſupplicatione, comedia, kalendario, & in meis notis dictum est abunde. Futilem portiſſoriam vocas, quam ſcilicet Ecclesia de vefroribus notatis, confixis, & fulminis reprobavit, utinam etiam de ipſis erantibus; ſi hanc pro futili habeas, nescio, quid ſolidum & ſimile apud te futurum fit: Fatemur ultrè, inſigne alia victoriae & plurimum de illa gaudemus; ſi hec futili est, ſeu quod eodem recidit, vana ſe commentitia; hanc revera ſuilitatem pluris facimus, quoniam universam Janenitarum ſoliditatem: dubito verò quoniam plurimum, an Jesuitæ penitentem.

adversarios suos proterant; nullus
dubitò, quin obstinatissimi Dei ac divinæ
hostes ab Ecclesia non uno fulmine afflati
conterit fuerint; ululant quidem fendentque
ad suum, p̄rabile, sed vīcisatque prostratis non
sunt forte indulgendum.

I. Quid attinet ad dictum lepidum eruditum
Tholog, Samoiedis & Laponibus hæc forte scri-
tis costabas, aut certè mulierculis & cincinnatis
liberum juxta atque scientiarum imperitis;
et enim Jesuca silendo & aitu, rem suam,
solam suam, hucusque servarunt integrum, & scri-
pserunt, & quod tam multis auctores
descripsimus omnique generis scriptis, p̄ce-
nit, nemini certe, nisi solidis nacionibus cui
famulus pertinabes unquam; sed est, quod igno-
rari, non remitterat, saltem justitiae tuae, utpote
in libratum liberos nunquam lustraveris, aliquot
distanti locis truncatis & adulteraris a sociis tibi
familiis, seu dictatis contentus, & reliquorum o-
mninorum, que vastissima Bibliotheca v̄ x capen-
tia securitatem tuam probare, vel exercere
potest. Apageigitur callditatem illam, astutiam
tuam, quam Jesuca affingis; apage hæreticam il-
lam Doctorum cui rerum istarum, inquietas, peritif-
fam, conclusionem, in qua scilicet, per summum
enim, Arnaldi errorem ab errore liberat; quām
quod quæ animo futurus sis, vix mente, seu cogi-
tatione, sequaleo; propositionem illam Ecclesia
dum auctor ut impliam, blasphemam, hæreticam; tu
res cano tuo, ut catholicam adstruis, atque
dixi; & hec quieto animo; vereor sanè, Will-
iam Wendrocki, ut conscientia callum obduse-
re, ut baronis obdurate sit; ad quietem illam
qui paveneris, quam Lutherus tandem post vi-
ginti annos, quibus stimulis conscientiae agitatus
erit, coenit, ac demum viætrix illa gratia, quam
præstare non cessasti defuerit. Et verò quod quis
iudicium non audit, que toties errores nostros cor-
rigit, ille non jam mihi & omnibus Catholicis Jan-
seniæ, sed sicuti Ethnicus & Publicanus. O-
mnimodum illud verbum, quod perpetrat Do-
ctor Menio affingis; sine teste nihil volo tale; quis
cum talia de homine Catholicis eoque doctissimo
a priori infenissimo sibi persuadeat? sed vix à me
possim, quin hoc dicam; mitius haud du-
cere possum, quia p̄ceptum est. Parentis Ecclesia erga vos se gestis; er-
rorem non errant, non errantes; propositiones Jansenii,
non Janzenium; Hæresim Arnaldi, non verò Arnal-
di, quamvis Arnaldum solū, non errorem illius
damnum suisse, insulsi dicas: Mitissimum illum
quægendi modum Ecclesia mirari facit non pos-
sunt, cum certè Arnaldus & alii justam & majorem
quam per effet, occasionem dederant, non tantum
errantes, verum etiam contrâ errantes sua ful-
mina interquendit: Mos antiquus Ecclesie fuit, er-
rantes simul cum suis erroribus damnare; sic in Con-
stantiniano, Arrins; in secundo, Macedonius; in
terto, Nestorius; Euticles in quarto; atque ita de
ceteris, à quibus, quid in simili causa factitatum sit,
non tam præteritarum non prorsus ignaro pro-
ficiunt; præfertim verò (ut alia omittam) quid
conscientiam gestum fuerit, feralis busti fumus
et levius vestros oculos ferit; sed hæc plusquam
exopodisum Catholicis lectoribus faciendam re-
petit.

II. Concludit denique, has contentiones Theo-

logicas Theologorum quidem esse, Theologiam ta-
men non attingere; quid ergo est, inquis, cui Do-
ctorum pugnæ nos inseramus, minimè Doctores;
fateris, te Doctorem non esse, fatenti etiam non ju-
rato plenissimam habeo fidem; de his enim rebus
Theologis ita loqueris, ut te illarum prorsus imper-
itum esse, apud doctos omnes constet; immò id,
quod dicas, præteritas contentiones Theologiam
non attingere, revera evincit, te imperitos inter
maxime Imperitum esse; quis enim nescit, ad Theo-
logiam hæc pertinere; an scilicet detur gratia suffi-
cientis; an plena & proxima potestas non peccandi, ho-
mini peccanti infus; an detur gratia à se intrinsecè
efficax; an is revera peccet, cui deest gratia necessa-
ria, ad hoc ut verè possit non peccare: hæc Theolo-
giam non attingunt, inquis; Vah ignarum caput!
immò in prima epistola hæc habes, quantus brevi
Theologus effectus sim, jam faxo scias; hæc sunt rigi-
turae theologicae; tibi ergo manifestè contradicis; led
id s̄pè ac s̄p̄iūs. Hinc illud efficaciter retunditur,
quod scribis in admonitione; cum enim Jesuitæ di-
xissent, te fassum fuisse, quod nec Doctor, nec Sa-
cerdos, nec Theologus es; admonitionis auctor,
vel tu ipse, id nunquam, inquis, in ejus literis in-
veni; immò qui eas legerit, fatis conperiet, quām ille
sit vera Theologia gnarus: dixerat tamen, p̄ lo-
stitione initio primæ Epistole, quanto in errore versati su-
mus; at illo me liberavit hæsterna dies, agnoscit opinor,
tu verba, & ait post pagina, hæc addis, quantus
brevi Theologus effectus sim; unde manifestè sequitur, te
prius Theologum non fuisse; si enim effectus es, antè
non eras; antè, inquam, id est, ante alterum diem,
cum hæsterna illa te inscrita liberari; manifestè igi-
tur tibi contradicis; quamquam frustra id fassus es,
timendum quippe non erat, ne quis Theologus te
haberet pro Theologo; adeò miserè & imperitè de
rebus Theologis dispuas, quarum terminos, ut vo-
cant, non intelligis. Ejusdem fursus est, quod ibi-
dem habes in admonitione; nimis, nihil aliud de
illo sciri, id est, de auctore literarum ad Provincia-
lem, nisi quid is Ludovici Montalti, non Ludovi-
cum Montaltum, ut dicas, nomen affumpsis; ut
etiam in nomine fingeret; ita scurra, vel histrio no-
men in scena mutat. Cæterum nemo nescit, illum
esse Paschalem, satis notum hominem, Geome-
tram, ut jam dixi, non prorsus contemnendum
non tamen tam eximium, quām aliqui illius emis-
sarii prædicant: Scriptis aliquid de Vacuo, sed ra-
tione fatis vacuum, item de Cycloide, sed hæc ab
aliis innominatis, majori ex parte, in alveum
suum derivavit. Sed de hoc homine
jam supra, & forte adhuc
infra.

***

CCC 2

QUAR-

QUARTÆ EPISTO- læ Confutatio.

I. **N** tuis dumtaxat erroribus adstruendis, consequentiam cum antecedentibus connexionem, intactam & integrum servas: in quo vis alio argumento vix unquam, ut par est, & ex nexu consequentium ratiocinari, ut ajunt, videris: In hac Epistola gratiam actualē, ut vocant, ita explanas, ut prorsus eam, una dumtaxat efficaci contentus, elimines; ita evolvis, ut ē medio tollas; idque cum maxime necessaria est, ut illius ope, gravissimæ tentationi homo resistat. Est autem, quod Jesuitis gratuler, qui sententiam Catholicam tenent, oppositam tuæ, quām ut Hæreticam Ecclesia damnavit. Proximam illam potestatem non peccandi, quā pollet justus peccans, prima Epistola rejecisti, ut ridiculam; secundā vero, gratiam sufficientem, ut monstrosam & semi-pelagianam ablegas; tertia quoque, propositionem Arnaldi à Sorbona & Ecclesia damnatam mordicus defendis & vindicas à censura; in quarta dēmū, quam discutendam suscepisti, hominem peccare vis, ex incognititia & ignorantia insuperabili; quamvis alioqui voluntas non peccet, nisi volendo, nec fera- tur in incognitum; in eo tamen peccari vis, & impun- tari ad culpam; igitur in eo peccat voluntas, quod nec cognoscit, nec vitare potest, contra Augustinum; quod tamen in terra propositione ab Ecclesia damnatum fuit. Hoc unum est ex principiis Jansenianæ doctrinae princeps seu fundamentis, ignorantiam (Theologi invincibilem) vocant, ego latinius insuperabilem, ignorantem culpa non eximere; quod sane Hæreticum dictu est, & damnatum hæreti- cum, in terra propositione ut dixi; neque disputamus hoc loco, utrum in hoc, vel alio rerum statu, hujus, vel illius juris ignorantia insuperabilis esse queat; quod certe ad præsentem questionem non pertinet, sed disputandum Theologis ab Ecclesia relatum est; sed dato, & non concesso, ut ajunt, in hoc vel illo ca- su incognitiam, vel ignorantiam insuperabilem re- vere à intervenire, hæreticum dictu est, peccare illos formaliter, id est, iis imputari, & culpæ ac virtutis ver- ti, qui aliquid omittunt præceptum, vel admittunt veritum, ex incognititia, vel ignorantia insuperabili.

II. Sed, inquires, hominem Theologum non decet, in acres censuras ad eō facile prorumpere; præstaret sanè argumenta in hanc rem à nobis adducta, & à multiplici ratione perita, immo disertis SS. Patrum & conciliorum locis confirmata diluere: ita nuper cœculatus quidam: sed quæ tandem ratio illius sententiæ damnata: nulla profectò ratio divinæ fidei re- pugnat, an foris ex eo, quod libertas à coactione sit latus; apagè dictum hæreticum, an quod omnis gra- tia Christi Salvatoris à se intrinsecè sit efficax? error est, hæretis est: an quod in pœnam peccati originis, id fiat? fateor in pœnam peccati, necessitatem ali- quid faciendi, vel omittendi, à Deo Judice sta- tui posse, fieri tamen non potest, ut id, quod ne- cessariò sit, vel omittitur, novum peccatum sit,

& jure imputetur; nulla igitur ratio est, que sententiam illam damnatam vel minimum pa- babilem efficiat. Quod verò pertinet ad Scopus, conciliorum, & SS. Patrum loca, miror, tam- ti à nonnullis astinari, quasi per hæc, igno- ria & necessitatis peccata adstruantur; quia nullo negotio explicari possunt; loca obscuræ & dubia, per expressa, clara & indubitate, ne- enim clarus locus & expressus per obscurum de- dubium, sed contrà, obscurus & dubius, per clarum & expressum explicandus; nempe vel ignorantia crassæ, supina, affectata intelligi- bent, vel de insuperabili quidem per vires taxat natura, sic enim locus ille Conclii Ille- spolitani contra Pelagium intelligitur, vel de peccato materiali, in quod scilicet voluntas fer- tur, dum ignorat, peccatum inesse; unde ter- ritoriale tantum peccatum est, voluntarium scilicet voluntate facti, non voluntate peccati, juri ad- gustini loquendi modum, de quo infra. In qua hac Epistola, id præsertim, non probandum quidem, quia nihil unquam probas, sed conve- duntiam suscepisti, nimirum verè peccati per incu- dientiam & ignorantiam insuperabilem ju- naturalis.

III. Fingis statim initio, te data opera com- nisse Jesuitam unum ex peritissimis, quem tu ad instar stolidæ pecudis & Mortoris legem inducis, eam simplicitate, insensu, impetu, nihil stolidius repræsentari posse videatur; ab ali- gatur Jesuita Fabulino, sic cum deinceps cito- riphrasim appellabimus; ab eo, inquam, pomin- scisitarris, quid sit gratia illa actualis; responde- is, esse inspirationem Dei, quæ nobis divina vo- luntatis notitiam, & ejus splendens delitementum assert; parum certe perit; hanc tamen penit- tulum esse dicas; virtuosa quippe est illi delitementum, quia licet prædicta inspiratio sit gratia actualis, non tamen omnis gratia actualis est inspiratio; delite- tum igitur latius patet; igitur definitio virtutis. Cùm autem satis commodè gratia in habendam & actualē dividatur, & habitualis divisa illa qualitas, quæ inest animæ, per modum habitat, eu- ques sanctam, Deo grata, Deamicam, & divi- na confortem naturæ facit; actualis enī quibus alia, quæ vel ad auxilium, vel ad Dei concordiam naturæ non debitum facile reductur; illud potius auxilium est, ad aliquid faciendum, vel omnino- dum; illud bonum, hoc malum; cui igitur vici- sam definitionem huic Fabulino per fraudem im- ponis? an sunt hæringui Academicæ & aquili- putatoris partes.

IV. Pergis in fraude, eumque sic loquenter inducis, neminem in peccato jure culpam posse nisi qui de illius pravitate divinitus sit admotus, & ad illud fugiendum excitatus. Cor affigis- nebrio, cur rem alioquin clarissimam veris ar- biguis involvis? dicimus tantum, quo ad hoc non peccare illum, qui tenetur ignorantia in- superabili; dicimus, gratiam sufficientem de- adesse, saltem ad orandum, quando sine illa oratione fieri, vel omitti non posset; hoc ut do- ctrina Catholica; impugnat illam, sat scio, sed tantum novis erroribus. Deinde, cur Simplicianum (ut simpliciter loquar) illum, seu Fabulinum ad Cal- las redigis, ac præsertim ad Batonium? cui non ad Suarez, Vasquem, immo & ipsum Molinam, qui dedita divina gratia doctissime scripserunt, quod illa-

argumentum ad Theologiam moralem non pertinet: scilicet Bauniū citare voluisti, ut inde sugillandi lumen & confixionem illius libri occasionem amperas: quamquam exscripta Bauniū propositio falsa est. Catholice aet: nemo enim peccat in eo, quod ignorantia eius ignorat, ignorantia scilicet insuperabilem esse postea: hoc stultum dictu est; perh. namque si aliquis diceret, solem non splendere; sed in eo, quod non peccat etiam ex ignorantia insuperabile: non aet: statuta venisti, ut omnem omnino ignorantiam invincibilem negares, ut revera non nego. Nihil igitur aliud Bauniū hoc loco, nisi latenter ignorantiam insuperabilem minimè peccare; quod Hallerius in Bauniū nunquam reprehendit, quamquam doctissimus ille Antistes Heterodoxie in istis pietatis adhuc sit. Illud porro securile est, eae qui tollit peccata mundi, alteri jam olim, etiam Bauniū scriberet, nimisrum Dianæ, affectuatur; unde in te forte illud, imitatores sermones, quod Apologista occinuisti, longè iniquitatem quadrat.

Item Annatus, idem Moinius, quorum loca scilicet dicitur, tuus ille Fabulinus exscriptum omnino illud, quod fit ex ignorantia insuperabile, culpe non verti, nec imputari; & hoc ipsum dogma fidei: nihil igitur est, quod hic dicas, nisi genuino haereticus: duotamen obsequiū tuam fidem; dixerat Annatus, qui dicit deo, vel peccatis cogitationem habet, nec ullus agnoscit, nimisrum peccatum inesse, quod tuum tuum sic interpretantur inducis, id, ut aliud cognoscit; pessime interpretaris; aliud ut aliud apprehendere, & aliud cognoscere; cum non dubitatis sit fatus, ut aliquid apprehendi dicas. Nigaris deinde frigidissime, & facerum agis; quam illam sufficientem, qua non est sufficientis, tamen commoras: distinctiunculas illas, quas mitem, deprecari; ignorantia ope, si forte illa emerit, longè plures absolvit dicas, quam graviter facias: ad quid hac nebulos? ridendo dicas, nil vetat; Vah scurram impium atque impudicum! crede mihi, ignorantia illa insuperabilis tam frequens est, quam tu ipse putas; tibi saltem patet inutilem nunquam; laboras quidem ignorantia, sed supinā, crassā & affectarā, que nunquam ex tuos eximat calpe; hic autem præsertim patet & scurilliter exultas, nimisrum in rebus plenis, dum tuos illos integros, perfectos, plenos, invenis peccatores inducis, qui nunquam de te velamando, vel orando cogitant, ac proinde non peccant; cum ignorantia & incognitio absent; & hanc per jocum regiam viam appellatur astra, quam si quis ineat, & in hac, & in vita sibi velix; O nequam! nemo isticus ignorantia insuperibili teneri dixerit; peccant, crede mihi & gavite peccant; vix in Luthero crucis in conscientia, post viginti annos tantulum pacata sunt, quamquam ad ultimum vitæ halitum, debiliores illi, quamquam ad ultimum vitæ halitum, debiliores sunt, illi accidit; centies & milles humiliorum hominum redeunt ad cor operam meam pro salute sibi poposcerunt, quam certè nisi ultrò nulli, ac semper compcri, nunquam iis defuisse, non enim aliquem, quamvis alioquin tenuissimum opulum, multo quidem opertum cinere, multa gaudia, seu caligine obficiuntur; non nihil tamen qualcula semper affulsiſſe, & sciscitanti mihi, an

certi essent, se in tuto esse, omnes ad unum responderunt, semper aliquid dubitationis tuisse.

VI. Ab ergo cum tuis illis in veteratis, quos nulla unquam ignorantia insuperabilis libereculpa; peccant sine dolore, immo cum gaudio & gloriacione; ita est, fateor ultrò: item sine divino monitu, vel instinctu, non tamen sine aliquo, quantumvis levissimo, conscientia stimulo; et si enim adeo ipsi animus occalluerit scelerem, ut eos nulla feret flagitorum conscientia pungat & cruciet, nimisrum ad sensum; non nihil tamen, confusum (scilicet & tantum non insensibile restat, quod deinde, si animum advertere velint, mage sensibile fiat; nempe fieri non potest, ut certi sint, se in tuto esse, dum peccant: dato tamen, & non concessio, eo quempiam redactum esse, ut nihil proſus conscientia restet, & omnes omnino stimulos excusserit, certumque sibi vident, res suas in tuto esse, quod tamen ut dixi fieri nequit, dato tamen & non concessio, in horrendum illud miseria baratum prolapsum esse, id certe accidere non potuit, nisi premissis innumeris, ipsis non præsum enormibus flagitiis, quorum Reus æternis cruciatis addicetur, etiam si ex illa hypothesi, falsa licet, ignorantia insuperabilis, nova sceleram non admittat: & ut ictem istam præficiem confirmem exemplo; quamvis incredibili quadam obstinatione tuis erroribus adhaeras, & nullum conscientia stimulum, nullam etiam vel minimam dubitationem præseferre videaris, immo id aliter prædictes & jactes, cum tuis illis in veteratis, si tamen sincerè loqui velles, aut si aliquando ad meliorem frugem conversus, apud Confessarium ex homologis tua, sceleram expiari, illud à te sciscitatem, sincerè haud dubie, ut par est, responderes, nunquam tibi aliquid, obtusum saltē sensus, subeſcitur luminis, & insensibilis quasi dubitationis defuisse, quod te ab errore, inefficaci quadam motione retrahet; forte inicias ibis; sed jurato etiam non credam, aut certe dicam, ex illa falsa, seu ficta hypothesi, te ita in reprobum sensum datum fuisse, ut jam quasi damnatus sis, & non divinā modō gratiā destitutus, verum etiam natura quodam lumine nobis insito, quo bonū a malo, in plerisque saltē distinguimus, aut leviter saltē dubitamus, an malū insit, ac proinde intelligimus, teneri nos inquirere ac certiores fieri; unde vel ad Deum Patrem lumen confugimus, vel doctores consulimus. Credem mihi, Wilhelme, fieri vix posse putarim, ut is, qui aliquā saltē vita patrem in te Catholicos, aut certe inter humaniores incolas posuerit, ignorantia illa insuperabilis juris naturalis laborerit: abi ergo iterū, cum tuo Jansenista, qui perperā Jesuitis affingit, abi iis doceri, peccare neminem, nisi qui divino munere ante adeptus sit notitiam in firmatissimū, sanitatis desiderium, & votum à Deo illius exorardet: quis unquam talia? illud unum dumtaxat, nunquam feret deesse aliquid interioris stimuli, & insensibilis igniculi, quamquam ineficacis; & si aliquando, urgente precepto, à peccato ab ēque divinæ gratiæ subdicio abstinerin possit, nunquam illam deesse, aut certe si deit, adesse saltē gratiam illius exorardet; quam si adhuc abesse dixeris, dicam, & certe dicam, est enim dogma fidei, minimè peccatum iri; & hoc nunquam, nisi ex ignorantia insuperabilis, quam certe rerum illarum, que sunt iuris naturalis, vix unquam, nisi forte Barbaros inter, admittendam esse, putarem; multo minus in te, tuique similibus, nullus enim etiam laxissimus Casuista vos eximat culpe; quamvis alioquin in odio, calumnian, studio, errore, Hæresi, nec non pertinacissimā obstinatione in veteratis.

ORAT
R. S. I.
et
Mora

VII. Lepidus porro es, qui tuum illum Fabulatum ad Philosophos & Epicureos remittis; quasi vero tam hi, quam illicet, amalo, virtutem a virio, honestum a turpi, naturali ratione in plenisque saltem non distinxerint; quod autem errarint in illo effaro, Divinum munus virtus non est, nec pro ea Deo supplicandum; quid cum; an putas, hoc iisita certum fuisse, ut demonstratum a se tenerent? cum tanta sectarum varietas esset, & de suis quique sententiis inter se dissenserent, id certe clarissime evincit, illud quidem ab iis assertum fuisse, non tamen ut certum & perspicuum; alias in disputationem non caderet; quis enim de perspicuis disputationibus idem proflus de Idolorum cultoribus & Atheis dictum sit; illi enim dubitarunt saltem, an idola sua Dei essent; hi vero, an aliquis Deus esset; ac proinde ignorantia inculpata non fuit, cum id scire neglexerint, quod non ignorare debuerint: si vero ne minimam quidem dubitationem, quantumvis obtusam & insensibilis in quibusdam non admittat, sed ignorantiam proterius & omnino insuperabilem, si quid ex ea, vel gestum, vel omisum est, culpe non vertitur; sed cum alii multa sint delicta, ex ignorantia insuperabilis non patrata, non deerit, itque sane multiplex, atque damnationi locus: recte autem ille tuus Fabulinus, quamvis alioquin pessime tuam causam agat; nec mirum, cum ea tantum expromat, que tunc illi suggesterit, recte inquam, dixit, nunquam peccavi sine aliquo peccati conscientia, saltem obtusa, confusa, & tantum non insensibili; haec enim Patrum & Ecclesie antiqua vox est, in eo non peccavi, quod caveri non potest.

VIII. Ea porro scripturæ loca, quæ tuus ille Jan, senti a subite indicavit, ut ex iis, cum Lutheranis & Calvinistis, rancida illa argumenta contra gratiam sufficientem peteret, nullo negotio explicamus; non negamus, inveniatis, & in umbra mortis Gentes habuisse, ac sedisse, in maxima scilicet rerum divinarum ignorantia; non tamen insuperabili & inculpata: non fuerunt etiam Dei iudicia nationibus manifestata, id est, expresse, clare, dixerit, ut Iudei & Christiani; & Gentes a Deo dimisissi sunt, ut vias suasingredierentur; id est, singulari gratia eas Deus non praevenit; nihil tamen ab eis exigit, quod praestare illæ non possent, per vires naturæ, vel gratiæ, vel utriusque; & ita hæc loca Doctores omnes Catholicæ interpretantur: cur ergo non stas eorum interpretationes & sensus? & cur huic praefatis Calvinianum seu Jansenianum? Quod attinet ad zelum indiscretum Pauli, & ad Christum cruci suffigentes, nemo Catholicus neget, Paulum in hoc graviter peccasse, item illos, qui Christum Dominum Crucis affixerunt; quamvis enim nescirent, quid facerent, haec tamen ignorantia supina & crassa fuit, ac proinde culpa obnoxia: nec obstat tantum scelus non admissus, Paulo teste, si Christum novissem, expressa scilicet, & clara notitia; hoc enim non facit, quin talis ignorantia cum gravissimo delicto conjuncta fuerit: sic omnis peccans est ignorans; caret enim aliquæ cognitione, qua si polleret, revera non peccaret; facit tamen lucis affulget, ut possit non peccare, si velit: quod demum aliqui, dum peccant, credant, se obsequium prestare Deo, minime nos urget; cum per virtutum errorem id credant, qui cum insuperabilis non sit, inculpatus non est; nec obstat, prudentes alios, alios imprudentes peccare, & utriusque paratam penam, quæ misericordem, quis enim negat, eum gravius peccare, qui data opera & consulto peccat,

quam alium, qui ex ignorantia, crassa licet, ac supina, ac proinde graviori penæ plectur.

IX. Fabulinus, inquis, tot testimonis evidens de gradu dimovet cœpit, & infideles ac imponit beret, sine instanti peccare finem, de juis falser abnui non posse dixit: pedem refert; O bone ipse hunc pedem agis ad nutum & pro mero zibetum circulatoris ad instar, pupas ad choreas in festum tripudiantes inducentis. Sed hic quoque tuus Judicista justos etiam ex ignorantia peccare, dicitur, justi occulta delicta deprecantur; hinc peccatum numerum & magnitudinem solus Deus novus homo nemo scit, amore, an odio dignus sit; hinc deinde Paulus, quamvis nihil sibi concius esset, ex hoc memen, se minimè justum certò reputabat: sed quia haec rancida, Wilhelme; quæ impudent, quæ fieri quis amabò negat multa peccari a nobis, per ignorantiam crassam & supinam, quæ deinde nos figurat vel admissa olim fuisse, quæ memoria excedit, ac proinde nobis occulta restant: quid nego patitur ad Deum fundimus, ut ab occulis nostris nesciatur? idem de peccatorum numero & gravitate, id est, sed an forte id admisit culpa nos non, quod nec præteritarum noxarum numerum, nec gravitatem calleamus? quod vero nesciatur, an odio dignissim, ad patrum scelus attinet, nec inde justus quisquam confundatur, qui admisit culpa memor non occurrit; Rerum, quod illas admisit, sed quid hæc prætem controversiam, quid ad gratiam adiuvenit, simile gitur more suo, tuus ille Janenius exhibet, cludit, justo, cum peccat, gratiam actualis debet. Hæc ipsissima est Arnaldi propositio, à Sorbonæ Ecclesia damnata; cui igitur caput illud damnatum orco, in exosam lucem reducit? in seculis quidem accuso, utpote qui distingue necias, ignorantia insuperabilem a superabile, sed cum inveni multam mentem & multam calumniam conjungit, regemini delicti reum esse constat; nimis est in seculis malitia, & crassa, supina, affectata ignorantia, quæ nunquam tegravissimæ culpa eximat.

X. Locum Augustini truncatum, velut vero insinuas, necesse est, inquis, peccat, à quo ignoratio justitia, non tamen librum, nec tractatum, accipit, nec numerum appellas; velles decem, vel undecim Augustini tomos à me illustrari, ut locum illuminebundem; quamvis si opera precium futurum esset, in Augustino Ippensi potius, quæ in Hippensi facile invenire; sed nihil opus, cum facile explicari possit; necesse quippe est, ut præceret, à quo ignoratur justitia; ignorantia delictum affectata, supina, crassa, aut certe insuperabilis, per vires dumtaxat naturæ, non gratia, quæ orando consequi possumus, si forte usciremus, nempe ignoranti non imputatur ad delictum, quod invitus ignorat; sed quod neglegit, querere, quod ignorat; & nemo in eo peccat, qui caveri non potest. Mox Aristotelem à tuo Fabiano laudatum profers, cui scilicet id voluntarium, quod sit à principio cognoscere singula, in multis est actio: sed mi homo, non tantum peccatum est voluntarium, sed liberum; nempe licet, non liberum sit voluntarium, non tamen voluntarium, omne voluntarium liberum; scio, liberum, coactione, non tamen à necessitate vobis factum est ad recte agendum & peccandum; sed scio, hanc est reorem ab Ecclesia jure damnatum esse; quamquam (& hoc gratis addo) ne voluntarium quidam

et quod per ignorantium insuperabilem, vel admis-
seretur, vel omnium est, quod enim penitus ignoratur,
et modo cognoscitur, neque voluntas id vult, que-
natur in incognitum.

II. Retorques deinde in adversarios ipsummet
abducens, qui lib. 3, moral. cap. 1. dicit, oiamem im-
perceptum ignorare, que oportet agere, & a quibus ab-
surdum sit; & propter tale peccatum, iugulit &
enim mali efficiuntur; involuntarium vero vult
non sicut ignorat, quod conducibile est, non
enim in electione est ignoratio, causa est invi-
lentia sed improbitas; neque ea, qua est universi-
tatis univerſalium) vituperantur enim prop-
ter ea, qua singularium est, in quibus, & cir-
cumstancia, hic purus textus est Aristotelis, qua-
tum est ex Graeco, cui etiam consentiunt aliae
Lambini, Feltianus, &c. Utinam stares
philosophis Philosophi verbis; loquitur e-
stia statim de ignorantia supina & affectata, qua
sunt laborant interdum, qui male agunt; & pro-
mulgant, seu voluntatis studio abrepti, scire &
negligunt, quid revera hinc & nunc expe-
riantur, inquit, cum id scire possint; unde
autem est insuperabilis ignorantia, sed crassa, que
autem est in culpa: immo non tam causa est in-
voluntarii, quam pravitatis; nempe inde maximè
mali & improbus homo censetur; unde illa, per
conscientiam negligenter vel removet, si jam adsumt,
et subtiliter, qua ad recte vivendum necessaria
tunc principiorum universalium ignorantia non
est culpa, qua haec qui libet aut tenet, aut tenere
sunt, si velit secus ramen ignorantia singula-
rion tantum accidentem, que nostris aetibus
incommodatur, ut temere alteris, sed ipsiusin
liberis; scilicet autem ignorantiam juris ab
conscientia facti distinguunt, quo ad hoc scilicet; quia
ignorantia insuperabilis juris eximit culpam,
ignorantia insuperabilis facti; & tam ignoran-
tia supina, crassa, affectata veritatis culpa, quam
eximunt juris eisdem generis; nimis quo ad
conscientiam; nam quo ad forum fori, ut vo-
tan, non patet inter utramque discriminis inter-
esse, in quoclibet ignorantia juris nunquam praes-
sumunt, nisi probent; præsumunt enim quicque id
quod se teneunt: aposito, seu dato, quod alii
ad hoc ignorantia juris insuperabilis, sive natu-
rale divini, sive humani, haud dubie eximit
& hoc certa fide tenendum: alioquin ad me-
dium & demerendum non requiritur libertas a
testitate; quod tamen ut hereticum ab Ecclesia
dissentit est.

III. Fatoe tamen, nunquam ferè intervenire
conscientiam insuperabilem juris naturalis, 1. inter
civitatis; 2. inter politiores & humaniores populi;
3. quod ad principia universalia naturalia; 4. ex-
hortare possent nonnulla longo uso apud aliquas
imposturata, sed haec negotium minimè facili-
tate. Non nego tamen, aliquando, immo nec raro
accidit, ut ignorantia facti sit causa involuntarii;
et cum quis putans esse feram, occidit amicum,
et negligenter illa rei accuratius inquirendi,
et veritatis; unde non imputatur ad culpam,
et amicum occidetur, quem amicum esse necie-
re, sed quod antequam scelopum exploderes, accus-
ationem in dagatis ut certe fieres. Ille Augustini
excerptus ex lib. 1, retract. cap. 15. ea certe fa-
cere ac foliante a nobis explicatur, ut non pa-
rancie nostra, doctrinæ scilicet Catholicæ suf-
ficiat, quia non sciens, inquit, peccavit, quia voluit,

fecit, etiam si non quia voluit, peccavit, nesciens pe-
ccatum esse, quod fecit, ita nec tale peccatum sine
voluntate esse potuit, sed voluntate facti, non vo-
luntate peccati, quod tamen factum peccatum fuit;
hoc enim factum est, quod fieri non debuit, haud
dubie hoc loco sanctissimus Doctor de peccato mate-
riali loquitur; nempe eo modo peccamus, quo
peccare, seu peccatum volumus; sed quisquis igno-
rat, ignorantia scilicet insuperabili, aliquid peccatum
esse, si forte illud velit, vult tantum peccatum mate-
rialis, id est, vult illud, quod revera per se malum est,
& si tale, quale est, cognoscatur, haud dubie pec-
cat; quia peccare vellet; atqui vult illud sub ratio-
ne facti, non sub ratione peccati; illud autem pecca-
tum materiae cum Theologis vocamus; vult enim
illud facere, quod facit; ergo est voluntas facti; quia
tamen nescit, factum illud cum peccato esse conju-
ctum, non vult peccatum; immo factum non vellet,
si cum peccato conjunctum esse, cognoscatur; non est
igitur voluntas peccati; igitur non est peccatum, for-
male scilicet, sed tantum materiae, ut dixi, nec in
rem nostram Augustinus magis apposite scribere potuit.

III. Inde Fabulinum aliquantulum conturbatum
vobis visum fuisse, dicas, magis ad eò propter Aristoteli-
us, quam propter Augustini testimonium; quasi
vero erroribus vestris, vel minimum faveat Aristoteles; sed quid amabò vobis est cum Aristotele? de quo,
ne quid dissimilem, cum Heroe vestro libentissime
disputarem; quamquam hic Luciano potius, quam
Aristoteli addicetus sit; gravior enim Stagirita sa-
pientia in securam, histriionem & ridiculum Pupa-
rum choragum vix quadrat. Cum autem ille ad re-
spondendum se compararet, inquis, nunciatur, Ma-
reschallam N. & Marchionissam N. adesse, & ipsum
conventum velles; statim proripiuit felle, responsum
iri pollicitus a suis illis acutissimis; sensimus, cur ita properaret.

Si per gravitatem Theologicam tecum
paulò liberius jocari licet, res sanè mulieribus ubi-
rem vobiscum jocandi mihi materiem præberet;
quantum illi vestri fœmineo sexui serviant, non est,
quod dicam, cum vos publica sit; scio, scio, aliquos
esse, qui non pauca nummorum millia inde corraserint;
immò in devoribus vestris, ut vocant, maximam
spei vestrae, famæ vestrae, causæ vestrae partem semper
hucusque posuitis; prudenter sane, secundum car-
nem & sanguinem; nec in solis spei nostræ respondit
eventus; quid enim fœmina potentes auro, forma,
gradu, aliisque naturæ & fortuna subtiliis non pos-
sunt? omitto illud ultimum; sensimus cur ita properaret;
sat video, quò spectes; & quid reponi à me possit; sed
ea facilè cuique venient in mentem, quæ sunt ipsi
maximè familiaria. Quod demum Amicus ille tuus
addidit, nusquam Jesuitas licentius, & flagitosius,
quam in morum doctrina peccasse, atrocissima ca-
luonia est, quam in hac literaturam, seu verius, satyra-
rum tuarum confutatione, abunde sane diluam, &
horrenda illa, ut vocat exempla discutiam, quæ tum
illa subjecit; huc volo te, ut vel inde manifestum
sit, in hac causa, nihil horrendum esse, præter tuam
tuorumque omni majorem cogitatione malitiam, &
pertinaciam, cum inaudita & incogitabili hactenus
maledicendi & calumniandi libidine conjunctam;
erit, quod miretur posteritas, eam librorum farragi-
nem & colluviem ex officina vestra produisse, quæ ni-
hil, non jam Christianum dicam, sed ne humanum
quidem præfert, & quam urbaniores Hæretici mi-
nimè tolerarent.

- - - - -
QUINTÆ EPISTO-
læ Confutatio.

I. **A**D pleniorum & clariorem hujus Epistolæ, aliarumque succedentium confutationem, pauca quædam præmittenda esse, putavi, excerpta scilicet magna ex parte ex aliquo schedis, sparsim & leorū vernacula Francorum lingua editis, tibi quidem exprobanda, Willeme Wendrocki, alii verò prudentibus hominibus pensanda & ponderanda. Primum est, eo dumtaxat fine, ferventis controversie argumentum à te tuisque mutantum fuisse, & à Theologicis dogmatis, ad quæstiones morales traductum, ut hallucinatione, seu frustratione hujusmodi, solemnam & canonicam errorum vestrorum damnationem hominum oculis, immo & cogitationi subducere, atque ita secundus fortunæ status Jesuitis in adversum defleteret: sic olim Athanasium Ariani; nempe, ut errores suos à fortissima illius impugnatione vindicarent, varias in eum calumnias ad rem ipsam minimè pertinentes, retererunt, ut jam ille ad propriam defensionem, aliena impugnatione reliqua, se converteret. Quid enim anabò ad quinque propositiones damnatas Jansenii, heres Arnaldi, blasphemias Autelli, quid ad ignorantiam insuperabilem, qua per vos non eximit culpæ, ad gratiam à se intrinsecè efficacem, qua necessitatibus vincula nobis injicit, quid, inquam, ad hæc, aliaque hujusmodi, quedam questionum moralium minutæ, ut sic loquar, de jejuno, de usura, de simonia, de occasione proxima, aliisque similibus, quæ à Casuisticis, ut vocant, agitantur? errores vestros subducere voluistis, ut jam dixi, sed Ecclesiæ decreta, in re divinae fidei, nulla unquam oblitio, nullo, longissimi etiam temporis cursu oblitterantur; errorumque Jansenii & Arnaldi, uti & Calvini, Lutheri, Nestorii, Arii, post centum annorum myriadas, si tamdiu duret in undus, semper in Ecclesia recensit memoria.

II. Qua verò prudentia & conscientia, sub unum Christianorum aspectum illa omnia, quæ mores utrumque laxant, adduxit, in Theologicorum libris, huc illius leorū dispersa, vix unquam in oculos legentium incurebant; tu ad cumulum omnia confessisti, & ad perpetuum charitatis vestra monumentum: si Jesuiti tanto virtu & opprobrio vertis, quod ea leorū scripserint, nec unus quidem omnia, sed hic unum, ille aliud, neque hæc populis nocere queant, cum iis non profert; nonne tibi tuisque longè majori opprobrio versum iri, putas, quæ omnia simul in unum quasi monstrum horrendum ingens compiegisti, & muliercularium oculis subjecisti, que cum rerum hujusmodi sint imperita, verum à falso, certum à dubio, tutum à crepero discernere non possunt; nec est, quod idem aliqui Jesuitarum Apologisti opponant, quod scilicet in eodem libro laxas opiniones, quasi in acervum compilarent; hoc enim ab iis justa defensionis jure factum esse, constat; utpote quæ alia refutare non possent, quæ quæ ipsis fuerant objectata. Mens tibi fuit, lat scio, doctrinae Societatis invidiam conciliare, & quemdam illius horrorem populis incutere; sed profectò res tibi pro votis minimè successit; paucis enim Catho-

licis persuadere potuisti, Jesuitas esse Theologis moralis corruptores; paucis, dixi; quia non dubitum quin aliqui (quo studio ducti, Deus leit, virtuoso erit & parum christiano) vestris partibus adhuc tamen quodam pietatis & castigationis virtu obtentum revera probari eventus, illos tandem vestris erroribus, factionibus, fraudibus, & malis actibus feliciter illaqueasse, ut errantes inter reformatos, ut vocantur, recenseri posse videantur.

III. Hæ tuæ literæ nihil ferè novi; mera compilatio est atque farrago, illius scilicet libri finali ante aliquot annos in lucem editi, & inscriptus titulo, *Theologia moralis Jesuitarum*; eadem quippe pars loca citata, immo & falsata, præter unum vel alterum, dissimulasti tamen tres Jesuitarum apologeticos, à Caussino, Annato, Meino, eorum tempore scriptos, quibus certè prædicti libri non refutatus modò, sed penè obtrutus fuit; ea velox ita scurrili & plusquam histrionico stylo compendiisti, confusisti, contextuisti, ut non tam Theologicis sertatio, quam ludicra, seu comica circulatorum sub la esse videatur.

IV. Loca porro illa ita falsata, ita Auctorum testem adulterasti, ut nihil unquam in hoc generali lentius exogitari possit; imponis auctores, ad nulla fronte eaque affingis, qua nunquam is testem cadere potuerunt, truncas locas, in unum multa, & unum in multa dividis & multiplex; omittis etiam annexas ab iis conditiones, restringes, limitationes, ut vocant, alia que adiuncta, & hanc risum lectoribus moveas; ita profus hæreditas tuta & Patrum loca; ita Calvinistæ, ita Jansenistæ, uno verbo, nihil unquam impudentius, nihil patranticus, nihil unquam majore & liberiore calumna scriptum esse putarim.

V. Res sacras, Theologicas, morales, quæ ad conscientiam, salutem animæ, christiani mores pertinent, iudiciro, scurrili & histrionico stylo discentibus & tractandas suscepisti, in quo non Petrum Molinum modò, non Erasmum, non alium quemque ex recentioribus Eterodoxis, sed Lucianum, plam, Porphyrius & Julianum apostolam superaliter temprosus Christiano indignam; illud quippe hereticis sollempne est, tibi certè ac ruis, ut cum veritate, præscientia, & bona causa desituantur, ad ludum, omnia & scurrilia confugiant; rufum falecum & plenum, circulatorum more, in turbæ excitem, quod noverat in te summum fuit: quid enim aliud tuus intentus commendavisti? sed juxta sapientis monitum, hinc unum blasphemantium, vel ut textus Hebreorum, ita tuus odi.

VI. Toti Societati tribuis, quod forte uni dumtaxat, casu potius, quam arte ac de industria exordisti: quo jure, mihi homo fieri enim non potest in tam voluminum multitudine, quin duo, vel tria verbula malè collocata, & quasi per incogitantiam in chartam projecta fuerint, & quandoque bonis dormientibus Homerus; quo jure, inquam, omnibus, quod tantum unita an Sorbonæ universitate Arnaldi heres, Rectorum errores, Gersonis, Almaini, & paucorum aliorum singulare sententia adscribuntur? an forte omnes Episcopi damnandi, quod ex iis plurimi heretici, immo heretarchæ fuerint, an Apostolis fraudem vel Judæ proditio vertenda? deinde, si uni ex Societatis vel Baunio, vel Escobario, quos inter classicos, invocant, recensendos esse aliquis forte non purus, aliquid paulò liberius exedit: nunquid non religio omnes, inque gravissimi, & prima nota, tempto illud, deinde refutarunt: nonne illa Societas de-

olore censetur, qua multorum & ferè omnium est, et
omnium præcipuorum, non verò unus, vel alte-
rioris non adeò conspicui?

III. Jesuitarum opinione auctores fecisti,
probabilis ancoribus, libris in lucem editis, tradi-
tient, & in omnibus ferè christiani orbis Aca-
demis propagata, in pulpitibus asserta, in præ-
dictis explicata, in consilis commendata, ante-
quam Societas Jesu instituta fuisset: cur ergo Jesuitis
noticias, quod multis aliis, isisque longe antiquo-
rum continente est? an Jesuitam esse, crimen est?
Invenimus procul propter Jesuitas exprobras in suis literis,
qui te afflictum non fuerit per calumniam, aut
demonstrum signe falsatum per fraudem, aut adul-
terium, truncatum, aut um, imminutum & com-
primatum de industria, reticitiis omnibus limitationi-
bus, restrictionibus & adjunctionibus; aut
aut, si verum, quod ab aliis auctoribus Societas
noticias & confutatum, immò ab aliis quam pluri-
mam Societatem, tum antiquis, tum recentiori-
bus, etiam ex Sorbona, & ex quolibet Ordine scrip-
tum, nuditum non fuerit. Sed quid faceres, illud
etiam Societas sollempne est, ut vacans persequitione-
m, etiam ab ortu ipso, divexata fuerit: à quibus
potest sacerdotis, politici, liberioris vita homi-
nus animos quoque, cùm eriam intraverit Satanus
in Iherosolima, qui erat Apostolus; neque in-
de quos, parum laudis & gloriae Jesu t' referunt,
etiam hoc sanctissimum hominibus, in mo & Chri-
stiano similes censeantur.

III. Cùm te in signum Jansenistam esse constet,
feminae Jansem & Arnaldi in primis quatuor
laicos (in tribus ultimus palam profiteris) & fate-
ntur, nec Doctorem, nec Sacerdotem, nec Ec-
clesiasticum esse, in quo certè tuam prudentiam
laetitia & resita se habet. (Pascalis enim, quem
a fidei tua esse, confit, nec Doctor, nec Ec-
clesiasticus, nec Theologus unquam fuit) & turpissi-
mum, Theologum, vel Ecclesiasticum in rebus
huiusmodi, scurrum & histrionom agere; ex his, ni
concedere possumus, nullam tuis scriptis
fieri habendam esse: quis enim Jansenistæ tantum
et patetico Jesuitis calumnias affingenti fidem
habet? quis lacum res sacras tractantem non ri-
staminde non hotreat? ecquis non miretur, profa-
tio hominem omnium sacerdotum & ecclesiasticorum
supremum moderatorem ad restaura-
tiones, imperitum etiam, nec Doctorem, nec
Theologum, utramque Theologiam, moralem sci-
entiam, etiologiam, ut vocant, restaurandam, immò
concupiscentiam, & novam ex principio velris
subiungendam argue inducendam sancipere? ita igitur
dixi, ac te geluli, præmissa scilicet liberâ illâ con-
fessio, ut risum legentibus moveas, & miserum E-
scobarium, & Fabulatum illum tuum in ludicram
ridiculam, ad plausum vulgi & risum; do ultrò;
tum enim magis ridiculam unquam; quod tamen
ambulos, immò do ultrò, te ita scripsi, ut multi
Jesuiti rideant, eosque redderes ridiculos, sat
tum possente tulere: sed quòd aliquis verè Catho-
licus, & mediocri saltam prudentia tuis calumnias
habeat, & renunciari antiquo Theologæ
sua, novum ex tuis legibus institute con-
venio possum inducere in animum, ut credam;
enim factu est, pro rebus fidei, hereticum;
profanum; pro ecclesiasticis, laicum; pro
logisticis, Theologæ rident; pro serio deinde
cute & salute, scurrum & histrionom consu-

lere, ejusque consilia non laudare modò, sed ad usum
& præxim reducere; nisi hoc stultum sit, immo stul-
tum omnem superet, veritas omnis & demonstra-
tio renuncianda est.

IX. Ut ex libro illo, cui titulus, *Theologia moralis*
Iesuitarum, illa ferè omnia excerptisti, quæ Jesuiti à
te afficta sunt, ita illius libri auctor, omnia ferè ex
libro Petri Molinei, de traditionibus Romanis ex-
cerpti; & ut Molineus Calvinum, ita uterque Molinei
imitari voluisti; tu verò præfertin ac præci-
pue, cùm & vafrum ingenium, & securile Molinei
stylum non assequutus modò fueris, verum etiam
longo intervallo superaveris: nonnemo brevem illo-
rum delectorum habuit, quem saltē obiter indi-
care non pigrat. Molineus pagina 350. Bellarmino
exprobavit, quòd eam gratiam sufficientem admittat,
qua sit sufficiens & non sufficiens; illud quidem ex
hypothesi; hoc verò, quia non habet satis efficaciam,
igitur sine efficaci non sufficit. tu verò epistola 2.
pag. 13. editionis Colonensis, eadem Thomae, qui
Jesuiti assentiuntur, inquis, in gratia sufficiente om-
nibus data, at neminem cum ea sola rectè agere vol-
lunt, sufficiuntur, & non sufficit. Molineus pag.
329. Navarrum sugillat, eò quòd dixerit, ancillam,
qua meretrici famulatur, in iis, qua per se mala non
sunt, ut sternere lectorum, aperire fores, ferre literas,
aliisque huiusmodi, lethalem noxam non admittere.
tu epist. 6. pag. 126. Escobarium, & pag. 127. Bau-
num, hoc nomine, & iisdem ferè verbis. Molineus
pag. 327. Navarrum corripit, docentem, quòd ad
servandum honorem integrum, licet a hominem oc-
cidere, & viro nobili, aggressorem interficere, ne vel
cum infamia fugere cogatur, vel fuste percutiatur.
tu epist. 7. pag. 160. Reginaldum, eò quòd Navar-
rum sequarur. Molineus pag. 335. D. Thomae & S.
Antonino insulat, quòd dicant, mercedem impudi-
ciam, quam meretrici accepit, jure naturæ non esse re-
stituendam. tu epist. 8. pag. 184. Lessio, quòd idem
doceat. Molineus pag. 335. & 336. D. Thomam &
Toletum objurgat de falso teste; adstruentes, quòd
pecuniam pro falso testimonio acceptam, restituere
non tenerur; tu epist. 8. pag. 185. Escobarium, qui hoc
tenet: Molineus pag. 319. Valquem castigat, qui doc-
et, creaturam adorari posse; tu verò epist. 5. pag. 61.
Jesuitas, qui Sinas, inquis, docuerunt, idola in spe-
ciem adorare. Molineus pag. 341. & 342. D. Thomam &
Navarrum carpit; quòd doceant, in tabulis
legis, nullum fidei & charitatis præceptum contine-
ri; tu fusè Sirmondum, ea de re not. 3. in 10. epist. à
pag. 252. ad 284. Molineus pag. 343. Emmanuel. Sa
sugillat, quòd dicat, portu jejunium ecclesiasticum
non violari; tu epist. 5. pag. 65. propter idem, Escoba-
rium. Molineus eudem Sa corripit, pag. 405. do-
centem, illum absolvit posse, qui occasionem peccan-
ti proximam relinquere non vult; tu epist. 5. pag. 66.
propter hoc idem, Baunum. Molineus pag. 312. To-
letum arguit, quasi simoniam licitam esse, doceat; tu
epist. 6. pag. 22, de hoc ipso Valentianum & Tannerum.
Molineus pag. 334. reprehendit acriter Navarrum,
qui docet, non teneri hominem aliena restituere, si
absque honoris iactura restitui non possint; tu epist.
8. pag. 182. ea de causa Lessium. Molineus pag. 342.
Navarrum refellit, docentem, minus malum consuli
posse; tu epist. 8. ibidem, Vasquium. Molineus pag.
335. invenitur in Emmanuel. Sa, docentem, licitum
esse pauperi, furari diviti, qui ei teneret succurrere;
tu epist. 8. pag. 184. in Jesuitas. Molineus pag. 337.
mordet Toletum, quia docet, eum non peccare lethali-

OR
RI S. 1.
OR
RI

liter, qui sine plena deliberatione, hominem occidere voluerit; tu epist. 4, pag. 36. Baunum, ut supra vidi mus. Molineus pag. 336. Navarrum arguit, quod restrictionem mentalem aliquando approbet; tu epist. 9, pag. 210. de hoc ipso, Thomam Sanchez. Molineus ibidem Navarrum pungit, quod dixerit, aliquando crimen patratus negari posse, per amphibologiam; tu ibidem, pag. 211. propter hoc eumdem Sanchez. Molineus pag. 323. Navarrum accusat, ed quod docuisset, non esse blasphemiam, jurare per corpus, vel sanguinem Christi; tu Baunum cum auctore Theologiae moralis, se et. 3. prop. 5. omitto alia, ne tedium legenti afferaam.

X. Addo tamen tria, primum est, praemissa omnia non tantum continerentur in utroque libro, nimirum Petri Molinei, & Theologiae moralis Jesuitarum, verum etiam eodem ordine, eadem serie argumentorum, pura de preceptis Decalogi, de Sacramentis, de regimine Ecclesiae, &c. Secundum est, alia quam plurima restare, in quibus cum Molineo consentis, putatae de cultu Deiparae, contritione, salutis facilitate, Dei liberalitate, immo (& hoc liberè pronuncio) nihil ferè esse in tuis literis, quod in libro Theologiae moralis, & nihil in isto, quod in libro Traditionum Romanarum non continetur. Tertium denique, non esse mirum, si ex Molineo doctrinam de moribus hauseris, cum Jansenius & Arnaldus doctrinam de divina gratia hauserint ex Calvinio. Illud autem non mirandum modo, sed stupendum, epistolas vestras, id est, famosas Histrionis Eterodoxi & Sedanensis ministelli reliquias, à Catholicis etiam adeo laudari, ac celebrari, usque inde persuasum videri, insontes, vel eo nomine reos esse, quod ab haereticis, per calumiam, tot, tantarumque falsitatem insumentur. O tempora! o mores! Illud tamen præ ceteris deplorandum esse, duco, quod multi, quibus id peruersum est, laxitas illas & absurditates à Jesuitis docent, (nec enim vacat, tot lustrare libros, quos vix amplius capiat Bibliotheca) rati, veras esse & licitas, ac freti Jesuitarum auctoritate, falso licet credita, quos in doctrina & bonis moribus Jansenistis anteponendos esse non dubitant, illas ad usum & proximam reducent; & haec præcipua ratio fecit, ut ad literarum & notarum tuarum confutationem me accinxerim; ut scilicet populos falsam illam opinionem, iis à te de Societate injectam, dedocerem. Sed jam ad te.

XI. Non nihil, quamvis alioquin peregrinum, laudis & commendationis, in libro, cui titulus, *Imago primi saeculi, quem in Gallicis epistolis appellatum, in Latinis reticuli, Societati Jesu aspernum, pro haereticorum more, concoquere non potuisse; ibi autem dictæ Societatis homines, magna scilicet ex parte, nec enim alio modo intelligendum est, pari doctrinæ & sapientia laude præstantes dicuntur, ac regia divina sapientia, quæ humana Philosophia dux longe certior, longè secundior est: vallis, nisi hoc veritatem contentaneum sit; atque ita laudem hanc ut hyperbolam rideas, quæ non tam accedit, ut ornamentum, quam statuitur, ut necessarium hujus instituti fundamentum; nisi enim Jesuita doctrina & sapientia valent, si profecto non sunt, quos Societatis institutum esse, postulat. Nullibi porro lego verba illa, Italico charactere à te designata, *Societas est hominum, seu potius Angelorum: equidem verba illa Itala: Ite Angeli veloci, us satis appositi accommodantur; neque id auctor a se, sed ibi gravissimos hujus claudis auctores citat, pag. scilicet 61. ut Benzovium, Fredericum**

Luminum, Bozium, præter alios; non dicit etiam quotidie esse Phoenixes; sed verbum illud, ut alia sunt, interpretatur ex Græco, ut Phoenix florivit, cum occasione hæc haberet de Societate fructus fere in se. Ita uberi, & cum Phoenix, ave non jam unica, sed Ita sunt soli expostra, &c. Quid hic porro tam superbum dignum cachinnis tuis? quid carpendum, nisi apertusque similibus? quasi verò, à Phoenix & Aquila comparationem, similitudinem, symbolum, emblemam quodpiam ducere non licet?

XII. Illud verò, quod addis ultimo loco, *Qui sicut orbis faciem immutarunt, non inventio; eximunt certè Mufi operis artificem; ita enim alii alios suis, ut quasi uno tractu ac tenore scripta, aut dicta esse videantur; cum tamen Phoenicis in piafructuus mentio facta sit; Aquila, pag. 406. loci Itala, pag. 406. pagina demum 54. hæc tantum leges, absumque ceteras olim vestigium posuisset, aliam continuo rerum famam extitisse. Nunquid hoc notorium non est? denuntiatur, illa omnia ab auctore congesta simul fuisse, qua tu ipse partim fixisti, pro more, parvam illud; per fraudem; quid tandem hæc malum? quid tam quispiam piaculi? velis, nolis, res ita se habet; rumpere, quisquis rumpit inuidia; neque id humiliat contrarium esse, jure dixeris, humilis qui pippus cuiuslibet virtus est, non verò communis; quiesce Apostolis, aliusque principibus Ecclesiæ membris peribæ vertat, si quando Ecclesiæ meritissimum & præconii prosequantur? quis neget, rem obseruantissimi filii, optimam colete & laudare parentem? Hæretici quidem Societatis laudes ferre possunt, easque in invitis auribus exipient; quod mirum igitur, si Jansenistæ, quos nemo Catholicus inter haereticos non recenterat; quamquam notorium veritas hujusmodi laudes à Melanchthoni etiam in invito extorxit, ut Florimondus Remondius, cap. 3. art. 6. testatur; item à Beza, Remondi, aliusque, ac præsertim à Francisco Verulano, Anglio Cancellario, lib. de dignitate & augmentis Scientiarum. Immò cacodæmon mendaciorum parentibus licet, ac per ylm sacri imperii, Societatem semel laudavit.*

XIII. Hoc præmisso, ad capiendam benevolentiam, exordio fings, tuum illum amicum, nimirum Jansenistam, verum, inquis, amicum in omnibus, rerum illud, ambiguum est; verum quidem amicum, etiam in omnibus, in nullo tamen veridicum peregrinum, similem simili, ut ajunt, gaudere; fings, inquam, amicum illum jocularia tibi Jesuitarum dogmata memorasse, eaque syllabatim in eorum libris ostendisse; unde multum à te tuis, sed parum fiducie elicuerit; repugnantia non adhuc, etiam in libro Jansenistæ, si in ea tibi syllabatim in libris ostendit, quomodo parum à te de eiusdem loca, vidisti haud dubie, legisti, oculis tamen tuis parum aut nihil fidei habes? ita propter quinque propositiones damnatae in libro Jansenistæ, vobis syllabatim ostenduntur, neque illas uno loco, sed pluribus, inficiari tamen non cessatis, in libro contineri, præfaretur negare, ac superos infatuos testari; haec sane vestra sunt jocularia dogmatis Jesuitarum; mentiri scilicet impudenti illi è auctoribus, in rebus sacris, jocari, delitare, in Theologis, in perspicuis, cœciture; in humanis inveniis, adstruere repugnantia; errare demum in rebus fidei.

XIV. Tu verò hæc haerere, ac dicere, nonnullos exiit, nimirum Jesuitas, delirasse, quæ omnibus, ac

quae adeo universæ Societati adscribi injurium est, præteritum cùm inquis, ex ipsis aliquos valde severos esse, compertum sit: tum ille magnum arcana aperuit; nempe, commune illud esse Jesuitarum consilium, ut & severitatem adhibeant, quibus regredis est idonea, & laxitatem non omissant cum aliis, quibus tanta severitas exosa est; hinc pro variis luminis studiis, variis Casuistis habent, & pro suo genere ingenio tractant; ut omnes Societati agerent, omnes amplectuntur, neminem submiserint, aquæd eò non falsa modò, verum etiam impia, aridolatriam apud Sinas permittere non ducent, & Christum prædicare, sed non crucifixum; quoniam Sinis nimis exosa est; quod Gravina ipsis, & Thomas Hurradus, & quidam alii exprobarunt; & hoc ipsum illis sacra Congregatio singulari decreto, sed anathemate prohibuit: ita porro probabilem opinionem operâ fidem, & traditionem mutare, ut non jurecta, sancta, immaculata, sed deputata, veritatis, humanis cupiditatibus ab iis servire cuperit. Adito igitur, inquit, te alloquens, quām primum Jesuitas, & spondeo, fore, ut in eorum moralis disciplina corrupta & luculentia Molinistæ de genia doctrina fontem reperias; nimis stupendam ane viri signoriam; mera simulacra virtutum, omnis spiritu & charitate carentia; horren-
dissima, quæstis prætexta coloribus, innumeris manib; uno verbo, virtutem tantum Philologianam, Ethnicam, Pharisæicam, cui gratia illa sufficiat, quam ipsi excoquunt, id est, sola natura sit facta, & consequenda, adiuta legere ratio, gratus efficiens est, nos verò germanam & solidam, non fiduciam & fucatam virtutem sectamur, qua gratiam & lenitatem efficacem postulat, ut animus amore facti expeditus, sibi moriens, Deo vivat, illi que in diuino nexo coheret: unde perinde absurdi sunt, quædistantias virtutes collocent in hominum nucu, & quæ virtutes illas charitatis inanes, quas pro Christo abtrudunt Jesuitæ, in nostro semper arbitrio possunt negant. Hec illi, inquis, cum multo gemitu, in indagatione potius quām commiseratione.

XV. Audire mihi video ex illis tremulis unum, quæ in Anglia Quakers appellant; aut, quod forte posse est, hereticum Jansenistam in furorem & ramam adducunt; sed relegamus amici tui vestigia, in quibus hæresem monstra, quot verba; tot errores, quæ fere voces; nulla igitur virtus charitatis inanis, christiana est; igitur neque fides, neque spes, neque caro Dei, neque pœnitentia, neque alia multæ virtutes, christiana sunt; quia charitatem sapissimè destituant: igitur omnia præter charitatem, absque dubio gratia subdicio, in arbitrio nostro posita sunt; ita & gratia efficax vestra, quæ à charitate distinguitur, cùm illa justo desit interdum, ut vultis, cuius tenet charitas non deest, si justus est: hæc sunt haereses, mihi homo, & plusquam Calviniana, sed cum in modis, qua ceneris inscitia, conjuncta: Palmaris, quæ supernaturalem & intrinsecam agnoscunt; sicutem, quid extrinsecum est; sed plusquam stultum est re notoria palam mentiri; appellata, fodes, vel ex illis, qui hoc doceant; horfenda igitur & excentra, impotens est, eo quæ impostore digna, qui sententem frontem, omnem veri, humani, imitatio & hominis speciem exuerit: tanta est cacodæmonis super-

bia, ut eum pudenter, tam crassum, tam luculentum, tam publicum & notorium mendacium sibi exprobari; ita est, eorum pudet cacodæmonem, quorum vos non pudet. Sed unde hæc quia, inquit, virtutis dumtaxat simulacrum, virtutes ethnicas & pharisaicas, non verò christianas colunt, ad quas natura sit sat satis. Hæc calumna ejusdem generis est; ad hæc tamen impii, politici, fœminæ, Calvinistæ, aliique ejusdem furfuris tibi applaudunt: bellissimè quidem, ut tuis vocibus utar, heretici Jansenistæ germanam virtutem, & gratiam Christi agnoscunt; sibi & mundo mortui, soli Dei vivunt, & amore seculi expediti, uni Deo arctissimè agglutinantur; Jesuitæ verò sunt homines male feriati, Pelagiani, Ethenici, Pharisæi, amore seculi implicati, Deo mortui, ut sibi & mundo vivant.

XVI. Quid quaso de his antithesis, Lector Catholice? ergo tam eximii rerum Theologicorum scriptores, Suarez, Vasquez, Molina, Lessius, Tannerus, Martinonus, Ruis, Petavius, Toletus, Bellaminus, Delugo, aliique saltem ducenti veram Christi gratiam, Augustinianam scilicet, minimè agnoverunt, sed spuriam, Pelagianam, & lege adiutam rationem: Ergo tam egregii scriptores Ascetici, ut Rodriguez, Alvarez, de Ponce, Caussinus, Sanius, Drexelius, Lancitius, aliique plusquam trecenti, nunquam verum & nativum christiana virtutis vultum, sed Philophorphic dumtaxat, Ethenice, Pharisæe, id est, merum virtutis simulacrum aspexerunt; immò tam insignes Christi pugiles, qui pro fide sanguinem fuderunt, siue latem milleni, in quantu mundi partibus, vel singulari religiose virtus sanctimonia illustres, in Domino pè dormierunt, ut (præter illos, qui ab Ecclesia in Sanctorum, vel Beatorum album relati fuerunt) Realinus, Mancius, Conagus, de Ponte, Sylveria, Cottonus, Carolus à Lotharingia, Berkmanus, & multa hujusmodi religiosissimorum hominum millia, meram dumtaxat virtutis umbram, virtutem charitatis inanem, virtutem ethnicam, gentilium, Bonziorum, Dervisiorum more, coluerunt; non te pudet impudentissime syphophanta; & hæc homo, inhumanus certè, neque Docto, neque Sacerdos, nec Theologus, nec Ecclesiasticus, nec Laicus, mundanus, histrio, scurra, Jansenista, hereticus, uno verbo, Monaltius, id est, Pachalensis; infandum nomen, horrore futurum posterritati.

XVII. Falsum est igitur, Willelmus Wendrocki, fidem, aut traditionem à Jesuitis opinionum probabilum operâ mutatam, & ad cupiditates humanas detortam fuisse; Jesuita fidem Catholicam & traditionem totis viribus defendunt, non mutant, & pro illa vitam cum sanguine fundunt, contra hereticos, Lutheranos, Calvinistas, Jansenistas; nec eam ad hominum cupiditates detorquent, at sinceris doctrinæ Catholicæ dogmatis, & Christianis suorum morum exemplis, ab humanis cupiditatibus homines abstrahunt; nec illa est opinio verè probabilis, quæ fidei & traditioni adverteretur; & si quæ opinio talis est, probabilis non est. Uno verbo, me à tam crassis calumnis expedire, vel geminæ vocis adagio, *sus Minervam*. Quod refers de Jesuitis, apud Sinas, plusquam diabolica calumnia est, ab Alexandro Rhodio, Martino Martinio, Daniele Bartolo, & quinque auctoriis, dilucidè, abundè, ac plenissimè confutata; dixi diabolicam, quæ invis enim duos illos appelles, nemo necit, non raro accidere, ut diabolus, quem aliquis pudenter, præ superbia, tam falla & incredibilia

sparge-

spargere, quorundam hominum linguis loquatur, qui vel ipsum diabolum impudentia superant. Illud potro grande arcanum Societatis, quod tibi amicus ille suggerit & aperit; commune illud consilium, omnes captandi, lepidum sanè inventum nonnullis visum est; sed inanis & ridiculis, qui nihil ratione, sed omnia risi meriuntur: rem profectò fabula & scena indignam, in qua si non vera, saltem verisimilia exhibentur. Sed unde hoc scivit ille tuus? fare ages, nebulonum impudentissime, unde hoc scivit? unde accepit? & finxit haud dubie, seu verius, tu ipse, qui scurrum agis, finxit; serva quæsto tibi actus pessimas illas artes, quibus jam à multis annis homines in errorem inducitis, quia auro, eo quæ copiosissimo; unde potrò illud: Deus scit, multi quoque sciunt; capsula illa multa centena millia nummorum pretio æquans, & rigillum illud stipis reseratum in crypta S. Meternici, & quædam alia non suspicionem modò, sed plenam probationem afferunt; quia auro ligatur, quia verbo, quia stylo, quia patrocinio grandi, quia emissariis ubique gentium conductis, quia mendacis & calumniis, quia fraude & dolo, quia demum factionibus & tumultibus: in Jesuitis nihil unquam tale; sed hæreticis contra Jesuitas cuncta licere videntur, neque hæc parva illorum gloria, quod communes ipsi hostes sint cum Ecclesia, quod ab hæreticis traducantur, ut divinæ gratiæ jurati hostes, christianum virtutum ignorassim, mundo & sibi viventes, Deo mortui, à Deo alieni, mundo obstrici, Deo gratias.

XVIII. Jactis hisce fundamentis, totam epistolam tuarum molem inædicas; fontes ipsos, de consilio familiaris tui, statim adiisti, & Jesuitam illum Fabulinum conveisti; & captata currentis quadragesima, ut vocant, occasione, de jejunio primum interrogas; singis enim, te vix noctu dormire, si forte incoenatus cubitus eas; tum ille statim jejunii lege te liberat. Escobario auctore, quem tibi aperit, ubi tecum in Bibliothecam, summo per laudat, & allegoriam 24. seniorum, & quatuor animalium alacriter, inquis, decurrit: hic ille est miser, seu potius niferandus Escobarius, quem ut ludicrum Momaris & Sannionis imaginem centies & millies in fabula exhibuit: ego certè in Allegoria illa nihil ridiculum, nihil ludicrum esse video, præter scurriles jocos, ridiculos aculeos, mordaces facetas, alia que huiusmodi à vobis adjuncta; textus illius auctoris valde serius est, & gravis; vestra dumtaxat commenta ludicra & scurrilia; & si forte à inistro illo, Bellarmini, aut Suaris capita, sanctorum Augustini & Thomæ truncis insita fuissent, ut à mulierculis vestris factitatum est, que Magistrorum suorum capita, expresa veri vultus effigie, Pauli & Chrysostomi truncis insita, ad cultum exposuerunt; & si quid tale, vel Banius, vel Escobarius, sincerè dicam: Allegoria illa tibi displicuit, quod in Societatis scriptores aliquid inde laudis quasi refundi videtur: sed an oculus tuus nequam est, quia illi boni & docti? Escobarius & Banius præ ceteris in scenam inducis, quibus pro justa & plena defensione, id satis esse videtur, ut impactis in caput tuum grandioribus tomis à se in lucem editis, hæc pauca verba in prima libri fronte, majusculis characteribus cudi jubeant: accusat nos homo laicus, Theologia ignorans, scurra, Jansenista, hæreticus. jam ad singula.

XIX. Jejunii lege non tenetur, quisquis incoenatus agiè dormit, etiam si jentaculo sub meridiem sumpto, prandium in eonam commodè rejicere possit. Potu vini etiam largo jejunium ecclesiasticum non

solvitur; nec is jejunii lege tota die obstringitur, qui unum supra vigesimum annum post meridiem agerit; nec etiam ille, qui dubitat, an sit id artis. Et fanè, quod te sibilis excipiunt morales Theologi, qui cùm sic terum istarum aedò imperitus, eas tam discutiendas, & definendas suscepis; in quo prædictum tuum. Quod jejunii lege non tenetur, qui agiè dormit incoenatus, non jam opinio, scurragis, seu minus probabilis, at certa omnino lenitudo est, quam omnes ferè auctores docent. Palquig, de jejunio, decif. 263, innumerous citat, puta Gab. Cajetan. Navarr. Angles, Reginald. Bonac. Iber. Sanch. Fagund. Filliuc. Trullenc. Leym. Villlob. Sylvium, Lopez. Adda Leandr. part. 3. mhd. disp. 8. quæst. 27. ubi præter appellatos, citat. Leandr. De Murcia. Aufon. Machad. Joan. Henr. innumerous alios recensere facile possem, quid exp. peccavit Escobar. dum communem omnium doctrinam tradidit?

XX. Quamvis autem is jentaculo sub meridiem sumpto, prandium in eonam commodè rejicere possit, idem Escobarius docet, jejunii lege illam multum teneri: antequam hanc sententiam damae, n. Escobarium, qui eam duobus verbis indicat, exam. 13. cap. 3. multi alii auctores ante diuindi sunt, qui eandem opinionem, libris in lucem eis tradiderunt; ut Pasqualig. dec. 65. ubi citat post his sententia Dian. Sancium, Ghislum, Fagund. Trullenc. & Leander q. 30. ubi citat Lopez. Filliuc. Joan. Henrquez; quia nunquam Ecclesiæ fidèles adiunxit ad tales jejunii usum, vel modum, & quibus ipsi usu, qui grandis ad instar legis est, habet ipsa jejunii, prandendi circa meridiem; sed de his modis sumpto; obiter dumtaxat judico, ut video, hanc superlargem non esse Jesuitarum sententiam, cùm diuina cùm ex appellatis Jesuitæ sint, ut facile obliterari.

XXI. Quod verò potu vini jejunium ecclesiasticum non solvatur, omnes certissimum reputant, p. D. Thomam in 4. disp. 15. q. 4. a. 4. quæst. 1. & 2. item 2. 2. q. 147. 2. 6. ad. 2. ut Cajetan. Durand. Navarr. Sylvest. Rosell. Tabien. Medin. Azor. Leff. Melch. Joan. Pined. Filliuc. Graff. Bonac. Reginald. Balleus. Valent. Rodrig. Mouve. Veg. Palquig. Anton. de Leon. Fagund. qui certatur, communem Theologorum & Canonistarum sententiam, & alios quos sequitur, & citat Leandr. disp. 5. q. 4. & 5.

XXII. Non tenetur etiam jejunii lege, qui debet, an dictum annum 21. attigerit, ut docet Pasqualig. dec. 255. ubi citat Sanch. Sanc. Fagund. Leym. Castr. Pal. Trull. Dian. item Leandr. disp. 8. q. 13. ubi citat Narbon. Joan. Henr. adde Suar. & alios bene multis; quia lex dubia non obligat, nec certe certum est etum producit. Is demum, qui certam sententiam attigit post meridiem illius diei, qui est jejunium, non tenetur jejunii lege, ut Leander probabilitate, disp. 8. q. 12. ubi citat Sanch. Trull. Palquig. Dian. Filliuc. Nald. Didac. Narbon. Jejunium enim diei onus est; nec video, negari posse, hanc opinionem esse probabilem.

XXIII. Sugillas deinde Filliuc, quod eum quædam lege minimè obstringi doceat, qui malè agnos, etiam in fraudem jejuniv. g. in sequendo amicorum, gravem defatigatione laboraret; & disertè fatur Filliuc, duplice in hoc noxam intervenire; primam scilicet, a re ipsa, vel actione turpi; secundam verò ex fine mali agentis, qui scilicet hanc actionem ad violatorum jejunii refert; tertiam inesse negat, etiam si defactus ille non jejuner; severius opinor sententia non posse.

nescit, auctoritatem loquentis, aut scribentis eam esse posse, ut intellectum ad prudentem assensum moveat: quamquam circa omnem certitudinem, ac praesertim, ut ait Sanch. quando res gravi rationis momento nititur, & nihil opponitur, quod facile solvi non possit. Hic tamen Doctorem tetricum agis, & fateris ultrò, hanc doctrinam tibi parum placere; quòd scilicet in ea predicta auctores humanæ rationis potius, quam divina fidei operā utantur; cùm unus afferat, quod alter negat, & unus opinionem securam esse velit, quam alius dubiam restare, testatur. Rem istam profectò non capis, Willelme; opinio verè ac certo probabilis omnino tuta est, secura est; nullus tutam esse, negat, eorum scilicet, qui rem intelligunt; cùm judicium practicum certum semper præluceat, quo tuta & secura judicatur: unde auctores classici de veritate, non de probabilitate disputatione; nisi enim certa sit probabilitas, nullam opinionem probabilem, tum ipse Sanch. tum alii Jesuitæ in praxi tutam esse, dicent: non est igitur, ut dicas, periculosus delectus; nam sive opinio sit magis, sive minus probabilis, modò certa in sit probabilitas, tutam est, secura est, ut in Notis demonstravimus; nec unam aliam formaliter tutam esse, putamus; cùm esse tutam, in individuo positum sit: sed puder, cum imperio de his disputare.

XXXIX. Abs te igitur dicas, ex hoc fonte nasci omnimodam conscientiæ libertatem, tum in agendo, tum in respondendo, & pro arbitrio, à Jesuitis responderi, vel potius ad consilientium arbitrium; ne penon solum ex propria, sed etiam ex aliena probabili, responderi potest, etiam si respondens certò sibi persuadeat, falsam esse; & hæc juxta præcepta à Th. Sanch. tradita: sed Annatus, quo adhuc, te manifesta falsitatis convincit; Sanch. eni cap. 9. n. 19. hæc habet: Nequit enim quispam, quod credit esse falsum, confutare; unde manifeste confitit, Patri Sanchez imposuisse: quod verò ad locum P. Laym. facto illum in hac sententia fuisse, ut putat, consilium pro certo habentem aliquam opinionem falsam esse, consilienti respondere posse, à quibus iam viris doctrina probabilem haberi, ac proinde consilienti sequi eam licet, non tamen ipsi consulto; fatetur, inquam, hunc auctorem putasse, quamlibet opinionem etiam probabiliter tantum probabilem tutam esse, quod tamen reliqui ferè omnes Jesuitæ negant; cùm enim consilienti respondat, sibi certò persuasum, falsam esse, ac proinde improbabilem; probabilis quippe certò falsa non est, inde insinuat consilienti, esse tantum probabiliter probabile; ac proinde talē, quæ ad conscientiam certam non sit satis: in hoc autem à sententia P. Laym. lubens & ultrò discedo.

XL. Si forte unquam in manus Jesuitarum incideres, Willelme W endrocki, haud dubiè mutares sententiam, & disceres, crede mihi, non omnem iis opinionem probabilem, nec omnem probabilem tutam videri; quamvis enim Baumius doceat, ut ipsi opponis, teneri Confessarium absolvere pœnitentem rectè alioquin dispositum, juxta opinionem verè probabilem pœnitentis, quam etiam Confessarius probabilem esse putat; si enim certò falsam & improbabile, nullus certè Baumius, vel Escobarius Confessarium ad absolvendum adstringat; nullus, ut perperam exprobras, pro voluntate & arbitrio, est, vel non, respondet; illud tamen valde opportunum tibi non accidere, nec opportunitatem illam, ut maximè comodam tantoperē laudares, nullus reverè illorum sacramentalis absolutionis beneficio te dignum reputaret; tu probabis; ea quippe diciris, scribitis, facitis, in quibus nullus vobis Diana, nullus Caramuel patrocinetur,

& vix illud, quod per jocum afferre voluisti, voleret usui, sapè premente Deo, fieri Deus alet operem ea sane Casuistarum, ut vocant, etiam misericordiam auctoritas non est, qua vestrum agendi, scribendi, sentiendi modum eximat culpa, & vos ab solvendo errorum culpa, quorum profectò huc uisque vos auponeretur, cùm illos obstinatissime hodiernum defatatis; nec alia mihi probationale opus est; si enim pœnitentia a vobis quispam, an D. Petri gratia adquisita, sine qua nihil poterat, in ea feliciter occasione, in qua a peccato exculari non poterat, nullus datus, quin jureris, defuisse: idem dico de aliis erroribus, quos impunè in tuis literis renovasti; nullus ergo Catholicus errore vestros, scripta vestra, que causam & convitum scatent, moralem denique Theologum vestram à gravissima culpa liberet.

XL1. Sed, inquis, Patres Doctores vestrorum decreteris adversantur; hoc ipsum centies & milles regis, sed probas nunquam; multam quidem locorum farraginem, ad terriculum simplicem, congettulam, nunquam tamen ex iis ostendere potuisti, sicut opinionis verè probabilis illicitum esse, ut in Notis ostendit; quod autem Fabulatum illum dicuntur inducas, formandas suorum temporum moribus, ac modatibus fuisse, sed à nostrorum remponitibus longè abhorrete, & nunc ex Casuistaribus, non verò ex Patrum decretis vivendum. In hanc rem, Cellotum & Reginaldum citare verba, quæ in vernacula epistola dictis scriptoribus narratas, in eorum libris non extant; in Latina emendatæ parte; quamvis autem Reginaldus dicat, in dictis controversiis, circa agenda, Doctorum recentiorum potiorem rationem habendam esse, quamrum de SS. Patribus eo loco nihil; cùm enim vera appellat, antiquos Theologos & Casuistarum intelligi hoc idem Theologæ moralis auctor Jesuitæ approbat; sed plenè confutatus restat, de his fatis fuit in Notis; tu vide sis.

XL2. Pessime autem Jesuitæ simponis, quod SS. Patres non legant, quod iis valedixerint, quod lib. eorum adventum Casuistaræ ori sint, & Augustinus, Chrysostomus, Ambrosius, Hieronymus, mores hominum informare desierint; sed crassissima calamitas & infictio est; Jesuitæ, inquis, Augustinus & SS. Patres proscripti erunt; Pseudo Augustinum vestrum facere ultrò, quem ab Ecclesia damnatum proscriptum est, & ad suos Batavos amandatum, summopere genulantur; quod spectat ad verum Augustinum & SS. Patres, horrenda calamitia est; cùm doctissima SS. PP. monumenta Jesuitis non patrum debeant, nimirum Chrysostomus, Basilius, Gregorius Nazianzenus & Nyssensis, Ballamon, Zonaras, Melissia, Maximus, Irenæus, Paulinus & Nicephorus Callistus, Frontinus, Theodotetus, Hincmarus, Radbertus, Sidonius, Pollinaris, Ennodius, Avirius, Theodosius, Facundus & Concilia Gallica Sirmondo, Epiphanius, Simeon & quinque volumina Theologorum dogmata Petavio; auctores multi antiqui Franciscus Turranus, Cyriillus & Isidorus, Schottus, Augustinus, Hieronymus Torrez, Climus Radero, Eucherius & Paulinus Rosveido, Cerdé, Tertullianus, Vigorius, Sabinus, Dionysius Lanzelio, Catena Patrum monachorum, & in voluminibus Corderio & Possinoe, conformati in Notis. I nunc, & scribe, SS. Patres à Jesuitis eliminari.

XL3. Lustrant, crede mihi, Jesuitæ doctæ & veneranda volumina, sique utuntur, ad dogmata fidei explicanda & confirmanda; vos ad depravanda, eresque in Ecclesiam inducendo, cum Magistro vestro Jansenio, cui Calvinus, & alii hæreticæ ferauerint.

sum faciuntur; Jesuita iis utuntur, ad
dimandos, tum sacris concessionibus, tum libris in
eis editis, Christianorum animos, formandosque
alios in suas virtutes; vos, ad populos seducendos,
ad hunc populi cunctos errabitis; Jesuita denique
ad eum Parum utitur, ad defensionem Ecclesie,
ad eum fidem; vos ad destructionem Eccle-
siae, ad eum felicitatem inducendum, & Christi oves su-
as Pastores subducendas. Quod vero dixeris, Ca-
pitu*lum* cum Jesuitis ortos fuisse, supinam illam, quâ
alibet, ignorantiam evincit; Societas instituta est
ante Christi 1540. omisso antiquis filios Theologos,
Albemarle, Alencon, D.Thom. Bonavent. S.Ray-
mond. Paduan. Oltrem. Guillelm. Parisiens. Du-
mard. Egid. Roa. Richard. Hentie. Scot. Aureol.
Horeum. Capreol. Mayron. Durand. ut ad Summi-
nati quatuor Casuista sententur, veniam; accipit illo
metuacum & tempus; Monaldus ann. 1320. A-
lphonse. Barthol. Pisan. 1335. Panormita usq; 1400.
S. Anton. 1445. Turecremata 1440. Pacificus
i.e. Angelus Clavatus 1480. Baptista Tronamala
i.e. Capetanus 1500. Tabenensis 1500. Sylvester 1500.
Tunc Victoria 1500. Navar. 1500. Adel. Barthol.
Sorol. Alexander de Arofus, &c. isti omnes cum
aduersariis, si fidem tribuimus, cum Societate orti
fuit. Ad illas, omnes a Diana in syllabo appellatos,
in eis non seculippe, id est, ante annum Christi 1540,
quod vel ipsa falsitate falsius est, cum Sylvester
Operatum, Angelum, & multis altos ex anti-
quitate secesserat. De euencho illo auctorum, in quo
tamen, more tuo, ludere voluit, jam dixi in No-
tula. Denique, quod doctrina opinionum probabili-
bus, utrūcunq; fons virtutis sit, ex quo cetera doctrina
et fluxerunt; quod inde omnia crimina pul-
lent, & eximantur culpa, eadem facilitate negantur,
qui auctor; quod de opinionibus probabilibus
Catholici perpetuo dispergit, & vix illa sit, quia suos
non habeat defensores & hostes; facile concesserit,
sed quod cum i. disputant de veritate opinionis, quæ
autem, non vero de probabilitate, quæ certa est; si
tamen hec dubia & crepera, ultrò damus, eam non
ad eum quod ut p. & praxim reduci queat; hac igitur
tutela nostra nobis, qui tamen vobis iure haec enus ob-
stinamus, quod in sciencia & superbia yestra multa er-
rare monstramundo pepererit, quæ sacro quidem
tempore Ecclesia tergit, erantes tamen intacts re-
mota; potentiores forte dexteram res postularet;
alios falcam suo tempore cuncta persolvet; faxit in
mortali vita, ut in aeternum parcat.

SEXTÆ EPISTOLÆ
Confutatio.

Nunc Epistola, illud potissimum demonstrandum loscepisti, quām temerē Jesuitā quādam reba exponat, & à vero ac legitimo sensu de-
sequeat, nesu opinione Scripturā, Conciliorum
Romā normā Pontificum placitis adversari vide-
tur illud autem variis ex amplis ostendere conatis,
nam à Bula Gregorii XIV. in qua proditorie
adentes Ecclesie perfugio indigni esse decla-
ravit. Eleobarius tamē in summi tract. 6. exam. 4.
ap. 3. docet, non omnem, qui per infidiles hominem
interficiuntur, teneri hujus Bulae factiones unū, inquis,
inter contrarium esse videtur; sed hac voce *Assassinus*

expedita, utrumq; inter se apprimē consentire ostendat; *Assassinū nōmē* is intelligitur, qui pecunia, vel preio ad hominem in eūtū occidētū, ex infideliū condūcītū: ad-
pō porro hēc, quare qui sine p̄terio aliquem interficiat, ut
amicū rem grātam faciat, non dicitur *Assassinū*. Nulli bi-
lego apud Escobarium, non omnem, qui proditorē
hominem intermat, dicta Bulla comprehendit; cur
ergo afflīgis? *equidēm* non omnis, qui proditorē
occidit, *Assassinū* dicendus est, ut is, qui preio non
conductus, & hoc dabit ultrō Escobarius, & dabunt
omnes; non dabit rāmen, aliquem proditorē occi-
dētū, dicta Bulla non comprehendit, cūm disertē
dicat cap. 3. *Proditorie aliquem occidēs, caret Ecclesia im-
munitate*: cur ergo calūniam afflīgis?

II. Sed, inquit, ibidem asserti, nullum proditorem non dici, qui per infidias inimicum occidit; recte omnino; quia proditorum occidere dicunt, qui aliquid id minime suspicantem intermit, nullum inimicium aperit precedente; ut prudentissime Farinac. *conf. crim.* 132. n. 2. & *confil.* 178. n. 77. & 78. quem in hoc reliqui omnes sequuntur: quis proditorem unquam appellat, ducent exercitus, qui stratagemate bellico, seu dolo, vel arcem hostium ceperit, vel exercitum fuderit; an dolus, an virtus, quis in hoste requiratur? Assassini etiam ille est, qui pecunia conductus, proditorum Christianum interficit; prout de communi & recepta sententia testatur idem Farinacius q. 123. n. 22. ubi multos allegat: item *Thesaurus in prax.* part. 2. *verbo Assassini*: quid quo hinc est, quod genuino rodas? sed quis unquam te adeo imperitum credidisset utpote qui ad primas definitiones, ad elementa, ad rudimenta, ad terminos, non vocant, ad voces, ad lexicon, vel onomatopie amandandus sis. quid enim amabo hinc contrarium: noui omnis per infidias occidens, *Gregorianae Constitutione* comprehēditur, quem tamen Assassinos facio perfugio indigos declarat; quasi verò quis quis per infidias alium interficit, Assassini reputetur; aut etiam proditor dicendus sit: miror, te adeo rudem esse, ut hæc distinguere nescieris: foris provocabis ad novum dictionarium vestrum, quod vobis sensus illos reconditos suppeditavit, quibus quinque propositiones *Pseudo Augustini* vestri, quasi emplastratae volvuntur (ut sic loquar) & pro more, Pontificia diplomata interpretari; quibus, inquam, errores vestros in sensu vestro, (veste enim Janifenit est) ab Ecclesia damnatos, damnationis subducere, vel eximere tentatis; prostant in columnis hodieum insignia interpretationis vestra programmata; *Calvini Lexicon* consulitis, non Germani: *Jur speriti*, sed Galli, seu *Lemani Theologi*; huic enim vestras de divina gratia hæreses acceptas referre debetis, hæc quæ vos, non scurria & ludicra, ut vestra, sed vera & seria ponderate.

III. Itaque non mirum est, si de hoc argumento
peccatum ratiocineris, cum illius terminos nescire pe-
nitus videatis, & pro eadem accipias proditorum
homicidium, & Assassinum, in quo plusquam pueri-
liter hallucinatis: quia nec omnis Assassinus proditor
est, ut cum quis pecuniam conductus ab alio, illius ho-
stem, ex insidiis, interficit; nec omnis proditor Assas-
inus, ut cum quis sine pretio alium ex insidiis interi-
mit; unde unum ab alio in Gregorianâ illa distingui-
tur; atque ita de Cx. & periti omnes distinguunt, quos
vide sis apud Dian. i. part. tract. 1. Cajetan. in Summ.
verbo Assassinus habet, Assasinum vulgariter esse il-
lum, qui pro pecunia, ad instantiam alcujus, homi-
nem occidit; idem prorsus Bonac. tom. 2. disp. 3.
quaf. 7. punt. 6. §. 4. n. 2. & 3. ubi citat Prob. Ancaran.
Immol. Suar. Menoch. Clar. Ambrosin. Decian. Ma-
Ddd 2 scard.

scard, Covare, Gurier, Farinac, Peregrin. Ant. Gabriel, &c. ex his ignorantia tua, eaque crassissima evincitur; estque, quod miremur universi, famosum Geometram demonstrare solitum, tam inepit ratione scinari; sed dicam, quod res est, scemini presertim scribebas, qua vernacula dimitata lingua dicerunt, in qua vox illa *Affassus* quemlibet proditorie occidentem significat; quod certe hominem vernacula quidem lingua peritum, sed canonum & legum iugurum, in errore induxit.

IV. Transi ad locum illum Evangelii: *Quod superest, date eleemosynam, quem Vasquez, inquis, studit, imo penitus eidit, hac voce superflui ita exposita, ut nihil unquam divitibus superfluere contingat;* nempe *Laici*, inquit, opus, de eleemos. cap. 4. n. 14. possunt de bonis patrimonialibus servare ad statum suum mutantum, & tunc illud non dicitur superfluum; unde vix in secularibus invenies, etiam in Regibus, superfluum statui, ex quo deducis, illum securum esse, qui propter infinitam ambitionem, nulla se superflua habere deputat; Fabulino tuo annuente: sed nigra & mera calunnia; ex his quippe, si nihil aliud addas, divites omnes laicos ab obligatione erogandi eleemosynam Vasquez liberare videtur; cum tamen contrarium doceat, non tantum quo ad Ecclesiasticos, qui totum superfluum pauperibus largiri tenentur, immo & pauperes inquirere, & ab hoc onere, ne ab Ecclesia quidem eos liberari posse afferit, n. 11. & 14. verum quia quo ad laicos, qui non tantum de superfluo, verum etiam de necessario, pro diversa necessitate, pauperibus dare tenentur; v. g. de necessario servando statui, ad servandam proximi vitam; de necessario mutando & amplificando statui, ad servandum proximi statum, cap. 1. dub. 3. n. 21. 25. & 26. loquitur autem Vasq de statu, quem licet ac dignè potest quis acquirere, cap. 1. dub. 3. n. 26. sed per ambitionem etiam minimam, nedum infinitam, ut a s. statum cuiquam amplificare non licet; & multò minus, si sublimiore illo statu dignus non est.

V. Et verò hic auctor, quem à Diana laudatum fuisse, sub finem Epistola proximè antecedentis, ægerimè tulisti, in quo aliquos communis societatis fædere tibi coniunctos appellare possem, subili juxta atque solido ratiocinio obligationem dandi eleemosynam non tantum ducit à ratione superflui, quod dives habet; sed à ratione necessitatis egredi; si enim nullus indigeret, nullus indigenti eleemosynam facere posset; unde concludit, talem charitatis ordinem statuendum esse, ut vitam quidem proximi, cum vita mea detrimeto tueri non teneat; secus tamen, cum detrimento bonorum & status; nec statum proximi, cum detrimento mei status; secus tamen cum eorum detrimento, quæ ad presentem meum statum servandum superflua sunt, quamvis alioquin necessaria, ad illum, etiam licet amplificandum; satis profecto se verè, ac dure; nec enim eos liberat, ut dicas, qui per infinitam ambitionem, per fas & nefas, & ut plurimum indigni ad sublimiorum statum ascendere nituntur; qui vel regio & nimio luxu vitam agunt; vix certe de milibus unum divitiam invenias, si paucos excipiam, sordida quædam avaritia & auti fame laborantes, qui vel in epulis & conviviis, vel in velibus, vel in ætificiis, vel in canibus, equis, superbo famulari, alisque delitius illam prouentuum partem non absumat, quam in pauperes erogare teneatur; vix inquam, è milibus unum, etiam inter illos reformatores, plusquam pharisaicos: O utinam Vasquezianam de hoc argumento doctrinam omnes amplectentur, ac reducerent ad praxim; illa enim, ut temerè opponis, rem istam plus justo non laxat; sed, credemini, non

parum contrahit & stringit; sed haec parum, sive nihil te moveat; merus obtentus est, egeni & pauperi tibi curæ non sunt, nisi ad speciem; illud in dimitata, in re seria, pia, sancta, impia, calamitosum & profanum fecundam agere voluisti. Ut sit, id saltem à te sciri velim, rem pauperum non pauperibus dare, partem sacrilegii esse; sed hereticis dare, qui bonis Dei contra Deum & Ecclesiam utuntur, plusquam sacrilegium; Apodosis tibicen ciedam relinquo.

VI. Redis ad Escobarium, liberantem ab emunicatione lata in decretali Bonifacii VIII. *Ad giosum illum, qui habitum dimisit, ut future occidente, vel ob aliam turpem causam; idque ad brevem tenuit;* sed an propterea eum liberat à gravissima culpa quod enim hoc, vel illud factum excommunicatione subiicitur, facti naturam, vel rationem non mutat Bonifacius VIII. c. ut periculosa, sit, ne licet, pro gland Religiosos compesceret, qui mutata voleat, et monasteris egrediebantur, ut in cogniti huic culicis cuncursarent, constitutum edidit, impunitum communicat Religiosum, qui temere vellet abire; hinc orta quæstio inter Canonistas, an Religiosus, qui ad aliquem actum turpem occulit, nullus & tunc patrandum, vellet abire, canitatem quidem post refutatus, in dictam excommunicationem incurrit; plerique affirmit, multi tamen negant, quamvis alioquin gravissime illum deliquerit, fiantur; etiam contra votum, ut Say. de cœf. 1. p. 1. n. 11. Tab. V. Excommunicatione, 2. cas. 13. q. a. 2. Sod. in Decalog. lib. 6. c. 8. n. 34. Suarez de cœf. disp. 1. f. 1. n. 3. Barbola & multi alii: sed haec nihil ad te, non obtentus est, ut dixi; & haec eo dumtaxat animus religiosis hominibus haec maculat & notam datur, nec non ferditates illas sub oculos, etiam minimarum, poneres. Suggestis demum Fabulonum rationem illam, cuius nec Escobarius, nec ullus alius meminit unquam, cum sit inceptissima; qua inquit, turpe esset, in iis locis, nimisrum in luparibus, dominum cum religiosa ueste deprehendi; ita omnino non turpe modo, sed turpissimum esset; is ergo, ut hoc nomine centuræ eximendus, turpissima & inquisissima consequentia; immo vel inde magis pennis multandus. Prædictæ igitur sententie defores ex fine hujus legis, ne scilicet Religiosi, ueste, hac illuc discurrerent, ratione ducuntur, sed ut igitur scriptorem Catholicum, simulatum habent, has fæces tam impensè versare; nempe, tres inter quatuor lineas, illud forniciari, lupanar illud, quinque & ultra repetere voluisti, ut pus illud punitus ficeret; peniculum porrigerem, si tam spurcum ut abstergi posset.

VII. Quod spectat ad Bullam Pii V. quæ sic incipit Horrendum, contra clericos dirum illud exercitum, quod dictu nefas est; per quam declarat, illi omnes privilegio clericali rapere, vel ipso facto, ut juncti vari, nihil habet super hoc Escobarius, nisi communis & tristis. scilicet i. exam. 8 cap. 2. nimisrum, ac illa pœnam incurrandam non modo requiri veri & consummatum aetum illius speciei, sed etiam aetum hujusmodi frequentiam, seu constiterudinem, nonnes communiter docent; Barbola in Clericis, annales Prelatorum, Garzias part. XI. cap. 1. m. 198. Theatrum in prax. 2. part. V. Sodoma, versu, Limata primo, item ante sententiam, his pœnis locum non esse, docent. Filium tract. 17. n. 126. Suarez de cœf. disp. 31. f. 4. n. 22. Theatrum, ibidem, ubi citat Quarant. Avil. Dian. sed differre ac sincerè rem illa exponere dignatus; ut in malorum invidiam, immo & horrorem ignari & ini-

concluſiones deduci jure non poſſint; nam ſimilem Diana deduxit, non autuſ tamē adi trūere, p̄rā modiſta; illam doctiſorum examini ac cenuſa ſubjecit, ut vel illam approbarent, ſi legitima, vel reſiſterent, ſi ſpuriā videretur; hoc certe nihil aliud eſt, niſi tempori maturandam relinqueret; quid quālo modiſtuſ i. vos profecto non ita, qui p̄trā antiq̄as hærefes jam olim damnatas, quas in exofam lucem reduxitis, ut denūd̄ damnarentur, novas publicariſ, quas etiam Eccleſia, que nunquam fidēi & morum corruptelas tolerat, Innocentii X. fulmine attrivit.

X. Iniquē poſtē Bauniū perſtrīgīſ hoc loco, quāſi docuerit, opinioſes probabiles poſt aliquod temporiſ ſpatiū, ex tacita Eccleſia approbatione, auctoritatē accipere, quod falſiſſimum eſt: docet Bauniū tract. 6. de p̄cepto audiendi Miffam, q. 9. ſatiſfacere illū, qui audit partem ex alia Miffa, quam ex priore omiſſerat, & citat in hanc rem Navari. Major Hierō Blamas, Barthol. ab Angelo, Em. Sa. Laym. Coninch; addere poſſemalios trīginta; quia ſciliſſet, inquit, Eccleſia huic p̄cepto in hunc modum ſatiſfieri velle cefetur, cum auctoſes citati, alii que longe plures, libriſ imprefiſis, hoc docuerint, nec Eccleſia hæc videns & ſciens, reclamarit; quod tamē faceret, ſi per hoc p̄ceptum illud probabiliſter impleri non pūtare: qui neget rationabiliter hæc à Bauniū dicta fuſſe, & ne mēp̄ ad p̄cepta Eccleſia implenda, meliorem ac certiorē regulam non habemus, quam p̄ preſentem uſum, quem vider & patitur in fidebūs, immō in p̄cipiūs membris Eccleſia; unde ita p̄ceptum impleri velle cefetur: hæc dolo & arte mala reticuſiſt, ut vel inde Janseniuſ errorem conſirmandi occaſionem arriperet, nimurū erroreſ publicoſ & hærefes in ſuis Theologis, Eccleſiam tolerare, etiam in omnibū ſerē Academiis Catholicis, majoris mali vitandi gratia; quod certe vestrā doctrinā p̄cipiūm caput eſt; ut enim torrenti Doctorum Janseniuſ occurret, qui ejus errorebus ſeſe opponeſt, ſtatueret, omnes illos errare, dicere non dubitavit, & Eccleſiam, pro bono pacis, illorū erroreſ, quantumvis publicoſ, toleraſſe; quid quālo Calviniani, aut Lucherani atrocis in Eccleſiam?

XI. Inducis deinde Fabulinū illum, p̄cude ſtolidoſt, de ſe ac ſuis uſtro fatentem, hoc ſciliſſet Societati unice propositum eſſe, ut, ne quām quā ſe alienaret, varia decreta pararet, ſingulorū uſui accommodata: nimurū Eccleſiaſticiſ, nobiliſbus, faſtidiuſ, negotiatoribū, egeniſ, omnibū denique, ne quis, inquit, noſtrorum cura elaberetur; & hæc, quo ad fieri potuit, commodiflma & mihiſma: & hæc contumelioſa ab omni veritatis umbra alieniſſima, nequiflma ſeſſura & fannio in ſcenam: proh nefas; & hiſ jocis plusquam ſacrilegiſ, fœminas, imperitoſ, otiolioſ, & male feriatoſ homines delectaſ, iſſe riſum & cachinnum moves, que boni alioquin & probatiſ Catholicis a maras lacrymas cieſt: utrum certe, quām multos de Jefuitis ridere, jocari, & iſtulſoſ lales miſere, delectet; quo iſtinctu, quo fine, cuius impulſu & ſuggeſtu, Deus ſit: ut autem hoc Jefuitarū conſilium eſſe oſtendas, quādam ad ſpeciem, ſed more iſto, iſtuncata & adulterata Fabuliuſ ſuggeriſ. Primo igitur loco Valentiam & Tanneſium appellaſ, qui docent, ſpirituelle conſerti poſſe ab aliquo po temporali, modō temporalē non ſi finis ipſius rei ſpiritualiſ collatæ, ſed tantum voluntarii, vel applicationiſ, ad actum conſerendi; id eſt, modō temporalē non accipiatut ut pretricta rei ſpiritualiſ, ſed alio titulo, puta gratitudiniſ, interceſſioſiſ, &c.

XII. Ut ergo docet, committi simoniam juris divini, si temporale detur pro spirituali; puta pro beneficio, ut pretium; si tamen alio titulo datur, simoniam juris divini esse, negat, quæ cum essentialiter venditio sit, pretium dicit, ut Gibalinus q.2. de simon. fusissime ac doct. simile demonstravit atque confecit; nullus enim refutare auctor est; docet tamen uterque, esse simoniam juris positivi, iisdem pœnis obnoxiam, in cassibus scilicet jure expressis, ut Tannerus disertè tradit, disp.5. de Relig. q.83. dub.3.n.65. in quo D. Thomam expresse sequitur, q.100.a.1. & 2. ad 4. & a.3. ad 2.3.4. sed cur hæc reticuisti, unde utriusque Doctoris doctrina perspicua redditur? cur omnem simoniam ab iis ablegari dicas, quamvis simoniam juris positivi iisdem pœnis subjectam ibi agnoscant? ita ne vero, usque adeò prostrata ac perditæ famæ, ut sanam Catholicorum scriptorum doctrinam adulterare non dubites? hæcne est, quæ jam in proverbium abiit, *Insensitum fides & sinceritas, qua instrutus mentis impunè, nec non mille falsitaires & calumnias, nulla fronte, nulla conscientia, nullo pudore, plena manu disseminas?* gravissimum peccatum admittitur, inquit Tannerus, & simonia saltē juris positivi incurritur; pessimè igitur inde inferre voluisti, Beneficiarios inde maxime levari, cum per jura, sub gravissimis pœnis cautum sit, ne in collatione beneficiorum illum pactum intercedat, quocumque tandem nomine, vel titulo coleretur, præter ea, quæ ex rei natura insunt: multis igitur deest illa gratia sufficiens, de qua hæc jocaris, necadè facile est, pecuniam ex beneficiis collatione, vel dimissione percipere, circa simoniam, sive juris divini, sive positivi; quod sane perinde est, quo ad censuras & pœnas. o. utram Wilhelme illi tui ab hac simonia immunes essent; intelligenti pauca.

XIII. Redi denuò ad Escobarium, qui nescio quod dictum Falluci referit, sed non approbat, nimirum Sacerdorem, qui acceperio stipendio pro uno celebitat, posse, non integrum quidem stipendium, sed v. g. terram partem ab alio accipere, cui partem sacrificii sibi competentem applicat; hæc scriperat Filiiuc. immò & Escobarius longè ante declarationem Alexandri VII. editam 25. Januarii, ann. 1659, quod damnatur opinio de dupli stipendio, quæ est 8. decreta dati 24. Septembris, ann. 1665, quanquam propositio damnata loquitur de dupli stipendio integrò, cum tamen Falluci loquatur de tertia tantum illius parte, & supponat illum, qui secundam elemosynam enlargit, hujus rei ab accipiente & applicante certorem heri: sed in his non hære, standum quippe est declarationi Alexandri; illud tamen non omittendum, quod per intolerabilem inficiam, de hoc argumento inepissime disputas; non sinit Ecclesia, inquis, ut Sacerdotes sacrificium pro pecunia communentur; quis unquam hoc somniavit, quis unquam negavit, puram putam simoniam esse? quia spirituale pro temporali venderetur, sed pergis, non sinit etiam Ecclesia, ut se ipsi divinis illis muneribus spoliant, quæ ipsos ex hoc sacrificio percipere convenient; certè gratiam habitualem, quam ex hoc sacrificio percipiunt, in aliis transference non possunt, nec etiam gratias actuales annexas; quod vero atrinet ad satisfactionem, dubium est, an quid piam facientibus restet, applicato jam alteri sacrificio, ut rectè observat Lugo de Eucharist. disp.21. sect.2.n.33. unde residuum illud, de quo dubitatur, an reverè extet, applicari non debet, nec pro eo novum stipendium accipi, ut communiter docent Jesuitæ; Suar. de Sacrif. Miss. disp.79. sect.9. Laym. lib.5. tract.5. c.2.n.8. Tamburin. lib.3. de Sa-

crif. c.1. §.3. Turrian. disp. selec. centur.4. dub.1. Lugo citatus. Dicastill. tract.5. de Sacrif. disp.3. dub. n.134. Vasq. in 3. p. tom.3. disp.234 c.3. & plures. Restat demum imperatio, cuius Sacerdos celebrans multos participes facere potest, etiam applicando sacrificio; licet novum stipendium accipere pro illis non debet, quia scilicet lege veritum est, illud apostoli: *Pontifex debet quemadmodum pro populo, ita cum pro semetipso offerre pro peccatis, non obligat Sacerdotem ad applicandam sibi sacrificii, satisfacere, quocumque celebrat, sed tantum quando vel pro peccatis suis satisfacere, unde manifestum est, quā peritus sis & profundus Theologus; sed hoc argumentum non urgeo, quod fāne non ultimum doctrinæ, seu cabalæ vestrae caput est, ut scilicet frequenti Eucharistia usū fideles arceantur; noui sunt Arnaldo vestri conatus, ad hunc effectum; illa oleum & operam perdidit; quis enim Christo & Iulio fidem potius non habeat, quām Arnaldo*

XIV. Incepas deinde Baunum, ed quod dixi, nullum canonem, nullam legem extare, quia usque rem sacram facere quotidie tenentur in episcopis fragaris, cum legem illam, canonem illum, nomine appelles; quæstio facta est; negat Baunus, legem illum esse; suggere aliquam; obmutescit; cur ergo quod autem subdit ex Possevino, legem illum a Ecclesia condon non posse, prudenter scilicet, obculum, ex humana fragilitate proveniens, minus nobis improbari, cum illud doctrinam vestram, tam usum Eucharistia, non parum confitetur; quarene ut hoc Arnaldo gratum accidat: ut ut sit, quia nulla lex hujusmodi extet; dubium tamen notandum, quin ab Ecclesia fetri possit. Quarit autem Baunus pag.44. an Sacerdos, qui tenetur sic facere pro illa, abstineri possit; & responder, teneri sacrificare, ut per se, aut per alium; sed inquires, sibi confessi peccati mortalis, & substituere non potest; purgari summa sacra exhomologesi, non est copia Confessio abest neat, & omittat, deinde facturus latit, omnes non potest sine scandalo; nec enim Baunus de se loquitur, cui jus liberum est sacrificii, ut disertè monit, ipso statim questionis initio, elicit, inquit, autem elicer conetur contritione sacramentum quod questionis, quod certum non sit: vah imperium & ignoriam rerum illarum, quas tractandas temerè suscepisti; nunquid hoc non est thesaurus audacior exponere? Addit demum Baunus, Sacerdotem non peccare, qui admisit ea die lethali cuiuspiam impudicitiam noxiam, rite ante confessus & absolitus, Missam celebrat; nonnulli quidem fecerunt tentum, in Villalob. Nugnus, Delacruz, & dicunt, inesse veniam culpam; sed appellant quo lo legem illum, quod dictus Sacerdos, reu sacra faciens transgredit, præterquam quod, cum veniali culpa ad faciendum accedere, nihil vetat; hoc tamen loco nomine continui, inquis, sed commotius, ait tandem in reter, hanc opinionem in praxi sequendam, quid esse in praxi? consultum scilicet super hoc, responderem, peccatum non esse, nulla quippe alia praxis angari potest; nec enim questione est, an Sacerdotem cum horari debetas ad faciendum, sed an illi per sacrificando: non erat igitur, quod inde commotueret, quanquam, n. dixi, hæc te parum, aut nihil afficiunt; zelum præfet, ad speciem; sed quo species, nemo non videt; Jesuitas videris impetrare, merito obtentus est; Ecclesiam peritis, ejusque recentem disciplinam & usum, cum Molino; sic enim exercitores vestros Ecclesie censuræ subduci possunt.

etiam veritatis inter & Catholicos, an errores illi
mandi finit in sententia Jansenii; Ecclesia ita dam-
nos & dannos esse, non una constitutione de-
catur, vos vero negatis; utri parti Catholicis stan-
tibus, quibus solenne est, impudentissime
negari, etiam in noroři? an vero Ecclesia, que ve-
ram aquae fidei columnam est? definie cur ad quan-
tum morales causam & questionem traducitis? &
dilectum in prima, mi homo; age igitur, senti cum
caecitate errores illos, in sententia Jansenii atque
altema causa finitur; hac autem finita, ad alter-
um vero descendemus, & quantum voles de quan-
tum moralibus tecum, cuiusque differemus. Per
gutti.

XIV. Ludi præterea satis impie, & scurrilia mis-
eris tanto misserum numero, quem vel ex eo valde
invenimus iuri putas, si ram districte sacerdotes ab
Aliis, per leges Ecclesiasticas, removerentur; &
leges inquis, ipsa defterudine cessare Filiu-
m datur. Acolens iste Jesuitas profecto non ferit,
etiam illarum missarum, juxta instrumentum Societatis,
ab omniem, nihil si pendit accipiunt: quod
nam ministris, leges humanas desuetudine cessare,
quoniam in reum illarum crudis, satis evincit, cum jus
cum dicit, legem per desuetudinem abrogari; L.
Pandura. C. de veteri juri, enuclean. &c. de quibus ff.
legibus, ubi dicitur consuetudo vim legi habere,
et abesse. D. Th. 1.2. q. 97. a. 3. ibi Cajetan.
omnes v. Consuetudo Sot. de just. q. 7. a. 2.
Molina. 1. part. tit. 16. cap. un. &c. Truncati
præterindignum quidem, sed consuetum fraudem,
falsitatem, qui loquitur ibi de legibus veteris
ministris, contra blasphemos statutis, quas dicit
insequam receptas fuisse in lege gratiae, vel de-
suetudine abesse; tu vero ad turpes Sacerdotes di-
ctum illud traduxisti, quasi Filius Iesu faveret:
utemque leges omnes impunè violatis, & de lege
puniti sententia, ut vester ille Sancygiranus, qui
legem quam per se, & quantum in se, malam es-
tibat; item legis humanae externae nullam ratio-
nem habendam, sed tantum internam: item ad sacra-
mentum abolutionem, remissionem peccatorum
modum premittendam, item presentem Ecclesie
modum talis Ecclesiastis esse, quia Ecclesia vero
quique succedit: hæc & alia hujusmodi, quæ ut fa-
cilius, & Prophetarum vestrorum oracula
sunt, fatis vincunt, quo tandem Ecclesia leges
habet, & quia pietate illius imperia exequuntur
mandatis.

XV. Quod profers ex Cellotio optimum senti-
batur; quoniam enim res omnes creatæ Deo sa-
muntur, longe plus sacrificia, infinita Dei Ma-
gistrorum, quasi vero res omnes creatæ, etiam
causa vocis expertes, ad celebrandas Dei laudes
in Regio Vate invitare non licet: sat scio; in
virobus illis, augustinum illud sacramentum
ad aliam per non illum, utrunt, quod non
vobis exprobatur est. Sugillas etiam Castro-
poli, eo quod dixerit, non tenet Prælato parere
sunt, si probabile sit, cum non teneri: rem hanc
negatio non capis; omnis vera obligatio certa est,
dubio lex non obligat; sed si probabile est, eum
tenet; seu non obligari, obligatio est tantum
probabilis, incerta igitur & dubia: & vero ut recte
cerno, certò judicare debeo, me non teneri illud o-
bligatum, certam felicitatem; sed si probabile est ob-
ligatio, non possum certò judicare, nullam esse obli-
gationem, igitur si aliqua est, certa est; igitur lex
catholicæ & dubia, seu præceptum incertum & du-

bium non obligat: dato tamen, quod præceptum
verum sit, sed tantum dubium, an obligat, id est, an
justum sit, debet esse certò injustum, ut non obligat;
cum incerta exceptio certum præceptum non
tollat; unde nativa est obedientia proprietas, ut sub-
ditus in iis omnibus legitimo superiori obediat, qui-
bus manifesta noxa non inest; & nunquam alia opini-
o probabilis est, quod subditus parere non tene-
tur: unde hujus auctoris propositio est hypothetica;
quando daretur, inquit, opinio probabilis ex parte sub-
dit, quod non teneatur obedire. &c.

XVII. Elcobario deinde manifestam calumniam
affingit, quasi doceat, ejectum à Religionem non tene-
re se emendare, utrad religionem redeat: nec obligari
voto obedientia; contrarium dicit tract. 6. exam.
7. cap. 2. Ejectus maner, inquit, votis substantiis ad
adstrictus, nec ab obedientia voto liberatus omnino
est; debet se corriger, ac redire, si ab Ordine reci-
piatur; hæc diserta sunt Escobarii verba: cap. vero
3. prædicta verba à te opposita ex Molina referit; non
negat tamen Molina, illum obligari ad emendationem
vitæ, necessariam scilicet ad salutem; & chris-
tianum munus obeundum, sed tantum ad finem re-
deundi, nisi revocetur: uti revocari potest à Superioribus
tunc enim redire tenetur, ac proinde illa omnia
emendare, quæ obstat queant, ne suo munere in
Religionem defungatur; cum tamen ejetus fuerit, &
redire ac denuo admitti ab ipso non pendaat, illum
finem sibi proponere non tenetur: igitur nec quid-
quam aliud ad eumdem finem referre: hæc mera est
Molina sententia, quæ si mente capias, pruden-
tissimam esse judicabis; si vero non intelligas, ubi ac
tua inscitia imputes velim, non vero Molinae, quem
profectò virum, vel nominasse satis laudasse est:

XVIII. Recenses in super multa famulorum of-
ficia, quæ ipsi Dominis suis tuta conscientia præstant,
nempe actiones quasdam ex se in differentes, ut co-
mitari herum ad domum pellicis, equum ad eum
finem parare, mensam apponere, Epistolas deferre,
de quarum tamen gravi turpitudine non constat, do-
na ferre, excubias agere, scolas applicare, auxilium
Domino præstare, ut ascendas, aliaque hujusmodi ex
Baunio & Escobario. Ita est, Escobarius hæc haberet,
modò tamen actiones illæ ex se in differentes sint, qui-
bus Herus ad peccandum petriteræ voluntatis vitio
utitur, & famuli Heri peccato non modò non con-
sentiant, sed illud ex animo abhorreant, immò actiones illas,
obsequia illa sine gravi damno & grandi per-
iculo omittere, & inibi perseverantes, grave damnum
timeant, præcipue si Dominus vehementer abira corripi so-
leret, ut præmitit Escobarius, quæ verba per solitam
charitatem, & Jansenianam sinceritatem, reticuisti;
multi enim actiones illas damnare non audent, indif-
ferentes scilicet, quas iure suo aliquis præstat, quan-
vis alius quispiā in malè utatur; si laborans pecunia
penuria, quæ mihi necessaria est, possum illā sponori ab
usuario petere & accipere, ut omnes, post Navarrā te-
nent: alias etiam limitationes dissimulasti, quas hu-
jusmodi actionibus ut licetè fiant, nostri Theologi ap-
ponunt: 1. Quod actio illa ex natura sua indifferens,
ita ut citra malum finem, ad quem ab Herio refertur,
a quolibet præstari licetè queat; 2. Ut famulus nul-
lo modo peccato Heri consentiat, sed illud omnino
detestetur, & opus illud ad bonum finem referat, ni-
mirum ad se in deinem servandum, à damno scilicet
valde gravi, quale esset mercede suā frustari, ab
Hero ejici, verberari, ad mendicitatem cogi. 3. Ut
hæc opera solo nomine famulatus non præstentur,

Ddd 4 qui

qui revera latitudo non esset, sed gravis damni imminentis justus timor adsit, nisi id officii, vel obsequii famulus obeat, ita Navarr. lib. 5. consil. edit. 2. cons. 3. de penit. alios auctores plena manu profunderem, si opus esset, tu vide sis apud Sanch. lib. 1. in Decalog. c. 7. ubi citat Cajetan. Bannez. Aragon. Salou. & lib. 9. de marr. disp. 6. n. 4. & 7. ubi appellat D. Th. Tostat. Major. Adrian. Covarr. Sot. utrumque Tabien. Angel. Ledesm. Veracruz. S. Antonin. Joann. De Neapol. alios alibi appellavimus.

XIX. Quod ad Bauniū artinet, imponis illi hæc verba, famuli comitantes Dominum ut absolviri non possunt, si consentiant in peccatum Dominorum, secus verò si id fieret propter commoditatem temporalem: Hæc tantum Bauniū, in summ. cap. 46. concl. 7. q. 11. *Vtrum famuli absolviri possint, quæa officia Dominis præstant, quibus hi abutuntur. Res si actiones illæ sint indifferentes ex natura sua, quibus Dominis male utuntur, unam tantum appellat, nimirum parare cibos, famulos eximi culpæ, modò non consentiant peccato, nec possint actionem illam omittere, sine gravi incommmodo, inter se notabiles;* & hic citas Bejam. tom. 1. cas. 27. Nihil aliud apud Bauniū, cur ergo in Epistola vernacula, duo illius loca citasti? sed jam monuī à te multa amenda fuisse in hac Epistolarum versione; Utinam omnia, quod autem illius Fabulinius dicat, vel eum potius dicentem inducas, famulos eximi culpæ, qui sunt spuriarium illarum administranti, columna est & atrocissimum mendacium; peccati enim administrator ad peccatum concurrevit, eique ut cum Scholasticis loquar, cooperatur: at nullus Jesuita illum eximat culpæ, qui ad peccatum sciens & volens concurrevit. Quid porrò de te dicam, qui operam tuam Montaltio locasti, I teris hisce vertendis, actionem certè indifferente nemo dixerit, libellos famosos, eosque prima notæ, convitios, aculeos, sarcasmos, calumnias, imposturis, erroribus & blasphemias scaturientes, latinitate donare; hoc est, iis omnibus legendos porrigere, qui gallicè nesciunt; nemo, nemo id à culpa liberet; nullus Bauniū, nullus Escobarius in hoc tibi suffragetur.

XX. Adducis demum Bauniī sententiam, in eorum famulorum gratiam, qui constituta sibi mercede minime contenti, tantum ex bonis Domini sui clam corrudant, quantum sufficit, ut suis laboribus iusta merces respondeat; & hic lepidam historiam Joannis de Alba inseris, & cauam illius agitaram in curia prætoria, nec non sententiam Domini de Monte Rubeo a plerisque probatam. Non satis erat, Willême, Theologorum libros adulterasse, nisi etiam publica fori judicia falleres, cùm ne unus quidem Iudicium in sententiam Domini de Monte Rubeo descendenter, ut pote que justo alieniorem opinantur à Jesuitis animi um praferret, ut videre est in publicis regestis prætorii tabulis; quod ad locum Bauniī spectat, excerptum ex summ. cap. 10. concl. 9. q. 1. illum adeò miserè truncasti, ut toto cœlo à se ipso dispergeret, in duobus tantum casibus id fieri posse, Bauniū docet, cum iis limitationibus, quas tu omnino reticuisti; primum integrum omisisti; alterum ita imminutum, & truncatum exhibuisti, ut vix decimam illius partem, idque alius verbis delibaris; multa autem ibi statuit Bauniū, de quibus tu ne verbum quidem. 1. Mercedem illam justa longè minorem esse; 2. Famulum non sponte, sed vi necessitatis urgentis, ad actum fuisse, ad quantumvis iniquam conditionem, quod revera facit, neid, quod ad justam mercedem deest, Domino cedere censeatur; 3. Compensationem illicitam fore, si famulus preca-

riò ex mera gratia & misericordia Domini admissa fuisse. 4. Item, si se ipsum obvulit ultra, sub ei conditione. 5. Item, si alii eadem mercede contenti ultra serviant. 6. Nihil ultra aut supra debet accipi; 7. Denique supponit, seu statutus prædictus omnia certa esse, famulū alii via rem sibi debent habere non posse, omne scandalum abesse; & verò Herus in hoc casu insulte cum famulo se gerit, hanc dubiè famulus jus suum indenne servare potest. Si hanc rem multi auctores citari possent, ut Lop. part. 2. c. 8. Less. cap. 12. dub. 10. n. 63. Navarr. lib. consil. locat. & conduct. consil. 1. n. 5. Cordub. in fin. q. 117. & 1. 1. q. 435. Petr. Navarr. lib. 3. dñe. 409 D. Antonin. 2. part. tit. 1. c. 15. defut. 3. lib. 7. in Genes. c. 29. Tertull. lib. 4. contra Marcion. c. 24. August. lib. 22. contra Faust. c. 7. lib. 4. contra Hæres c. 40. omittit alios; illud tamen observandum est, vix unquam accidere, ut famulus predicto casu eximatur culpæ; cum vix unquam omnes illæ conditiones interveniant, quas fundit censui; ut re. & monit Lugo de jure. disp. 16. lib. p. 8. 2. n. 80. & ita maximam Jesuitarum patrem esse, constat: cur ergo Jesuitarum doctrinam inveni, perniciosa, divina, naturali, humana legem, familiis pestiferam, domesticis furoribus amodaram esse blateras? Lopus deinde hinc ad initia, & Fabulinius Jesuitam hortans, utire, Judices illos Sacramentorum usum interdicere, quippe bibilem opinionem sequitos non absolventes; & hic fatetur, rem dignam esse, quæ ceteris, & illam ad Provinciam delatrum pollicentur; quod incepti illæ cœurabit; quid frigoris hoc lacrima quid his salibus insulsius & hic rufum fanno abierculis & otiosis hominibus moveat, quia zebræ bicachrymas elicet, & eternamque spud posterem Catholicos infamiam, nec non Epistolarum tuum horrorem.

EPISTOLÆ VII Confutatio.

I. Nitiū disputationis tuus illæ Fabulius dicit à Methodo dirigenda intentione. Willême Wendrocki, qua fiat, ut omnia fere ut dicitur, permitti queant, modò ad honestū finem referantur; hinc pecuniam dari posse pro beneficio, citra finem, non supra ostensum est, eo scilicet intentione flexu, ut non pro pretio, sed alio fine detur: sic famuli quendam supra vidimus officia Domini præstant, animo tamen averso à turpi usu, cui applicantur, & ad provocant indè lucrum converso: hac ratione, inquit, desicitur patrari possunt, modò animus à studiis indecetè alium finem bonum, aut certè non malum convertatur. In hunc modum Deo & hominibus fatis: Hominibus actio exterior, Deo interior intentio conceditur: Homines certè ab illicitis abstinendi, abstinentiæque, at ubi actus ipse impedit neque intentio dirigenda, & actio per se nocens, ianuæ fine emendanda.

II. Cuncta hæc ex Petro Molino scilicet excepisti, qui hanc directionem intentionis in factis ministeriis auctore ministris plusquam fecundissimam dedit; immò & eadem exempla commemorat, nimis rurum præfuti ab ancilla offici, pecunia d. Pontificis accepta pro litteris Apostolicis; ex his parata, ad

defensionem vite, bonorum, famæ: ex hoc fonte, quam
admodum ac faculento, vestras imposturas, errores, fa-
lacie, & impios tales hauisisti; gutta gutta simi-
lans: illud dumtaxat discriminis intercedit,
quod Molineus Ecclesie Romanae hæc scurriliter,
proferit, exprobriatus saltem ad speciem Jesuitis,
concomitum Societatis; fed quo tandem opera pretio?
nam alio certe, n. si, ut malitiam juxta atque insci-
pum sacerdos palam; fed an nescis nebuloso, auctum
per bonum, propter malum finem elicium sem-
per invenimus? item auctum per se malum, quam-
vis bonum finem relatum, ab eo nunquam hon-
estus polle, unde siue bonum propter malum, si v. ma-
li propter bonum, siue malum propter malum fiat,
quoniam eximunt culpe; quia bonum, ut ajunt, ex
angustia, & minimus boni defectus auctum ip-
sum ruit.

III. Nihil igitur, quo ad hæc, juvat intentionis
deinde methodus, nisi forte cum ignorantia in-
veniatur conjunctis sit: hoc tamen non vetat, quin
albus qui budam per se in differentibus, ut vocant,
namen oii queam, quamquam iis ad malum finem
pugnare vult, si res meæ ita postulat, quibus al-
liam malitia nocere non debet: sic famulus, ut su-
peditat illud, quædam obsequia Hero præstare li-
cet, quibus Herus ad peccandum uitetur, mo-
dum illæ omnes conditiones ad sint, quas necessarias
ad amum, hæc temporale datur pro spirituali, v. g.
tempore promissi, vel alio sacro ministerio; sic
pædibus iure, injustus aggressor interficietur;
examen omnia illicita essent, si & famulus Heri
pauco contentur, & temporale ut preium pro
pœnal datur, & vindicta studio cædes patrare-
re videas, hæc bona, aut mala est, pro diversis
pro diversa intentionis directione: bonum o-
puntio facit, ut ait Augustinus in Psalm. nisi ta-
ctus ipsum per se malum sit; & intentionem
hodiernam, Morales quippe auctus speciem suam re-
conveniendum id, quod intenditur, ut docet D.
11. 22. q. 54. a. 7 in corp. intellectu in Wilhelme;

utrum hac voce utar; cur ergo certissimam istam
negam ab omnibus Theologis, Philosophis, Do-
ctores probatam, illudis, & cludis?

IV. Innocentius III. cap. Significasti 2. de homi-
nido rem hanc ita definit, omnia jura, leges om-
niem, vim vi repellat posse, non ad vindictam
in eum, sed ad propulsandam injuriam, & C. in-
st. eod. titulo, te tuaque liberando, sine odio me-
cum, ejusmodi membra a Diaboli interfici: quando
omnis quis defendit sua, dum ea quipiam per vim
infringere conatur, regulariter simul defendit suam
protectionem, quædam periculo exponit, ut docet Molina
tato. 4. tract. 3. disp. 16. n. 4. ac demum percussio
re temporatur, si quis in continentia vim repellat,
v. e. vero de sentent. excomm. Sed hæc parum vos
sufficiunt, sacros canones appellatos, per intolerabi-
lem superbum elevatis, & per sacrilegam impie-
tatem irides, quasi amplissimum & vastissimum
vulnus campum aperiunt, & per directionem in-
veniuntis cuiuslibet actionis vitium corrigitur; sa-
cra pars furem nocturnum domum suffodiens
in immo diuturnum armatum impunè occidi pos-
sederat, sed has leges ridendo exploditis, quæ
in domus conservatione hominem occidi permit-
tuntur. Doctor Angelicus 2. 2. q. 32. a. 3. quandoque
vulnus illatum repellendam esse, docet, sed
non doctrinam ridetur, non sine cachinno; quia per
hominibus actus; Deo intentio conceditur;

quæque bellè fit satis.

V. Si autem hæc scurrili & ludicro modo, ut fa-
citis, tractare liceat, pleraque serpentes facie dog-
mata & facta in scenam & risum pariter vertentur;
nempe Atheus quispiam ridendo & jocando cum
Janzenistis, eodem jure dicere posset, facerandi
artem à Moysi populo concepsam fuisse, quo ad ex-
teros, religionis obtenu, sed ad lucrum: Juditham
se ornasse, ac stetisse Holoferni, obtentu salutis
publicæ, ut turpem illius amorem & cupidinem ac-
cenderet; Davide jamjam morientem Salomonis
mandasse, justitiam obtentu, ut Semes & Joab è me-
dio tolleret; & Samuelem vocanti sagam præsto fuisse,
ut Sauli funesta prædicteret; cuncta hæc, inquit,
accersita recta intentione, à culpa eximuntur: ita vos
prosunt, non jam ratione, argumentis, & aucto-
ritate, doctissimos & pessimos Doctores impugna-
tis, sed insulsi jocis & scurrilitate; prout ex iis
constat, quæ hæc usque adduximus, & ex dicendis
inframelius constabit; vos certè qui directionem
intentionis luditis, non modo honestæ actionis, ve-
rum etiam rectæ intentionis penuria laboratis; nul-
lus unquam honestus finis, nulla intentio recta, er-
rores vestros, calumnias, imposturas, & impium a-
gendi & scribendi modum à gravissima culpa liber-
eret; nulla intentionis directio, nullus finis, ut dixi;
quis enim uno verbo, non jam alios Scriptores Ca-
tholicos, qui res sacras & serias scripsi traxerunt, sed
scurrum & fycphantam minuscillum imitari voluit-
is: abstineo à recriminatione, quam mihi mystæ
vestri, Janzenius, Sancygiranus, Arnaldus & quidam
allii copiosissimam, & selectam suppeditarent. Sed
ad auctorum loca veniamus.

VI. Primum Fabulinus ille tuus ex Reginaldo
excerpit, lib. 21. n. 62. Ubi hæc habet, vindicare
propriæ est reddere malum pro malo; ac deinde
subdit, illud naturam defensionis, non vindictæ
habere, quo militaris homo eum, à quo percussus
& vulneratus est, insequitur, non quidem ut malum
pro malo reddat, sed ut defendat honorem graviter
læsum. Cuncta hæc ita connectis, quasi uno tenore
& non interrupte dicta essent, & multa omittis ab
auctore interjecta, quæ illius mentem insinuabilius ex-
planant & sentiunt aperiant; nam primò statuit,
damnum illud, id est, jacturam honoris manere in
suspensi; secundò aliter servari, aut defendi non
posse; tertio, si nihil recuperari, aut servari possit,
licet illum insequi non posse, unde insequi dum-
taxat licet, cum damnum illud, hoc tantum modo,
refarciri potest. Quartò subdit, hoc fieri debere in
continent, dum res adhuc in suspensi est; Quintò
denique ita concludit num. 63. Quidquid sit in specula-
tione, non videtur in prædicta admittenda ejusmodi in-
securatio. Cur hæc reticulisti nebulos; Ultimam præ-
sentem auctoris conclusionem, cur Reginaldo opini-
onem illam assingis, quæm ipsi permittendam non
esse dicitur verbis concludit; Multi quidem alii
hanc sententiam tenent, iisque magni nominis, quos
appellavi in Notis; unus canutus Jesuita, inter tot,
nimis Henriquez ut jam alibi à me observatum
est.

VII. Lessio pariter imponis, quasi docuerit,
eum, qui colaphum accepit, statim posse repercu-
tere, etiam cum gladio, non ad vindictam, sed ad
vitandam infamiam; idem Molineus Ecclesie o-
lim exprobavit; sed Lessio per fraudem tribuis di-
ferta verba Victoria, cuius tamen sententiam Lessi-
us in prædicta rejicit; idem tener Victoria, inquit, &
præmissa verba ex Victoria recitat, & Italico cha-
ractere exscribit, additque hæc præcisæ verba:

Hæc

ORAT
RI. S. 1.
OPUSCULUM
T. 1. 1. 1.

Hac sententia in praxi non est permitenda: hic porrò loquitur de Gregorio quolibet, sed de viro nobili; cur igitur Iesum caluniosā imposturā infectari? cur dico, hanc doctrinam veteribus gnotam fuisse, ac Jesuitis acceptam referit? quasi verò Victoria ante Iesuitas non scripsit; utpote qui circa annum 1500. floreret.

VIII. Escobarius, inquis, tract. 5. exam. 5. cap. 6. docet, posse quempiam hosti mortem valde nocitudo exoptare, non odio, sed ad vitandum damnum; & de morte eius gaudere, ob bonum inde sequuntum; item Petrus Hurtado de Mendoza de fide, spe, char. vol. 2. disp. 15. sect. 4. n. 48. docet posse orari Deum, ut eum ē vivis tollat, si est injuste vexatus, & aliter inferenda malavitari non possum; item Gaspar Hurtado tract. de charit. disp. 4. disp. 3. dicit, posse gaudere filium, de morte patris, cui succedit in bonis, & Beneficiarium de morte Pensionarii; & similiciter desiderare illorum mortem, modò ex odio non fiat, lethalem culpam non esse: & hic exclaims: *O pulcherrimos ex directe intentionis methodo fructus!* Admittatio exclamationis parentis est, sed ignorantia proles; quid mirum igitur, si pueriliter exclaims, cum rerum istarum rudis adeo sis, ut nec ipsarum vocum notitiam teneas; ludisti tamen ac dolere fungs, quod Ecclesia hujusmodi orationes Breviario inseri non curaverit; inducis autem Fabriliū illum reponentem, opinionem istam Breviario Romano recentiorem esse, ac te arguentem, quod non bellè rationes temporum subducas; sed quid tecum agerem, quem rerum istarum, de quibus ducas, ignarus & imperitum esse, compertum est; ignoras enim, aut saltem nescire simulas, aliud esse desiderium & siccax & meram velleitatem, ut vocant; item aliud esse, voluntatem in actionem malam ferri, aliud in effectum illius, qui sapè ac sepius malus in se non est, modò ex honesto fine, seu motivo, ut ajunt, id fiat; vellem, ut insignis siccarius, id est, publica pestis, ē medio tolleretur, non quidem per actum malum, alioquin malum ipsum vellem; sed vel morte naturali, vel ultimo supplicio à Judece inflicto, non quidem ex odio, quod charitas vetat, sed ex merito boni publici amore: cum enim mois illius ipsi malum sit, item illius vita malum reipublice, & hoc publicum privato illo sic magis; quidam, juxta commune pronuntiatum, ex duobus malis minus eligam, modò illud non procurem; quia malum alteri procurare, malum est; voluntas igitur velle malum non potest; multa autem desiderare possumus, quæ procurare non licet.

IX. Præterea dirus mihi hostis imminet, magnum allaturus; oro Deum ut me ab eo liberare dignetur, aut si aliter fieri nequit, eum ex medio tollat: hic duo mala sunt, alterum meum, cum illius vita coniunctum; alterum illius, mors scilicet à Deo justè infligenda; juxta charitatem ordinatam, bonum meum velle ac desiderare possum, & flagitare à Deo, quavis alioquin cum illius malo, seu morte coniunctum, quod tamen procurare non debeo; quia peccatum est. De morte siccarii letari pariter possum, ex bono motivo: uti parentes, de morte filiæ, sed de illius effectu, id est, eò quod filia periculo subducta fuerit, cui egessi illam subjecerat; idem dico de filio & beneficiario; nec enim ille de morte Parentis propriè latur, sed de effectu inde sequitur; nimirum, de hereditate; neque hic de morte Pensionarii, sed de bono suo inde proveniente, quod est, liberari ab onere pensionis; immò de morte proximi, quatenus à Deo statuta est, atque disposita, gaudere possum,

ut scilicet voluntas mea cum divina consentiat; sed enim nunquam accidit, ut in peccatum seratur, a cedit, quod, non possum quidem velle cantam, nullum effectum, qui posita felicitati unde causatur, haec sententia, facile possem paginas impetrare allegoribus auctorum, & quinquaginta falem angelare, post D. Th. 2. 2. q. 76. a. 2. Sed ut quid petitio hæc: ad Psalmos etiam te remitterem, in quibus Propheta passim orat Deum, ut superbi confundantur, Peccatores tollantur, Impi execrarentur, immò & orationes adhuc per Ecclesiæ, quia Deus exoratur; ut Pagani, Hæretici, aliqui homines prophetias esse, quæ in Psalmis leguntur; quia vero Regius Vates hac à Deo peccat, idque examus, qui certè in malum ferri non potest: sed hac fons non intelligis, nec deerrit, qui mihi vitio vertet, quod Margaritas projiciam &c.

X. Longum deinde locum describis excerptum ex tom. 2. disp. 17. s. 1. n. 106. & seq. Hurtado de Mendoza, in quo concedere videtur, provocatum ad duellum non posse quidem acceptare, sed adpondere, se horum condicione egressum in campo, non tamen ad pugnandum, sed jure suo, ut punitum fiat; se nihil sibi à provocante timere; & si hunc provocans eum aggreditur, se propria defensione minimè defuturum: hæc quidem Mendoza, tamen legibus & conditionibus, ut provocatus cunctam famam contrahat, nisi id faciat, & res egestim, ut infamia alio quovis modo arceri non possit; immò num. 113. & 115. moner, à provocato hæc provocanti dici posse; egredias quidem, non raro ad pugnandum, tecum enim pugnare nolo, siccarius compondere pacem; at si me injuria fuerit, gressus, ego me defendam, ut par est, cum modicam inculpata tutela; subdit dñeque, haec tentram speculative quidem probabilem video, pro qua trigesim auctores à Diana referuntur, post. 2. tract. 13. resol. 11. quibus addi possent alii, qui ad tempore post Dianam scipserunt, eam tamen metice valde difficilem esse, ac propinde minimè ad usum & praxim reducendam: cur hæc diff. Willeme? quia si forte auctoris liber non superbat, ipse Diana, quem citas, eadem tibi suggesterat; sed huc eriam calumniam struere voluisti, ut semper tui similis essem.

XI. Patrem Layman abominanda doctrina auctorem facis, utpote qui doceat, lib. 3. cap. 3. num. 2. duelli acceptiōnem licitam esse, in ratissime tamen casu, quo quis, nisi accepte, excedat dignitate, officio, gratiā Principis; fings Willeme, Layman non docet, non tenet hanc sententiam, quæ illi Navarri & aliorum, non dicit, esse tutam in præ, sed illud tantum non audeo damnare; quid modicissimus: cum præseriat Navarrus, quo ad hoc in Ecclesia nunquam damnatus fuerit, & morte defensionis jure ac titulo id dumtaxi fieri statuit; eti & Petrus Hurtado de Mendoza, eus locis etiam petis ex ipso Escobario, pro defensione eorum temporalium, modò aliter servari non possint, & spes adhuc prævalenti adversarii hostium aggreßorem; utrumque ab utroque impugnatur, idque ex cap. intercessiō de Homicidio Escobarius quo ad hæc, severior esse non potest, post. 1. tract. 1. exam. 7. cap. 2. omne duellum damnatur, quod illud, in quod bellum resolvitur: certè apud illum, locum illum Petri de Mendoza non inventus, quod scilicet duello quispiam ad defensionem norma

num suorum certare valeat; sed quis hoc neget, in eo casu, vis vi potius repellatur, quam in celo certetur. In vernacula Epistola Patris Layman affinxerat sententiam illam, quod scilicet is damnatio non possit, qui duellum in casuillo carissimi acceptat; cum tamen hac tantum ibi Layman non audet damnare; quod quantum discrepet isto, damnari non potest, qui latine sciat, non inveni; non audet damnare, inquit, præmodus, ac enim Censores illos imitari noluit, qui inter & omnia præter se suaque damnant: item in vernacula, dictam opinionem ita Patri Layman dicens, quod primus esset illius auctor & Patri, nulla Navari mentione facta; item verba facilius auctore illo præmissa, in rarissimo isti sententiæ, mera defensionis gratia; ut vel inde auctor, non tam esse duellum, quam propriam & manifestam sui rerumque suarum defensionem: cum hac & innumera proponendum alia, quamvis, præsumat erat, lectors tuos non monueris, & sententia latina emendasti.

Multa quoque P. Sanchi imponis: cum enim dicit in fam. lib. 2. cap. 39. n. 7. licet innocenti, duellum, inculpationem auctore, si alioquin certus sit, de incautio, damnatione futura, & de jauctura vita, honorum, honorum, in notabili quantitate, nec alia in eundem via, pro quo citat Manuel. Navarro & Bannez, addit. is. Cajetan. Duvall. Dian. d'los: reticulisti tamen & mutasti multa veracula, sine quibus haec opinio ab aliis & impia confenda esset; Primo illum statui etiam, quod P. Sanchez in paucis lineis quae sunt quinties reperiit: Secundo, ita Sanchez incolloquenter, rationabile dictu est; Il est bien aequalis de die, quasi hujus sententiae ipse auctor & cunctum scribat in hunc modum, sed melius alii dicunt, itali dicunt, non ipse? Tertio, cum texu inveniatur oris uno tenore & non interrupitur referatur, perpendulatam syncopem prætermisisti, & in hac sententiam tenet Bannez, Manuel, Navarra. Quod, plenam illam & perfectam certitudinem, sed utrum omnino, confitit omnino omisisti & diffidisti. Quinto, illud per calumniam vertis & mutas in iure forensi, mutas item Bannez in Navarra, & Navaram, in Navarum; unde constat, quod pater sis auctorum; hac in versione latina quae uocuque emendasti; omisisti tamen utroquo ab auctoris mente explicitatum num. 8. n. 10. n. 11. duellum illicitum esse etiam ad servandam vitam, si alter servari possit, & nullum infamem capias, quod provocatus duellum detinet; & quod non nuncquam acceptari posse, obtrumenta honoris, oblique mortali noxa; unde patet, casum illum, in quo Sanchez cum tam multis auctoriis manifestum illicitum esse, dicere videtur, esse potius defensionem quam duellum.

III. Quod autem addit Thom. Sanchez duellum illicitum esse, in casu præmisso, appositis et omnibus illis conditionibus, quas paulò ante scripti, si occulit in iustum aggressorem ille incedere possit; quod certè ex illa sua positio auctor vult sequi; neutrum profectò dare posse malum quippe dicere cum Suarez de ch. 15. sec. ult. num. 5. Calumniam non propulsare, sed manifestatione veritatis; quod si hac possibili est, non licere transgredi ad media inordinata, & non sunt media, sed mortem patienter ferent, non fecis ac si innocens probaretur noxæ per se, & num. 6. Non posse Reum si falso accusare, accidere suum accusatorem; ergo nec idem ten-

tare per duellum; malum etiam sequi Patrem Vasquez ita loquentem de restit. cap. 2. §. 1. dub. 7 num. 24. Non licet illum occidere, quem scio, ceterò depositurum falsum apud Iudicem: quia ille non potest dici invaser; licet enim contrà ius faciat, non tamen contra ordinem juris; de ratione autem aggressoris, est, ut contra ius & ordinem jurisinjuriam inficerat. & ita in hoc casu qui hunc occidere, peccaret contra charitatem, & contra iustitiam, tenereturque restituere. Sed hoc transfiguratio nis loco assumere, vel usurpare voluisti, ut inde iure inferri posse, dices, licitum esse cuique, inimicum per prodictionem obruncare, & luderis Escobarium, in hac voce proditorie; sed tuam in hoc incitiam feci palam in confutatione Epistola sexta numero primo & secundo. Unde recte Fabulinus ille tuus verborum notitiam tibi non esse cognitam, dicebat.

XIII. Patri Sanchez iterum imponis, quasi doceat, sine ullo conscientiae moratu, calumniam exitum cuiusdam in iudicio molientem, ab eo clam interfici posse: mera calunnia; nusquam hac tam crudelis, tam amplè, tam liberè Sanchez; sed illa omnia, qua suprà recensui huc accessit; nimirum certam innocentiam, certam vitæ, honoris, honorum, in magna quantitate, jauctaram; & nullum alium evadendi modum suppeteret; quamquam, ut dixi, opposite sententia adharendum esse, putato cum Suar. Valq. Less. aliisque, & homicidium semper illicitum, nisi due illæ conditiones interveniant, quas Auctores Societatis statuunt cum Reginaldo lib. 21. cap. 5. num. 57. Prima est, ut vis reaptè inferatur, quam secundum omnes leges & iura repellere licet e. Significasti 2. de homicidio ac proinde ad propriam tantum & necessariam sui rerumque suarum defensionem, & vim propulsandam; Secunda, ut fiat in ipso actu insultationis & rixa, idque cum moderamine inculpata tutela: Nihil profectò aliud Molina, Reginaldus, Tannerus; licet, inquit iste, iustum aggressorem interficere, si omnis alia via ad defensionem intercludatur; Em. Sæ suam ibi sententiam non exprimit, sed refert tantum aliorum dicta: nihil igitur aliud prædicti auctores volunt, nisi jus naturale necessariæ & justæ defensionis sartum tectumque servari, exceptis semper iis, qui iudicio forensi interveniunt, nimirum testibus, Judice, aliquique, nempe re ad forum deducat, propriæ defensioni locus non est, quæ in publicam convertitur; hæc autem licet forte deficiat, etiam per fraudem, calumniam, malitiam accusatoris, testium, Judicis, privata defensio accusati accessenda non est; quia bonum privatum publico cedat, oportet.

XIV. Escobarium in scenam reducis, qui citat Henriquez docentem libro 14. capite 16. licere cuiusdam, accepto iusulè colapho, percussorem fugientem insequi, eumque occidere: bene est, unum solummodo Henriquez ex Jesuitis appellat, nullus enim societatis auctor hanc sententiam non damnat, ut videre est apud Lugo de iust. disput. 10. sed. 10. num. 109. Ubi testatur, oppositam communem esse, & pro illa citat Bannez, Sot. Carrer. Rodriq. Salon. Malder. Torrian, item Lefsius, qui licet lib. 2. cap. 9. num. 79. pro eadem opinione citat Navarrum, Navaram, Henriquez, Jason. Cordub. Mantium, Pennam, Clar. Cajetan. D. Antonin. Mercaturin, Victoriam, quibus addi possunt Dian. part. 2. tr. 15. ref. & alibi. Ubi longè plures citat, idem tamen Lefsius n. 80. dicitur docet, in præmittendam, id est, licitam non esse: Layman item

&

& filliutius illam in praxi dant, quarevis illam probabilem esse, negare non auffint: immo Valsq. dero⁸ c.1. n. 37. a christiana lege alienam esse, dicit; recens igitur orationes Jesuitarum auctores, puta Lugo, Valsq. Azor, Molin, Less. Hurtad, Mendoza, & alios quos relect & sequitur Amicis, &c. 5. disp. 36. s. 7. n. 114. item Tolet. Fill. Laym. & alios, quos appellat & sequunt Basemb. l. 3. tr. 4. c. 1. dub. 3. n. 7. uno verbo appella omnes, uno dimitaxat Henric. excepto, immo & ipsum Elcobarium tr. 1. exam 7. c. 2. n. 39. fugit aggressor, inquit, occidere non licebit; omnes, omnes opponunt sententiam tenet; eum igitur detestandam illam iis exprobras; cur alios eotq. plurimos illius defensores intactos celiquis? cur coru argumenta non tolvis?

XV. Sugillas deinde Patrem Azor, & o quod doceat, illum occidit posse, qui alapam aut fultem intentat, si alius modus non suppetat dedecus illud vitandi; ita est. Azor, in^s moral. 3. l. 2. c. 1. qu. 16. & Beca. summ. part. 2. in q. 6. 4. D. Th. de homicid. q. 8. n. 2. adstruunt illud ipsum: loquantur autem de homine honesto, cui valde ignominiosum sit, faste credi, qui alio modo, nec illud vitare, nec honori suo consulere valeat; citat Azor pro hac sententia, Sot. Covarr. Navarr. Beca n. 7. Sylvest. Lopez, Gomez, Clar. addes Lugo disp. 10. sect. 10. n. 137. ubi multos appellat huic placo suffragantes, & communem sententiam esse, testatur: item Less. Laym. Fillius. de quibus alibi: omittit alios; illud unum indico, Lessii textum a^t falsatum fuisse in vernacula; emendasti tamen in latina versione, in^mo lex lineas, in hac, de tuo addidisti, que in vernacula desiderantur: affingis Lessio verba illa, ex sententia omnium: immo & principium hujus opinonis fundamentum & caput, nimirum malum animum aggressoris reticuisti, his verbis a Lessio expressum, ut ignominiam inferat, en locum integrum Lessii fas est viro honorato, occidere invasorem, qui sentit, vel aliam nimirum impingere, VT IGNOMINIAM INFERAT, si aliter hoc ignominia ritari nequit. Tu vero illud ut ignominiam inferas, omisisti; immo Lessius n. 78. dilecte concludit, opinionem Petri Navarra sequendam non esse, si aggressor verbis tantum, non armis invadat; haec sententia, inquit, non est sequenda, satis enim est, verba verbis repellit, unde patet, manifesta calumnia, quam super his Lessio imponit.

XVI. Trans ad Baldellum, qui docet, inquis, l. 3. disp. 2. 4. n. 2. 4. prictante mentiris, occidi posse: O nequam, tu ipse mentiris, nebulo; nihil tale Baldellus citato loco de hac voce mentiris, sed haec tantum, si adhuc sit & continuatur contumelia, & si magna sit, & per illam magna sit honoris justitia, neque posse aliter impediari, sicutum est interficere calumniosum, id est, vim vi repellere. Immo Elcoarius ipse nihil tale ibi, nimirum tr. 1. exam. 7. c. 3. sed potius contrarium c. 2. n. 59. nempe ad hanc questionem licetne pro defensione honoris verbis tantum impugnari, aggressorem occidere, respondeat minimus. Imponit etiam Lessio, qui dicit, si occidere afferit, ut supra dictum a me fuit, illam sententiam sequendam non esse; quamvis enim dicat honorem impeti posse, factis, verbis & signis, male tamen infers, hominem occidi posse pro defensione honoris, quolibet modo imperit. Utinam porro Jesuita doceant, pro simplicibus verbis, & maledicis vocibus, occidi hominem posse, fingere quidem potuisti per atrocissimam calumniam, sed nullum appellabis unquam, & nullius etiam hominis scriptorem, qui hoc defendat.

XVII. Omnem vero superat fidem impostura illa, quam subdis, nimirum Reginaldum, Lessium, Fillium, facere ultra, non esse legem Dei, si aliquis pro verbo contumelioso & voce maledicta hominem occidat; hoc tamen in praxi minime permitendum, propter causas extinsecas, ab actione ipsa se junctas: quis scilicet, brevi regna vastarentur, si maledicis omnes iucerim placet: haec sunt Reginaldi verba l. 2. n. 6. In praxi, pars negans sequenda est, quia in jure defensionis semper considerandum est, ne uis illius vergat in Reip. perniciem, & probatur, & castio multis cedibus, &c. quasi vero haec legi Dei non afferentur: nimirum, Reg. perniciem afferre, occidere cedibus probare; & haec tuis mulierculis, de proflatioj soitis, quasi triumphans: aliam deinde rationem Reginaldus profer, ex eo petitam, quod infamia jam illa percedem infamans non tollatur; si vero nondum illa est, dici nequeat, non esse alium modum eum vitandi. Lessius vero dicit, dubius locis rem istam definit, nimirum, sub finem, ubi habet haec difera verba: haec sententia non est sequenda, satis enim est, ut injuria verbales repellit posint & n. 82. haec sententia in praxi non probatur, occasionem multis cedibus, ut & illius ius in praxi perniciem vergeret; immo esti speculativa vera est, non docere probabilem, sed loquuntur ex hypothesi, & si, impugnativa vera est, in praxi tamen non habet rationem, quo eamdem rationem afferit, quam lupi Reginaldi 2. loco; Filliūcūm deniq. accusas, quasi documentum illam in praxi permitendum non esse, quia posse a Judge insigenda, jure timenda est: vob fraudulenter copiat, & lingua falsiloquam: Filliūcūm tr. 29. q. 3. 3. 2. pridie 2. a. m. sententiam rejicit, propter utramq. ratiōnē, a Lessio allatam, quem ipse citat, n. 71. loquuntur de pena a judicibus insigenda, sed hominibus certis & indubitis, atque adeo flagitiosis hominibus, quasi vero judices Reum dumtaxant plechan, omnes politicas, non vero petitas a Religione, vige Dei, a conscientia, a justitia; quasi vero lex Dei Christianorum iudicium foro nullum habeat locum.

XVIII. Quod res quisque sias, que parvum non habet magni, Reginaldo, Tannero Laymanno, Filliūcūm, aliis, vel auctoribus, etiam latronis morte, si alter hominem non possint, tueri valeat, jam supra dictum est, si flagitior, per c. Interficii de homicidio: sed quatinus hominem interficeri, si enim fabulimus ratiōnē, valoris unius acrii, inquit Molina: O nequam! Molina. 4. tr. 3. disp. 16. n. 6. non dicit latronem qui fatur ut aureum, interfici posse, sed qui per vim concurrit, rem aliquam, tanti aestimatum, Domino cedentem qui non tam rei, quam Domino visus in ferre: illam impellere potest, etiam morte vim inferens, si alter hominem nequit, quis amabo neget, maximē contumeliam, rem suam alteri, maximē honorato viro, per vim subducere & avelere? quis neget, ibi justa esti defensionis modū tamen id fieri, ut Molina subdit, cum modicū inculpatae tutela, non audeat, inquit Molina, si illa sit, quod tu per summānequitātē, reticuisti, nec eum hoc loco vita pretium statuitur, ut malitiosus, ad conciliandum invidiam, insinuas & impia nugas, sed iustis defensionis ius definitur, quo vir nobilis gadet, cui per vim, haec maxima ignominia, quantumvis resistit res sua subiecta potest; ut ut sit, in hoc casu aggressor non tam in rem ipsam, quam in Dominum illius involat, censetur. Quod demum spectat ad precium vite, Molina dicit etiam, 4. sires non sit magni valoris, ut 4. aut 5. Duxotri, fuisse fugientem, sine gravi culpa, interfici non posse, lecamen si sit magni valoris, quem non defici: nec ipsa restet, rem illam recuperandi, & fugiens, licet morte eam dimittere nolit: quia, quam inquit, semper quod lendum, ne proximus in hoc casu occidatur: quid mortali dici possit, non video; ubi autem impostor nequit, Molina 4. aut 5. ducatis vitam hominius estimantur.

XIX. Quod licet sit clericis & Religiosis hominibus occidere in justum aggressorem, ad defensionem vita, & monontener, & nemio id neget, nisi do actione redditum licere, ad defensionem honorum, multo docentem Cap. Sot. Sylvest. Medin. Nav. quos relect & requirunt Amicis, 10. 5. disp. 36. sect. 8. n. 126. Zanard. Malder. Tamer. Less. Molin. Reginald, quos citat & leguntur Dianapart. 4. res. 16. Licet enim religiosis propria bona non habent.

men partis & partia bona homines tueri posunt, i-
tatur ergo communia Religionis. Quodverò artine ad
dilectionem honoris, amicis per modum objectionis
proponeret, dum sitere ipse in vera & communia sen-
tientia, quod scilicet Religionis, licet pro defensione ho-
noris hominem occidere: illa tamen quasi umbra, in a-
ccidentum exponenda est; unde est quod nequitiam tuam
ad eum inquit: sedem in simile, ut ipse qui conelusionem illam amici-
tatem huius etiis huius etiis contenta, quibus palam facit, quid
convenit. Verum quia hec apud alios non legimus, nolu-
imus tamen diligere ut communia sententia aduersentur.

¶ Questionem denique illam plusquam ridiculam
accidit producere, quodam auctore, per jocum, propo-
nunt, omnium, quod Jesuitis licet, Ianlenitas occidere: qui
respondeat, non licet, quia Ianlenitas non occidere quidem vo-
lentibus, sed non poterit, & quod radios noctua-
nas, tamen, non occidere. Societas detraherunt: haec sane vir in-
genius per jo: tu vero infamis securus, inde tibi tuisq;
dilectionibus timendum esse, per meram fidionem si-
gnata, ad eum inhumanis platus, a dira illa sententia,
quoniam perpeccatio esse dicit, timendum, inquis, ne le-
tiora yourum sumam de ingratis, & proculcasti for dissili-
tatione, & vindicta tua magis & immolaris curerit: atque
ad quod vindicis Dei & justi & iudicis sententia, a
negatione armatis, Jesuita vitam pro inimicis
negavit, raro illi crepere didicunt; siccatorum, saltum
comitatis opera, ut non possem, quos in clientelam ve-
hem, contra Casuistas suscepisti: sed huc tandem spe-
ciam quasi magnam nominis & famae & auctoritatem Socie-
tatem, cedem mihi. ¶ Ille me, eadem est, quae an-
nuntias, in eodem statu & gradu: haec tua fuerunt tuorū
probabilitas & vota, sed vana & sterilia: Dum Jesuita
Deinde, Religionis, causam rueblo, contra im-
pudentes, hereticos, Calvinistas, Ianlenitas, impedi-
erunt, percutiunt variis machinis, lacerari convitis, ca-
vum, tamen, ponquam tameo vinci, vel opprimi, ut
tamen hominem loquar, jure victoriæ libi arrogate
potest, cum erores vestri dannati faciunt & libri confi-
dantur, Ianlenitas non libi, sed Ecclesiæ gratulantur;

¶ Iustus est, quod ille se vobis ubique gentium, in Belgio,
Gallo, Italia, indec, si oppoluerint, conatus vestros
frumentos dissecerint; quo eventu, nemo non vi-
tiosus alibi pupillat: sed vobis vestrisque erroris
imputare: uno verbo, renunciate vestros errores fin-
eunt vero ad speciem, & statim amicas vobis dexte-
ri pergeamus.

EPIST. VIII. Confutatio.

Ad ducavam Epistolam accedo, eamque confu-
sionem suscipio, Willmne Wendorckis, in qua
calumnias, imprietates, non emendas, sed mul-
titudines, & plarim augeas: Ludis eos, qui forte curiosus
sunt, qui sis, & coniectura a te qui student, signos
de omnibus, præterquam Provinciali, ad quem scri-
bitio illi Fabulino, quem, inquis, agere ferre & indi-
cione meam reprehendit cogor: dicti enim vix potest,
quod oleum sit homini omnia christiana viræ institu-
tiones & evertenti nihil aperere reclamare; & haec, ut
tamen Jesuitarum disciplinam in fonte haurire possis,
non deinde erupimus, cum demum ille omnem suam
tamen effuderit. Ignorans alii quendam latuisti: nec mi-
nus tenebrosis coquidam personam sustineas; qui
negat, odit lucem, & tenebras amat tenebras, inquit,
qui de auctoritate, que charitati & veritati adverstantur,
negat, quod mihi, quamvis obvium cuicunque foris non fuerit,
dilectio, quae elles, d' tam alictere non dubito, facile illis
est, qui hominum indolem norunt, te apprime nos; &
tempore Regio portuentibus federatus eras; quod Ian-
leni non perspicuerunt; deinde vales ingenio, coque

ad Satyram & scurillia comparato, nec non sulphureo, ut
tus ille Sancyranus, qui flammam concipi illuc, sed
ferridac terræ odoris; præterea inanis gloria studio, si
quis alius in orbe terrarum duci videris: in hac parte (apè
ac tèpius adeò putidè te gessisti, ut nihil putidus exco-
gari possit; non nihil plausus priores Epistolæ tibi conci-
liarant, non quidem à sapientibus viris, sed à mulierculis,
aulicis & suspectis quibusdam hominibus: quod te ultrâ
modum inflavit, & novas addidit alas; non difficile igi-
tur fuit, te nolle, ex stylo, ex genio, ex exercitata illa lau-
dis & gloria cupidine: dissimilatum opinor fuit: libe-
ritus quippe aduersus ignotum auctorem scribitur; & cum
laevatis hominibus paulò licetius agitur: deinde, id quod
multis compertum est, diu arcum esse nequit: satis no-
tus eras tuus illis, qui tibi schedas & auctorum loca, reu-
nirata licet, confusa & adulterata sollicitè suppeditabant.
Quod autem de tuo illo Provinciali scribis, multos et-
iam teneri desideri sciendi, quis esset, fidem tuam &
sinceritatē palam facit; quis enim nescit, literas illas ad nullum
unquam, nisi nomine tenus scriptas fuisse, ac proin-
dè non jam Epistolæ, sed libellos famatos censeri, eo fine
compositos & furvis typis mandatos, ut infamem Iesu-
ritis corruptæ Theologie moralis notam inuferes: illud
portò in hac Epistolæ fulcips demonstrandum, corrup-
tos pecunia judices, fœnatores, infidos fidei mensatæ
desertores, fures, adulteros, magos ipsos à Iesu-
ritis exolviti ea restituendi, quæ illiusmodi artificiis parabant.

II. Sed ecce Fabulatum tuum in scenam inducis, cum
Escobario socio, nempe hic Auctor, præ cœris, præci-
pium comedit, seu fabula vestitæ personam sufficit: la-
dex, inquit, in ferendis sententiis, reliqua probabilitate,
minus probabilem sequi potest; posse item, Castro - Pa-
lao docet, etiam contra propriam opinionem, dummodò
probabilitas sit circa jus: Quare truncas locum, oviuitis
enim duo verba, quæ subiectit Escobarius, nimis hæc,
non verò circa factum: nam circa factum, probabilitatem
sequi teneat: quis autem ex hoc loco ita truncato non
statim sibi perluadeat, Judicem ferre posse sententiā, pro
illa partium, cuius tamen jus minus probabile est, nempe
vox illa Ius ambigua est, & varia significat: nam vel sumi-
tur pro jure partium, si litigando jus quæque suum tueri
dicitur: & in hoc sensu, secundum jus probabilitas, Judge
ter sententiam debet: vel sumitur pro ipsa lege, & di-
citur jus probabilitus illius partis, cui lex magis favet, &
in hoc casu, nonnulli docent, Judge posse ferre senten-
tiā secundum jus minus probabile, nisi ramen proba-
tiones à facto petita pro altera parte probabiliores exi-
stant: àstante probationum à facto petitarum æquali-
tate, in mera quaestione juris, Bonacina de distincto peccat.
disp. 2. qu. 4. punct. 9. n. 13. existimat, Iudicem posse judi-
care secundum jus minus probabile, & hanc opinionem
est probabilem, pro qua citat Sayt. Aragon. Salon. sed
omnes Societatis Scriptores feciū sentiunt, ut Valsq. Be-
can. Azor. Reginald. Valent. Sanch. &c. qui docent, se-
cundum probabilitatem judicandum esse. Sciente autem
utraq; quæ probabili, ita ut ex parte facti probationes
æquales sint, praescindendo à possessione, rem dividendam
est, si dividit queat, docet ipse Sanch. in Decal. I. 1.
c. 9. n. 45. Si verò ex parte Iudicis tantum sit illa proba-
tionum, vel jurium æqualitas, licet aliqui censem, rem,
etiam in hoc casu, dividendam esse: longè tamen plures
Iudicis arbitrio relinquent, huius vel illi partium causam
adjudicare.

III. Sed venio ad Castro Palao. Hic quidem tr. de
conscient. disp. 2. p. 10. n. 5. certum esse dicit, ita tibui pro-
bationibus æqualibus, tam ex parte facti, quam ex parte
juri, rem dividendam esse: uti cautum est, per iuris, quæ
citat; sed si dubium sit, utra pars probationes efficacio-
res habeat, tam ex parte facti, quam ex parte juris, in hoc

Ecc

cau

OR
RI. S. 1.
Get. Cœs.
Thora

caſu tenet, Judicem pro arbitrio judicare poſſe, & citat pro hac ſententia, Sayr. Medin. Saloñ. Salas, Ara-
gon. Valent. Perr. de Ledesma. Manuel. Sanch. San-
cium, Glosa, Jafon. Decium, quibus addi poſſunt Do-
minic. Sot. Reginald, quos citat & ſequitur Baldell.
de confient. l. 4. diſp. 15. n. 1. itē Lorca, Montesin. Galp.
Hurtado, quos citat & ſequitur Caspens. tr. de confient.
diſp. 4. f. 8. n. 5. at ii. Judex in hoc caſu opinio nū oppo-
ſituarum, unam probabiliorem judicet, cum tamen alii
alteram oppoſitam probabiliorem eſſe dicant, docet,
in hoc caſu Castro-Palao, ſententiam ferri poſſe à Ju-
dice pro utravis, ad libitum; id eſt, tam ſecundum
illum, quam ipſe, quam ſecundum illum, quam alii
probabiliore putant, & in hanc rem citat Medin. Sa-
las, Sayr. Arag. Petr. de Ledesma, Garc. Thom. Sanch.
Joan. Sanc. Saloñ. qui monet, hanc ſententiam eſſe
multorum Doctorum Salmanticens. item Vafq. Tor-
res, Anton. Perez, modò Judex ſupremus non fit, a quo
appellare non iiceat. Quaſtio igitur eſt, & hoc loco
agit, quando variae ſunt opinio[n]es & ſententiae, de
aliquoſus legi, aut iuri, aut teſtu, ſenſu & interpre-
tatione, ex quibus litis & cauſe deſcioſis pendaſt; unde
male citatur à nonniliſ Castro-Palao, quiſi uni-
verſe rem hanc Judicis arbitrio relinquit, cum tamen
ad duos dūtaxat caſu eam reſtringat, 1. ſi opinio[n]es
utrinque a quæ probabiles ſint, utri parti iura fa-
veant; 2. in altera pars Judicis, alii vero oppoſita pro-
babiliore eſſe videantur, nihil aliud Castro-Palao, unde
ut dixi, male citatur, quiſi doceat Judicem poſſe
judicare ſecundum opinio[n]em minus probabilem,
tam quod ſe, quam quod alios. O utinam Judices
omnes ita judicarent, tantam enim iuſtitia corrup-
telam hominēs paſſim deplorare non cogerentur, &
divinam opem implorare, his verbis: *Judica me Deus &*
diferne caſum meum: Utinam omnes Judices doctiſſi-
morum Aucto[r]um doctri[n]am in judicando ſequen-
tetur, qua certe nullum in conſientia, utaſi, nullum
in fortunis hominum imperium concedit; ſed
legibus, relligione, iuſtitia, ratione, non gratia, inſcri-
ta, & partium ſtudio iudicia metuit.

IV. Gradum faciāt Molinā. Judices exi-
ment, inquis, culpæ, qui munera, pro ferenda ſen-
tentia, à partibus accipunt; ſed doctiſſimo ſcriptori,
pro more imponis; pri mō quidem, in vernacula, clau-
ſulam illam reticuli, *intra limites iuſtitiae*; item illam,
ſecuſa lege poſitiva: ſecundò Molinā imponi aperit illi-
mē, nē pēloco illo, quem eitas, nimirū tom. i. trac-
t. 2. diſp. 88. n. 6. non diſputat, utrum Judex à partibus,
hicit alii quid accipere valeat, ſed *an contra leges accep-
ta, reſtituenda finit, & cui*; ſi contra leges, inquit igitur
& illiciē: terciò dēnig; Molinā verba huc illuc ſpar-
ſa in unum quaſi contextum collegisti, ut verē mu-
ſivum opus eſſe videatur; & hac evinco ad eviden-
tiam; quaſtione loco citato proponit doctiſſimus
Auctor, utrū ſecuſa lege poſitiva, Judex eorum
dominiū aequitat, qua illi dantur à partibus ex me-
ra liberalitate, vel amicitia, perindē aq; ſi Judex non
eſt, vel gratitudine accepi benefiſi, ex gaudio rei
bene geſtæ, vel antequam negotiū expeditat, ut affi-
ciatur ad diligenter expediendum; hac quaſtione
proposita, tria dicit; pri mō eſt, dominium illud ac-
qui, ſecuſa lege poſitiva; ſecundum eſt, donationes illas, ſecuſa eriam lege poſitiva, ſep̄ fieri & accepta-
ti cum peccato, propter ſcandalum, ſeu pervertendā
iuſtitiæ periculū, ſeu defectum ſufficienti volun-
tatis in donatione, ſeu gravamen Reip. interdum tamē,
inquit, fieri poſſe, & acceptari ſine peccato, ſecuſa ſcili-
ce lege poſitiva; cujus clauſula ter, aut quater, intra
paucas lineas, meminuit; ſed quandonam accipi po-

sunt ſine peccato: quando, inquit, datur aliqui
amicitia, ex gratitudine, ex gaudio cauſa iuſtitiae
& ex mera liberalitate; audiū: nihil aliud, cui
go ſingis & affingis quaſtione[n]em pro afferione: in-
tum denique eſt, huſiſmodi donationes eſt iure optime
prohibitas eſſe, propter mala, dama, ſcandalum
promantia; finalis denique illius conſluo vel
mibi contraria ſententia, hi verbis ab eo tradita erat,
licet peccent, qui donationes illas accipiunt, illa-
men tenent & validæ ſunt, nec Jodeante ſententia
accepta reſtituere tenetur, aut certe ante praecē
Confessori; expedit enim, ut Confessorius di-
ſtutionem, ſaltem in penitentia, injungat, au-
tuit clariū & luculentius: unde nihil mirum Eſco-
rium, qui ea Molinā & Layman imponit, que
quaſi in mentem venerunt, illum enim defenſem
minimè ſuſcepit, cum praefertum ex ejus placet
ut jam dixi, doctriña moralis Societatis conſentia
definienda non ſit.

V. Molina vindicato, Layman vindicando reſ-
tāt; hic lib. 3. tr. 4. c. 4. n. 10. diſt̄ dicit, Judicem
ciſiendo peccare, cum ratione ſcandalum, tum mō
periculi, pervertendā iuſtitiam: & ſequenti reſ-
gem poſitivam agnoscit, qua munerū acceſſu po-
hibetur; quamvis alioquin cū Molinā teneat
iūſtitiæ donationes dominū acq[ui]ri, neq[ue]dū
Judicem ad reſtituendū, aut ſententia: unde in Eſco-
rium, Layman etiam impoſuſe, & facio-
diderim, in tam multis editionibus ſumma Eſco-
rium, cum ante Lugdunensem, faciam anno 1444, in
giunta ſeptem alia praecēſſent, credidim facili-
quā, in tanto editionum numero, varia fulleſſi-
ta, detrac̄ta, mutata; ex quibus dedico, unuſ Eſco-
brii calcuло, ut dixi, vel Baunii ſuſfragio, doduſ
mōralem Societatis censendam non obſeruamus
illos, clāſſicos inter Aucto[r]es reponendoſe, noui-
mo fortè putare: Layman certe n. 9. p[ro]f. ſeſt[us]
quaſtione[n]em illam proponit, ſi plures cauſe deſ-
cendā ſunt, quarum expeditio in Judicis arbitrio p[ro]p[ri]et[ate] ſit, an Judex p[ro]p[ri]et[ate] acc[ep]t[er]e poſſit, ut hanc iuſ-
tias expedit; ſicutem repondet Layman; cauſa
periculi non vacat, ſpectato tamen iure naturali,
Judicem illum damnare non audeo; hec men illi
ius reſponſio, in qua, quid tam horrendum h[ab]et, ut
dicam, quod res eſt, non video; præter quod p[ro]p[ri]et[ate]
cum periculū, ſeu ſcandalum ut plurimum inſi-
ratione, ſaltem periculi peccati eſt, accedit, quod reſ-
gem poſitivam, qua id verat, poſt unum, vel alterum
verum agnoscit, novo igitur cirulo, peccatum inſi-
lans.

VI. Accedit ad Baunum, cujus textum citas: re-
cita tamē loco, ut mebas fortē, ne h[ab]er[em] confutare,
& perditæ fidei convinci poſſes; is ergo in ſumma
14. paſtum trium contractuum, ut ſic ut & legi-
mū defendit, tu vero ignaviam & inſicitiā fini-
tas, quaſi monſtronum horrendum eſſet, & reſuſcita
inaudita, antiquis Theologis ignota & inconſi-
cum nihil ſi tota Gallia, Germania, Belgo, Ha-
nia frequentius & familiarius, & in foro Lugdun-
i, emporio ſciliētōtū Europa, jam à Patum-
moria celebrerrimo, alio titulo pecunia non col-
latur; multos ibi pro hac ſententia Aucto[r]es legit.
Nav. Major. Covar. Valent. Bonac. Palar. Mol. L.
Lop. Sot. manuel. Echium, Gabriel. Garc. Medin. An-
gel. Laym. Binsfeld. Sylv. Bened. & Famo. Griff.
Mort. Megal. Narr. longē plures citare p[ro]p[ri]et[ate] & ve-
rō p[re]ter appellatos citav[er] alibi. Lug. Dian. Gibal. H[ab]
ſtient. Alberic. Joā. Andr. Tabi. Sa. Toler. Cadr. Pal.
Mader. Homobon. Scort. Reginald. Filluc. Salas.
Justin. Leotard. Mareſe. Ugo. Bellon. Duar. C[on]ſi-
ſuſt. Maillart.

dicum inde tum iis, tum etiam religioni & Christiani-
nis gentibus detrimentum accederet.

VIII. Ad contractum *Moatra* tandem venis, quod
dudum spectabas: ad hanc vocem attonitus hæres,
perfectionem & scurrilem fac etiam; vah Nebulo;
quasi verò vox Hispanica Gallum terret: in Latinæ
versione, Italicam addidisti, *Baratta* scilicet,
cuncta hæc ad risum; sed ante omnia, observo multa
in latina versione à te mutata & addita fuisse, quæ
in vernacula omiseras: de isto porro contractu
satius fuse in notis, in quibus ostendi, illum ab om-
nibus fere Jesuitis damnari. Hæc tantum addo i.
Escobarius ipse tract. 3. exam 6. cap. 5. illum dam-
nat, si fiat ex pacto expreso, vel tacito, idem habet
cap. 4. Si mercator ex fine vendit, ut ab emptore de-
inde minoris emat; hoc sapit *ufuram*, inquit, & me-
ritò reprehendendum duxi: in editione *Lugdunensi*
ann. 1644. ea non lego, quæ tu ipse adstruis; hæc
tantum habet tract. 3. exam. 6. cap. 5. Licetne vendere
pannum credita pecunia *presto supremo*, & postea il-
lum emere, numerata pecunia, *presto infimo*; cum *Mo-
lina* assero, posse fieri, modò id non fiat ex pacto. 2. *Mo-
lina* tract. 2. disp. 310. requirit, ut merces non
vendantur ex intentione reemendi *infimo* *precio*.
3. *Lessius* dicit, contractum illum sape culpa non
carere, tum quia est contra charitatem, tum
ratione scandali, tum demum quia se suaque mer-
cator infamat; non tamen tenetur, inquit, ad re-
stitutionem, ut docet *Navarrus*, nisi ex charita-
te. Locum porro illum *Lessii* ita deformasti, tum
in vernacula, tum in latina, Ita, inquam, truncasti,
invertisti, consuisti, quamvis latina in multis
à vernacula discreperet, ut vel in hoc solo malam,
immo pessimam tuam fidem prolderis; emendasti
quidem aliquia, sed ut aliás, prima vitia secundis non
castigas, sed multiplicas.

IX. Transl. ad Lessium, qui, ut vis, docet, posse
quempiam cedentem bonis ruta conscientia sibi &
familia sua necessaria retinere, ne indecorè vi-
vat, licet debita illa injuncte contracta fuerint.
Lessio imponit; hic enim lib. 2. cap. 16. dub.
1. docet primum, redactum in extremas angustias
non teneri solvere debita, si aliter vivere non pos-
sit, nec ejus familia sustentari; secundum, redactum
ad gravem necessitatem ea durante, non teneri: ter-
tio redactum ad extremam, sua culpa, id est, super-
fluis sumptibus, teneri, etiam cum amissione status
n. 28. quarti illum denique teneri, qui per fraudem,
dives evasit, etiam cum dimissione status male ac-
quisiti; an severius hic auctor sentire portuit? Escobari-
us cum Lessio sentit: eur ergo his licet moves,
scurra maledicentissime & Oli recriminari licet;
quanta rerum sylva & copia in hoc genere mihi sup-
peteret; sed frustra illa exponerem, quia sunt notoria
& palam prostant; quamvis vim aut sollicitudinem
corradiatis, omnes vident; & in quos usus affluentissimè,
omnes timent, & publica fama multiplici tuba du-
dum cecinit: frustra igitur narrarem; quamquam
multitudinem peccatorum charitas operit.

X. Escobarium petis, qui docet, inquis, posse ei, qui paratus est, furari à paupere, persuaderi, ut futurum à divitiis tali determinatè, citaque tract. 5. exam. 5. & cap. cui titulus praxis circa materiam de charitate, ex Societatis nostra Doctiribus, nihil tale ibi terpicio, immo titulus cap. 6. aliter se habet, in hunc scilicet modum, praxis circa predicta ex Societatis Iesu schola; nihil, inquam, loco appellata, quo ad hoc, apud auctořem istum invenio, sed tantum hæc dicitur verba, tract. 5. exam. 2. cap. 2. Paratus est quis furari co-

aureos, consulo furari tantum 50. teneorne ad restitutio-
nem: minime; supponit enim, finem ita esse para-
tum & dispositum, ut dissuaderi non possit: Castro
Palao, quem etiam hic appellasti, tom. i. tract. 6.
disp. 6. punct. 6. n. 12. dicit docet, dicti consilii au-
torem peccare, & omnes ita sentire præter Vasquez;
omnes inquit convenienter præter Vasq. eum peccaturū; quia
revera est causa damni, determinata persona illati;
nec sunt facienda mala, ut eveniant bona; quam-
quam enim ex diuobus malis, minus eligendum sit;
nunquam tamen faciendum; sed si utrumque impe-
dire nequeas, majus certe impediendum, circa con-
cubitus ad minus, quod permitti quidem, non tamen
poni debet, quando agitur de malo culpe; nec aliter
Vasquez intelligendus; nemo quippe Catholicus
neget peccatum illum, qui ad peccatum verē ac
liberē concurrit; unde putarem, quæstionem istam
esse de nomine, ut ajunt; idem propositus de restitu-
tione dicendum est; citatur autem à Castro Palao
Lessius, lib. 2. cap. 1. n. 19. pro eis sententia, quæ
confulenter à culpa liberat; cum tamen Lessius
ita loquatur, si consulas minus damnum inferri alicui,
ne majus eidem inferatur, a quo scilicet is, qui infert, alte r-
abducit nequit, v. gut 50 furatur, paratus 100 furari; ei-
dem scilicet homini, non peccas, non teneris restituere, & hoc
admitit ultra Castro Pal. n. 8. quia, qui paratus est
ad furandum 100. paratus censemper ad furandum
50. item Vasq. opus. de scando dub. 2. n. 14. dicit
quidem, suaderi posse furum respectu divitis; non
tamen determinando personam, ut imponit illi
Castro Pal. vult autem Vasq. illud proponi potius,
quam suaderi, nimis minus malum esse, furari divi-
tis, quam pauperi; impont item Thomæ Sanchi,
qui dicit docet, lib. 7. de Matt. disp. 11. num. 19.
Licet proponi materiam minoris mali, & num. 24.
quando sunt diversæ personæ, quibus damnum in-
fertur, dictum consilium expresse damnat, & con-
fusentem ad restitucionem obligat; hæc subdere
volui, ut vel obiter indicaret, nonnullis satis fami-
liare esse, ut alios perperam eitent; unde facile cre-
diderim, Castro Palao in hoc cuiusdam fidem habui-
se: ut ut sit, nullus ex Societate auctor, consilium il-
lud non damnat, determinando scilicet divitis per-
sonam, nullus præter Vasq. non determinata per-
sona, cur igitur, os maledicuum, tribus omnibus; cur
fingis, esse doctrinam Societatis? cur calumniariis
impāne? cur mēntris impudentissimæ? sed forte
repones; quia cunctaliter secura petulantissimo,
nequissimo sychophantæ, pertinacissimo Hæretico.

XI. Quod ad Baunum spectat, docentem in
sum. cap. 13. quæst. 10. ad restitucionem illum non
teneri, cuius tollitciris precuriosus alteri quispam dam-
num intulit, si fore hic damnum minimè refarebit;
illum certe defendendum non luscipio; nullus alius
ex Societate illum eximis culpe; quia vera est illati
damni causa; utpote qui alium ad illud infestendum
impulit; unde sibi Baunus omnino contradicit, qui
scilicet quæst. 2. suadentem damnum, ad restitucio-
nem obligat; unde Baunio Baunum ipsum & reli-
quos omnes Societatis auctores oppono; erravit in
hoc Baunius, fateor ultra; quandoque bonus dormi-
tia Homerus; & propter hoc forte aliaque similia
non multa, illius summula potius quam summa Ro-
mae confixa est; & ne tibi refragari semper videat, ra-
tionem illam à Baunio adductam ad probationem
sua sententia, ridiculam esse, sentio; quia, inquit, ho-
mini, qui damnum intulit, plena potestas & libera
voluntas restabat; quasi verò idem de confusione,
& mandante dici non possit; ut ut sit, inquit ab

uno perperam dictum & scriptum omnibus aliis im-
putasti.

XII. Lessium deinde aggrederis, qui docet, in-
quis, lib. 2. cap. 12. n. 12. probabile esse, quod non ob-
lum in extrema, sed etiam in gravi necessitate mis-
bi, famis, nuditatis, posuit Pauper clanculum furio-
re ab opulento, si aliter grave illud malum avertens
nequeat; multa emenda sit in versione Latina, quia
tibi Annatus in vernacula oppuerat, adde polum
aliud omissum ab ipso; dicit enim, iuxta Lessium,
pauperem furari posse, derober; nunquam Lessius
nunquam ullus Catholicus dixit, quæcumque lete
furari posse; nec enim pauperes furari dicuntur,
quando aliquid ab opulentis in gravissima neces-
itate, cui aliter nequeunt occurrere, clanculum lie-
tipiunt; quid amabo facere velles, pauperem in his
angustiis constitutum? an cruda fome petire, an
quam fructum panis clam opulento surripit? &
humani hominum genus, hominum falsi, polo
infestum, non modo corporis, sed etiam mentis, unde
de quo illud mortale odium ortu duxit, iusti-
cam, ex eodem fonte, ex quo errores vultus han-
tis; sed eis auctores illos retinuerunt, quos fabius
ibidem appellavit sua sententia suffraganei, n-
iunum Angel. Sylvestri, Joan. Medio. Com. Pet-
r. de Navarr. altos plena manu addere posse,
quos vide sisalib. à me laudatos, nimis. D. M. Mul-
der. Bannez, Sez. S. à Castro Pal. Vasq. Lug. 2. cit.
Tambutin. damnatis igitur erroribus, taliter
minimum insecati, & pietatem securilibus argumen-
tis insectati non cessatis, religionis licet obtempera-
stra ergo hic delirando exclamas, à felicitate fundi-
mitti; mēntris, nequam; furum non permissum
sed Lessius probabile pūtatur, tanta scilicet audita
fretus, Deum & natūram, in gravi necessitate
quæ aliter sublevari nequit, jus illud pauperibus
se; nec, credere mihi, Christiani Juxemendicant,
quem in graves illas angustias reductum fuisse,
constat, qui panem eam diviti furri posset, sed
divitem ipsum pleceret, qui date mendicem
fasset.

XIII. Molinam lugillas, eo quod docet, non mer-
itum hominem, ea bona restituere, sibi ab alio dona in
fraudem creditorum; quia non exigit ordo clavis,
inquit, ut quisquam negligat suum commendato, eximis
per accidens & quale alterius damnum inde sequatur,
tom. 2. disp. 32. n. 8. Molina contradictionem perire dicit
ibidem, accipiens, inquit, tenet illud refutare, ut quia
valens, si non extet, idque in ureque foro quid magis
prestat dici potuit? e quidem n. 9. docet, illam non mer-
itum, si elapo anno, à die scientia tali alteratione, cre-
ditoribus repetatur; quia donatio illa validæ est, nam
donata nulli oneri reali subiecta statuit; ergo validæ
est, cum leges actionem in illam anno elapo ostenderet,
quo jure, qua lege, illam, qui accepit, ad rem suam re-
tuendam adstringit; & vero argumentum illud ob-
sumus auctore ita explicuit, & leges super hoc etiam
explanavit, ut in hoc genere, nihil, quod patitur, in
niiams, cum enim res illa dantis esse stannatur, auctore
reali minimè subiectat, quid eam velenipotens, re-
sponte datam acceptari vetat? ut si, quamvis neque
peccare illum peccato in justitia, qui vero illum donavit
acceptat, quia scilicet res illa creditorum non mer-
itum absolutè negat, peccare illum, contra charitatem,
sed tantum hæc addidit n. 10. & fortasse, qui accepit, trahit
lucrative, id est, titulo donationis, al alienante in fraudem
creditorum, neque contraria charitatem adversus creditorum
peccaret, eo quod charitatis ordo non posset, ut pos-
ponat tantum suum commendatum, ut creditoris ad
equum

small damno servet indemnes. Audin Willeme dicitur, quam dissimilis sui Molina apud te est; numeranter, nec reprobatur, fortasse, inquit, peccato contra charitatem immunis est. Sed opus certum est, dicitis; hic non tua veritatis efficacia argumenta, quibus demonstres peccatum contra charitatem, desidero. Non negat quantum peccare contra justitiam; accipiens igitur inquit, peccabit; nego consequentiam; parvum dicere, peccat usurarius dando sceneri, qui sceneri accipit; sed quid faceremus? qui cum tria aut quatuor problemata geometrica demonstrare didicerint, tribunal sibi agat, in quo, de omnibus aliis, quae ipsi penitus ignorant, supremo jure judicare non dubitatur.

XV. Venias deinde illam sententiam, quae non ob turpem causam negat esse restitutionem; affixeras super hoc texum quendam lato, in tua vernacula, qui tamen apud Lessium non extat, ut cibi Annatus exprobatur; alium non locum ejusdem auctoris ita disposturas, ut non quoddam opus esse videretur; unde Annatus recte in occasionem arripuit tecum jacto, et lepidissime in hunc sere modum; ex verbis Lessii illuc dispersis & tuis, unicum orationis cumum compolusti, & cum uno inquit totum pro doctrina Lessii traducis; ex numeris 52. & 59. multa excerpta, in unum collegisti, cum uno tenore & tractu scripta fuissent; idque numeribus Italicos, ad majorem distinctionem, cum uno inquit interjecto, hanc Lessii doctrinam esse; Lessius hanc D. Thomae doctrinam esse, cuius verba & textum allegat; cum illo inquit, haec est opinio Lessii; esto; et ut Lessii verba tam impudenter, quam ridiculiterat. Praterquam quod Lessius non tam pro hoc loco sententiam illam, quae Judicem impunitum, accepit pro injuncta sententia; Entibus Lessii cap. 14. n. 52. si solum jus naturae spectetur, non tam turpem causam, opere implete, non necessariò reprobatur; et cetera D. Th. Cajetan, Covarr. & Raimundus hoc probat, quam reticuisti: solvere debet, mihi homo, sed quia non poteras, reticere debet, duxillit, ratus fatis esse jocos & sales ad Lessium reditum; hoc idem Molineus Doctori Anthonio expobare non est veritus, hic enim 2. 2. q. 62. 2. 2. q. 32. a. 7. dicitur afferit, accepit opus turpum reprobare posse; idem SS. Raimundus & Raimundus expobet docent; idem Tolet. Navarrus, Cajetan. Sylvest. Angelus: addere tamen opus turpum, prestitum nec dare, nec accipi posse, absque peccato. Cur ergo ea Jesuitis vltio veris, quasi

enormia flagitia essent, quae à Sanctis Aquinate, Raymundo, Antonino, à Cardinalibus Cajetano, Toledo, Lugo; à celeberrimis Canonistis Navarro, Navarra, Covarruvia; ab Eximis Theologis Vasp. Tannero, Turriano; à moralibus & Summis, Sylvestro, Angelo, Filliucio, alisque sere innumeris traduntur; non te pudet mortalium impudentissime, Lessioli item movere, super doctrina, quam Theologi & Canonist communiter docent?

XV. Ethicæ tetra & horrida vocas & quasi verò is, qui apud cauponam laute cœnavit, & die vetito carnes comedit, nihil solvere teneatur; nec is, qui die festo, jumentum, vel operam conduit, nec Dux exercitus militibus, in bello injusto, quorum delectum habuit, nec jumentarius vector à latronibus, quibus jumenta locat, aliqui exigere posse; fateor quidem, hujusmodi pacta fieri non posse, nec promitti pecuniam Judici, pellicici, grassatori, ad malum opus; nec dari, aut accipi, si opus illud exequitioni nondum mandatum est, sine peccato; fateor etiam, legibus caveri posse, ne promissum pretium, etiam opere impleto, solvatur; aut jam receptum retineatur; at stando in jure naturali, opere impleto, hujusmodi pactis standum non esse, a nullo, quod sciā, haec tenus demonstratum fuit: equidem si pretii solutio ad ipsum opus pertineat, ut in pacto simoniae & usurario, tunc revera pretium solvi non debet; quia per hanc solutionem, simonia, vel usura compleatur; unde cum pars operis mali sit, nemini rimurum accidat, malum esse. I. nihil ergo in his sanctissimorum & doctissimorum Hominum decisionibus, spuriis, inustum, absurdum est, utrals: tu certe spuriissimus, qui res sacras & serias, spurca scurrilitate conspurcas; homines doctissimos iustis calumniis dilaceras; remedium Theologicam absurdissimam hincita dehonestas. Abi ergo & Molinam sine, qui recte docet, pretium datum alicui ad malum opus, restituendum esse, si opus illud non fecit, secus vero si fecit.

XVI. Te porro murum aies, & stupidum reddidit Lessii sententia, quod Judex pecuniam acceptam pro justa sententia ferenda restituere teneatur, secus pro injusta; quia iustam debet; ac proinde pro justa pretium accipi non potest; injustam verò, quam non debet, vendi ab eo posse, dicitis, iuxta Lessium. Onequitam, quis unquam dixit, vendi posse injustam sententiam; peccat haud dubie tam Judex, qui vendit, quam is, qui emit; igitur nec vendi, nec emi potest; quamvis post latam sententiam, Judex acceptum pro ea premium restituere non teneatur, ut innumeris fere auctores post D. Thomam docent; licet teneatur non vendere injustam sententiam, nec pro illa ferenda, accipere pretium; & si accepit, post latam, dannum, quod per illam alteri partium intulit plenissime refarcire. Duo porro sunt, in quibus nequivissime & iniquissime visus es egisse; primum est, quod aliqua auctori affinxeris; alterum est, quod multa reticueris, de industria, quae ad mentem illius explicandam, maximè pertinebant; affixis Lessio haec verba uno tenore & non interrupit, charactere Italico descripta, nego, pecuniam acceptam pro sententia injusta debere restitutus, vel jure naturae, vel jure positivo, ceteraque lib. 2. cap. 14. dub. i. num. 55. in paucis verbis menda quamplurima; dub. i. nihil prorsus de his; haec autem num. 7. terminatur, repugnat igitur esse dub. i. & num. 55. de his agit dub. 3. ubi haec habet, Dices D. Augustinus Epist. ad Macedon. ait, sceleratus accipi pro sententia iusta, quam pro justa, sed pro iusta restituendum est, igitur

proinjusta. Res negande consequentiā; non enim, quia aliquid est sceleratus, ideo magis, vel aquē obligat ad restituendum, cum hec restitutio non sequatur magnitudinem sceleris, sed damnum per injuriam illatum; & qui accipit proinjusta, nullam infert injuriam danti; haec sunt verba Lessii, haec unica ratio ab illo adducta, quam maligne retinuit; sed inquis, damnum insert alteri parti; ita est, unde illud, ut dixi, & omnes adtores Catholici dicunt, resarcire tenetur. Quamvis autem deinde Lessius assertione, & dicat, verius sibi videri, nullo etiam iure positivo acceptum à Judice pro inusta sententia esse restituendum, citat in hanc rem D. Th. D. Antonii Angel Sylvestri Navarri, item l. 3. & 8. ff. de conduct. ob turp. caus. ubi haec habes, non posse repeti dicimus, velut si pecunia detur, ut male judicetur. item l. 2. & 5. c. & Bartoli l. 9. de pœn. Judic. quibus adde Dian. Rebell. Turrian. Malder. Azor. Lugo. Dicat. Tambur. Bonac. Laym. Busenb. Cordub. Valq. Sanch. Tanner. Petr. de Navarr. Filliuc. Molin. Reginald. a me alibi citatos, aliosque ab iis appellatos. Addit tamen assertio. 3. oppositam sententiam Juristarum communem esse, subditque, vel à Confessario. Judicem illum ad restituendum obligandum esse, vel per sententiam, in pœnam criminis, confule, quia satis fusa de hoc argumento in notis. Ceterum unum ex te rescire velim, quam injuriam danti pro inusta sententia Judex infiat; si enim nullam infert, cur eidem facere satis tenetur. Scio, per leges, Judicem reddi posse inhabilem, ad acquirendum dominium muneris accepti proinjusta sententia; item Judicem illum damnari posse per sententiam ad illud restituendum; immo ad pœnam longe graviorem, præter illam obligationem, qua teneat circa sententiam, resarcire damnum illatum alteri parti inusta damnat; at non parum hanc quæstionem dilucidasset, si legem aliquam, claram scilicet atque indubitanter, dubia quippe non obligat, nobis exposuisse, quod certè pœnitare debueras, non verò infusile jocari, & impium agere scurrum & syphophantam.

XVII. Thomæ Sanchez in vernacula Epistola multa sanc. affinxeras; illud præseruit, quod doceat, magos & hariolos artes sua quæstum licet facere, legitimum, & cum fide populo inferire; & alia quædam, Italico charactere descripta, quæ tamen apud Sanchez non exstant; nonnulla in versione Latina emendasti; non tamen omnia: illud unum Sanchez ex citatis confertim auctoriis, Astrologum, vel magum artis ignarum teneri ad restitutionem accepti pretii opere præstita, quia revera nullam operam præstitit, sed per fratrem illam pecuniam corrasit; item non posse illum hanc operam præstare; quis hoc dicat; nec de pretio pro illa pacisci, nec pecuniam pro præstanda accipere, ac proinde pecuniam pro præstanda, nec dari, nec promitti posse; si tamen jam præstata est, ex arte scilicet, quamvis alioquin nefanda, & pecunia data, Sanchez docet, cum multis etiam antiquis, Astrologum, vel Magum ad restituendum non teneri; quo enim iure, si fraus absuit, si pecunia liberè data, si danti nec vis, nec injuria illata & quid defuit ad transferendum illius dominium? opus est nefandum, quisho negat omnes fatentur, vix flamnis expiari posse; pœnum illud nefarium, pecunia nec data nec promissa, sine gravissima culpa: ita est, do ultro hac omnia; pecunia igitur restituenda est; negat Sanchez, negant multi consequentiam; hanc probare debueras, Willelme, sed nugari voluisti, non ratiocinari, scurrum & Histionem, non Philosophum & Theologum agere

didicisti; non negat Sanchez, horrendum efflagitum, & utrumque, nimirum tam recipientem pecuniam, quam dantem iure pœnendum, & ait argu mandandum, non tantum ad refundandam illam pecuniam, verum etiam ad maiores postas sed premissis stantibus, quod si teneant pecuniam praestita, ex arte non vero per fraudem, opera, cognitam, ante sententiam, restituere negat Sanchez, negant multi, tu miraris, hæresque, ait, attonitus, & stupidus, dicam melius, has fit tibi gutta.

XVIII. Ab ergo lingua falsiloquie, & relata spuriissimam illam verborum colluviem, quam discretissimam juxta atque pœfissimam Auctoriis, plato gutture, & cœdissimè alpersisti: illa verò, quam ex loco refers histriola, in vos appositè quadrat, neque imprudentis Confessarii judicio, injustum omnino positum fuerat misello & simplici posuisse, aut in genitentia pecunia summam restituendam, qui cum in librum de Theologia morali recens editum, & in casum suum in eolibro contentum fonte adisset, restituendi obligationem solutam dicitur, quod terribilissimus ille scriptor singulari prævidentia tribuit: in vos, inquam, apposite quadrat histriola, qui pharisaico more, onera importabat, quæ vix dixito movere vultis, alii imponitis, inquit, dem vestram & justitiam; hanc certè, quia inquit, est, dubiam alteri obligationem imponere, non enim resua, quam possidet privandus est, nesciunt sit, alterius esse; nec satis est, quod ad hoc probabilis tantum notitia; unde in justè agniti illi Confessarii, qui dubias hujusmodi obligationes alii impununt; nec dicere dubitata em, illos gravissime pœre contra justitiam; atque adeo teneri, ad faciendum satis, & damnum illatum resarcendum, illam vero fidem scilicet, quia nota sunt artes velut; refectionem pecunia parum, aut nihil curatis, nisi velut manibus hiat, vel in eos usus, qui fint ad libum vestrum, destinatur; novam certè scenerandam, quam non jam Simoniacam à Simone Mago distin, sed Judaicam, derivat à Judas Caro nomine appellare possim. Ceterum prudentem & Catholicum rerum estimatorem etiam acque etiam rogo, ut in ipse Cacodæmon personam scriptoris, velut posse currae cuiuspiam, puta Erasmi, vel Lucianus, in rem istam pejore artè, majore malitia, pleniori militia, pleniori maledicentia, atrociori stylo, jocis & aculeis acutioribus, inhumaniore & magis dubio modo, prosequi potuisset.

EPISTOLÆ NONÆ Confutatio.

I. IN hac Epistola, maximè ac præcipue impugnatur agis, cum pium in Deiparam Virginea cultum ludicris jocis & ridiculis cavillantibus ludendum carpendumque suscepis, pum. Beatam Virginem salutare, cum in ejus imaginem incurris; rosarium decem gaudiorum Beate Virginis recitare; Maria nomen frequenter in ore habere, aliquæ id genus, & hac, quasi optimis & pœnitentiis scriptor Barrius docuit, ea satis esse, ad salutem, rejecta & neglecta quavis alia divina legis, quam quisque servare tenetur, nec non penitentie, quæ dumtaxat admissum scelus elutur, cuius, qui rever-

animus & intolerabilis, non modò in doctrina mon-
strum, sed etiam in doctrina fidei error censeretur: il-
lum Barrius sibi proposuit, ut ad teneram
etiam pietatem, erga Deiparam Virginem, fide-
mam exaltaret; quid hoc conflito laudabilius?
quidpè Deipara jucundius & acceptius esse potuit?
in hunc finem hujusmodi pietatis officiorum
præcepta, ut vocant, simplici & pio stylo ex-
posita; quid quo hæc est, quod genuino carpas &
ad eam propterea docuit, hac sibi aliisque fatus vi-
tæ et fidelitatem negavit, Dei & Ecclesiæ præcepta
decreta esse in penitentiam, admisit à culpâ, omit-
tum est an Sacramentorum ultimæ temendum ac
quondam sibi laicabat, haud dubiè pius scriptor, in hac
vita, salutem nostram in maximum discrimi-
nem adduci, nisi caelestes divinae gratiae imbræ ubi-
cunque affluant; haec enim, quamvis alioquin nun-
quam dedit, quantum scilicet ad non peccandum ne-
cessaria est; sèpè tamen ac sèpè pius eam difficultatem
venerans, qua terribili pugnillæ, gravibus, qua-
spicimenter, tentationibus cedunt, ac vinci se
sciebat, Deiparam divinæ gratiae dispensari
volebat, & quasi collum corporis Ecclesiæ, cuius ca-
pax Christus est; ut enim, quidquid virtutis & spiri-
tus capite ad reliquum corpus diffunditur, quid-
cumque corpore, ad caput ascendit, per collum
venerans, et quæ, necesse est; ita proflus, quidquid
venerans ad Eccleiam, & ab Ecclesiæ ad Christum
concurrit, per Deiparam ire putamus; illa enim vota
& preces, pia advocate munere defuncta,
venerans, & ab eo illa gratiarum subsidia no-
minat, quarum vi & energia salutis via longè
venerans reddit, & jugum illud tam multis grave, à
venerans divinae gratiae mollitur, & computre-
tur.

II. Sciebat etiam Barrius, variis historiarum &
relacionum monumentis, quibus piam fidem dare
potuit, tradidit fuisse, pius hujusmodi officiorum Dei
etiam Virginem misericorditer delectari; gaudet enim a-
gram simplicibus, quod illi cum Deo commune
et quamvis historiam illius secundum retulerit, quæ
annulauit diem intermissionis, quin B. Virginis i-
nuptum salutis, & tandem lethali culpæ obnoxia
ante præsignificatum à Deipara obtentum,
venerans revocata est, ut noxiam illam penitentia e-
stet ledan propterea credidit, aut afferuit, idem
omnibus sperandum esse, an fortè una hirundo,
venerans, et facit an dixit, à lethali noxa nihil timen-
dum, nec curandum de penitentia? vah impium
venerans Virginis derisorum, qui scilicet in tam pio,
tam factu argumento blasphemis jocis, & profanis
venerans ludere, & sic ostium in calum pone-
re, non dubitatis, itane vero sacrilegum fœdus iniisti
venerans omnibus aliis hereticis, aduersus Matrem illam
pudore dilectionis, in quo tamen potiores acerbio-
res videris hollis partes ageres? Calvinus enim,
venerans, Nestorius, aperta vi cælestem illam re-
ponit, et Reginam aggettissimam, admotis palam er-
runt suorum machinis arque tormentis, & negant
venerans, quæ voce, quæ scripto, colendam Vir-
gen, Dei Matrem esse; ut vero jocis & ludibris,
venerans ludieris, ridiculis, & scurrili stylo
venerans confundi: longè profecto gravius
venerans potissimum Principi, ab hoste ludi, ride-
ris & jocis ridendum preberi, & traduci utri-
culum, quæmarmis peti, & apertæ vi; ita proflus
venerans, atroxore fecere te obstrinxisti, & deliquisti
venerans, nec non magis injuriosè in Deiparam Vir-
ginem, quam Calvinus, Lutherus, Nestorius, aliaque

hujusmodi hominum monstra: quantum potro inde
subsidii, vel emolumenti vivens & moriens retuleris,
piis omnibus cogitandum relinquo; qui vixeris,
scitur omnes; loquela tua, stylus tuus te satis prodidit;
qui vero diem supremum obieris, jam supra obi-
ter indicavi, raderet repetere; nam ita me Deus amet,
doeo fortè tuam, & lugeo.

III. Sine igitur, impie scurra, piissimos illos scrip-
tores Barrium & Binetum, quorum ultimum, vel
appellasse, satris laudatæ est; Binetus enim, velis, no-
tis, ingeniosissimus, jucundissimus & piissimus scrip-
tor fuit, cuius suavissimos mores, inq[ui]entissimam
vitam, aliaque cultioris virtutis decora (nōi enim
hominem) satis prædicare non possum; sine, inquam,
paucæ quadam ab iis p[ro]p[ter]e & p[ro]p[ter]e animo scripta, quæ
pius & Catholicum sensum præferunt, nisi per ar-
tam calumniæ, à t[er]tuique similibus ab eo, in er-
roneum deflectantur, qui quantum ab eorum mē-
teabfuerit, luce meridiana clariss[us] restat. Quod vero
addis, de libris editis ab hominibus Societas, quos ipsa,
inquis, Societas præstat, falsissimum est; equi-
dem libri recognosci jubentur à duobus, aut tribus;
at h[ab]i homines sunt; addo etiam, ut secundum homi-
num loquaciter, interdum amici, ac proinde errori, aut
saltē gratia obnoxii; Superioris, seu Prælati, cū
libros per se ipsi recognoscere nequeant, stant eorum
judicio, academum edi permittrunt; sed an propterea
Societas libros a suis editos præstare dicenda est?
nunquam sane mihi persuasissimam, tam absurdam cogi-
tationem in tuam sententiam cadere potuisse; falleris
igitur, sed gravissimè & enormiter; nunquam Societas
libros suorum præstisit, quæ certè palmaris esset
dementia.

IV. Translatæ ad Moinium, cujus verba ex illius
libro, cui titulus est, de commoda pietate, excerpta,
describis in hunc modum: *Virtus sic nobis adhuc exhibita est, quasi morosa quadam & aspera, frequentia fu-
giens, solitudinis amans, labore semper ac dolore stipata, &c.
nunquam defuerunt viri sancti, & nihilominus politi, &c.
non nego, inquit, esse quosdam devotos, pallida facie, &
multum atrobitis præferentes, qui silentium settentur, atque
secessus, &c. sunt tamen, quos ad mansuetiorem cultum in-
fruxit benignior corporis temperatio, &c. tua versioni
erat iniquiori adhærebat, & quamvis multa in us-
num, quasi uno tenore scripta essent, congeseris,
nihil refert, etiam admitto; sed age; quid quo in his
omnibus carpendum? quasi vero idem vita genus,
eandemque corporis indolem sincerus Dei cultus
postuleris; quasi vero omnes Eremitæ, aut solitarii
vestris similes esse debeat, ut serviant Christum; quasi
vero vita communis, quam tot viri sancti post Christum amplexi sunt, ut saltem minus idonea
a regno Dei arcenda sit; quasi vero divina gratia
varie hominum indoli sepe non accommodet, (quo
dicto nihil mage tritum invenies, apud asceticæ, seu
mysticæ Theologæ scriptores) & singularis non sit
cujusque indolis modus & character; quasi vero di-
versæ lineæ ad idem centrum, diversæ viæ ad Christum
non terminantur, qualibet indole suas virtutes & virtutis non habeat, ut illæ, divinae gratiae subficio
colantur, & hæc cæstigantur; quasi vero denique nul-
lus Deo placere valeat, nisi sit pallidæ & exterminalæ
facie, quam certè, ut non improbo, ita in Pharisæis
Christus damnavit: crede mihi, Willème, arna & tia-
me Deum, serva illius & Ecclesiæ mandata; Ecclesiæ
audi, fuge peccandi periculum, procura quæ-
primū, latæ Deipara facere satis; & quod caput est,
errotes tuos palam ejura; nemo enim te ab hoc onere
liberet, cū talis semper usus in Ecclesiæ fuerit, qui*

non nisi à traditione Apostolica ortum duxit; ac proinde hac legge solvi non possis; hæc fac & vives Willhelme, quamvis alioquin pallidæ facie non sis. sed hæc desiderare quidem, sed sperare non possumus.

V. Molnius haud dubiè, Scriptor elegantissimus, cuius fortè illud unum vitium est, quod impensis omnis dictio & orationis vitium fugit; nihil præferit obscuri, præter nimiam lumen copiam, & nihil enim ejus orationem obscurat, nisi lumen & ingenii exuperantia; ille igitur dum hæc scriberet, & novos istos reformatores confutandos, aut saltem irridendos suscipiet, qui nihil nisi aspera & acerba crepant, tuos ille folios habebat præ oculis, vestras illas Regio-portuenses, ad normam Sancygirani formatas & institutas, seu verius deformatas; pharisaicam igitur virtutem à Christians discernere voluit; vulcanius non tam agrestem, quam vos illum describitis, nec tam liberum, aulacientem, quam mundus vellet, depingere conatus est: absit in primis, omnis lethalis noxa; timore Dei carnes confixa sint; diffusa charitas in corde, frequens Sacramentorum uisus; non probatis, sat scio; sed parum resert; cæterum nihil verat, moderata lætitia mortalem hanc vitam per se alioquin molestam & gravem temperatè condire; hilarem datorem diligit Deus, ridere cum identibus, flere cum flentibus; illud unum dumtaxat excipio, peccare cum peccantibus, errare cum errantibus, & cum Hæreticis sentire.

VI. Alium locum ejusdem auctoris subneccit. Hic tamen inquit, ad inspiciendam artis vel natura pulchritudinem, oculis careat, voluptatem, tanquam onus molestissimum aspernatur & fugit, &c. Injurias & contumelias non moverat, quam si statu oculos & aures haberet, formosa mulier illi spectrum est, nec plus in illum valent imperiosi vultus, quam sol in oculos noctua. &c. itane verò? paucas lineas ex decimo seru paginis excerpti, nimirum lib. 7. p. 11. moral. post scilicet 3. cap. 2. ubi agrestem & plus quam barbarum hominem scitè more suo describit, quem vernacula lingua apposite vocat *le Sauvage*, paucas, inquam, hinc in lineas, seu pauca verba, in orationem minime interruptam, musivi ad instar operis, compediti; provoco ad oculos legentium; anteponis aliqua, postponis alia, varia interis, addis ad libitum, vel omittis; hæc tamen demusita esse; sed non te pudet perfectionis Evangelicæ, in hoc agresti homine, veram, ut dicas, effigie agnoscere, qui nec se, nec quidquam aliud amat, nec Deum veretur, nec homines, novus Timon Misanthropos, qui se & omnes odit, cui nulla voluptas est nisi de malo, suo nimis & alieno; uno verbo, ferinum & inhumani animal Ebrei furiis satum, leges librum, mi Lector; ut videas, an vera narrarem, & an uipiam esse queat manifestior calumnia; in hoc tamen fero, inhumano, & diris omnibus sacro hominem nativam perfectionis christiane imaginem agnoscis: illud etiam, quod habes de formosa muliere, finisti, pro more, cum ibi de feminâ, ne verbum quidem. Hanc porrò pietatis disciplinam à Moinio traditam novam perpetuas vocas; illam quippe in Christo, in Joanne Evangelista, in Petro & Paulo, illam Martino, Paulino, Augustino, Ambrosio, Boetio; illam in Philippo Neri; in Francisco Salesio, in Ignacio, in Maria Magdalena de Pazzis habemus; Appellarem si opus esset Ludovicum Granatensem, Joanne de Auila, Petrum Cotonum, aliosque benemulitos, mira sanctimonie & charitatis homines, qui vita communis speciem cum incredibili vitæ

sanctimonio & flagrantissimo charitatis ardore coniunxerunt. Cæterum stante divinarum & humanum legum indemnitate, cultum illum incepit magnificatio, cum exteriore communis vita ratione coniunctum; quamvis alioquin absurda illa & aufera Macarii, vel Hilarionis species, qua fieri interiore destituatur, nihil certe, aut parum juvent, immò plurimum nocet, si forte, ut scipit, Phantasma vanitas obcedat: ab exemplis abitinoe, cùm cuicunque sint obvia: quod autem impium Monum esse dicas, dissimulandum esse, prato; impius enim, qualem te esse constat, pius vocat, quod impium est & quod pius est, pro impio habet; nam tua se pures imponunt nomina rebus.

VII. Ad argumenta moralia deinde orationis convertis, & ante omnia, fugillas Escobarum, Simeone tuo referente, eo quod, dixerit, *trahit esse 2. cap. 1. ambitionem esse appetitum inordinatum dignitatum & honorum, ex genere venientiam, ex circumstantia tamen mortale*. Dixit, meminimel, iterumque, societatis doctrinam unius Eboracii placitis metiendam aut censendam non est; ne de perinde mihi est, sive hæc, sive alia dicat Escobarius, quem nec accusandum, nec defendendum suscepit, cùm is revera non sit, in cuius capitulo, aut malasors & omnes societatis fortuna venire, ut ut sit, Escobarum hoc loco perperam & iniquo reprehendis, cùm nihil adstruat, quo ad ipsos omnes communis & tritum non sit; ambitionem, id est appetitus inordinatus honorum ac dignitum, ex se, id est, ex genere suo, & semora quibuslibet circumstantia, mortale peccatum est, p. 1. sed dic mihi fides, & appella præceptum Decalogi, Ecclesiæ legem, cui ambitio adveratur; ut inde concludere liceat, esse peccatum grave; nunquam appellabis, sat scio: hæc enim vulgaris & communis est omnium sententia; si vel unius auctoris classicum appellaveris, qui feci sententia, ens mihi magnus Apollo: sat or quidem, ex ambitione interdum multa, eaque gravissima mala proflue, unde alterum malorum fontem appellare non duocet, quibus universum hominum genus iactatur; quid non mortalia pectora cogit, non tantum sibi, sed honorum & dignitatum etiam sacrarum, sacra, immo sacrilega famæ; sed hoc, vel ex fine, propter quem ambitionis honores ambit, vel ex modo, i. mediis, ut vocant, ad obtinendum ab eo scholasticis; nempe ille, ut plurimum saltem, uidebatur honoris adipiscitur, justitiam erexit, charitatem violat, nullum lapidem non movere, prietas & nefas agit omnes; hæc quidem ambitio, non ex se, sed vel ex fine, vel ex modo; scilicet noxiæ non est, at si vel pulvri tormentario admoveas, si teclis injicias, si scenili applies, magnum inde incendium & deploranda ruina confinxeris; est autem quod vel obire hic ostendam, unde lucinandi occasionem duxeris; legisti hand dubit, vel audivisti aliquando ex Catechismo, superbius septem peccatis mortalibus, seu capitalibus, mortuari, unam esse, ambitionem vero superbiæ mortaliæ; inde facile putatis peccatum mortale censere, mi homo, erras; dicuntur enim capitalia, non quidem quod omnia mortalia censentur, sed quod sint quasi quædam suprema genera, sub quibusque omnia continentur; sed pudet, de his regum disputare, quæ tritæ sunt apud tyrones, & de quibus vel ipsi pueri disputant in catechesi; sive uate uim mistam verbo superbia, legiſſes, vel inde ignaviam castigare potuisse.

VIII. Eundem auctorem perstringis, circa ele-
giam; hic sentit cum Patre Valquez; sed jam
hac materia plene discussa est, in confutatio-
ne, interrogacionem Escobarii pro responsione,
solutions a te acceptam suisse; idque de indu-
cione in enim proponit Escobarius tracta-
re, cap. 5. h. s. verbis, scilicet, in gravi pauperum necessi-
tatem, non dando superflua, non peccare mortaliter
in puerorum submortalis imperiis, deberet inquirere
autem? Responde solum, deberet misereri occurrenti-
bus questionem? quam pro responsione ac-
cedit, unde bona Janzenistarum fides comproba-
tur, non frustra probationes quererem rei per se no-
naturam etiam Gerardo, quasi dixerit, inanem
et inmoderatam; quasi verò de opere bono à
moderata moderata non possem? & Archime-
de perdidi se, quod privatam illam, scilicet domesti-
cariam habere, eamque pretioso toto nová
confectionum succo palceret? quis neget,
agaculationis publicas hominum laudes ju-
nctum esse; immo & de opere laborio; ob
quis aliquo summa laude non digno, ubi per-
petuam, operantem jure suo laevis posse? ita ut
quoniam operantis, jultum præmium operis ceneat
etiam abest, quin te ad Mominum remittam, ut te
nullo agresti suo conjungi, utpote qui ne co-
nunquidem tanas in grata illa sua voce gaudere si-
ne, quidam quasi misanthropos esse videaris, om-
nienducere, quamvis aliqui nativum, à natura in-
timi, & ratione consonantem recte & bona ope-
re, insummi mortalibus invidens: nihil aliud pro-
tulit Gerulus, nisi gaudium quoddam quasi florem
sobillacione nasci, & nullibi dixit, vanam
iam gloriam Deiminius & donum esse; cur igitur
tropis? cur ingeniosissimo & grandis animi scrip-
tum? per exquisitam malitiam? cur demum
per modicibilem inscitiam vanam & inanem glo-
riam moderata letitia non distinguis?

IX. Amplissimum hic aperis recriminationi cam-
pagni ac tra omnem recriminationem, dicam ob-
scurum quod jam omnes scirent, nimirum ita vos laudis
et glorie amantes & cupidos esse, ut emissarios pa-
storum hyperbolicos laudum vestrarum Precones to-
tum Europa conducatis; quibus parum esset,
vultus vultus putide celebrare, ingenium, stylum,
estimationem, laudare plurimum, nisi erores vestros
cum defendent, & libros a vobis editos distrahe-
runt certe hoc loco, cum lati quadret, omis-
sionem nullum, nimirum famosum illum Aposto-
lum, publicorum mendaciorum Architectum, apud
vatos, conductum vobis suisse, ut causam vestram,
vultus vultus, errores vestros commendaret, &
vultus vultus commentis suis seu gazulae, ut vobis
infereret; stylus quippe vester, quamvis sub-
omnione prodeat, fatus superque se prodit: ejus-
que quicunque apostata opera, sapere ac sapienter usi estis,
vultus multa imponeret; memini, aliquando le-
gitimis commentis, Jesuitas, renunciata gravior-
um immo & anteriorum disciplinarum provincia,
caelibus conscientia, ut ajunt, modic dumtaxat vaca-
tus, dubitare, cistum tenere non potui; cum multa

X. Miraris deinde, quod Baunius, cùjus tamet
textum fallas, dicat, dolorem de temporalibus bonis
proximi, peccatum mortale sibi non videri, secus tam-
en dolorem de spiritualibus; miraris item, quod
Escobarius doceat, cùjus etiam locum adulteras,
accediam illam, qua dolemus & afficimur tristitia, vel
de Sacramentorum institutione, vel de divina grata-
tia & economia, vel de bono Dei, lethali noxæ non exi-
mendam; & quod idem Escobarius, cùjus verba etiam
mutasti ad invidiam, scibat, non esse peccatum,
comedere usque ad satietatem, ob solam voluptatem,
modic non oblitus valetudini corporis & rationis
mentis, immo & usque ad vomitum, modic inde
gravia salutis incommoda non exoriantur. Hæc sunt
qua tibi mira videntur; quod ad primum attinet,
invidiam ex genere suo, si vel ipsum Escobarium
confutas, esse peccatum mortale, compertis, si bo-
num illud, de quo dolemus, præinvidia, sit gravis
momenti; nec quisquam, opinor, in hac sententia
Baunio suffragatur; nisi tamen finis illius tristitia sit

tan-

ORAT
RI. S. 1.
Q. 1. C. 1.
2. 1. 1. 1.

tantum venialis, immo & honestus, qualis esse potest; quis enim negat, iure aliquem dolere posse, de prospera malorum sorte: quamquam Baumus sibi contradicit; nam paulo inferius nimirum c. 7. concl. 6. dicit, cum Navarro, invidiam ex accidenti tantum esse veniale & cap. 39. concl. 15. haec habet, invidia ex natura sua est mortale; etiam quando est dolor de bono temporali proximi, ut expresse concl. 16. Quod dictum est de acedia, in dubium revocari nequit; unde constat, quam peritus sis rerum istarum. Quod demum pertinet ad gulam; ibi statuit Escobarius; & potiori jure P. Sanchez, quem in hanc rem citat, ad justam dumtaxat satietatem perveniri; justam, inquam, non immoderatam & exuperantem, vel justos fines excedentem; atque ita comedere usque ad satietatem, peccatum non est; quaenam legide veratur quod autem simplex voluptas gustus, turpe mortuum non sit, multi auctores docent, præter Thomam Sanchez; nimirum delectationem ex gusto quæ sitam, moderatam scilicet, culpæ non verti; in hanc rem citavi alibi Bonavent. Scot. Almain. Major. Gabriel. Cajetan. Sanch. si demum interveniat vomitus, sed absque alio incommodo vel corporis, vel capitinis, censet Escobarius, esse tantum veniale, pro quo etiam alibi multos citavi, nimirum D. Th. Cajetan. Navarr. Tolet. Tabien. Less. Layman. Bensem. Benedict. Bail. & alios: rem istam, ut tu, leviter perstringo; quia de illa fusus in scotis.

XI. Accedit ad Thom. Sanch. cui manifestam imposturam affingis, quasi doceat, licitum esse, mentiri, & fallere: multa quidem in versione Latina emendaisti, quæ in vernacula perperam ad truxisti, & quorum, in flagranti deprehensus, Annato dedisti poenam; multa tamen incorrecta reliquisti; tanta enim pravitas, ut sic loquar cum Quintiliano,inemendabilis est. 1. dicens doctrinam illam de verborum ambiguitate, vel amphibologia usu, novam & propriam Jesuitarum esse, reticitis, de industria, auctoriis, quos Sanch. ipselaudat, nimirum Sylvestr. Angel. Navarr. Salón. Manuel. Philiac. quibus addo Adrian. Major. Paludan. Bonac. Joann. Sancion. Trullenc. Sayt. immo & Augustin. cum multis aliis, qui Jesuitæ non sunt; cur ergo dicas, doctrinam illam à Jesuitis excoxitatam solerter, inquit Fabulinus ille tuus, excoxitavimus. 2. haec verba Sanchez, proferre verba ambigua mendacium non est, ita veritati, licet uti verbis ambiguis; quasi vero licitum sit, quidquid mendacium non est. 3. affingis, quod Jesuitæ doceant mendacium effugere, dum aliquid falsi persuadere conatis; nescis profecto, quid dicas; quasi vero mentiri, non sit, aliquid falsi persuadere. Nunquid haec repugnativa non sunt; illud igitur Sanchez non docet, sed id unum duntaxat, licet quæpiam uti verbis ambiguis; si tamen justa causa adsit; quæ si forte desideratur, & juramentum interveniat, mortale perjurium vocat, lib. 3. cap. 6. n. 18. 4. illam periodum quam subdis ex Sanch. characteribus Italicis descriptam, uno tenore, & minimè interrupere, per sex lineas ministrissimi typi, ad finem perducat, & sic incipiente, jurare quispiam potest, se aliquid non fecisse, quamvis revera facerit, &c. ex variis locis, seu verbis huc illuc dispersis compiegisti, & unum cum alio, per solitam copulam &, vel tuum illud inquit, confusisti; quasi hoc modo enunciata hujus auctoris esset, aliqua verba primi membris, n. 15. leguntur varie tamen disposita; secundo membro aliquid simile habetur post sequi alteram columnam; tertium ad n. 19. refertur & à secundo distat altera lesquicolumna; haec verba antenatirritatem ex n.

26. post sex integras columnas excerpta sunt, q. omittis, per syncopem fraudulentam, vari. probatum, capita, à P. Sanch. adducta & petita ex S. Script. ex SS. Patribus, ex Sanctorum exemplis; audiret etiam ab eo citatos reticuisti, limitationes & conditiones ab eo prudenter appositis prætermisisti, g. lethalem culpam ab eo admitti, quipur, animo persuadendi falso n. 13. item illud, nullo medietat uti verbis ambiguis, num. 16. item illud, n. 17. rebene inspecta mortale perjurium est. Ceterum debet argumento auctores Societatis, doctrinam singularem & propriam non habent, sed communem defendunt, nimirum uti verbis ambiguis absque justa causa semper illicitum esse; quamvis alioquin ducimus minimè involvant; & ad restrictionem mentalem, longè graviorem causam desiderari; sed hoc argumento alias non uno loco; fuisse item pariter depravasti; sed cum eadem cum P. Sanchez doceat, eadem responsio huc etiam quadrat.

XII. Quod subdis de promissione ex eodem Escobario tract. 2. exam. 3. cap. 6. tibi negotium facili de gravis piaciuli loco tibi est, nimirum quod impetr promissio absque stipulatione, pacto onero, & paramento, quam quis facit, absque animo, sed obli- di, non obliget in conscientia, nisi alioquin subdum, aut grave proximi damnum sequetur (ut haec reticuisti nebulos) quisquis autem habet subdum, hoc ipso se obligat; huc usque Escobarius quid porro aliud dici possit, non video; cum vero promissio non sit, absque animo promittendi, adiun- dum, igitur, mendacium est mendacium, temere col- cer, juramento, & proximi damno; at si non impre- missio, non obligat. Quod autem si qui promittit absque juramento, expresa formula, non habens intentionem absolutam se obligandi sub peccato, multi docent apud Thom. Sanch. lib. 1. de mat. d. p. 5. n. 21. utrum demum est queat voluntas promittenti absque voluntate se obligandi negati apud Sanch. n. 4. Sot. Petr. de Ledesma, Lopez, Penna, Mu- nuel. Aragon. Guttier. assertur verò apud eundem n. 5. Richard. Bonavent. D. Antoni. Angel. Sylvestr. Armill. Henriquez, Medin. Tabien. Vigue, Pal. quos sequitur idem Sanch. sed haec quoniam idem esse de nomine.

XIII. Fingis deinde tam spurca, tam obfesa, & pecide potius quam homine digna, in materia padi- citia, remissarum, seu laxarum opinionum exempla, ex Jesuitarum libris excerpta, ab illo suo Fa- bulino cuiuslibet tibi exposita, ut pluribus literis implen- dis facilè sufficere possent; sed haec à te omitti, pri- religione, dicas, ne ii, quibus literarum tuarum dic- cias, tali lectio ne animum commaculent; ne quilibet in te probet qui Curios simulant; quidquid ob- fenum & spurcum fingi poruit, in duas literas quæ in sententiam projecisti, & pudet, inquis, vel unicum be- jusmodi laxarium exemplum obiter indicate; nullum in hac materia indicasti, mi homo, quia nullum invenisti; notorium est, parvitatem materie, invi- cant, in hoc à Jesuitis, nec agnosci, nec probantem, minutiæ uti facilè fore; vos enim toti ellis in in- literulis & formulis fallendis, concinnandis, femen- dis, instituendis; quanta audivimus & legimus in hoc genere facta, scripta, dicta; Ecclesia vestra Regio- tuensis, si non Prophetas, saltem Sybillas habet, non tamen divino spiritu afflatas; sed stylum sustineo.

XIV. Dogma inauditum esse dicas, quod Bismarck doceat, nihil injuria parentibus inferte puerum, qui volens & ultiro se alteri posituit: inauditum, in- quis; miror sanè, quod nunquam audieris, cum te-

non satis longe tibi sint aures; inficiant potius in-
vitum tu ipse praefers, qui nescias, innumeros ita-
debet; non negat Baunius, ab utroque graviter de-
bet contra canticat, immo & contra justitiam,
quod inde scandalum, infamiam, damni, pueræ paren-
tis proponerias, innumeros, inquam, quos ex parte in-
sensibili citavi, puta Bañez, Navarr. Petr. de
Graff. Sot. Sanch. Vafq. Less. Coninc.
Molles. Dian. Lug. Tanner. Busemb. Le-
g. Conrad. Perr. de Lefefm. Trullench. D. Anto-
n. al. omnes, alisque bene multi, si fidem tibi ha-
bemus, nonquam in scholis, in rotis, alisque tribu-
m, quod absurdius, quid quoque absurdius, quid
quoque poterat; non est igitur dogma inaudi-
tum, sed communis omnino sententia, quam
etiam huiusdam aulicis est, quam nemo ha-
bitus probabilem esse, negavit; virgo enim alicui
invisi parentibus, nullam iis injuriam in-
veniens, alioquin contra prudentiam & obser-
viam, in plurimum, delinquit; si ergo corporis
clam faciat, ac proinde circa parentem in-
veniatur, vel damnum, inde sis proveniens, peccat
quod contra castitatem, non tamen contra justi-
tiam, nemo negat, hanc rationem alicuius momenti
est, ut si ut opiniois veritate, de qua non agitur
nec, sed tantum de illius probabilitate; erat au-
tem, quod auctores Catholicos super hac re
conferunt, quam P. etiam illum ethnicum, cuius au-
tem in hoc genere causa nulla profusa est.

XVII. De ornato, seu viri, seu feminina, Escoba-
ri, quem tamen hoc nomine corruptis, modestius
etiam potuit; si fit enim animo malo, inquit, ut
etiam quis admetur, mortale crimen est; si alio
modo, v.g. ut maritus, aut uxor alliciatur, non est
peccatum si fieri non malo fine, (audin) malo fine, sed
etiam uulnus factus inclinationem, veniale tantum
etiam quando nullum, cum scilicet illius inclina-
tionis etiam ordinatus non est: ita ille, tract. 1. ex-
am. 2. Baunius vero cap. 46. quaf. 7. docet qui-
tum, feminam absolu posse, quae ut marito placeat,
et quae confititudinem servet, se se ornat, quam-
vis alioquin sciat, inde aliquos occasionem peccandi
possit, quod tamen ipsa nullo modo intendit; &
ut in hanc rem Sauch. & Lorcum, addere poterat
S. Bonac. Graff. Dian. & alios, qui docent, ne-
mum propter alterius malitiam, suo jure privan-
tum est. Feminam modestiam summoderè pro-
pria, & lascivitatem illam muliebris mundi pompa-
pum possumat; insignium & octorum sententiam
tamen profecto non possum; præserim cum de-
moderato, per se non malo, agatur; si enim a-
iquid vel turpe, vel minus decens accedit, puta la-
titudinem nuditas brachiorum, pectoris, humeri,
et alibi sit, nullus rever Baunius, nullus Escoba-
rius quidem eximiat; uno verbo, hanc opinionem,
cum eximiit Doctores adstrinxunt, possum quidem
negari; sed damnum non ausim.

XVIII. Lestum deinde aggredieris, quod scilicet ad
scriptura loca, quibus dictus ornatus severè pro-
peri videtur, in hunc modum responderit; propter
sciamen Ethnicorum, illo tempore, ita præcipi expedie-
re fecerunt Lestum multa sibi, quatuor dumtaxat
ex illo excerptis, & omisis omnibus aliis argu-
mentis, peccatis à Scriptura, SS. Patribus & Principi-
bus, quibus tuam sententiam luculenter pro-
pici, nihil enim Lestum prætermissit ad doctrinam il-
lum firmandum; nempe cum sex modos exposuerit, communis
sententia itare veller, nimurum ornatum illum

utinam boni quidem Administratores Patriarcham
vestrum in componentis rationibus nunquam imi-
tarentur; rem istam ultrà non premo, nec urgeo, ne
tabum fœtens effluat.

XIX. Tandem ad auditionem Missæ descendit, ut Escobarum, Hurtad. Coninch. Vasq. Turrianum, Bauniūm, & alios fugiles; sed jam ad singula venio. Nonnulli docent, eum satisfacere præcepto audiendum Missæ, qui debita corporis compositione inter-est, id est, nihil exterioris facit, quod exteriori mōde-stiæ, & honoris cultui debito repugnet, licet interius aliud cogite: aliqui Theologi & Canonisti hanc sententiam tenent, ut Durand, Sylvest. Rosell. Medin. S. Antonin. aliique, quos citat & sequitur Diana part. 3. tract. 4. resol. 101. item Less. Coninc. Hurtad. Henriquez, La man, quos citat & sequitur Lugo de Euch. disp. 22. sect. 2. n. 27. contraria tamen sententiam tenent Suar. Vasq. Sanch. Bonacin. aliique ferē innumerū citati ex parte à Diana part. 1. de hor. canonici. resol. 2. Vasques, cum alii bene multis, docet, illum satisfacere præcepto, qui die festo tem-plum ingressus, unam Missam audiret, sed absque animo satisfaciendi præcepto; quia revera Ecclesia non imperat actuū illum reflexum intentionis, ita præter Vasq. Suar. Coninc. Lugo, Valent. Layn. Sanch. Salas, citati à Busemb. lib. 1. tract. 2. c. 3. dub. 3. nihil porro in hoc, cùm opposita sententia ne pro-babilis quidem esse videatur. Sed inquis, Jesuitæ docent, ab eo præceptum in pleri, qui audita parte unius Missæ, om̄issam deinde partem alterius audit, ita est, aliqui hoc docent, nimurum Sotus, Navarr. Sa, Henriquez, quos citat & sequitur Diana p. 2. tr. 3. miscell. resol. 18. item Major, Medin. Argudus, quos citat, sed non sequitur Fagund. lib. 2. de præcept. Euch. c. 6. n. 11. item Bonacina & Hurtad. sed oppositam sententiam defendunt Suar. Fagund. Coninc. Reginald. Lugo, Busemb. Martinon, Caetropol. Tamburi-ri. & ceteri omnes Jesuitæ, præter unum vel alterum; unde potiori jure negant, duas partes, vel tres, vel quatuor diverlarum Missarum simul auditio posse; & pro hac sententia Azor & Sanchez male citan-tur, ut alibi oftensum est; immo Suar. Lugo, & alii hanc opinionem absurdam esse, pronunciant, quo-rum iudicio lubens subscribo, & ipse Bauniūs c. 17. coll. 15. exp̄resē dicit, tenendam non esse, quia si-licet repugnat usui. Sed quia de hac re fatis fusē & accurate aliás, plura non addo. Unde sanè tot ac-tantis declamationibus locus non fuit, propter ali-quo verba, que incauto Escobario excederunt, qui nec rem istam discussit, nec suam mentem aperuit, sed tantum Sanchez pro hac sententia, perperam li-cet, ut jam dixi, citavit.

XX. Moiūum denique perstringis, quod scriperit, pietatem vitiis oppositam, & voluptate ipsa faciliorem esse; ita ut ipsum vivere difficultius sit, ipso pie vivere. Utinam homines id cura & opera virtutis sibi comparanda impenderent, quod vitiis persequendis impendunt; utinam pro Christo eos labores fulciremus, quos homines pro mundo suscipiunt; utinam pro cælestibus delitus, divinae charitatis thesauro, Dei gloria, Ecclesiæ dignitate, propagatione fidei, religionis incremento, ea faceremus, quæ passim pro obfœnibus voluptatibus, terrestribus dvititis, mundanis honoribus, familiæ & status augmentatione, ambitionis, aliarumque cupiditatum satutate, homines præstant: hac sunt notoria, & mundanis etiam hominibus comperta, qui facentur ultro, in rerum mundanarum tractatione, plus amari esse, quam dulcis; plus fellis quam mellis; plus spinæ, quam rosa;

plus laboris, quam quietis; plus umbras, quam lucis
plus speciei atque figure, quam veritatis & rei
tamen quasi fascinat quibusdam mundi praetulit
rapi se, vel abripi sinunt; hoc inquam fatetur nunc
& dictere non cessat; cur ergo ea reprehendunt
Monto, quæ adeo perspecta sunt & notoria, ut re
ipſi mundani homines, quantumvis à carne, mundo
& cacodæmone obsecrati, ea peripetias dicere
iterum, utinam tam impensè homines pro Deo labo
rarent, quam pro carne, mundo & cacodæmonis
borant; utinam vestri illi pro religione & fidei
piastarent, quæ pro adstruendis & defendendis
mordacis suis erroribus praestiterunt; utinam us
reus ille stylus (ſic aliqui eum vocant, forte per
niam, cum reveraſt plus quam ferreus) Deo, Eccle
ſie, & charitati, non verò hæſeti, ſchismati, & calun
iæ ſerviſſet; utinam tot paginas pro veritate au
ſiſſent, quot libros & codices pro damnatau
bus in publicam lucem ediderunt. Hoc denique
addo, ut tritum proverbiū tibi occinam, mend
acem oportet effe memorēt; prima enim pagina, et
Barii libro, cui titulus, *Paradisus apertus*, &c. multa
excerpſisti; ſub finem tamen epistolæ veracitatem
ſubdiſt, poſt hæſc literas ſcriptas, ridi librum, utinam,
Paradisus apertus, autore Barrio. Scipioſus librum
illum legiſt, libri tamen textum in hæſc
ſcribis, & rideſ; non legeram, inquit, led itam
acepi, nimurum ab illo Fabulino, cui tamen omnia
ſuggeris; an forte homines habes cucurbitam la
co? quis enim nourit, meram fictionem effe
ipſe fateris in proloquio, aut certe alii tuo no
mine; quid facerem; ſeurrā & moronem ab
que ag's, omnes, & omnia ludis, qualibet ſonam
ſuſtines, & insignis joculatoris pane
fed utinam errores, calumniae & impotentiā ab
effent, ſimplex enim mendacium facile tibi conde
narem.

EPIST. DECIMÆ
Confutatio.

I. **C**allidissimam, inquis, Jesuitice discipline industria hæ literæ reregent, confessores scilicet lenimenta, quibus homines alicentur, & submovetrum nemo: & in hanc rem cunctis cui titulus est, *Imago primi facul.* pag. 49. & *cap. 2.* item *lib. 3. cap. 8.* ubi hæc pia & religiosa cunctis, & pietatis soletia ab autore libri quoque in his artibus, inquit, alacrius nunc purgantur criminis, quæm committuntur; plurimique vix citoq; mens contrahunt, quæm eluunt; nec fuit exiguo numero salutares ille versutæ, ut Fabilius ille ultro latetur, quibus illa duriora Sacramenti Penitentialem lenimenti mollisintur; nimur pudor in cunctis cœcatis confitendis, in exprimendis circumstantiæ dignitatem; obœnda pro peccatis penitentia; conti- piendum non peccandi propositum; occasionum quibus ad flagitium trahimur, fuga; dolor deinde de peccatis admissis; in his potissimum mollienda Jesuitarum, inquit, defudat industria, cum pro p[ro]p[ri]o evenio; nihil enim acerbum in his licetum,

Il. Tam salfa & calumniosa sine stomacho refuta-
tione non possunt; & ut ab eo libro, cui titulus, Im-
primi tenui, ducam initium, citas illius pag. 401.
nam vernacula, tum versione Latina; sed ibi ni-
tetur propositus, quæ fngis, invenio; provocò
tum, qui vellege scire; ad pœnam libri, ut
vix scholis dicitur; ut vel inde omnes intel-
ligantur, quæ hominum nullius fidei, frontis præsti-
tis, ac perdite conscientia. Citas deinde, ea-
dem libri, cap. 2. in qua etiam nihil eorum, quæ
ante loco excepta, italicis, ad luculentam distin-
ctionem, characteribus descripti; consule, mi-
litari, librum illum, & si quidpiam eorum, quæ
seculo imponit reperias, tum certè audire ve-
mentium mendacissimum: citas denique lib.
cap. 3. ubi non invenio piam illam, quam altè
naturas, Societas calliditatem, religiosam il-
luminatam soleritatem; ibi enim dumtaxat, par-
ticipat, auctor recenset maximum illum con-
sum & pœnitentium turbam ad sacram exhomio-
logiæ accedentium, quem rancum fuisse, referit,
ante soleniores anni dies, & principem Fe-
bruum vix discrimen appareat; alacrius,
aut, multò ardebitius sceleram expiani-
am, quam ante solebant committi; quis hoc ama-
bit, negat auctor, qui concursum illum pœnitentia-
rum atra tribunalia obſidentium aspicat & nihil
intendit, nihil hebdomadaria expiatio mo-
deretur est magis; plurimi vix ciuitas ma-
nusculabunt, quam eluent; id est, vix pec-
cator, cum statim ad peccati remedium confu-
git, ergo de frequenti Sacramentorum usu
Societas inducere hic Auctor agit: dñi accepisti, & cōd te contractū odium ad-
veni Societatem induxit, ut Latine vix intelligi-
tur: fidillud maximè te pupugit, quod instru-
mento & regulis vestris nihil opponatur ma-
gistrum frequens ille Sacramentorum usus; quid
nominatur, si Jesuitas odio prolequi & dilan-
tissimas, qui velis, nolis, ad salutem fidelium &
pœnitentiorum Ecclesie gratulationem, usum il-
lud induxerunt.

III. In eo igitur capite tantum magit auctor de fre-
quenti Sacramentorum, ut dixi, à Societa-
tis, ad quem Societas, ab incunabulis si-
cun abiehortata est, & in eo jam inde ab
corde lato tota fuit, ut Christianum Orbem ac-
censu amorem tam utilium animis præficio-
nibus obtinuit privatis congressibus, scriptis
vix, radium & vulgi, per conciones & cate-
chisationes, fidelitatum unctione, decenti sa-
cramentatione, affidaque mysteriorum, qua-
mendebat, administratione: at quo successu
Cambone, (ita prosequitur auctor) quo nec ma-
nusferat potuit Societas; quantus ubique con-
sum, quam in paru numero fuit operosa Confessio-
nem fidelitas, adeo in plerique Societatis aliis-
quam tempus oblesia perperuo affluxu sacra Tribuna-
lum, multo ardebitius sceleram expiari, ex-
cepto, quam ante solebant committi, ut supra di-
xerunt. Quid quæso hic non pium, non sanctum,
suntum & subdit auctor illustrium virorum testi-
monia, Valentia scilicet, S. Thomæ de Villa-Nova;
Cardinalis Baronii, qui urbanum Societas
complum Anatacam appellare non dubitavit;
fidelium; quamquam in re notoria, testibus
indigemus: illud porto, ut dixi, vos altè pu-
erge, qui frequentem Eucharistie & Pœnitentia-

rum è medio tollere voluistis; quid enim aliud
libri vestri, institutiones & catecheses vestre,
documenta & exempla vestra! neque id sancit
Jesuitis modice laudi & gloria vertendum, quod in
omnibus sint vobis oppositi; non modò in sacra
fidei & morum doctrina, verum etiam in modo
& methodo agendi, orandi, dicendi, scribendi,
docendi, in Rheticis, Geometricis, Logicis, Phy-
sics, Theologicis, ceterisque omnibus; Polus Po-
lo magis oppositus non est, quam Jesuca Jan-
nensis, & hi viceissim illis contrarii; utra vero
pars melior, Deus scit, omnes verè Catholi-
ci sciunt, Ecclesia multis constitutionibus defi-
nivit.

IV. Quod ad pudorem supra memoratum perti-
net, trium benignarum opinionum lenimentis à
Jesuitis illum satis molliri, Fabulino tuo suggestis;
prima est Escobarii, docentis tract. 7. exam. 4.
cap. 7. posse quem ordinario Confessario aperire
peccata venialia, postquam alteri mortaliam aper-
uit, ut bonum nomen apud priorem retineat, mo-
dò tamen pœnitentia ob hac causam in occasione
peccati mortalis non maneat, nec facilis pecca-
tum admittat, vel remedium necessarium ab ordi-
nario dumtaxat adhiberi queat: ita sent. Escobar,
& citat in hanc rem Suarez, ita est, Suarez hæc
habet tom. 4. in 3. p. disp. 21. sect. 1. num. 13. ubi
pro hac opinioni citat Navarr. in summ. cap. 21. n.
42. & refutat Sotum qui dicit, esse hypocrisim &
mendacium virtuale; sed profecto ibi non est per
se loquendo peccatum mortale; cum nec sit contra
integritatem confessionis, nec contra veritatem,
nec contra illum divinum, vel Ecclesiasticum præ-
ceptum; qua enim lege tenetur homo, qui sui juris
est, uni potius, quam alteri confiteri & statu enim
utrumque ritè approbatum debitam jurisdictionem,
cum in personas, tum in casus habere; deinde
nihil falsum adstruit; igitur non mentitur, sed
utitur jure suo, idque absque ulla hypocrisii, quæ
semper cum malo fine conjuncta est, & obducta
boni specie malum operatur: quasi verò quisquis
nominis suo consultit, utens jure suo, hypocrita cen-
sendus sit, vos certè non ita, qui obtento illo re-
staurandæ Theologæ moralis ac reformatiæ Ec-
clesia zelo, errores vester ab eadem Ecclesia
damnatos, blasphemias vestras obtegere & inan-
tare impensè satagit: hæc communis quedam
omnium hereticorum & schismaticorum vox est
& hypocrisii; nihil nisi reformationem & abu-
sus Ecclesia crepat; sed hypocrita, ejusate pri-
mum errores vester, indemneque fidem servate,
ut de restaurandis & restituendis bonis moribus de-
inde cogitatis. At, ne quid dissimularem, consilium
velutrum palam compertum est, summa rigorem
ad usum Sacramenti pœnitentiae accepere voluistis,
ut ea difficultate homines territi ab eo arcerentur:
hinc non tantum errores circa divinam grati-
am & liberum arbitrium ab heterodoxis, fede-
ris vestris accepisti, sed cum iis etiam, circa Sacra-
mentum pœnitentiae, vos sentire, multa persuadere
videntur, i. loco perfectæ charitatis & contritionis
actum in hoc Sacramento desideratis, longam de-
nde per aliquot menses & annos pœnitentiam pœnit-
tendam esse, ducitis, omnino implendam, antequam
pœnitentia absolvatur; absolutionem demū Sacerdotis
merita declarationem esse vultis, Ecclesia nomine
facta, quæ declareret, Sacerdotis ministerio, sibi faciū
esse fatus, eamque pœnitentiam videri, quæ Deus ad

Fff

mis-

ORA
R. S. I.
Orationes
T. I.

miserandum commoveatur: hæc præcipua sunt doctrinæ vestræ, circa hoc Sacramentum, mysteria, quamvis illa ore tantum semiaperto, & furtiva quadam expressione declaratis.

V. Secunda sententia ejusdem Escobarii est, & eodem loco tradita, nimur posse quem in confessione generali aliquid peccatum mortale ab ultima confessione patruum inter alia peccata, etiam non monito Confessario, aperire; quamvis multa emendaveris in Latina versione, quæ in vernacula Epistola peccatas, multa tamen non emendasti; verba illa, rubore quis afficitur, de aliquo criminis &c. Usup apud Escobari. citatum in Princ. exam. 2. n. 75. non iuvenio: e quidem tract. 7. exam. 4. num. 7. hac habet, addo, facientem confessionem generalem, & nolentem manifestare, se aliquid peccatum ab ultima confessione admisisse, posse illud inter alia peccata prius confessa aperire: sic Lugo & alii. Ita est, Lugo tenet hanc sententiam tract. de pœnit. disp. 16. sect. 2. §. 1. pro qua citat Bonacini. Villalob. & verò, licet illam in præxi non probem, nullam tamen gravioris censure notam inuertere ausim; nimur in rigore Theologico; quo enim præcepto, qua lege id vetatur? præsertim cum multi eam defendant apud Dian. immo Dicastill. de pœnit. disp. 9. dub. 2. §. 6. pro ea, præter appellatos, Suan. Sanch. Conink, sed meo iudicio, perperam, citat Martinon de pœnit. disp. 50. sect. 1. n. 16. & multi alii, plerique Jesuitæ, quibus adhærendum esse, puto; secus sententiam.

VI. Textum Baunii, quem statim subiectis ita corruperas in vernacula, ut vix eum quispiam norit, in Latina emendasti, quamvis multa reticueris, sed nihil refert. Itaque Baunius tract. de pœnit. quest. 15. dub. 12. docet, non teneri pœnitentem ex naturæ, consuetudinem peccandi confiteri; pro quo citat Sanch. Diana p. 1. tract. 7. resol. 15. pro hac sententia sex alios auctores citat; Leander 1. p. tract. 5. dub. 18. quest. 21. hanc sequitur & citat multos in hanc rem: sed communis est Jesuitatum sententia, pœnitentem de consuetudine interrogatum teneri ad respondendum; ea præxis, inquam, Jesuitis passim communis est, ut Confessarius, qui non Judicis modò, verum etiam Doctoris & Medici personam sustinet, de consuetudine pœnitentem interroget, si vel ad medicinam, vel ad instrutionem pœnitentis id necessarium esse, rationabilitet judicet; non tamen ex naturæ rei, statuta semel illa sententia satis communia atque recepta, quam multi docent, circumstantias feliciter aggravant, quæ speciem non mutant, non esse necessariò aperiendas: at ubi pœnitentem Confessarius interrogat, hic haud dubie responderet teneri, nisi forte vir apprimè doctus & peritus esset, & prudenter censeret, in eo casu se minimum teneri ad respondendum; hoc autem interdum accidit, sive ex inscitia, sive ex imprudentia Confessarii: v.g. si quis ex pœnitente, conscius nomine rescribere vellet, hic certè, non superbè quidem, sed cum Christiana demissione respondere deberet, se super hoc respondere non posse: ut igitur Medicus ius non est, de iis ægrum interrogandi, que ad curandum morbum non pertinent, & circa quæars Medicis minimè versatur, ita nec Confessario pœnitentem de iis quæ ad hujus Sacramentum materiam non spectant: cum autem præsens ægratus, vel morbus varius sit, pro diverso decubitus die, ideo Medicus, ut morbi curandi rationem probe noscat, diem illam rescribere debet; sed non ita Con-

fessarius, cuius munus est circa præsentem matrem, id est, circa peccata commissa aitem, operam suam, ministerium suum exercere; id est circa peccatorum Speciem & numerum, unde eum habitus, vel consuetudo nec ad speciem, nec ad numerum peccatorum pertinet, certè ad matrem hujus Sacramenti non spectat: ubi tamen Confessarius rationabiliter judicat, eam vim & rationem morbi spiritalis esse, quæ singulare remedium possit, ac proinde nosse debeat, an habitus insi, nec communis est. Jesuitatum sententia, pœnitentem habitu illo interrogari posse, ac respondere ad interrogata teneri; immo Cardinalis de Lugo de pœnit. disp. 1. 4. sect. 10. num. 172. afferere non dubit, oppositione sententiam esse contra nonnes Theologos, contra proximam Ecclesiam, & contra finem hujus Sacramenti; quare hanc Baunii opinionem reproducam esse duco, nec in ea sententia Baunum sibi pœnitendum defendendum, quam Jesuitis perpetuam agis.

VII. Ad secundum venis, nimur ad necessarium exprimendis circumstantias diligenter; & eam hanc rem Escobarium, rectè quidem cum habitor teneat, circumstantias notabiliter aggrauatas, sed non mutantur speciem, non esse necessariò confessionem aperiendas, non tamen habet illud, quæ ipsi affingis, loco à te citato, in princ. fuit exam. 2. n. 39. v. g. inquis. furti quantitas, cum ipsa Escobarius disertè ibidem excipiat circumstantias quid, si attingat quantitatem, ac velut imaginem objecisti, v.g. si quis 10. millia surauisti; manifesta agitur, pro more, calumnia est, quod non valde communis sit eorum sententia, qui docent circumstantias aggravantur non esse necessariò aperiendas, testatur Sylvester verb. confessio num. 9. qui citat in hanc rem SS. Thom. & Bevent. pro hac citavi alias Vasq. Navart. Zam. Serram, Lugo, Alberti. Magn. Durand. Dian. tract. 7. resol. 1. & p. 5. tract. 4. resol. 67. item 14. resol. 85. allegat pto. hac sententia 38. auctores, eamque probabiliorē esse docer D. Th. in 4. diff. 16. q. 3. a. 2. q. 5. hoc probabiliorē, inquit, & ei in schola Can. Cajetan. D. Antonini. Sylvestri. S. Bernard. Turrcrem. Armill. Tablen. Martine de Pando. Acat. Velasc. Medin. adde Paludan. & ceteri alios: quamvis multe ex Jesuitis oppositam sententiam teneant, ut Suan. Valent. Sanch. Conink. &c. in hoc autem, ut dicam, quod sentiam; Confessari prudenter maximè desideratur; cum enim circumstantia ideo tantum aperienda sint, ut flatus conscientia pœnitentis Confessario pœnit, non tantum quo ad remissionem peccatorum, verum etiam quo ad curationem vitorum, aliter cum vero docto ac perito se gerat, oportet, quidcumque studi & imperio; nempe illerē recte novit, quadrupedem suis morbis & animæ lue adhibendum, quid noceat, quid juvet, apprime tenet; non quem admodum æger, cui certum & promissum est remedium, ad curandum vultus inflatum, frustra illud Medicus opereretur, ac præserbit, & quid pudoris in esset, ita prorsus, quicquid ab eo virtutis morbum contraxit, modò in Sacramento pœnitentia admissa peccata ritè exponat, apponit totam illam materiam necessariam, aut sufficiem, in quam forma quadrat, speciem feliciter & numerum peccatorum, modo sit doctus & patens, suo munere defunctus esse videtur: nec virtus illud curandum Confessario manifestare tenetur,

consurandi ut voluntatem habet, ita optimam rationem calles: quare, ut dixi Confessarii prudentia non maxime desideratur, qua scilicet penitentem regum illarum peritum ab imperio dilucernat.

VIII. Unde non erat, quod in hac quæstione defensum ac tertium censorem ageres, cum ultra-angustis infinges habeat defensores; & in quo tuam cunctam ridendum exponis; malitiam tamen & scurias, quod multa Escobaris assingas, quæ dicere heber, v. g. quod jam supra innui, defutari quantum de rei violatione, de divinatione, de corporis mortis defensio, quasi dixerit, non teneri divinatio-rem exprimere, an divinaverit cum pacto demonis, nec quæ hec circumstantie non mutant speciem: & ne-que dicere possunt, quæ hec tantum habet, lib. 6. cap. 4. non sequipræcaveris in divinando. satis est si dicat, to-temum peccatum divinationis, neque necesse est, addere, ut pro promissione iterum per hydromantiam, ac de-terram aeroniam; quia scilicet diversa illa specifi-um picatorum est tantum in genera naturæ, non mutatione malitia moralis. Reliqua imposuit, qui locutus hic auctor, divinæ oneris illam, quæ secum pacto demonis, expresso scilicet, ab ea, sequitur dicit, quæ sine illo pacto sit. Pari mo-deratione imponit hæc verba, non tenetur quispiam captum raptus aperire si virgo consenserit; con-temptu docet hic auctor, de precepti. Ecclesi. lib. 4. cap. 17. audi ejus verba, erit camen in injurya rap-tu parentum, necessario in confessione dicenda, an ergo pone consentiat, &c. Quid magis diser-videtur potius: unde in Latina versione caute omis-sonem ne falsitatis convinci posset, quam in vernacula appellaasti. Non te pudet, im-puta nequissime: puderet sanc' toties in fla-pani reprehendum, nisi pudorem omnem exuis-.

X. Nihil dico de Claromontanis thesibus, quia auertant, ac proinde rectum de iis iudicium habequit; si enim libros editos & qui prostant, non impune falsos, dicit falsitatis palam convinci, potius quid non facies in thesibus, & scriptis, alius-que hujusmodi, quæ non extant, & in quibus longe-rem finge poteris: quamquam, grande scelus existens non est, si cum penitentiam, quam ipse punit, judicat, acceptare nolit, à Confessario re-cepit, quod in iis thesibus (ut ait) culpa non ver-itas, enim Confessarius penitentem, quem ini-terrogat, esse rationabiliter judicat, sine ab-latione iure dimittit, eum penitentem, qui ratio-nabiliter peccatum, impositam penitentiam justa gra-uitate, recedere non licet, ponamus, aliquem deum ex Confessarii discipline vestre ac novi-um caucum accederet, qui pro penitentia mi-templatur, ut per aliquot menses jejunet, & lig-anteos excavare, seu formare discat, aliaque modi, ut his peractis, absolucionem deinde percurat; & an forte miserum illum magni crimi-nis scelides, si modestè ab eo Confessario te-neretur cui iugis Claromontanastheses, in quibus se disputandum pro more proponit, qua-terendum quoddam impietas programma tra-nsimponis etiam Escobario, quod opinionem defendat, qui tamen oppositam docet tract. 4. cap. 7. his præcisæ verbis, est ne absolven-tur, solens penitentiam satisfactoriam sibi à Con-fessarii acceptare: cum Suar. & Vag. affero, quia ab solvendu; quia sub onere peccati mortalis il-

lam debet acceptare; hæc autem ibidem addit; quid si affirmet penitens, se velle purgatoriis penas subire: & le-tem penitentiam alibi imponat Sacerdos; id est, non di-mittat penitentem sine aliqua penitentia, sal-tem levi, præcipue si cognoscat, eum gravem mi-nimè acceptaturum; nimurum ad integratam Sa-cramenti. Sed quid in his tandem & quasi verò prudens Confessarii aliquid, quo ad hoc, benignè indulgere non possit, & non nihil, modò tutegrum restet Sacramentum, de graviore penitentia remit-tere, his præterim temporibus, in quibus copio-ſe Indulgentiarum opes ex thesauro Ecclesie uber-tim affunduntur. Ut ut sit, Diana p. 3. tract. 4. resol. 51. appellat 17. auctores, omnes scilicet ex Societate, præter unum & alterum, afferentes, ne-gandam illi esse absolutionem, qui justam & ra-tionabilem penitentiam recusat; decem verò ci-tat, pro sententia opposita, nullum fore ex Societate.

X. Sed quid rei? quid tam solliciti estis, & illa omnia impensè accumulatis, quæ hujus Sacramen-ti usum gravem & valde difficultem reddant? lacet anguis in herba; sinecero & catholico zelo vos mi-nimè duci, satis compertum est; hæ sunt, ut mi-tissime loquar, disciplinæ ac Theologia Phan-satæ leges; illa sacra auri sacrilegi famæ, sacrile-ga pectora vellicat; gravia, immo gravissima im-ponit, ut deinde largis eleemosynis, quarum dis-pensatio Jansenianæ fidei creditur, commodo ve-stro redimantur; quod maximè illud evincit, à te afferunt, ante absolutionem, dispiciendum esse, utrum Christus illos solvat in celo, quorum inter-terra Confessarii vincula relaxant: lat video, quod spe-ces; alludis enim ad errorem illorum, quem tu & tu amplexi estis, nimurum à Christo dumtaxat peccata in hoc Sacramento remitti, non verò à Con-fessario; à quo tantum declaratur, à Deo remissa es; aut saltem penitentiam ad eum finem impletam, sufficientem videri: Lutherani hæc ultra concedant. Locus ille Filliucii, quem valde laudas, & quem mi-raris, auctor Societatis est, rel' quis omnibus Je-suitis communis est, nemo enim catholicus dicit, in-dignum, id est minimè dispositum absolvendum es-; neque illum, quem Confessarius prudenter judi-cet, à Christo damnati: nec est, quod miseris & ex-clamis, multum inde terroris incurit Confessariis, nam Confessarius prudenter judicat, illum reele-dispositum esse, qui confessione integra & contri-tione saltem imperfecta, quam attritionem vocat, & proposito non peccandi præmissis, modò non sic in proxima & voluntaria occasione, humiliter ab-solvit à Confessario postulat; nec obstante, quæ citas ex Filliucio, & quæ ille, inquis, ex Suare syl-la-batim exscriptis; nimurum Confessarii satis esse de-bere, quando non habet sufficientia signa doloris, debet interrogare penitentem, an ex animo defefetur & si affirmet, potest & debet credere; ita est; hæc habet Filliuc. tom. 1. tract. 7. num. 357. & Suar. tom. 4. in 3. p. disp. 32. secl. 2. num. 2. sed quid inde & hic enim supponitur abesse, quodvis signum præ-sentis erga peccatum affectus: vis autem penitenti à Confessario fidem habendam non esse, quando ille afferit, sed dolere ex animo de peccatis, & nolle am-plius peccare; nec illius verba tanti pondet esse, ut unico illo signo mens ad assentendum cog-a-tur: parce, mi homo, Theologicis argumentis, quorum imperitissimum ex ore tuo te prodis; tracta quantum voles, Geometrica, & abstine ab iis, quæ ignoras; quasi verò Confessarius cogi & certus ille

debeat de dispositione Pœnitentis; satis est, & plusquam satis, si probabiliter de illa judicet. Pœnitens genuflexo, solito more, ritu, ac situ, quo humili pœnitentia affectu se duci, testatur, aperit peccata sua, non sine rubore ac pudore, de us se dolore pariter declarat, & proponit firmiter ab iis in posterum abstineret, abeit omnis occasio peccandi, nullum appetit pœnitentis erga peccatum affectus signum; nihil sane restat, quod prudens Confessarius desideret.

XI. Lepidus porro es; vis Confessarium Pœnitenti se se accusanti plenissimam habere fidem, eam tamen certe dicenti, se dolore de peccatis, & proponenti ultra non peccare; que quo modo ratione duci potest, ad credendum pœnitenti, dicenti, se peccasse, que etiam non ducatur, ad credendum eidem, dicenti, se plurimum dolore de peccatis, & statuere apud se non peccare in posterum; non dico, dicenti, se non peccaturum, sed quod satis, se habere propositum non peccandi; nec enim necessarium est, ut Confessarius sibi persuadeat, pœnitentem ultra non peccaturum; in quo luculent hallucinari; sed ut, de pœnitenti, doleat de peccatis, & sincerè illa exponat, ac demum proponat in posterum non peccare: & hic immerito Suar. Filiiuc. Baunum Sugillas, hæc tria est & communis omnium doctrina; pœnitens materiam hujus Sacramenti ponit, dolorem scilicet internum, sinceram confessionem & firmum non peccatum propositum, modò absit omnis erga peccatum affectus, & omnis occasio proxima peccandi, nihil aliud à pœnitente desideratur; nempe satisfactio, seu pœnitentia, ut vocant, non est pœnitenda; & hæc est vera, constans & fortis pœnitentia, cuius Petavius, quem citas, meminit: velles lacrymas, jejunia, cibicum, cineres ejulatus & planctus; hæc omnia probo, laudo, gratulor, si absint, at si absint, modo absint reliqua omnia, quæ supra commemoavi, quæ scilicet materiam hujus Sacramenti constituant, nemo citra errorem, modò Confessarius suas partes agat, justam imponat pœnitentiam, & solennem formam ritè pronunciet, nemo, inquam, citra errorem dicat, Sacramentum irriuum esse.

XII. In hoc articulo, erratis, sat scio; & pœnitentis Ecclesia uum, quo ad hoc, dicitur damnatis; sed est, quod ab Ecclesia, quæ vestros errores damnavit, legitimum Sacramentorum uum, non verò ab Hæreticis, quales profectò vos estis, sacramentis non impares, discamus & accipiamus: unde frustra carpis Baunum, Caulinum & Th. Sanch. eo quod docent, adolescentes, quos verè peccasse pœnitent, & qui emendandi se propositum habent, absolvit posse, quamvis alioquin peccandi consuetudinem habeant, & rem totam prudentia Confessarii relinquendam esse: hæc sane tolerare non potestis; quia usum Ecclesia congruunt, qui vestris erroribus adveratur, quibus hoc Sacramentum misericordia in crudelē animatum lanienam convertere haetens voluntatis. Sed cur Jesuitas dum taxat ea propter in crimē vocatis, qui communes circa hoc Doctorum sententias sequuntur, & restrinxerunt potius, quam relaxarunt; illud enim dum taxat, etiam Baunius & Escobarius, sacramentalis absolutionis beneficium rectè dispositu negandum non esse; rectè autem dispositu censendum, qui confessionem integrum, contritionem saltem imperfectam, & firmum non peccandi propositum pœnitentia; quid enim aliud Christus, quid Ecclesia, quod enim spectat ad frequentes lapsus & recidivas, rem prudenti Confessarii

rio prædicti Societatis Auctores pensandam colligunt, utrum scilicet dictum propositum in eo confessarium prudenter factum, & absolutionem defera, illud tamen maximè procurare debet, ut per tensannua, & demissum illum concutit cordis animi sensum, a Deo interim obtineat. Itaque Confessarius rectè dispositum pœnitentem absolvere potest, licet futurum non speret, ut is ab hoc, velle peccato, cuius habitudinem contraxit, omnino statim abstineat; accedit ad me adolescentes, constito, non sine lacrymis & ejulatu, sed cum laetitia in veterato turpis alicuius virtutis, & vix possum, ut is, temporis momento, ab eo vita sua evadat, quem tantum sensim sine sensu exerceat; promittit tamè & obtestatur, se diligenter daturam operam, divina scilicet gratia sicutum, ut eo liberet se, labensque acceptat inculcatum me remedia, huic animi morbo curando ac depelle idonea; scio deinde, longè uberiora grata disdia amicis, quād inimicis à Deo conferti, nimis iis, qui divina gratia & justitia possent, quam si, qui lethali noxa obstricti tenentur: unde recte se quætione deduco, adolescentem illum, familiarij, iacutat, longè infirmiorem fore, ad tentationem illam superandam, & pravum habitum abigendum; robustorem verò & valentiorum, si absolvatur, facerem in hoc terum statu: an putas, grande placidum à me admissum iri, si adolescenti sacramentum absolutionis beneficium imperiar, & divitiam perfusum dimittam: si animam illam pecunia & thanæ vii culis exolvam, & Christo lucis faciam, ut verius restituam? Credo mihi, hoc Sacramentum non est lanien quædam, ut vultis, sed dulce in cruce, ex lacrymis pœnitentium & Christi langore commiatum, in quo Christi oves à variis peccatum morbis curantur: non nego tamen, cum restata Confessarii prudenter relinquatur, expedienter, adolescentes, antiques scilicet aquerentes dimittit, ac pœnitentem firecentes sunt lapsi, & cor parum constitutum & humiliatum preletem, non sine pia hortatione & catechesi, quare illud dicent, quæ ad spiritum illum compunctionem requirendum necessarias, vel opportunas prædictas Confessarii judicabit.

XIII. Mentitis autem imprudentissime, cum dicis, à Jesuitis suis pœnitentibus permitti, ut in proxima pœnitentia vivant; nunquam Baunus, nunquam Escobarius hoc docet; quænam verò proximam pœnitentia occasio dñe sit, multe disputant, neminem negat, illam esse, quæ ut plurimum delinqutur, & vix de milibus unus, si forte in illa manu abstinet à peccato; si ergo tardè in ea delinqutur, proxima non est, sed remota; alioquin nullus sit vita status, in quo, tardè saltem, sensus non delinquatur, quilibet status occasio pœnitentia dicere potest, quod vel cogitatu absurum est; quid si autem tardè, vel crebrò delinquit, non tu, sed pœnitent, & peritorum judicio definitum est, nempe per comparationem quamdam utrampotius hæc voces: quisquis singulis fere diebus peccatum solitus erat, si deinde semel tantum in hebdomada dicimus illum tardius cadere; ac deinde si fons in meo

lemente, adhuc rarus; ac demum si semel iterum singulis annis, longè rariū eum peccare dicimus unde cum valde pauci sint, qui Sancta Mariæ Magdalena exemplo, temporis momento, singulari gracie prærogativa, à pravis omnibus habilius & utilius liberentur; reliqui pederentur ac sensim dixi, sine sensu, curandi & liberandi; si adhuc aliter, qui singulis diebus admittere hoc vel illud peccatum solitus est, eò primū inducam, ut se adhuc in Hebdomada, ac deinde semel in mensa, demum semel in anno illud admittat; longè indehinc illud ab eo morbo curabitur; quis enim tempore illum habitu teneri, qui semel in anno dicitur; sed de occasione proxima jam dixi aliás, in confirmatione Epistola V. pudenter in hoc vos imitari censes & milles eadem regeritis; geminæ in omnem verè quidem, quamvis per jocum lenitatem vestra adeo decantata figura, calumniat & repetitio; sine igitur Escobarium, lenitatem, & alios, qui nihil aliud docent, nisi quod illud maxima non sit, in qua raro delinquitur: quippe, utjam sepius dixi, Baunii & Escobarii pars doctrina moralis Societatis censenda non contumaciam, longum illum Baunii locum à te componi, confui, proponi, extendi, & immixui, ut Baunii in Baunio minimè inveniam, si Baunii doctrina non apparet, qua in eo tangitur est, quod alius possit salutem suam per se disponere, pro juvando proximo & illius salutis apud mandatum, ex iusta scilicet & urgente causa ait Baunus, in hoc consiluit, quæ Baunus habet tract. de p. 94. col. 1. ver. etiū jugum: hic tamen cohorti, inquis; & nequati, errores tuos, calumnias tuas, scilicet & abominare deberes; nulli enim hoc loco horrores, præter errores tuos, blasphemias tuas, quæ omnibus verè Catholicis horrores.

XIV. Sed magnum statim Theologum agis & proponis se defendis illorum opinionem, qui negant, attonitatem, etiam voluntatem non peccandi coniunctam satis esse cum Sacramento, & dicunt, confirmationem perfectam, ut necessariam ad Sacramentum omnino requiri. Tuam istam opinionem condamno; quia decreto, vetitum est; eodem tandem declaratum, oppositam sententiam communiter & probabiliter censeri, ac proinde in ipso sacramento huic decretu nobis, standum est; nemo quod nostram sententiam damnet, quam communiter esse constat; utere quantum viles, tua, cuius sententia non pondero, per me licet, at sine quoque nostra nos uti: nisi obstat decretum, longè durius quam agerem, sed dum res definitur, intra hos fines non connoeo. Locum potro, quem ex Suario excerpti depositi. disp. 15. fact. 4. n. 17. ita confusisti, morem, & adulterati, quasi hæc sententia Suarii esset, quam tamen virilem & fortissimum n. tantum 19. explicacionem à te ipso dicit, illam sententiam de attonitione, que cum Sacramento sit satis, communem coniunctionem non esse; alioquin sibi contradiceret, cum disp. 20. fact. 1. n. 9. pro ea citer D. Th. Scot. P. Capreol. Durand. S. Antonin. Sylvestran. forsan illi auctores antiqui non sunt, & illa sententia communis censenda non est, in qua D. Thom. Scot. Durand. convenienti: Suares autem eo loco, quem loquitur de articulo mortis, in quo vult, hominem renari, saltem ex præcepto positivo & particularitatis, elicere actum dilectionis Dei super eam, vel quod proinde est, quo ad hoc, actum per-

fecta contritionis, quem scilicet, inquit, Sanchez elicere queat, si vult; sic enim loquitur Sanchez, in decalog. lib. 1. cap. 9. n. 35. non 39 ubi statuit hominem in articulo mortis, qui cognoscat, se non habere, nisi attritionem; & si vult, se posse actum contritionis elicere: peccat, inquit Sanchez, in eo casu, nisi eliciat, putabat Sanchez, non esse omnino certum attritionem cum Sacramento satis esse, ac proinde illum teneri credit in articulo mortis actum contritionis elicere, quem scilicet divina gratia substdio a se, si velit, elicere posse, cognoscit.

XV. Attritionem hujus Sacramenti materiam sufficientem esse communis fere omnium Theologorum vox est; pauci enim refragantur; illud tamen observandum est, inter partes non disputari, an attritio sit materia probabilis, quod certè nemo negat, sed an sit certa; ego cum probabilior & communior sententia, certam esse, dico; si enim probabilem tantum esse, putarem, illa profectò uti non possem, nisi in ea casu, in quo contritio haberi non possit; hac quippe omnium Sacramentorum communis regula est; teneo igitur, certam esse materiam, & hoc mihi, saltem probabilius est; certum dicere, si per decretum licet; certum tamen est, ut illius tuncum esse & ab omni peccato liberum; alioquin nisi usus sit certò tunc, effert tantum materia probabilis, ac proinde sine peccato adhiberi non posset: dum igitur Ecclesia rem istam definiat, quod multis necessarium esse videtur, ad tollendas subortas lites, arcedum que scandalum populum, licet opinionem contrariam damnare non possumus, tenemus tamen, nostrum usum certò tuncum ac securum jure censeri. Falsum porro est, quod dieis, privatam illam de attritione opinionem, quacumque terrarum à Jesu Christi dispersam fuisse; nam præter illos, quos appellavit supra, Sylvest. Can. Ruard. Ledesm. Navar. Bonac. Trullenc. Villalob. Rodríg. Zambran. Nugh. Medin. Leander Diana aliquæ fere omnes si valde paucos excipias, illam tenent, & Jesuitæ non sunt: his adde omnes auctores Societatis Bellarm. Tolet. Lug. Suar. Vafq. Valent. omnes, omnes, uno demopro: immo plerique, qui ante prædictum decretum scripserunt, ut Lugo, Dicastill. alioque oppositam probabilem esse, negant, quod tamen post decretum, negari non debet. Quod addis, ex Fagund. Granad. Escobario, ponebatur in articulo mortis cum attritione etiam cognita confessum non teneri ad actum contritionis, præcisè scilicet, ad validum Sacramentum; ita est; appellati auctores cum aliis omnibus, si paucos excipias, hoc docent; & verò si attritio extra mortis articulum cum Sacramento satis est ad justificationem, ac proinde Sacramentum ex illa confessum validum est, quid in ambo etiam in articulo mortis, cum ex hominum arbitrio non pendaat ut idem modò sit materia sufficiens Sacramenti, modò non sit.

XVI. Quidni etiam attritio ob malum temporale in peccati pœnam à Deo infligendum materia sufficiens Sacramenti esse possit, non video; præteritum cum dolor de ventribus ob aliud malū esse nequeat; cur igitur inde Hurtado & Escobarium corripit, cum Deus æque temporalem pœnam ac æternam in Scripturis comminetur? Quod demum præcipius Sacramenti penitentia effectus sit remissio peccatorum & justificatione peccatoris, nemo profectò negat; unde Valentia reæ concludit, hoc Sacramentum præcipio illo effectu semper cariturum, si perfecta contritio præmitenda esset; quanquam remissio interdum per contritionem peccato, Sacramen-

Fff 3. tum

tum alio effectu non careret, eoque maximo, cum si cicererit novum gratiae gradum producat; quid porro in his censura dignum sit, divinare non possum: Attritionem autem naturalem ad Sacramentum validum, satis esse, multi revera docuerunt ut Bonacini, disp. 5, q. 5, sect. 1, punct. 3, n. 12. & q. 3, punct. 2, n. 9 ubi citat Ledesma. Castr. Navarr. Capreol. Cajetan. Richard. Sylvest. Victor. item aliqui ad effectum etiam Sacramenti, ut Sot. in 4. d. 18. q. 3. a. 3. Can. relect. de penit. p. 5. in quam sententiam Valent. & Hurtad. inclinare videntur; sed alii omnes Jesuita securus sentiunt, nimis Suar. Velq. Molin. Granad. Castr. Pal. Conink. Reginald. Lugo. Dicastill. quod verò inde sequatur, ut dicis, sine gratia supernaturali mereri quempiam posse absolutionem ineptum est; & ferula dignitatem istam non capis, mihi homo, si enim loqueris de absolutione sacramentali, stultum dictum est, p. penitentem, qui materiam Sacramenti ponit, ejusdem formam mereri; quod sine risu & sibilis Theologus profecto non audit; si verò de peccati remissione; posita etiam illa sententia de attritione naturali, dicta remissio sine gratia supernaturali minime fieret, ut dicis, nam gratia sacrificans infunditur, merita Christi influunt, fidei & spe actus interveniunt, ad eum concurrens habitus, concursus Dei non dicitur, nec multiplex gratia aequalis; vides, quam multa supernaturalia interveniant, etiam in illa Hypothesi; nec enim opus est, ut illa Omnia, quae Sacramentum constituent, supernaturalia sint; alioquin aqua, panis, ablutione, loquutione aliqua hujusmodi supernaturalia essent; non te puder tantu inseceris; igitur quamvis attritio ipsa naturalis esset, quia tamen cum speveniatur; ac proinde cum divina fide conjuncta esse debet, immo & cum voluntate non peccandi, & amore justitiae, inde optimè donum Dei adhuc diceretur, iuxta Tridentinum, quod tamen à me non dicitur, ut velim, attritionem naturalem satis esse, nam revera supernaturalem esse, puto, qualem illam omnes Jesuita reputant; si forte unum, vel alterum, excipias. Quod demum exporas Valentia, ab eo dico; contritionem non modò necessariam Sacramento non esse, sed potius noxiā, quia cum peccata vi sua delectat, nihil ultra praestandum, ut habes in vernacula, Sacramento relinquunt; 6 nequam; quasi verò gratiam sacramentalem Sacramentum non producat, quia licet homo non justificetur, quia justus est, inde tamen magis justus, & magis Deo charus evadit; mutasti quidem, ut passim alibi, in versione Latina, in qua non dicas nihil praestandum, sed nihil delendum Sacramento relinquunt; sed nunquid hoc verum non est, quo ad peccata mortalia negabis fortem cum tuo Bajo, contritionem ea vi pollere, quae lethales noxas expungat; sed error est ab Ecclesiis damnatus: quare argumentum illud Valentia solvere non elevare, diluere, non eludere debueras.

XVII. Descendis denique ad præceptum divinæ charitatis, quod à Jesuitis è medio tolli, exclamas, declamas, & posito ratiisper securili stylo, acceritoque illo vehementi & gravi dicendi genere, quod supremum vocant, in miseros Jesuitas, quasi charitatis & divini Amoris parricidas acriter investitus, non jam Iudionem, vel histriionem, sed tonantem & fulminantem Oratorem agis: sed hoc etiam scenicum; nonnulla hujusmodi audivi alias in theatro; quid enim fingi non potest; sed ad te, mihi homo, qui ludum & ineptias vocas sententias illas, quas Theologi agitant, circa tempus, quo præceptum illud obli-

gar; quasi verò controversia magni momenti non sit, ut Cajetan. v. contritio de tempore, quo tenetur peccator, ineptrum igitur non est, ut dicis, de illo dispensantum effectivo, ut sic loquar; sed etiam affectu, non singulis instantibus & minime gentium, quantum igitur diversa, diversa sentiunt; tu vero quid saltem aliquid indicare debueras; sed nihil proponis, cur igitur alios hac de te fugillas, traducisque pro ineptris & ridiculis & ita est: Theologos de hos agendis disputantes, nugari, dicis & ineptris; quod D. Thom. Scot. D. Antonin. Duvalius. Cajetan. Bannez. Sot. aliquie omnes nugantur & disputant.

XVIII. Sed cum horrendam illam calumniam, furis affingis & quod scilicet violent & de omni suis violandis exponat magnum illud mandatum, unde universa lex pendat & Propheta, Agent, ad salutem necessarium esse, Deum diligere, nonne Valentia disp. de penit. sect. 12. num. 23. hæc habet & præceptum de diligendo Deo et omni creature naturæ. Et hæc tom. 3. disp. 3. que. 3. p. 1. punct. 1. pro certo ponimus illud præceptum: diligere, &c. Et hæc Suar. de char. disp. 5. sed in omnibus impositum est hoc præceptum, quia hujusmodi effio est medium necessarium ad salutem. Et hæc tract. 5. de iust. disp. 59. charitatis est aliquid præceptum & hæc Bécan. de Sacram. cap. 4. datur præceptum particularē, quod obligat p. 1. a. 1. charitatis. Idem Sanch. Laym. Azor. Inner. Castr. Pal. Maldonat. Bellarm. verbo dicit, idem omnes Jesuitæ sentiunt & agnoscunt præceptum positivum, non tantum generale, servandæ mandata, sed particulae obligans ad formandæ Dei dilectionem, quod licet Joann. Sanch. quia Jesuita non est, negari, pro hac ramen obtemperare probabili perperam allegavit Augustin. & Bernard. item Valq. & Maldonat; quia revera Jesuitæ sentiunt, etiam Sirmontius, docent, hominem hoc præcepto teneri; nonnulli ut Suar. Sanch. Comit. Valq. saltem in articulo mortis, qui tamen non negant, alia etiam teneri; aliud tempus ali negligunt; & licet omnes de te ipsa, vel ut scholasticæ quærar, de substantia convenienti, detempore aliique circumstantiis inter se dispellant, & plique dissentient, cum variis variis sentiunt. In nocte nonnulla de hoc arguendo congesisti, que hæc gerere non vacat: unum tantum adiutori minorum ita fere statuendum esse de præcepto positivo & particulae divini amoris, ac de præcepto politivorationis; quod revera obligat, quoties aliquid ad salutem necessarium à Deo imperandum est; semper quia sunt de necessitate mediæ, ut loquuntur Theologi, sicut etiam de necessitate præceptum est, cum Deus salutem nostram intenda, illam nobis præcepit, quæ ad salutem illam obtinendum necessaria esse, volunt & orationem igitur nobis præcepit, & quia necessaria esse volunt, cum deinceps illa, multa nobis concidere nolit, quibus alioquin ad salutem necessaria, nisi prævia oratione, ab ipso eadem imperemus; obligatur præceptum orationis, etiam per se, quæ nonnulla aliquid ad salutem necessarium à Deo obtemperare possunt.

XIX. Ita prorsus actus divini amoris ad salutem interdum necessarius est; ac primum divinum amorem Deus nobis præcepit, nimis pro eo tempore, quo sine illo, id præstare non posse.

mas, quod falsus propria, vel aliena postulat: nec ob-
tinet, illa lego nos in eo casu teneri, ad divinam scilicet
electionem, nihil enim verat, quin Deus, qui ut di-
cere & præcepta sua refert ad nostram salu-
tē, non divini amoris actum etiam imperet, cum
scilicet nostram necessarius est; ac proinde si eo
tempore omittatur, duplex peccatum admittitur, ni-
cetum contra præceptum propriæ & divinae chari-
tatis, etiam malum profecto ita statuerit, quām alius quid-
am aliquid fundamento & gratis, ut ajunt, adstru-
ctus ergo cum illo tuis pleno iniurias mysterio,
quod Jesu exprobros: ita ne vero divini amoris
præceptum imples, qui charitatem erga proximum
tamamociter persequeris: ita ne charitatis
vernonagis, qui dñe illam dilaceras atque pro-
tegunt, & divini amoris præconem, qui totus ex odio
compactus es adversus Doctores Catholicos, ac
præstatum adversus homines Societatis, & vano cha-
ritatis obtenuisti, odium plusquam vatianum exer-
cis, sed profecto haud ab simili, qui in eo amicæ
dilectionis obtinetur, Dominum suum osculo prodi-
gacerte illorum, qui ludicra adoratiois specie,
Catholici sporum eluvie fecerunt, & dura-
riquadrinque contuleruntib; ergo, inquit, &
alio, timete Deum, justum lese charitatis vindicem;
et remedium peccatorum Hominum Judicem;
non quā Peccatorum locus non est, & jam supre-
mū Deo rationem (sed quo eventu) reddidisti.

EPIST. UNDECIMÆ

Confutatio.

Hæc epistola in tui defensionem scripta, ni-
hil minus obtinuisti, quām ut objecta tibi
crimina purgares; quin admittis nova flagi-
lamentaria eluere, seu verius eludere conaris;
autem ab à Jesu objectata furerant, & unum dum-
que defensionis caput attingis; jocorum scilicet &
caritatis, que tamen tuorum scelerum supremum
est. Sciebas, opinor, ibi ab iis oppositum fuisse,
quoniam Janenii ab Ecclesia damnatos, in quatuor
punctis literis, in exofam lucem à te reductos, nec
concentram Sorbonæ, qua & Arnaldi errores ab
Ecclesia jam damnatos denuo confixit, & Arnaldum
quoniam cum sceleris ex suorum albo expunxit, derisam
impudenter & joculariter elevatam; cur igitur
ad hanc prorsus reponere voluisti? certe quia cri-
men tuum adeo comperrit & manifestum est, ut à
nullud amoliri non possis, aut tibi adeo jucundum
de charum, ut nolis unquam illius poniere.

II. Probè tenebas, te ab iis plenè convictum fu-
tus, et aperte foderis, initi cum Heterodoxis Geneven-
sibus, collatis scilicet calumnis & imposturis, Jesu-
scriptoris tuis a te affectis, cum iis, quas Petrus Mo-
ninus suis, contra Ecclesiam Romanam, tradicio-
nibus, antea quicunque annos collegerat; cur tam grave
que momenti accusationis caput dissimulasti?
Gerasilocus, cuius in hac Epistola mentionem
huiusmodi de signo S. Nominis Christi, quod
vulgatim Christianos sic pingitur, I H S. quidam,
figuram inde crucem detraxerunt, & solis characteribus re-

tinens, hoc modo I H S. iſam quemdam spoliatum effor-
marunt, ut Jesus devalise; illè, inquam, locus oppor-
tunam tibi occasionem præbuerat; nec ea verba, que
ibidem sequuntur, quibus auctoris mens explicatur,
& clauditur periodus, omittere debueras, & hoc sig-
nūm, inquit, non sine aliquo mysterio, ab omni evo, Civita-
tis Genœvensis typus symbolicus fuit: impietatem erudi-
tissimi auctoris à te creditam & suppositiūm pluri-
mūm sane vel in confirmasses, si nos docere volu-
isses, leſum illum spoliatum tua charissima Genevæ
desserant gentilium esse, ac proinde Calvinistas vo-
bis fœderatos furti à Geraso insimulari, quod scili-
cer Christum spoliariint & Jesu crūcē detraxeint;
Jesum amant, ita nē verò: at sine cruce, quam odio
Calviniano nullum epithetum mage apposuitum sup-
petit, prosequuntur: da gloriam Deo; locum illum
data opera ira truncasti, & postrem illam partem
quæ totius sententia cotonis erat, finis & acutum;
subduxisti, ne forè vel levite fontem, illum indica-
res, unde tu sanè tuique errores vestros, calumnias &
imposturas vestras, do & trinam denique vestram, huic
usque haustis;

III. Præterea oppositum tibi fuerat, literas tuas
novam quādam farraginem esse, compactam scili-
cer ex antiquis illis imposturis, contentis in libro, cui
titulus, Theologia moralis iſuistarum, jam olim edito;
& Burdigalæ senatus consulto, anno 1644: carni-
ficiis manu publicè lacerato, & flammis tradito; nullam
tamen illius libri mentionem facis; quem si rui-
tanquam specimen artis ediderant, ut vel inde con-
flare, quantum profecissent in schola Petri Molinæ,
a quo jocandi, scurrandi & calumnandi artem didi-
cerant; leopulum illum tacite prætergressus, uno ver-
bo rem expedit; de me, inquit, expostulatis, quodjam olim
contra vos scripta denuo repetam; illud saltem obiter in-
nueri debetras, cur infamem illum libellum ex bu-
sto, seu tumulo redivivum in exofam lucem revoca-
ris; quis te Generalem Theologię moralis correcto-
rem, seu potius corruptorem constituerit, qui tamen
neque Docto, neque sacerdos, nec demum Eccle-
siasticus es; qua de causa, relictis omnibus aliis Theo-
logis, a Petro Molinæ citatis, ut D. Thom. D. Anto-
nin. Navarr. Jesuitas dumtaxat impugnando suscep-
peris, & quia arte suppressis illorum nominibus, do-
ctrinam istorum ita depravatis & corrupteris, ut vel
ab iisipsis minimè cognoscatur; Hæc sunt: quæ ob-
jecta tibi furerant; quam justè & appositè, nemo non
videt; & quæ haud dubie idem dissimulasti, quia nihil
erat, quod reponeres; accipio igitur silentium tuum;
de præmissis accusationum capitibus; pro confes-
sione spontanea, quæ illorum omnium convictus re-
stas; estque, quod deinceps te omnes Catholicæ ab-
horreant, ut Calvini & Molinæ discipulum, ab Ec-
clesia toties fulminatum; ut famosum & publicum
Calumniatorum, non uno senatus consulto, damna-
tum; ut insignem denique scurram & sychophan-
tam, omnium sapientum iudicio notatum & infama-
tum.

IV. Sed hunc titulum summa gloria ducis; & to-
tā fere Epistola in laudes scurrilitatis effusus; nobis
persuadere conaris, te scurrandi artem a sanctis Pa-
tribus, immo ab ipso Deo accepisse; multa in hanc
rem scriptura & SS. Patrum loca congetis; sed quia
audacia, vel potius quia insania Lectorum tuorum o-
culis & patientia abutens, diceret non dubitas, te in li-
teris tuis scurrari, sanctorum & Dei exemplo: hæc enim
tam in Latina versione, quām in vernacula Epistola;
quamvis in illa tam multa mucaris, addideris, detra-
xeris;

er's, ut non tam versio, quam similis quedam scriptio videatur: postquam igitur tot falsitates excogitasti, tot affinxisti calumnias, tot falsasti loca, ut inde profani & impii jocis materia suppetteret, pro sancto & pio scriptore habeti vis, & infames tuas literas, id est, famulas mortientis Calvinimi reliquias nativa quedam apographa vel exempla esse, quorum Archeotypum in Deo adoramus. Dic, Iodes, Willelme, an Deus, qui ridet in peccatorum interitu, in extremo illo termino vita, Calvistas, seu morales Theologos tecum irrisurus sit, ducta scilicet derisionis materia vel occasione ab eorum nominibus, quorum syllabae, Gallis prorsertim, male concurrere & sonare videtur, & quas siturus tecum, utrum illi omnes Christiani sint? an tecum mentionem quoque facturus quatuor animalium & virginis quatuor Seniorum Escobarii, contra etius moatra, Albana fabula, aliorumque hujusmodi jocorum & deridiculorum, quibus homo laicus, ut vocant, sacerdotes & religiosos Theologos exceptisti, an cū sibis & sanis tecum explosurus gratiam sufficientem, potentiam proximam, Sorbonae ceteram, Ecclesia fulmina & anathemata: an viris infontibus falsa crimina, doctissimis auctoribus decisiones fallas, textus adulteratos, loca truncata & mūsivi ad instar operis composita, ineptas responsones à te omnia excogitas, ut eos ridendos & ridiculos præberes, tecum affingit, an tecum ridebit & scurrabitur de sanctissimis pietatis officiis, in Deipara Virginem? puta, Beata Virginem salutare, cum in eis imaginem incurramus, Rosarium decem delectationum B. Virginis recitare, Maria nomen frequenter in ore habere, Angelis mandare, ut ei in nostro nomine salutem dicant, optare, ut plures illi Ecclesiæ adiiscimus, quam omnes simul Catholicæ Regæ adhuc fecerint, inuite & desinente die, salutem ipsi dicere, singulis diebus Ave Maria in honorem cordis Mariae recitare, nou negas, opinor, hæc prætextum à te petita, telectis acuminibus, sanctæ illius scurrilitatis, quam hodie tuis scriptis prædicandam, & quæsi confecrandam suscepisti.

V. Credemini, Willelme, hæc insana juxta atque maligna & impia deridicula, seu deliria & dictaria à Catholicis hominibus nunquam habenda sunt profanorum dictis & voce, seu Prophetarum enthusiasmo, qui tibi quodam indignationem & iram, hominum vita interdum corripunt, à quibus tam procul abes, quam à Cælo terra, & nox à diurna luce. SS. Patres Hæreticos ut ridiculos traduxerunt, tu vero Hæreticos accusatus, convictus atque damnatus, Sorbonam & Doctores Catholicos: Illi publica & vera vita, & notoria crimina ita exigatur, ut is non tantum indignationem & odium, sed joculari quadam ironia, contemptum & ritum conciliarent; tu vero falsa crimina infontibus affingis, ut errores tuos, quos si strenue impugnarunt, de illis vindices: Patres sobri, prudenter & cautè salibus & jocis usi sunt, cum alioquin illorum libri solidis argumentis, sublimioribus sensis, & robustissimis, ad convincendos Hæreticos & impios rationibus scurrant; tu vero literæ fallatis textibus, falsisq; citationibus & accusationibus, perpetua scurrilitate conditis, ita ut ne unum quidem in iis argumentum, quod Theologo dignum sit, appareat: Caveatur, dicas, sanctorum illorum exemplo te duci, quorum agendi & scribendi modus à tuo alienus est, Calvinum potius refers, qui Patres Trident. Conciliæ ecclæ proslus modo & stylo loquenter induxit, quo tu ipse Jesuitas; inepte scilicet arque insulæ, ut tuis lectoribus inde risum moveres. Nullus certè Prophetæ loco te habitus est, nisi forte illi, qui præimplacabili, quo flagrant aduersus Jesuitas odio,

Magistros illos accersunt, à quibus decepti sunt, & lucenti licet conscientia, in animi um lobi inducunt, ut credant, mendacium verum esse, quorū fidei Jesuitarum nomen & famam. Pone quæ latentes charitatis & Jutitiae, quam tuis calumnias obdurant, ac sciant, quid te ad vindictam induxit; aperte sunt consilia vestra, & quod spectet summa illa contentio, quæ te agitat, & Christianis moribus adeo adversatur, satis superque compremptum; non te movere haud dubiè zelus & studium religionis, sed ingens dolor, quem conceperit, de religione, machinis vestris indamni servata; non haec de veritatis amor, sed rabies & desperatio quædam, cum & peccatum illa artes, quibus Ecclesiam impugnat, perspectæ, vestrique errores damnant.

VI. Frustra igitur SS. Patrum loca multiplicatae probes jocos & sales interdum infantes esse, cum si luculentem ostensum sit, vestros iniquos, impudicos, phebemos censerit: frustra Scripturam accensum, videas, nonnunquam facetas charitati & jutitiae minime adversari; cum jam constet, vestras mortuando & felle conditas fuisse: frustra Patrum exemplares, cum tu ipse, declaratus scilicet Hæretico, ratus Patrum & Ecclesie Hæreticis reputandis, in minimis portiū debueras, qua ratione Deus, in actu, & SS. Patres, in Concilio, securas illos exceptem, qui Catholicorum pacem turbabant & impugnabant doctrinam Catholicam: Iubet Sapiens pro verb. 22. eici derisores, id est Hæreticos; hunc hunc hunc locum venerabilis Beda interpres eice hæreticum inquit, quem corrigere non posse, Ecclesia; & cum illi libertatem praedicandi subveni, Catholicæ paci auxilium praæstabis: revoca etiam in memorem, quanto rigore hæc gravis disciplina in Concilio observata fuerit, à quibus joci & sales hæc condiderunt, peruerunt proscripti, quicunque (ut legimus in Concil. Tolet. 2.) contumeliam, vel rishibus Concilium turbaverunt, juxta divinum legis dictum, quo præceptum derisorum, & exhibit cū eo iurgium, cū omni dedecore confessione abstractus, cū cōmuni cœtu secedat, & trium dominicæ communicationis sententiam ferat. Ut requeuoq; D. Bernardi consilio, Eugenio Papa sugestio, lib. 1. de consider. cap. 13. verbum scurrile, quod facit ubiq; in omnibus colorant, non sufficit peregrinari ab ore, sed & ab aure relegendum; fide ad cæsinos mortis, fætus moves. Confute Chrysost. hom. 17. in Epist. ad Eph. alisque locis, ubi elegansissima oratione demonstrat, scurrilem illam indolem, quam nonnulli virtutis loco habent, ab homine Christiano alienam esse. Pondera denique aceritas & frequentissimas invectives, à sanctis contra derisores complicitas, quos inimicos crucis Christi appellate non obstant. Furel igitur argumentum illud reputa, quod SS. Patribus ducis, ut probes, facias in honore illorum ex iisdem Patribus, manifestum sic longe plures iniquas & impias, quales reveratur sunt, teneat, & proinde odio publico dignissimas, ac Piorum omnium indignationem & honorem excipendas.

VII. Ut autem santes ab infontibus recte alienas, & discessas, quales illæ sunt, quibus horrent curvæ, & quem illæ tibi locum securas inter & hædiores reliquerint, iisdem regulis rem istam definit, velut, quas summarum recensit in hac epistola, que breve quoddam compendium est, longioris illius Apologia scurrilitatis, quam tui, anni proximè elapsi in locum ediderunt. Prima regula est, ut joci cum veritate contentiant; quam multas, Deus immortali s; impotens

stores appellaveris, cuius ingenium hominem pudeat, & tu ipse auctoris nomen erubuisti.

X. Jam vero Moinio expositas, quod rubicundum pudorem purpureis Angelorum flammis innocentissime comparat in versu, qui tamen ludicra tua & deridicula sanctorum zelo & ira divina conferte non dubitasti; Moinium defendendum non suscipio; ut jam supra dixisse memini; ipse ipse libi satis est; præteritum cum patetis versibus rem istam confidere valeatis; quid vero tandem hic peccavit? aliquam ingenii lucem, quam scriptor amoenissimus præfert; oculi vestri ferre non potuerunt; ita est, Jesuitam acutissime scribentem ferre non potestis, qui rancidas aliquot periodos, & male cochleatas vestiarum multicularum Antitheses, putide in celum tollere non cessatis: an nescis, pictoribus atque Poëtis multa licere? cur ergo carpis eximii Poëta dictum, Sorbonæ scilicet nihil juris esse in Parnassum; nimis in fictiones honestas & ingenuas; quis enim nescit, Poëtarum fictiones esse; quis autem fictionis, seu falsitatis, fictionem ipsam insimuler? item illud, Castalias aquas, vel iis similes, ea vi pollere, qua Poëtas flingunt, iisque enthousiaſum quendam inspirant; & Poëtis Genitum, seu Dæmonem, abigere non possunt, quamvis alioquin solito ritu, in Lustralem convertantur: hoc totum Poeticum est; & nulla hic blasphemia praeter tuas: haud secus turpis araneus mel etiam dulcissimum in mortale venenum coquit, & foeda cantharis rosam foedit: Garaſo Hæresim & blasphemiam imponit; ita enim loquitur, humana personalitas, verbi personalitatis inserta est; & super ea quasi super eum collata, male veris illud humana personalitas; dicere debueras, Hominis personalitas; sed nihil est, quod timeas; Gataſſus suam mentem explicat; nam ibidem unam tantum personam in Christo, & duas voluntates agnoscit; unde & Monothelitarum & Nestoriorum erroribus eximit se; immo alibi, accepta Cyrilli analogia, disertè dicit, personalitatem naturæ humana abſorberi & abſumiri a personalitate verbi, quemadmodum aquæ guttula immissa dolio vini abſumitur; illam demum equi analogiam a Paulino petitam, ep. 4. non difficile Theologi explicant; hic ad hominem saucium, inquit, prætermisum a præviis; nec curatum, miseratus accessit, & iumento suo, hoc est, verbi incarnatione suscepit: tu vide sis alia, de utroque, id Notis.

X. Transis ad Brifacerium in eum acriter inveas, eo quod negare visus sit, à Monialibus vestris preses ad cœlitis fundi; minus fortè dixit, sincerus ille & rotundus auctor, quam patet esset; pluta enim dicere poterat, de hoc argumento, à lepidissimo scriptore, * nimis, multos etiam alios, qui cœlites non sunt, ab iis coli, easq; ut novum riteuale, ita novum menologium sibi fixisse: doles autem, quod dixerit, illas esse in penitentes; aliquas scilicet, quas universa Lutetia novit, Ecclesiasticis cœnuris irretitas, alias vero contumaces, & damnatis erroribus pertinaciter adhaerentes obiisse, an putas in Domino? item Sacramentarias & incommunicantes, quæ biennium sepius integrum intacta sacra linaxi, exigunt; item fatuas virgines, stultum quippe est, tribus potius, iisque privatis & minimum suspectis hominibus fidem habere, & suam credere salutem, quam plenis cleri Gallicani Comitis, quam Romano Pontifici, quam Ecclesiæ universitæ; item phantasticas & calaganicas, utrumq; optimè quadrat, fanaticas addere poterat; desperatas denique, nulla enim ejurata fide, spes salutis restat. Quod vero spectat ad novitates in nūm confessionis à yobis inductas, quod doles à Brifacerio scriptum;

* Des Mares.

frustra

ORA
R. S.
Pœtæ
T. O.

frustra de illo expostulas; resnotoria est, ritus vestri satis perspecti, & rituale vestrum, quamvis iure damnatum, inulta satis acti & infami nota, palam prostat; de vestris demum criminibus, quid vis, amabo, dicam; nam præter errores damnatos, & pessimas artes, & capitalia consilia, quibus Ecclesiam hue usque perturbare conati estis, qua sunt, opinor, satis grandia crimina, calumnias & impostura, & diabolicum illud odium, quo in Jesuitis ardoris, crimina vestra satis multiplicant, absque eo, quod intrinsecus latet.

XI. Cadomense votum te tuosque altissime pupigit; rem ipsam explicare debueras; saltem in Notis, nesciunt enim exteri, quid tibi velis; sed caruë dissimulasti; finge queso, hanc quæstionem mihi propositam, an præster, occultos hereticos intra Ecclesiam retineri, unde facile multos fideles suis erroribus implicant, quam declaratos palam, rescindi ab Ecclesia, ut fideles & Catholici ab iis caverant; quis vere Catholicus, hoc secundum melius fore non sentiat? neque id sit, personarum odio, sed errorum; nec optat Ecclesia æternam Hæretorum damnationem, sed precibus illorum conversionem & salutem apud Deum impensè sollicitat; hoc tamen non verat, quia optima Parente rebelles filios expellat, & segregat a fidelibus perduelles. Chimaërica igitur Jesuitarum flagitia somnias; & summa illa fides, quam jaëtas, summa charitas & modestia, quia te gessisti, inquis, in et Chimaeras forte locum non inveniens: quot verba exoras, tot mendacia, falsitates, calumnias, importuras, aculeos, sannas, diæteria, irrisiones, deridicula, scismaticæ, subdis tamen; inique violatam charitatem mihi obiicitis cum nihil dicerim, nisi summa cum fide, summa modestia, quam multas, inquis, eruditæ Doctores & tota Parisiensis Academia doctrina vestra corruptelas obiecit; Ubinam? appella quælo; notavit Sorbona aliquot propositiones; sed an Jesuitarum potius, quam aliorum; errores quidem vestros Sorbona non semel dñanavit; immo Arnaldum & multos alios ejusdem factionis ex suorum albo expunxit; hoc nemo negat, quia notorium est: quod autem Jesuitarum doctrina damnata sit à Sorbona, quod Moïnius, Causinus, Pinterellus, Annatus, Sorbonæ monitis convita respondant, sumnum est, seu potius chimaëricum Janfernistarum votum; deliras Willelme; tuæ literæ ad insaniæ te redigunt; ubi, quando, Annatus convita Sorbona aspergit; unde illum refers inter temerarii scriptores; vñ ut eximia vita sanctimonia, ita sana, solida & profunda doctrina, qui vestros errores erudit & doctissimo stylo ita profligavit, ut nihil melius, nihil accuratius, futura sæcula, de hoc argumento, ab hoc nostro desiderare unquam possint.

XII. Quod dicit, tot volumina in Hispania, Gallia, Belgio, ab Ecclæsio edita fuisse, dignum est ferula, & prorsus evincit, quam sis librorum impetus; verius saltem in Epistola vernacula dixeras; tot editiones illius libri, seu libelli, ab eo tempore factas: Amicium, Cellotium, Bagotium, deinde fugillas, sed velis, nolis, doctissimi audatores sibi debitis laudibus nunquam excedent, de illis dicere poters, quorum non sum dignus solvere corrigiam &c. Singula porro capita, qua summatim commemoras, de incendiario Baumii, restituzione Cellotii, alapa Leshi, duello Hurtadi, mago Sancii, simonia, restrictione mentali, præcepto audiendæ missæ, duplii stipendio, Religioso habitum dimittente, aliaque hujusmodi Jesuitis à vobis opposita, que more tuo centes regeris, in præmissis 10. Epistolæ confricationibus, plenæ à me discussa & explanata fuerunt; nulla igitur vani-

ti s' ride da restar, nisi vestras, quod enim vos illas, e quippe vobis, per intolerabilem superbiam, laude scilicet, gloriæ, ingenii, literaturæ, arrogatis, que superbissima antiquorum & recentiorum hæc, corum capita sibi arrogare verebantur: Cacifex deinde Jesuitis exporas; Aquila scilicet nocturnis satis oculorum & luminis est, ut crassissimos & perniciöissimos errores vestros, & pessimas quæ absque eo quod intrinsecus latet, ut dixi, claritas videant, utri porro parti hic locus melius conga- vir sapiens si cum fulto contendit, Jesuitis, sicut videat Lector & judicer. Jesuitæ, lacrem fane Callichi, tu vero Hæretus, sed obiter relego tuæ religiæ, non sine aliquo spicilegio.

XIII. Pestiferam Jesuitarum doctrinam vocat rectè in meo sensu, quia doctrinæ vestrae præstis subdis, Jesuitas commentis suis religionem adulare; optimè Clodius accusat Machos, immo Religio, cum multis alijs, à vestris non commentis modo, id erroribus vindicarunt: Jesuitis errore & laetitia veritatè attribuis, lepidè, ita prorsus Basilio, Hugo, Augustino hærem, Ario, Iunomio, Petrus, Petrus & Lanari fidei tribuere quipiam posse: Quod SS. Patrum passibus ingressus, labi non temere imperat dicas; longè versus dico, te Lucher, Chavini, Ianenij passibus ingressum, fedisfæcsum fuisse: Quam urbanus fueris, aridus, & tunc mitemur; Barbarum Scytham dicarem, si lame ferret: ubinam vero sint manfesti Jesuitarum errores, quos exscidiisti, indica, sodes, tuosque ampliab, quos Ecclesia tot Constitutionibus & Deinceps Apostolicis excidit, ut nulla unquam hæreti evenerit, tot fulminibus obruenda, iure id quidem & merito quia nullam unquam tot machinis & malis artibus ad sui defensionem, & propagationem viam s' fulle, constat. Ubi est etiam infinita illa & horribilis hæretia à Jesuitis in Christianorum mores inveniatur, in pervicax audacia & violenta flagitia ab ipso defensore age; cuncta hæc prob' quadrabunt & cetera, si Jesuitarum loco, Ianenista substituimus. Cacos denique Jesuitas vocas, qui dicunt alios eos Deo gratias, credo mihi, plura vident Jesuitas, quam tu ipse tuique velletis.

XIV. Sed nihil lepidius tua illa professio, misterio coram Deo, inquis, & testor, mori meminisse, quam vel tantum à veritate desiderare; id quodcum a me semper diligenter, non modo locorum nuperrimum sensum ne corrumpem, sed ne illum vestram nuperrimum ulcerarem: hic certè risum tenere non posset, etiam ipse Agefilius, nullum à seculo scriptum prodidit, tot mendacibus, falsitatibus, calumnias, impudicis horridum; tot loca citatis, & nullum non adiutorium; testaris tamen, te mori males, iuratis feso, & fallere posse Deos; quis tibi habeat fidem, impudicis nequissime, qui jurata in Deo & Ecclesia fidem perdidisti? Illud etiam magis ridiculum, quod fides multum pepercisti, quod multa, qua accidit, in fore sentiebas, consulitò præterieris; quod in bene nigror, in te severior fueris, quod à multorum occulta & tibi certò comperta vita, præ charitate, præ caritatem, O sanctum, ô pium, ô misericordem hominem ita ne verò; vera & dissimulasti, ac pepercisti, ut illumponeres; Hic certè fidem tuam Willelme falso inveni quam; non nego, Jesuitas homines esse, ac prout erroribus & noxiis obnoxios; nemo lecus præcepit in tanto præseri numero hominum, omnium exortis, nationis, indolis; in tam diversis monachis, docendi, prædicandi, agendi cum hominibus; id tamen non modice laudi, Jesuitæ vestrum,

quod delata, vel spontanea dimissione delinquentibus vel etiā imperata eorumdem invitorum ejectione, sed ijs castigantur. Sed profecto non est, ut ait, quod Jesuca moderationi tue gratiam habeant, sed quod errores tuos refellant, calumnias eluant, illitteres aperiant Christi legem tenentur, sat scio, inimicos diligere, unde pro te, tuisque infenissimis & inimicis hostibus, ardentissimas preces ad Deum funerari parati certe fundere, pro tua tuorumque salutem, cum fuguimus vitam: at tuas preces, quas obviis, nuncquam admittent, nisi prius errores tuos corripi, & fidem Catholicam tenueris, sine qua nullae preces Deo placere possunt; hac dumtaxat age, selitae tuas tuorumque preces admittent. O interum, quod denuo Binetum perstringis, cuiuslibet quem pro argorum aliqua remissione scripte, & exemplares fabellarum penu appellas, utinam a pietate & amonestissimo scriptore, utinam ab optimo pietate & Doctissimo Anno, & sanctam faciem tuam didicisse, nullus profecto Jesuitus de tuis expostulandis locis restatet; vereti saltem de te venerandi senis jam pridem vita sancti non & piam memoriam, at stylus tuus plusquam ferocissimi parcit, nisi Iansenista, eorumque fautoris, hunc foderatis.

DUODECIMÆ EPIS. Confutatio.

¶ Ideatq; ingenuum hominem, pæctis & promis-
tis non sterile, Willeme Wendrocki, accu-
sum relpcionem pollicitus fueras, & jam
neam putum effugium queris: jactabas acrem & ju-
litudinem suam; hanc sollicitè multi expectabant;
cum fuga dūntaxat, in quam, te dedisti, & clau-
moris expostulations modo mirantur; possem haud
de confusum ac desperatum fugientem nō sequi;
at cum tu clamoribus te perculsum ac lacum fuis-
tum Europa occinere non cesses, libenter exte-
re, quid & underat opere doleas; Doles, inquis,
at tuum initio expostulas, quod te Iesuita in suis scri-
p-
tis, quamcumque impium, securam, indoctum, histrio-
nem, sycophantam, calumniatorem, fraudulentum,
peccatum Calvinistam, Molinæ discipulum, le-
gione Demonum obsecrum, & quovis dignum op-
probrio traducant; multum laboras, ut palam fa-
ciat, quam male à Iesuitis excipias; præstaret, tu
tum remunari, quam omnibus denuncia-
re, à te ferri ægerim, quod à Iesuitis ea pro-
prietate mea vobis: sed bene est, & optimè ceci-
pum enim fortem illam jure ac merito probas,
cum inquit alius dudum probandam impoisti, &
cum utrum aliorum patientiam fatigasti, tuam
modi, si qua pollet, exercas opotet: tua illa impo-
bula & blasphemia tolerari ultra non poterat, nisi
ipsa religio prodere, & destitueretur innocen-
tium uraque tuis furis & satyris dilanietur. Tu
in agitur defensionem pro injuria perperam acci-
sum nec injuria inulta calumnia refelli dicantur,
nec fortioribus armis error & mendacium, qui
tu te litere servis, refutari possint, quam ipsius
uratur, hæc enim principiæ impugnandæ suscepisti.
II. Doles, Hæreticum appellari; ita prorsus Ec-
clæ errori minimè obnoxia, quam Iansenii errores,

quimus: solus est an h^{ec} forte, ut nos ad commisera-
tionem moveas & verò quem amabo non misereat
vestri; videre quippe mihi video, triginta, vel trigin-
ta solitarios, quorum aliqui paginas & libros lustrant,
ut tibi materiem suppeditent, alii loca truncant, ex-
tendunt, consuant, & componunt; alii scripta recog-
noscunt alii emendant typorum menda, alii tuas lite-
ras distrahunt, alii aliis legunt, etiam ad spondam le-
sti, & mirificè laudent; dum clamas, sum ipse solus,
humanus omnibus subsidis desertissimus: perperam
igitur impostor audio; o rectum, o novum ratiocini-
j modum; an novæ istæ sunt. Dialecticæ vestrae le-
ges nam, ut audio, disciplinas omnes, humanas, divi-
nas, ipsam etiam fidem & religionem restaurandas
suscepistis.

IV. Aliud argumentum ducis ex eo, quod veri-
mille non sit, ut tu ipse, uno, quo niti poteras, veritatis
ac fidei abjecto præsidio, commiseris, ut calumnias
convinci possis, ac sic tuam salutem immo & omnia,
ita eni^m habes in vernacula, in aperitu discri-
mam projecteris. Omnia, inquis; sed quæso, quid tibi restat,
H^{ereticorum} castra sequitor? fidem enim perdisti,
seu prodidisti, damnatis erroribus, quos impensè ho-
dienum in tuis literis defendis; charitatem, immorta-
li odio, quo flagras aduersus doctrinæ Catholicae de-
fensores; religionem, honorem, pudorem, imposturis
& impiis jocis, ad versus Deum & homines, nihil igitur
perendum tibi restat: cum manifesta falsitatis & im-
posturæ convictus fueris; o te desperatio; extincta
veritatis & fidei lucis in corde, lingua ad imposturæ
& calumnias tenebras convertisti; immo quamvis ali-
quid restaret ex illo terum vestiarum naufragio, dum
occultus & incognitus manes, juxta suscepsum &
non seleni inculcatum à te consilium, inde quidem
factionis Jansenianæ partes, quibus animam tuam,
stylum tuum mancipasti, æternam & indelebilem
infamiam notam, cum incredibili opprobrio, contrax-
erunt, sed tu ipse intactus vives, dum ex iis latebris
in quibus agisti tenebrio, non efferas pedem. Ultimam
denique rationem ex eo ducis, ut suspicionem im-
postoris amolias, quod mendacia in facti questionibus,
quales istæ sunt, facile deteguntur; hue volo
te; hoc ipsum est, quod valde solatur optimum quem-
que, & p^{ro} omnibus non minus voluntatis & lati-
tia, quam tuis Jansenistis ignominia, doloris & pu-
doris affert; nempe imposturæ & falsitatis tuæ
ita cuique rectè sentienti comperta sunt, atque
aperta, de quibus ha^c tenus tecum egi, & Jansenianæ
fides, id est, perdita & prostrita, ita cuique per-
specta, ut nihil jam fraudis & malæ artis, operosæ so-
licitudine Jansenianæ excogitare possint, quod eas
non obsecret modus, sed luculentiores & apertiores
non reddat; quod sanè ut demonstrem, illud
unum satis est, à me ostendi, tē in earum defensione,
quibus non nihil fucata veritatis offundere
conaris, à questione facti, qua de agitur, semper
deflexis, nec non divertiſſe ad questionem juris,
quam tamen ad disflandam impostoris suspicionem,
inutilem proſus esse, sciebas.

V. Primam calumniam repetis ex Vasquesi senten-
tia & Eleemosyna, inquam, per solitas figuræ &
declamationes, ariter inve^cus es, eo quod, ut dicis,
duo eleemosyna præcepta funditus everterit, alterum
scilicet, ergandi de superflui, alterum etiam de necessariis; notum enim est, inquis, ex Ecclesi-
sia mente, eleemosyna facienda illa duo esse præcepta;
ut docet D. Thom. Sancti Doctoris aliquem tex-
tum, vel aliquem Ecclesiasticum Canonem alle-

gare debueras, quo duo illa præcepta evincere
multi enim unum tantum agnoscunt: Doct^o S.
Thom. de hoc argumento extat 2.2. quæl. 32 art.
5. ubi, statuto eleemosyna præcepto, prudenter
moner, in corp. att. aliquid considerandum est
parte dantis, nimirum ut id, quod ergo erga te in
eleemosynam, sit ei superfluum, tum respectu fu^r tu
orum, tum respectu personæ, seu status, & digi-
tis; & aliud ex parte recipientis, necessitatem in-
cet; quamquam, inquit, omnis necessitas non obli-
gat ad præceptum, sed tantum illa, sine qua, que-
cessitatem patitur, sustentari non potest; unde illa
Ambrosij, p^{ro} fame morientem: sacerdo^c (conclu-
re eleemosynam de superfluo, est de præcepto, & datur eleo-
synam ei, quæ est in extrema necessitate; alias autem ele-
mosynas dare est de consilio: ad 3. h^{ec} addit, ex parte
recipientis, cum apparet evidens & urgens natus, ne
apparet in promptu, qui ei subveniat; ex parte dantis, si
beat superflua, qua secundum statutum præsumuntur
ter necessaria non sunt. art. verò 6. distinguit duplex
cessarium, primum illud est, quod est necessarium
vitam propriam & familiæ, & de hoc, inquit, in-
dare eleemosynam, aliud est, sine quo vita non posse
transigi, secundum statutum, de huiusmodi date ele-
mosynam est bonum, & non cadi sub præcepto, illud
consilio; tres casus excipiunt, in quibus sub præcepto
adit, 1. quando aliquis karum, murat & ingredul-
ligionem; 2. quando id, quod subtrahitur, non in
necessarium, quin facile refarciri possit, ut non in-
conveniens; 3. quando occurret extrema miseri-
tate alicuius persona. En tibi summarum docim.
Thom. de præcepto Eleemosyna; illa quidem S. Do-
ctoris verba, sic ergo eleemosyna; &c. in tenua collo-
vo, nimirum ut sit superflua, & tenua ex-
cessitatis ad sit, tenua Cajetan. in hunc loco ap-
perte intelliguntur, puta D. Antonij. Gob.
Major & multis recentioribus, ab aliis tamen, in
sensu distributivo, ut Cajetan. Ricard. Sot. B.
Valent. Bellarm. Azor Sylvest. Tabien. Medin. Amul.
Laym. &c.

VI. Juvat etiam Navarræ mentem de hoc præ-
cepto exponere; ille igitur hæc habet in man. cap. 24.6.
habens superflua natura, si non subvenit agenti extrema
cat mortaliter, habens superflua natura & statu, sub-
veniat agenti in necessariis ad statutum, peccatorum
in reliquis casibus, eleemosyna est de consilio. Addo 10.
let. in lumen, cap. 33. 34. 35. ubi tradit quo ad hoc 40
gulas, 1. de necessitatis ad conservationem vite pro-
pria & familiæ, nullus alteri succurret, ex-
cessitatis ad statutum, tenetur homo succurret ex-
trema necessitate laboranti, non tamen extra necessi-
tatem; 2. de superfluis ad vitam & statutum, sub mortali-
li, eleemosyna fieri debet, nimirum in gravi necessi-
tate, 4. in necessitatibus communibus & non gravibus
nullus tenetur, sub mortali, facere eleemosynam
cuncta hæc eo fine adduxi, ut constet; Vt qui hæc
tamen non adēd impiam & laxam esse, ut dicit, dicit
enim tria necessitatis, vel eleemosynæ generi, ex-
tremam, gravem, quam etiam magnam & urgente
vocant, & communem; item tria superflui, minima
ad vitam, ad præsentem statutum, & ad futuram li-
cite, legitimè, ac dignè obtinendum; vix etiam,
ex charitatis potius, quam justitia lege, dicit
tu præceptum erga eleemosyna; ac præcep-
te non tam à ratione superflui, à qua forte multa
merent se, quam à ratione necessitatis, obligatio
nem illam ducentam esse, immo ab utraque in dif-
fribiliter, ut loquantur Scholastici; si enim nulla effe-

bition, pour donner l'aumosne de son superflu.

VIII. Nunquid amabò propter hæc tam
ineptè , quām injustè & malignè illata duarum
insignium falsitatem convictus fuisti ? primò ,
quod data opera , ea reticuisses , quæ Vasquus
adjecerat ; nimirū etiam juxta mentem Ca-
jetani laicos uti posse suis bonis , ad statum il-
lum obtainendum , quem dignè ac lícitè acquirere
possunt , ac proindè verè superfluum non cense-
ri , quidquid ad eum finem necessarium est ;
immò ipse Cajetanus vult illud necessarium re-
putari , non tantùm ad futurum , sed etiam
ad præsentem statum ; accipe illius verba in
comment , articulo quinto , ad secundum verò dici-
tur , quod ille , qui alias lícitè potest mutare statum ,
& hoc probabilitè expectat , non habet pro super-
fluo , secundum præsentem statum , quidquid sibi in
statu hujusmodi expectationis , opportunum censemur ,
unde lícitè potest & futuro statu ferrare , & pro
illo habendo expovere ; præceptum enim de Eleemosy-
na superflui presupponit superfluum , & non vetat mu-
tationem statut : Quid clarius ? Secundò , quod
etiam de industria , prædicta suppresseris , ut
probrosam illam consequitionem deduceres ; ni-
mirū juxta Vasquum , multa scilicet ambi-
tione , omne tolli superfluum ; ab hac enim tam
luculenta impostura , haud dubè abstineisses ,
si hæc verba retulisses , statum , quem lícitè po-
sunt acquirere ; ac te puduissest , Auctori gravis-
simo & doctissimo illam calumniam affingere ,
alioquin Theses tuas omnium sibilis & ludibrio
exposuisses , si vel inuulses , contra Vasquem &
Cajetanum , immò & communem omnium sen-
sum , ambitione illum peccare , qui dignè &
lícitè ad meliorem statum ascendit ; ut igitur
aliquem imposturæ colorem & fucum obdu-
ceres , verba illa statum , quem lícitè & dignè possunt
acquirere , tibi supponenduvisa sunt ; sed protectò
indè calumniam auxisti , unde illam tegere vel ob-
scure voluisti .

IX. Sed dic mihi , sodes , ex quibus verbis hujus Auctoris inferre potuisti , satis esse ex doctrina Vasquii , ambitione ferri , ut nihil superflui restet ; viden , quam male , quam inepit ratiocineris ; Vasquez dixerat cum Cajetano , (in hoc enim cum illo consentit , licet in aliis ab eo dissentiat) id superfluum non dici , quod divites servant , ad statum licet promovendum ; igitur ex Vasquesio , inquis , non minus securum est , per multam ambitionem , nihil habere superflui , quam ex Evangelio ambitione carere , ut superfluum in pauperes erogetur ; ubinam quoque Vasquez docuit , securum esse , multa duci ambitione ; ubinam dixit , illum ambitionis esse , qui licet gradum suum promovet & statum amplificat ? in hoc cardine Willeme quæstio facti vertitur ; utramque illam falsitatem Vasquio affinxeras , ut tibi exprobatum est , neutrum , vel deprecari , vel fateri voluisti ; à te quippe amoliri non poteras ; imposturæ igitur convictus restas , cum inficiari non valeas , quin ea sint Vasquii verba , cur illa igitur cum in sexta , tum in hac duodecimæ Epistola reticuisti ? sed tantum abest ut hanc imposturam purgatis , quin potius duas falsitates ad cumulum adjectisti ; Vasques , inquis , tunc solum

divitibus sublevandorum pauperum (de necessario sci-
licet, ut habes in vernacula, quod licet in latina
exciderit, illud tamen subintelligis) sublevandorum,
inquis pauperum, legem indicit, cum pauperibus permit-
tit, ut divitibus bona diripient; id est, in extrema ne-
cessitate; sed addis, altera post pagina, Vasques,
inquis, disertè docet, divites nec iustitia, nec charita-
tis lege erogare, vel superflua, vel necessaria juberi, in
communibus pauperum necessitatibus; necessaria verò in in-
tium occasionibus, ex praecepto largienda, ut illa vix, aut
ferè nūquam incident: Cur tam impunè mentiris ne-
bulo: Vasq. in dicto opus, cap. 1. num. 29. hæc
habet, constat enim, quod non solum extrema necessitas,
sed alia multæ urgentes obligant ad eleemosynæ, neque tan-
tum habenda est ratio superflui, &c. Et paulo ante n.
18. Non sola illa necessitas obligat ad eleemosynæ, cui
ex necessario statutæ, superfluo autem natura, sit subve-
niendum; sed quis negat, etiam obligare, cum quis est in
periculo statutæ amittendi, & alius habet superfluum
statutæ &c. charitas enim obligat ex superfluo statutæ de-
fendere, ne alius statutæ amittat; ac demum num. 12. &
13. Gersonis, Gabrieli & aliorum, qui docent, di-
vites teneri dunt taxat eleemosynæ præcepto, in ex-
trema pauperum necessitate, opinionem disertè re-
futat, eamque merito reprobari testatur ab aliis
Theologis: hac enim necessitas vix occurrit, inquit, &
frustra Patres tam acriter in divites invehentur,
iisque communaretur æternæ flamas, si tantum
tenerentur in extrema necessitate, qua nūquam aut ra-
risimè occurrit: Falsum est igitur, quod dicit, ex
sententia Vasquii, divites adstringi tantum in in-
occationibus, qua nūquam, aut vix unquam occur-
runt.

X. Hæc sincera est Vasquii doctrina; in extrema
necessitate, teneor de superfluo natura; in gravi,
de superfluo statutæ præsenti; in communis, de su-
perfluo statutæ futuro, etiam licet acquirendo; quod
aurem necessitatis hujusmodi casus raro accident;
fateor ultrò, cum Vasquio, de prima, extrema licet;
præsertim cùm scire debeam, seu credere pro-
babiliter, nullum alium agenti opem ferre, quod san-
nè Vasquio perperam exprobras, qui hanc condicio-
nem à D. Th. accepit, ut patet ex verbis supra excrip-
tis; secunda & tertia sapissimè occurrit, ut jam
monui: nec est, quod aliquis dicat, te hallucinari,
ac per te alius in errorem induci, præ nimia hujus
Auctoris subtilitate, quam ass. qui non potuisti;
nam hæc sententia ea facilitate tradita est, quæ ni-
fallor, Tyronum etiam captum non superas; quare
de ingenio tuo non ita demissè sentio, quin à te
intellecam fuisse, mihi persuadem; at per solitam
malitiam dissimulasti; quamvis enim superfluum
illud statutæ præsenti servando, & futuro licet ampli-
ficando vix in secularibus inveniri dicat, (quam-
quam, ut jam dixisse memini, semper aliquid hu-
jus superflui restat, parvæ scilicet momenti, de quo
erogari possunt eleemosynæ) non tamen negar,
immò disertè docet, aliud esse, superfluum quidem
statutæ præsenti, & necessarium futuro licet
acquirendo, quod sæpè invenitur in multis, & in
gravi necessitate erogandum est; undè perspicue
constat, Vasquium, quo ad hoc, Cajetano rigidiorem esse;
nam hic vult quidem (demus hoc, licet multi refragentur) de necessario statutæ e-
genis extrema necessitate laborantibus erogan-
dum esse, in aliis verò necessitatibus, de super-
fluo statutæ præsenti & futuro licet acquirendo;
cum tamen Vasquius doceat in gravi necessita-

te, de necessario statutæ licet mutando eroga-
dum.

XI. Nec est, quod opponas audiendum eis
ipsum Cajetanum, qui sic loquitur in 2. 1. qd.
118. art. 4. Dives, inquit, non dispensans sapientiam,
sed cumulans, ad emendandum sibi dominum ex sibi a-
cendens libidine, non solum illicite agit, propter libi-
nem dominandi, & inordinatum amorem pecunia, si
mortaliter peccat, contra proximorum indigentiam
occupando superflua, que pauperibus debentur et hoc
ipso, quod superflua sunt. Audiu, ex sola conscientia
libidinis? Igitur si non ex sola, sed ex alio modo
honesto, ac prouidè licito; non peccat, illud
statutum, illud dominum licet acquirendo; alio-
quin Cajetanus sibi contradicet; loquuntur enim
de superfluo natura ac persona; sed superflua
personæ, ut ipsemet docet qd. 2. art. 5. ut liqua
vidimus, non est necessarium statutæ præsenti ser-
vando, nec futuro licet acquirendo; ignoramus quid
est necessarium hoc modo, id est, statutum futurum
licet acquirendo, dici non debet superfluum, et
iam secundum præsentem statutum; ut disertè hoc Ca-
jetanus; unde facilè concesserim, divites, qui
ex sola ascendiendi & dominandi libidine, acci-
mular, ad emendandum sibi dominum, non posse
remodo propter libidinem dominandi, sed propter
malum usum pecunia superflua, quam in libi-
dinem pauperum impendere tenebatur; sed hoc
nihil ad Vasquem, qui vult, de necessario statutæ
non tantum cùm ambitione, sed etiam licet
acquirendum, in gravi necessitate, eleemosynæ
erogandam. Frustra igitur causam tuam com-
plicata Cajetani subdilio tueris; frustra causam Ca-
jetani contra Vasquium defendis; Catholicus Auc-
tor, scurra hereticus, & profundissimus Theologus, inepti Geometrae opera non indiget: Unus
sit, sive reguli Vasquii, sive Cajetani, divites ne-
neantur eleemosynæ præcepto, sive existimatio, sive
excharitatem, sive in hac, sive in alia necessitate,
sive plura dicendi sine superflua, ut recte
sunt, quæ ad pompam & luxum crescunt indes
& multiplicantur in immensum, sive præciosam
in his in scholis, in libriss, a præstantissimis Theologis
disputatur; ut vix unquam definitur, ne dum
ab homine laico (qualis es) unius diei & truboli
Theologæ candidato

XII. Descendis ad quæstionem vel impolitam
de simonia, quam Valentia & Tanneri affirman-
t in Epist. 6. & quam hoc loco similes purgas. He-
citer non vacat, ea repeterem, quæ ille breviter
quidem num. 11. & 12. sed me judice, quam
satis, ad plenam eorum, quæ longè brevius do-
ctissimis Auctorisibus, per meram calumniam, in-
stilueras, confutationem; cùm autem fatentur
Valentia, Sancii & Tanneri eamdem, quo
ad hoc argumentum, doctrinam esse, eadem est, in-
quis, Sancti divinatio, ut vocas, cum Valentia in-
quis, sic enim urbæ appellitas, & Tanneri obli-
na prorsus Valentia doctrina similes est; ne charrum
frustra & calumniam teram, sat erit, opinio, Tan-
neri verba discutere; si tamen, ut jam alii be-
memini, ante monuerim, varias ab Auctoris re-
ges & formulas adhibeunt ad explanandum hoc argu-
mentum, puta pretii, equalitatis, adequationis, me-
riti, finis principalis, non principalis, aliaque huius-
modi; cum tamen omnes in eo convenient, num-
rūm, simoniam duo importare, primum scilicet
& p.

scientia, non verò juris divini; scilicet in hac hypothesi: igitur loquitur de simonia juris divini, quando dicit, non esse simonia, in foro saltem conscientiae; & hoc prudentissime; quia in foro externo, simonia juris positivi perinde habetur, tractatur, excipitur, atque si esset juris divini, immo talis, quo ad judicia & penas, praesumitur; dicens, Tannerus generatim non affirmate, incurri in simoniam juris positivi in ea scilicet hypothesi: sed in casibus à jure expressis, que est exceptio superioris sententiae, in qua simoniā esse negat in foro conscientiae; quibus verbis, inquis, simoniā etiam juris positivi removerat; nisi forte simoniā juris positivi in foro conscientiae non esse conseruit: Nihil est juris positivi, quod in jure expressum non sit; unde æquè patet unum atque aliud; igitur nec generatim, nec singulatim, quidquam est juris positivi, nisi generatim, vel singulatum, in jure expressum sit, & vicissim; igitur in his omnibus casibus, in quibus iure caveretur, ne detur temporale pro spirituali, etiam alio motivo, quam pretii, ut in beneficiis, potissimum cautum est, in his omnibus; Tannerus assertit, incurri in simoniam juris positivi, & peccatum grave admitti; & hæc in foro conscientiae, ut dixi; omitto alia, quis enim unquam tecum finis; unde constat, non jam duas, ut ante imposturas, Tannerus, ac Jesuitis, sed innumeratas te affingi; (vide quoque Lector, quam multas in paucis lineis) postremæ tamen, quas innui, non malitiam modò tuam, verum etiam supinam inscitiam, ne dicam asinittatem demonstrant; utsiote qui nescias, pro eodem accipi, aliquid esse juris positivi, & à jure expressum.

X I V. Sed, inquis, de Valentia siletis, igitur convictus manet: Hominem Geometram addeo cœciture, vix credidissen; sed abrepis odio, errore ductus, furtis agitatus, prostritur prælettum conscientia, in baratum cœcitatris præceps agitur; nonne fateris, doctrinam Tanneri, prorsus doctrinæ Valentia similem esse? sunt tua verba; nonne dixeras, *Epist. 6.* Tannerum Valentiam subscriptissime? vindicata igitur doctrina Tanneri, doctrina Valentia, quæ est eadem, vindicata manet: accedit, quod, ut jam alii dixi, nunquam Valentia hæc pæcta in beneficiis approbavit, sed in aliis, quæ ad missas, horas Canonicas, cæterasque functiones Ecclesiasticas & Parochiales pertinent: Quod autem imaginarium quoddam simulachrum Iuluris exprobatis & caliginem, in qua illi, aberrationum suarum vestigia intervertunt, ac dedita operâ, verba quedam ignota, ut *juris positivi*, *divini*, *fori externi*, *interni*, *casii* *jure expressi*, *presumptionis* *externa*, frequentent, ridiculum est; quasi vero simonia facilis definiti, explicari, concipi vel intelligi possit, quam per pæcum dandi spirituale pro temporali ut *pre-tio*; quid amabò ibi non clarum, non limpidum, nullum ibi simulachrum imaginarium, nulla chimera; uti nec in hæresi Janferniana, ut *jaetabatis*, voces porrò illa nihil nisi tritum & quasi ex trivio præter illud ultimum *presumptionis* *externa*; quid monstri, dicere debueras *presumptionis* *fori externi*; pro qua hujusmodi *presumptiones* militant; hic etiam auctoritatem tuam; ut ergo de his disputas, si veli plas voces non capias.

XV. Sed mox thrasonem agis, ita inquis, vos præcis quæstionibus conclusos tenebo, ut nullus d. s. in cunctarum vestiarum usus futurus sit, quæro igitur, an quis simonæ labem suscipiat, qui aliquot millia nummum alicui numerat, à quo sacerdotum accipit, numerat inquam, non tanquam beneficij pretium, sed ut motivum, &c. Mittere ambages, inquis, claram mihi responsum datu' volo: accipies incurrit is in simoniam; an in foro conscientiæ: ita omnino: non ita Tannerus: immo, ita de beneficio; unde est simonia in foro interno juris positivi, stante nimis hypothesi, in foro vero externo, juris divini presumpitur, & grave scelus admittitur, omnibus penit & censuris contra simoniacos satis obnoxium: hac ex Tanneri doctrina, estne satis clara responso: sed, inquis, an hunc in tribunal pœnitentia damnare audietis: immo in hoc maximè, peccati scilicet & censuratum reum; ita pro Jesuitis respondeo; omnes, omnes huic responsumi subscripti; viden', quomodo res istas intelligas; ad gnomonem & circumnum mihi homo; hæc Theologica non capis; sed in Thesibus Cadomibus Billius pactum illud peccato exiit, apageistas nugas; quasi verò res morales hæratione definiantur; si Thesibus omnes diversis locis propositæ, in examen vocande essent, nullus unquam finis; præterquam quod Billius ipse strenue doctrinam suam defendit, & ab iniquo illo auctore vel accusatore, quem ideo laudas, quia vestiarum partium fuit, nec non ab ejus calumniis vindicavit: hoccine est rem argutis implicare, scholasticis verbis involvere, statum quæstionis immutare, ut dicas: nolles fieri mentionem juris positivi; at si res aliqua eo dumtaxat nomine malasit, quod jure positivo caveatur; si queram ex te, an pro missa, exequiis, aliisque functionibus, Parochialibus & chori pecuniam accipere, seu de illa pacisci quovis modo, simonæ labes insit; negabis, inesse; alioquin ad Parochos omnes, Canonicos, Beneficiarios, immo & Theologæ Doctores, divini verbi præcones, esses mihi amandandus; sed an saltem in collatione beneficij, vel cessione ita pacisci: simoniacum esse, illicè clamans rectè; sed an missa, hora canonica, & alia facta functiones, an sacra lectio & concio, aliaque id genus & quæ res spirituales non sunt, ac beneficium? ita prorsus & longè potiori jure: cur ergo & quæ utrumque simonia non est, si pro spirituali pecunia detur. Hæredit gutta, mihi homo; nisi ad jus positivum configuras & dicas, semper simoniam inesse, quando pro re spirituali datur temporale tanquam pretium, quæcumque tandem illa sit; non tamen si detur alio titulo, puta stipendii, gratitudinis, vel alterius honesti motivi, nisi in iis casibus in quibus jure positivo id fieri prohibetur; unde cum jure positivo caurum sit, ne in collatione beneficij, quidpiam temporale accipiat, vel pactum in eatur de temporali, quocumque tandem titulo, seu motivo; & cum nihil tale in jure habeatur de missa, horas canonicas, exequiis, aliisque supra memoratis; inde manifestum discriminem appetat, utique simonia accipere pecuniam pro beneficio, quamvis non tanquam pretium, non tamen pro missa; simonia, inquam, juris positivi pro foro interno, & peccatum gravissimum; & juris divini, pro externo, in quo talis presumpitur, ac proinde omnibus penit & censuris contra simoniacos latet obnoxia; prudenter alias Philosophus monuit, contra negantem principia disputandum

non esse, at longè potiori jure contra ignorantia principia.

XVI. Pergis tamen ac dicas, Jesuitas perpetuæ & injuria queri illa Tanneri verba, quibus in facto, grave peccatum esse, declarat, à te fuisse immisæ; quia inquis, eo loco non agebatur, nimis id peccatum, sed utrum simonia esset; immo csum illum dumtaxat Tannerus peccati damno, ut præferrur temporale spirituali; immo magis agebatur, an hujusmodi commutationibus permitti, ut præcepta morum mitissima condene quenquam à se alienarent, &c. Igitur de peccato agebatur; deinde illa clausula Tanneri se prætermisso, in qua declarat, grave peccatum esse, cedit quidem in illam commutationem, in qua datur spirituale propter temporale, non tanquam pretium, sed tanquam finem principalem, quod pœnitetur, quæam res ipsa spiritualis; quemadmodum peccatum esset, pluris extimare pecuniam, quammissam; sed hoc non obstat, quin etiam pecuniam insit, alio titulo, nimis, quia in casibus expressis in simoniam juris positivi incurrit, quæcumque peccato fieri nequit; & quia per hanc omiseris illa verba, que non parum à Tanneri mentem intelligendam conducebant: sed hæc voices antiquorum Theologorum, de quibus ipsi & quibus rem istam explicant, terrorunt; nimis, quæcumque rerum istarum imperitum; quæ ad scolam, ad Ludimagistrum, ad ferulam amandandam esse, ut hæc saltem inscritam, si non malitiam evenerit, imponis ibidem Valentia, qui certè non negat, esse peccatum, si pluris fiat temporale, quam spirituale, tunc enim, ut dicitur ait, omnino simonia est, quæcumque; sed dubitatur, an peccatum insit, quando temporale pluris non sit, quam spirituale; id est, non etiam finis, sed tantum applicatione & similitudin, extra casus in jure expressos, in quibus non negat, simonia juris positivi peccatum inesse, impone etiam Tannero, vel D. Thomæ, qui absque dubio, inquis, simoniam esse, conferre spirituale propter temporale; cur truncas locum? & cur hæc omni, tunc propter finem? imponis denique toti Societati, quod ex illis decretis, tam rurum sit, simonyium, inquis, ut jam ab illo Simon Magus & Gieb facile defendi possint; quia neuer meministi pretium; O nequam! nunquid Simon Donau D. ari existimat pecunia pacisci, ut Petrus ipsi expobet? nunquid hoc non est velle emere? quod alio jure, tamen omnes ad simoniam desiderant? nunquid Gieb à Naaman, Elizei nomine, pecuniam & veltes non petiit, nimis pro curatione? fac, aliquem, post collatum alteri sacerdotium, ab eo petere donum numerum; idem vel omnino similis casus est, quæ nullus Jesuita eximat simonia.

XVII. Facile tibi esset, inquis, de Jesuitis nullum excitare, si alia loca, proferre velles; & statim dicas, excerpta ex Escobario, primo, quod finis non sit, si du paciscantur de suffragiis invicem, & ligem in Generalem, & te in Provinciale; quod secundum, quod etiam verè simonia non sit, si non posse mittere temporale pro spirituali, aut viceversa; etiam in rebus seris & sacris, ridendi & jocandi materiam querit; quasi verò utraque quædam in scholis non proponatur & dictutatur; quod pacuniam, nonnulli volunt, simoniam inesse, ut Rodriques Portell. Lezan. Sylvest. Petr. Navari. Villalobos. Cajetan. Sua, alii negant, ut Aragon. Manuel. S. Cajetan.

Uic. Lop. Sanch. Bonacini. Henr. Azor. Less.
Iles. & ali, quos alibi citavi, ubi hoc argumentum
incaecilius altera quaestio ejusdem generis est;
non dicam, non esse simoniam facte promittere,
et Ejctam Sot. Toleti. Gibal. Valent. Suar.
A. Lym. Bonacini. Filiuc. Castr. Pal. & alii,
quos alibi citavi, contra Navarr. utut sit, non
potest predicti Auctores, gravissimum scelus in u-
sopatu admitti, in quem per leges justè animad-
uocavit. Hec autem quæ à medicta sunt, ita ac-
cidentia, non quidem, ut dictis opinionibus me am-
plius, tæc calamus accedit; in hac quippe ma-
tutum vigore probo ac servari desidero;
nam pecunia ne nominetur quidem, quando
ut iniquitatis spirituali: & in materia bene-
ficii, non pœna pœna damno, præter ea, quæ à rei na-
turali, dico tanquam privatum hominem, laicum
pœnæ & imperiis eum non esse, qui rem in-
veniatur, gravissimos Auctores notet censuris,
ut ut de rideulis, & præfertis us calumnias
non adiungit hominem ingenuo.

VIII. Ad tertium calumniarum caput illudque
nisi dum, ait, propulsandum, accedis; illud est
tertium tentatio L. Alii, circa illum, qui cedit fo-
rmatum poseat sibi a familiæ sua necessaria,
inquit, si non neindecor vivat, quamvis debita,
negadit, inquit, fuerit contracta. De hoc
invento jam à me actum est, quantum satis, in
concl. 8. n. 9. Ubi doctrinam Lessii, de hoc
casu, ad 4. capita reduxit; nimirum, primum,
negat redactum in extremas angustias, si
admitte non possit; Secundum item redactum ad
pro necessitatem, eadurante. Tertio redactum
nimirum sive culpa, id est, superflus sumptibus,
moeretur posse, sed teneri solvere debita, etiam
conveniret status; Quartò, item illum, qui per
falsum & in justitiam, etiam cum dimissione ita-
mentum, et hoc tertius Lessii verbis Lib. 2. cap. 16.
convenit n. 1. extrema necessitas tua, vel tuo
faltere subvenire nequis, nisi rem alteri debitan-
tiam, excusat à restituitione, quādūdū durat. Se-
cundum n. 13 non solum extrema sed etiam gravis ne-
cessitas, quādūdū durat, excusat, nisi creditor sit in pari-
tate. Tertiu a num. 28. Quid si ad eas angustias
adire, tua culpa, v. g. ludus, nimirum sumptibus, non
tuo dilacione; tibi cum imputare debes, quod jam
in tua amissione non possis satisfacere. Quattuor
n. 23. Si quis rapini, usus, fraudibus ad aliquem ho-
mem, datum perveriset, teneretur, etiam cum eius di-
cione, confessio restituere, &c. Idem repetit eodem
in testo, hęc tunc diserta verba Lessii; unde fru-
stis multiplicas, & truncas; & quamvis hoc lo-
cum, nimirum triumphare thrafonice & miserijs, Jesu in
ludat, videatis; hęc tamen maximē, si utiam
convenis, deprehenſus scilicet palam in fl. gran-
de, eum Escobarum, inquis, vindices, &

13. ab eo citati doctrinam talem esse, qualiter
tamen illa dixerat, ostendas, Lessius textum
propositum, uno rebore contextum & minime
impinguo, nec non Ialicis characteribus, ad ple-
ni afflictionem, descriptum subiectis, cir-
cumfusus, 2. cap. 15. num. 45. in hunc modum, idem
aperte ex verbis ciratis, &c. Quid quælo se
poterit illud quod refutari, ad quem, ad quid a
criteriis, nebulo principium illud hujus num-
eri. Hanc sequitur, i. quæ Lessius, non o statu. num-
eris, qui ab aliis causa cogitatur ceder bonis si fiat ex-
tentio boni ejus, per creatores, posse abscondere, quan-

rum necessarium est, ut tenuiter vivat, secundum suum statum, ut non egeat: & ut expresse Sylvest. ne aliquatenus indecenter, audin, mi hemo t tenetur non egeat, idem colligetur aperies, &c. ut supra. Videmus, quo referatur illud idem; maxime, quo ad ea vora, qua possessionem acquirere, de quibus etiam is, qui debitor est ex delicto, retinere potest, quantum necessarium est, ne indecorum vivat. Hæc autem audit num. 46. Petet, an leges id permittant de bonis, qui tempore instantis cessionis habebat? Resps. ita videris, colligi ex L. qui bonis si abdicatur, eum, quibus cestis, non esse fraudandum quotidianis aliamentis, quod est aquitati conformaneum; in debitore, qui absque sua culpa non est solvendus; hæc autem minime interrupere tibi dicitur, licet debitor sit ex delicto, quæ hic non habet Lessius, nam continuo sequitur num. 47. Dico tertio, O nequam! ita ne imponeis lectorum oculis, quibus Lessius non est copia; immo si hæc habet Lessius, sibi contradiceret; si enim absque sua culpa, quomodo ex delicto?

XIX. Illud autem petr. dictum est, quod sequitur, nempe addis quasi uno tenore à Lefsius dicta, ifsdem characteribus italicis, nam, ut ait idem Lefsius n. 42 non tenetur debitor si solvare necessariis alimentis, ita ut cogatur mendicare, &c. etiam si debet ex delicto, connectis illud nam dictis n. 46. ubi agitur de bonis, quæ tempore celsionis habebat is, qui absque sua culpa &c. cum f. s. que dicta sunt n. 42. quo ad necessaria alimenta, etiam si debet ex delicto: cum tamen Lefsius disserit doceat, celsionem bonorum non magis excusat in foro conscientia, quam excusat necessitas sine cessione n. 42. atqui si delictum addit, tenetur debitor restituere etiam cum amissione status n. 28 & 29. Lefsius igitur immixtum proprobatur, quod legibus abutatur, cum d. feria legum verbis expliceret, & Navarr. citet, Sylvester. Petr. Navarr. Medin. Covarr. Adrian. Tolet. Sot. Lop. Angel. Scot. Joan. Nyder. S. Antonin. &c. & consequentiam illam temere, maligne, nec non per atram calumniam deducit, nimisrum, permitti à Lefsius is, qui bonis cedunt, ut ex iis, ramet si ex delicto partis, retineant, quod necessarium est, ne inde certe rivant, id est retento priore statu; cum tamen Lefsius hoc tantum iis permitat, qui absque sua culpa & debita contraxerunt, & solvendo non sunt, is verò, qui cum delicto, de bonis tantum post celsionem partis: Sed quo tandem, inquis. charitatis genere, hec bona potius raperibus, quam legitimis Dominis tribuitis: hic nodus vobis est dissolvendus; jam solvit Lefsius; in extrema necessitate, nemo negat; in gravi de male partis negat Lefsius, immo in gravi, si Domini equali necessitate premanatur: in his Lefsius nihil nisi communia. Sed urges, possutne, inquis, decoctores Escobarri sententiam tequi: si anuant Jesuitæ, ad supremum tenetum eos remittis: si negent, quid tam gravi Doctore inquis, quid probabilitatis doctrina fieri: sic eos in hoc luto relinquis.

XX. Urbana certe conclusio; utinam tuipse in luto
errorum ab Ecclesia damnatorum obstinatissimè nō
hæres; nulla hic difficultas; ne per unbram qui-
dem apparat; juxta Læsifentiam; quam Esco-
barins tequit; sed quam non explicari sat est pu-
tans; siad Læsium lectorum remitteret; detoatores
segerere possunt; quamquam; ut jam dixisse memini;
doctrinam moralem Societatis in eo libello; toties
edito; ac proinde per tam multorum manus ad
nos delato; querere non debemus; nec etiam brevi-
simè potius summulæ valde compendiosa; quam
summa calculo; non exigua doctrina Societatis mole

centere; dicam ingenuè compendium, seu commentariolum illud à doctis hominibus eo loco habitum fuisse, nuncquam observavi, ut multum curarent, vel estimarent, quod in eo legeretur; unde dabo etiam & non concessio, quod Escobarius in hoc argumento errasset; dolorem certè illius causa, non tamen Societati multum cordi & curæ fore, facile crederem; unde nodus ille facilè solvitur, nec hærent Jesuitæ in luto, nec multum urges, cum tuo illo argumento; nam & Escobarius doctrinam Lessi in hac quæstione sequi se testatur, & tu ipse ultro fateris, quæ sana est & tutæ; vel ab ea, per incuriam deflectis; unde illum in hoc defendendum, ut jam dixi aliás, non suscipio; nec tanta est illius auctoritas, ut opinionem certò probabilem faciat, ac proinde tutam; nam ut fuisse in Notis, & alibi, certam dumtaxat probabilitatem in praxi admitto ac permitto.

EPISTOLÆ XIII.
Confutatio.

Postremam commodum Jesuitarum scrip-
tiunculam à te acceperam fuisse, dicas; scrip-
tiunculam, inquis, sedulam, alibi; ut res Je-
suitarum elevet; hæc pura, pura est Jansenistarum
indoles, hic genius & character, ut nihil nisi grande
arque divinum ab iis edatur; ab aliis vero, nihil nisi
floci & nihil; hæc tamen schedula, vel scriptiuncula
nec terum copia, nec bri mole, nec etiam,
velts, nolis, verborum elegantia nisi cedere cogitur.
Vbi calumnias vestras, inquis, ad vigesciam usque per-
duxisti; recte omnino; calumnias Jesuitarum ag-
nosco, sed passivas; & Jansenistarum, sed aktivas; da
mihi quælo hunc loquendi modum; unde ne tibi
mendacium in os impingam, hoc sensu verba tua
usurpanda esse duxi; de multis imposturis & falsi-
ficiis bus à te affictis, Jesuitarum aliquis tecum ex-
postulaverat; tres primas in priori Epistola defendendas, seu diluendas suscepseras; sed profectò antiquas imposturas novis imposturis accumulasti,
non refutasti; in hac vero, quartam suscipias refel-
lendam & vindicandam, & simul unā 11. 13. 14.
15. 16. 17. 18. argumento conjunctas; quam-
quam altera statim post pagina, repugnantia loqu-
ris; ubi vis, esse distincta proflus argumenta; &
hic tritum illud locum haberet mendacem oportet ef-
fere memorem; immemor tamen propositi, cuncta si-
mul omittis; multi expectabant, ut Patri Layman
facetes satis, cui sententiam Navarri de duello affineras; hæc fuerat 11. impostura; sed de hac ne
verbum quidem; nonnulli voluissent, ut etiam
Molinæ, cuius textus ita dispositus ac deforma-
tas, ut sensum Auctoris omnino corrumperis; hæc fuit
13. & 14. sed hic quoque taces: Reginaldi, Lessii,
Filiaci loca fodiissimè adulterasti, altera illorum
parte suppressa, ut alteram corrumperes; hæc fuit
16. 17. 18. illaram injuriam saltē agnoscere de-
bueras; hoc etiam memoria excidit; idem Auctor
tibi rotundè denunciarat, nullum unquam
Jesuitam sensisse, proper leves obrectationes, ho-
minem occidi posse, quod tu ipse his affineras,

ep. 7. hoc etiam reticuisti, & leves obrectationes
in atroces calumnias communasti, iis profis-
debitoribus haud absimilis, qui ne antiqua no-
mina solvant, novas quotidie lices creditoribus
vent.

I. Tuam deinde fidem, in referendis Autu-
rum sententiis, altè prædictas; sed quam, amabo te
fidem haud dubiè Jansenianam; est sancitudo
hanc laudem nullus Jesuita tibi detrectet; hæc
fidem in hac Epistola vindicas; jure quidem sum
tua est; eam tibi tuusque diligenter serva; sed or-
adeo sollicitus esse videris de Fide Catholica, de
Ecclesia, de Religione, ut eam à Jesuitarum cor-
ruptis præstes indemnum, & illius decretis al-
lorum flagitiis defendas, quod certè rūsum in
stomachum movet; quid enim mage ridiculum,
quām Ecclesiæ & Religionis causam contra Tol-
rum, Bellarminum, Delugo, Pallavicinum, Su-
rem, Vasquem, Molinam, Valentiam, aliquæ
ab heretico notorio suscipi; ita prorsus commi-
nes à lupis causam ovum. Sed ad rem, mihi ho-
diserta Victor & verba, & hæc fuit quarta impu-
ra, in septima Epist. Lessio affinxeras, qua neg-
dem confutatione fideliter retili; tu videbas, ut
more vestro, centes eadem repeatas; luculentis im-
postura facta est palam, ac proinde plerique sus-
pecta; quid vero tu ad hæc? rem ita esse agnosco,
sed nequid hoc causa, inquis, continetur; hoc uti-
men, eoque dumtaxat, continetur impostum;
nam in septima locum illum Victor Lessio
bueras, quem deinde in ejusdem versione, & in
Victoriæ restituisti; nunquid hæc non etiam
impostura? an impostor eo sati tuis seputat, dicit,
necdum eo causam contineri; aut siu illig-
itanti deprehensus, & tractus ad Judicem, utrum
furto sublatum restitutus, si vociferetur, nequid
causam contineri? quia videlicet alia multa sum
sustulit; ita est profectò, illud retineo, sed hoc ac-
cipio; nam multæ alia impostura tibi supponit
subdissimilis enim, Victoræ opinionem ideo tenet
Lessio, ut eam sequatur; novam opidò im-
posturam, quæ non modò primam illam non do-
luit, sed plurimas deinde secum affert anque de-
fensas; siccine recenti vulnera, antiquum cura-
tur; an tibi satis non fuit, Auctoris verba ful-
fasse, nisi etiam doctrinam & sensum adul-
terares? itane vero Victoræ sententiam Lessio
sequitur? oppositum docet, illudque luculentis
evincit.

II. Numero 80. de prædicta Victoræ senten-
tia haec disertè habet, in praxi tamen non videtur in-
cile permittenda: an foris poterat, cum aliis ad-
lèct urbanitate & modestia, clarius & nitidius
ea Auctoris celeberrimi sententia discedere, quam
etiam, quod tamen tu cautele dissimilasti, S. Augu-
stini auctoritate impugnavit & accedit, quod numero
sequenti, discuss. Petri Navarre sententia, quo
luminatorem occidi permittrit, hanc quoque sententia
in praxi sibi non probari, asserti; hanc quoque, in
quæ prima igitur illi non probatur; unamque
cum alia illa particula quoque, in eodem, vel simili
censuræ genere connecti; eure ergo dicas, illam op-
tionem Victoræ ideo referri à Lessio, ut emeque-
tis; si enim sequitur & tenet; igitur adstruit, per-
mittit & probat; sed disertè dicit, à te non permittit,
neque probari; & hæc dissimilas, effususq; in conve-
tia aduersus Jesuitas, impudentiæ illos, prædicta fide
& fraudis insimulas, utpote qui honestissimum

dominum crudelitati illudant, & æquivocantium
item probè callentes, alium. Lessi locum ostendant
et, quo de agitur: sed utriusque loci, quæstionis
attulique, Jesuitæ disertè meminerunt; cur ergo di-
cto, unum locum ab iis offensum, & alium per frau-
dum suppressum ac reticatum? vel, ut lepidè tibi di-
cere videris, unum alta voce prolatum, alium verò
diminuta missitatum; cùm uterque disertè ac syllaba
expresius fuerit: nec est, quod opponas, Lessi
ultrò fateri, Victoria sententiam speculativè
probabilem esse; ita est, speculativè, per locum sal-
tem extrinsecum, ut vocant, cùm illam multum aucto-
rius gravissimi adstruant, quorum aliquos Lessi
suum appellat, nimurum Victoria, Navar-
rum, Perrum Navarram, Henriquez, Jason. Cordub.
Cui Mancum, Pennam, Cajetan. D. Antonin. Mer-
curium, alios alibi appellasti; quasi verò privato cui-
usvis vertendum sit, quod tam multos quām
adversarios auctores non dammarit, nec sibi jus arrogar-
et, ne modestia, tetram iis censuræ notam inu-
niat. Curigitur Vafquius, inquis, notam inuisti?
et dixi, illam sententiam christianam non esse, sapere
poterat, & Decalogum defrui? hæc enim sunt ip-
sum Vafquio verba; ita proorsus, quid mirum? plus
nisi Vafquez, quām Lessius; aut certè, longè ve-
rū dixerim, Vafquium intelligendum esse de
sententia illa prædictè, ut a juncto considerata; & in hoc
casu Vafquo suffragatur; cùm disertè neget, sen-
tientiam in prædicta permittendam esse, ob pericu-
lo, vindictæ, cadium, pugnarum, &c. & pro-
teo Augustino, quod tamen, ut jaminnu, cauè
dilectus. Ex Lessio igitur, inquis, aliquando per-
mittebat, variis licet, ut ex illa particula facile om-
nino colligitur: malè profectò infers, id sequi &
sunt ex dicta particula, quæ hoc loco idem sonat,
quod and, vel hand dñb, ut perspicue deditur ex
sententia n. 32, exposita, de qua quid sentiat,
ut verbis exprimit, hac quoque sententia in prædicta n. 32
negatur; illud quoque proorsus evincit idem Lessius
utrumque iudicium. Sed, inquis, si hæc incommoda
interveniant, odiū scilicet, vindictæ cupiditas, nec
vobis cædibus locus sit, nullum tunc erit in cæde
sentientiam in prædicta: quam argutè inepit, vel inepit
negat; non agitur hoc loco de odio & vindicta, sed
specieulo utriusque, quod moraliter abesse ne-
deinde quid opus est multis cædibus, cùm una
sit? denique quando appellas cædem in prædicta,
utens, quid dicas, & theses tuas omnium ludibrio
tipos; quasi verò cædes citra prædictam esse possit.
IV. Quod subiectis de alapa Guillio à P. Bori-
to Jesuitæ Compendiis inlata, non aulæ modò, sed
vires Lureis publica testificatione, manifesta fal-
sitas convictum est; quod etiam in 14. Epistola re-
gat, iudicisque in alapa aeterna manu inlata; hoc e-
am vobis solenne est, mendacium semel affertum,
estimatisse sustinere, quamvis notorium sit. Ne
quid tamen diffinilem, haec ludicra narratio in scur-
ri longè melius quadrat, quām disputatio Theolo-
gæ; nec huic impostura diutius insistendum est;
cum fatus gravem pœnam esse constet, in
prædicta mendacio, sicut publico, palam, in media
vite, deprehensum fuisti; quod revera fatus est, ad
mendacium, vel obtundendum os tuum, si force-
atus in frumentum esset; ac te puderet, scribere dein-
cepisti, nisi pudorem omnem posuisses; inde tamen
vobis videant, hoc vobis solenne potissimum esse,
ut utiliter in notoriis; & quām parum, aut nihil
sæpi vobis restet in cæbus privatis & occultis, cùm

in publicis & notoriis omnem fidem prostruere non
dubitentis: quod verò subdis, Guillum illum culinæ
regia præfectum, Parochi sui melioribus præceptis
institutum, post acceptam alapam, à vindicta & cæde
temperasse; eò spectat, ut dicto Parochio religionis
causâ in exilium relegato, in tua Epistola locus esset,
hoc dumtaxat nomine, quod eodem tecum ait, maxime
sit Jesuitis infensus: est tamen, quod reliqui
Jansenistæ tibi successeant, quorum decisiones mo-
rales in publica impostura, & vano falsoque rumore
fundatas esse voluisti: falsum est igitur, colaphum
Guillio à Jesuita incussum; verissimum tamen & no-
torium, veritati & innocentia à Jansenista morta-
lium mendacissimo infraactum fuisse.

V. Quod innuisti de ambiguitatis & æquivoca-
tionis arte, qua unum alta, & aliud summissa voce
profertur; nullam responsum postulat; res per se
ipsa loquitur; nec est, quod à Jesuitis, aliusque Theo-
logiæ artem illam discas, quam vestri adeo familia-
rem sibi fecerunt, ex actis causæ Sancygirani, famosi
scilicet illius vestrum partium coryphae, habemus,
clam & summissa voce dici per illum potuisse, Con-
cilium Tridentinum merum Theologorum confes-
sum fuisse, à quibus doctrina Ecclesiæ, in multis, ad-
ulterata est; palam verò, & alta voce, illud ipsum ne-
gari, si quid hanc inde quispiam negoti faceret:
audi quæso, quid dicat de hoc argumento vir ille di-
vinus, ut vocatis, seu potius fanaticus, ut vocare so-
leo, in epistola ad Dandillium; Si repugnantia inter-
dum, inquit, à me adstrui aliquis objectat, ut nuper eximus
ille tuus, quem diligis, inde fare me tuor, quod cælestis cœufu-
dam mixtionis fin, & ex contrariis qualitatibus compa-
ctum esse, me sentiam: ignis & aqua in me sociantur, &
pugnantia non raro loqui me cognit; ita tamen, ut unum
aliud minimè destruat; quemadmodum in calo ignis luna &
aqua, à quibus cinguntur, nullum inde caloris sui patitur de-
trimentum. Quam bellè bonus ille uester ratiocina-
tur; quām commodè ignis, aqua, luna, & quām illius
temperamentum, ut memoria lapsibus occurrant,
hoc sanè remedio uti posses, Willhelme; promiseras
enim statim initio, te septem aliis imposturis, quas et-
iam appellasti, facturum satis; quod deinde, quāvis
caput præcipuum esset, ita memoria excidit, ut ne
unum quidem verbum de iis feceris.

VI. Frustra verò Escobarium hoc loco appellas;
quid enim quæso ille nihil proorsus, quod ad rem no-
stram faciat; ut constat etiam ex illius verbis, à te in
cassum exscriptis; ibi enim tantum diversas aucto-
rum opiniones refert, circa prædictam Victoria senten-
tiam, quam per calumniam Lessio affinxisti; ali-
qui eam reprobant absolue, ut Vafquez; alii in præ-
dictam, ut Lessius; alii denique, ut Henriquez, in
prædictam etiam probabilem esse docent; appella quoalii
alium ex Societate, qui eam in prædicta probet, & eris
mihi magnus Apollo; alium inquam auctorem, qui
sua typis mandari; reliqua enim sunt mihi floccifi-
cienda, ut theses Cadomenses, prelectiones Parisien-
ses, assertiones Rothomagenses; omittit fabulam
Herelli, jussore regio domi clausi, pro carcere; cuncta
hæc ad libros de arte fingendi, seu mentiendi, aman-
danda, unā cum aliis plusquam anilibus fabulis, puta
Ioannis Albani, Compendiis alapæ, &c. quid enim
amabò in scriptis, que non extant, & que quisque
ad nutum, ac pro arbitrio, fingere potest, mentiri &
calumniari non valetis, quibus tam impudenter &
putidè, quām impunè in publicis auctorum monu-
mentis, que palam prostant, mentiri & calumniari
solemne est?

ORA
R. S. I.
OCCASIO
T. 1013

VII. Descendis, ad explicandum paulò diligenter distinctionem illam opinionis speculativae à practica, seu potius, probabilis speculativae, à probabili practicae; in quo id profectò aseccutus esse videris, ut vel inde constet, et cum illarum te imperitum, immò ignorarissimum esse; vana est, inquis, distinctione speculativae & practicae talis; vah bardum & ignavum pecus quis unquam cædem sine actione, actionem sine praxi agnoscit? quid quoq; est cædes illa speculativa, non practica, id est, cædes, qua nihil fiat, nullus cædat, nullus cædatur? quid montris cædes, qua cædes non sit, audin repugnabit: dicere deberas, opinionem, qua sit in mente, nec ad opus seu praxim traducitur, seu refertur, speculativa sumptam dicit; practicè vero, quatenus in mente non sit, sed ad opus, ad usum, aliquam actionem humanam referunt, aut reducuntur, ubi ergo aliqua opinio ad praxim & usum reduci nequit, nisi ab aliqua circumstantia, vel aliquo adjuncto vicietur. Theologi Morales dicunt, illam in praxi probabilem non esse; etiam si forte, quatenus in mente sit, à dicta circumstantia praecisa, probabilis quibusdam videatur.

VIII. In Notis paulò aliter rem istam distinxim, & illam opinionem speculativae tantum probabilem esse, non verò in praxi, quam licet aliqui auctores, iisque satis graves, probabilem esse, dicant, alii tamen & quæ graves, negant, esse probabilem; unde fiat, certò probabilem non esse, sed probabiliter tantum, ac proinde ad usum & praxim reduci non posse, qua judicium practicæ certum postulat; igitur in praxi probabilis censenda non est: itaque Victoria, Navarrus, Henriquez, & alii, opinionem illam, qua de agitur, probabilem esse, dicunt; Væquez, & plerique ex Societate, probabilem esse, negant; Lessius cùm negare non posset, esse probabilem, ut dixi, saltem per locum extrinsecum, mediâ quadam viâ infinitâ, statuit, esse probabilem speculativae, non tamen in praxi; id est, juxta nostrum, eumque nativum explicandi modum, esse tantum probabiliter probabilem, ac proinde ad usum minime reducendam; cùm enim Jesuitæ ferè omnes conscientiam certam esse velint, & nullus inficias eam, quin hac doctrina propria sit Societatis; ac deum opinionem speculativae tantum probabilem, certa & tuta non sit, non est, quod timeas, ne à speculativa ad praxim facile descendatur; rem hanc, mi homo, non capis, ut mitissimè loquar; repugnat enim opinionem illam reduci ad praxim, honestè scilicet, & tuta conscientia, quam in praxi probabilem non esse, constat.

IX. Sed, inquis, Joannes Sancius, à quo Escobarius deinde accepit, disertè docet, illam opinionem esse probabilem practicæ, qua est probabilis speculativae; cùm igitur illa opinio Victoria, secundum Lessium, speculativa sit probabilis, nihil verat, juxta predictos auctores, practicæ quoque probabilem dici: ut ut sit de isto explicandi modo, quem admittere non cogor, cùm duos illos defendendos non suscepimus, quamvis alioquin non negem, modum illum boni sensus patientem esse, nec non posse in bono lumine collocari; certum est, nullam actionem honestam esse, cui judicium practicæ certum non præluecat; judicium, inquam, de illius honestate & bonitate, dicitur autem practicæ, quia terminatur ad praxim, tamque proximè dirigit, nimirum ipsam actionem honestam: hinc porò judicio præmititur aliud, quod speculativum vocant, ac versatur circa objectum dicitur actionis: id est, circa veritatem illius objecti; & aliquando est certum, aliquando verò

tantum probabile; & hæc est opinio probabilis practicæ, id est, qua ad praxim tuò reduci potest, nimirum tempore est, quando est certo probabile, ac proinde certò prudens; nisi enim certo probabile, certò prudens non est, nec probabilis practicæ, sed speculativae; igitur ad praxim honestam minime duenda: hæc sunt illa nostra principia, de quibus in Notis, in qua rotâ illa distinctione, immo rotâ probabilitatis refolvitur; si enim opinio certo probabile est, nemo negat, probabilem esse, saltem, quæ auctor sit alicuius nominis; nulla igitur circumstancia viciatur, à qua in praxi separari non possit, illoquin non deessent, qui negarent, illam esse probabilem: ita ergo Sancius & Escobarius intelligunt, si enim aliter, illorum doctrinam non sulpitio edendam, nimirum doctrinam Societatis, in hoc loco argumento, contrariam.

X. Mentiis porò plusquam impudentiis, subilo, cùm dicas, religionis præcepta, que John Religionem, non verò Republicam attingunt, quæ sunt contritionis, Penitentiae, & divini angustiæ dogmata, sine distinctione, sine exceptione, meum à Jesuitis calcari, qui divinam iulicium, aut nihil verentur, quod cum intimo desentio, in flagitio illorum decretis videntur, gemitum omnes, quos Ecclesiæ cura sollicitat, non quam, vestra sunt, non Jesuitarum flagitio, dum errorum scilicet ab Ecclesiæ damnati, aliquæcenta & milena, non censura modò notanda & configenda, verum etiam igne purganda & expianda; quid verò Romanum Pontificem, Cardinales Episcopos, si paucos excipiatis, doctissimorum & pessimum omnium non jam legiones, sed myriadas, Ecclesiæ cura non sollicitat, sed Jansenistas dumtaxat, vige fidei conjunctos, & lupostantum voraces, non vigiles & fideles canes ovium Christi culto diuigen & premat: ita ne verò cura Ecclesiæ vos sollicitat, sed impia, iniqua, & malis artibus instruunt, pugnam Ecclesiæ tot ac tantis erroribus compunctu, & Christi-fideles tot factiibus, machinis & dolis in errorem inducunt non cessatis; quis ambo negligenter incuriam hujusmodi curæ non antea non injurium porro est R. Christiana, quod deus, illius non interesse, Sacramentorum statutum, nimirum actus pœnitentis adulterari, statuta religiosi præcepta sine exceptione calcari, flagitio, decretis de rebus sacris spargi & publicari, ab omnitione, immo & religione alienum est; quasi vero religionis & divinis legibus, illarumque in demissis chitatum Republica consulere non debet: sat video, quæ spectes, Willhelme, vellest Ecclesiæ & religionem impunè aggredi & impia, heretica & blasphemica, stra dogmata citra ullam penam spargere & promulgare; doletis, ab Ecclesiæ damnata fulle, deo à Christianis Principibus in officio contineti, indecretis & statutis Ecclesiæ pareatis; illud vos diligite, egitque in desperationem, & hujusmodi vos a vobis extorsit: quasi verò Ecclesiæ in hereticis, schismatis, Atheos, simoniacos, aliosque divinæ leges violatores severissimè non animadvertis; & cum hoc, distinguenda sint leges conscientiarum, quæ sunt religionem, ab iis, qua Republicam etiam attinunt?

XI. Pessimè item afferis, distinctionem illam opinionis speculativae probabilis, à probabilis practicæ à Jesuitis adhiberi de industrâ, in iis, qua Republicam attinunt, cùm & quæ in omnigenere adhiberi possit, ut manifestum est; quod revixit in

des, in circulam, supinitatem, asinitatem tuam, ut sic
siquar, fatis mirari non possum. Quod autem distin-
ctum illam à Jesuitis primum excogitatum fuis-
tis, inceptum est, ac ferulâ dignum; cùm Cajera-
nus in locis, sed præterim 1, 2, 9, 57, a, 5, ad 3, illius
tensionem faciat, & multi postmodum auctores il-
lum complexi sint, & ab ipso Paulo didicerint, qui do-
cti culpa non verti, comedere idolothytam, si res per
se consideretur, sed si fiducium scandalum inde-
natur, ab eo penitus abstinendum: communis est
tunc fuisconfutos, ut obseruat Joannes Sancius,
etiam multi, Cuiaci, Duarenii, & Donelli senten-
tia in praxi sequi non ausi, eas tantum in theoreti-
cas, & dici volunt theoretiicas, nou prakticas: Du-
cellus distinctionem illam in Sorbona communem
ad dicit, & alibi passim alii Auctores; vix enim unum
invenias, qui eam aliquando non usurparit; cur ergo
aut illam ab Academia Parisiensi dudum ut ridi-
culum exagitam fuisse? cur dicit, arcanum esse Je-
suitarum politicum? Jesuitæ, inquis, in speculatione
cuncta probant, in praxi damnant; illi certè, nec in
speculatione; vos verò in speculatione
cuncta damnatis ad speciem, sed in praxi probatis,
et praxi redigitis, Jansenii Patriarchæ vestri ex-
cepto, qui fuitur in speculatione damnabatur, quod
non probat in praxi; cùm enim Collegii sanctæ
Fidei Lovaniæ administer esset, subtilem revera-
pum excogitavit, exillis redditibus, eam sum-
mam subducendi, quæ ad sustentationem Barchosii
modum esset, & procurandi, ne quid deinde appa-
re, cum ab coadministrationis ac redditum ratio
reducatur: egregiam verò praxim, & præclarum ar-
tum literam pecuniam furandi, & falsandi rationes,
et omnino & falsarii opportunam; parce igitur
suo fabiles distinctiones Jesuitis affingere; tibi
tunc quisque serva, qui tam tamen fuitiles commenti-
es, cum diverorum sensuum, in columnis vestris,
magis & facti; aliaque hujusmodi, quibus, Eccle-
siæmib; & anathemati capitæ vestra subduce-
runt, & multa licet, conati estis.

XII. Deploras deinde, sperare Jesuitas, gratia, invenient in Ecclesia, perfectum iri, ne ab iis eadem
Ecclesia violata veritatis poenas exigat; hanc fortè
potius inuidet, si tamen gratia est, propter veri-
tatis & religiosis defensionem, Ecclesia gratum &
sacrum est, non alii, crede mihi, aucti bus Jesuitæ
Ecclesiæ, sibi demerentur, aucupanturque optimæ
laudes gratiam; vos verò quibus? quid enim ad
hunc enim omisisti? quid non fecisti, tum in Gal-
lagum in Italia, ad captandum, ad presandum op-
erariam patrocinium? nunquam tamen res vobis
pro vos successit; nunquam Ecclesia vel unum ex
sugatis vestris probavit, sed quinque illas propo-
nentes, id est, doctrinæ vestrae breviarium tanto
superiora & sumptu munita, tanto molimine & nisu
semel, tanta commendatione & intercessione in-
tendit, solemnni constitutione damnavit, apposita
et que julta censura; negatis illi, & esse Jansenii, aut
autem in ejus sensu damnatas, cùm tamen ante, illas
aut Jansenii, & in Jansenii sensu passim sustineretis;
Ecclesia, ut hoc effugium præcluderet, nova
admissione declaravit; illas ut Jansenii, & in Jan-
senii sensu damnatas fuisse, eafque, ut tales, denuò
damnavit. Arnaldus paulo post duas epistolæ &
scripta in lucem edidit, ut primam propositionem
in Petro Christum negante, à censura vindica-
re, sed hæc pariter omnia ab Ecclesia damnata, quæ
longum librorum vestrorum elençum jure

confixerat: ad distinctionem juris & facti configi-
stis, sed hoc effugium quoque ab eadem Ecclesia
præclusum est, proposita fidei formula, quæ utrum-
que complectebatur, cui subscribere justi celi: deni-
que ad res morales disputationem traduxit, cùm
scholastica, ut vocant, parum propriae vobis essent,
scriptis scilicet epistolis, quarum confutationem ag-
gressus sum; sed hæ quoque ab Ecclesia nigro theta,
cum multis alii libellis, qui ex officina vestra prodic-
rant, notatae fuerunt; ex quibus manifeste equitur,
Janentianam doctrinam un verlam, ab Ecclesia dam-
nata fuisse, ut erronam, impiam, blasphemam, ha-
reticam; ac proinde Jesuiticam illi oppositam non
parum inde roboris atque momenti accepisse.

XIII. Ut autem eò redeat oratio, unde digressa
est; seniorunt aliqui, nullo inquam casu, homici-
dium licitum esse, & hic fuit Waldensium erroris
verò dicitis, immensum quoddam intervallum inter-
cedere, inter Dei præceptum homicidium prohiben-
tis, & Caustrarum decreta, quibus homicidium per-
mititur; in quo, quamvis alioquin obscurus, de in-
dustry, loquaris, ad primum illum errorum videris
accedere; alii, ut Sancygiranus vester, docent, quemlibet
interioris spiritu, vel in sanctu actum, posse al-
lium interficere; quod certè impium, inhumanum,
immò & haereticum est; alii tenent, ut ille idem, in
questione regi, non unquam teneri quempiam sibi
vitam eripere; ad fidem pertinet illa sententia, qua-
liet nocturnum furem irrumpentes occidere;
illa etiam ab Ecclesia recepta est, qua permitit in-
justum aggressorem occidere, cum moderatim in-
culpate tute, se suaque defendendo, non copula-
tive, ut nonnulli satis ineptè interpretantur, sed dis-
tributivè, aut disjunctivè: quedam alia sententia
de hoc eodem argumento disputationibus Theolo-
gorum Ecclesia liberas relinquit, qualis illa est, ut
trum pro defensione honoris hominem occidere li-
ceat, laico scilicet; item illa Victoria, quæ huic no-
stra disputationi causam dedit, & alia hujusmodi;
quarum aliqua sunt certè, ac proinde practicè pro-
babiles, alia verò probabiliter tantum, & speculati-
vè, juxta illum modum, quem supra breviter sanè,
sed luculenter explicui; nihil autem moror in hoc E-
scobarium, aut Joan. Sancium, quos certè auctores
canonicos esse non puto, quorum scilicet dictis in
omnibus standum sit; quinquam, ut dixi, satis com-
modè explicantur.

XIV. Sed ut brevi compendio summatim omnia
completar, falsum est illud omne probabile actu-
tum est, quod ab aliquo gravi auctore probatur;
pauci revera auctores sunt, quibus aliquid improba-
bile, aut etiam errorem non exciderit; ab exemplis
abstineo, quia sunt obvia & trita in omni ferè gradu
& ordine; homines quippe fuerunt, erroribus ob-
noxii; nec quidquam iis inde gloria & commendationis
detrahitur; ut enim, leviter saltem, voluntate
peccarunt, quid of & intellectu, cùm tamen errori
obnoxii sint intelligendo, quam volendo, & tam igno-
rantiæ ab origini peccato, quam concupiscentiæ
contraxerint; quando ergo dicimus, probabile
est aliquam opinionem, quæ auctoris gravis &
celebris auctoritate fulcat, ita intelligendum est,
ut optimæ ratione firmetur, nec refragetur ceteri
omnes, nec usus Ecclesiæ repugnet, nec bonis mori-
bus aduersetur, nec aliquo prematur argumento in-
dissolubili; his legibus, dicimus, viri gravis & docti
auctoritate probabilem aliquam opinionem eva-
dere; hoc igitur te in errorem induxit, quod illam dum
taxat

taxat viri gravis & celebri auctoritatē seorsim accepis; ab aliis omnibus adiunctis, quibus destituta, opinionem probabilem non facit.

XV. 2. Falsum est, ex doctrina probabilitatis, Jesuitas auctores censeri errorum omnium, quos Castiūs passim adstruunt; quasi vero Jesuita doctrinam illam excogitarint, quam ab antiquis scriptoribus mundus accepit; quin immo germana probabilitatis doctrina errores omnes excludit, accepit a regulis fidei, & recta morum disciplina; tutus enim & securus sum, dum opinionem aliquam certō probabilem ad proximū reduco; falsum est etiam, tantam illam opinionem probabilitum varietatem religioni & Ecclesie funestam esse; quod certē Calvinismum, seu, quod ferē idem est, Jansenianum olet, nec parum injurium esse constat, Romano Pontifici Christi Vicario, qui eas permitit, Catholicis Academis, quæ illas docent; nec non sapientissimis & doctissimis hominibus, qui eas sequuntur, atque defendunt: Deus mundum nostris traditionibus tradidit; scimus evidētia, aut ex evidētibus demonstrata; à Deo revelata divina fide credimus; perspicue falsa, erronea, hæretica non rejicimus modò, sed testamur; probabilita denique in vario disciplinarum genere versamus, discutimus, ac deis disputamus, & ut sunt, qui hanc, ita sunt, qui oppositam partem defendunt; cùm enim suo quæque motivo gravi gaudet, vel æquè, vel in aequaliter, voluntatis est, diversis rationibus mota, sive ad unam, sive ad aliam intellectum inflectere ac determinare.

XVI. Falsum est, eamdem opinionum varietatem, instituto ac menti S. Ignati, nec non Societatis adversari, cùm Ecclesia sensu minime adveretur; nempe quando Ignatius suis præcipit, ut idem omnes sentiant & dicant, iis certē liberum opinionum probabilitum usum non vetat; sed opiniones hæreticas, erroneas, Ecclesia sensu contrarias, & si quis filios inter Ignatii, eò temeritatis veniret, ut Jansenii erroris, vel Aurelii insania, amplectetur; Societas illum minime ferret, sed ut putidum cadaver suo repelleret sini; in hoc quippe adiutor maris est, quod cadavera in littus proicit: sed illud præsertim placuit, quod sub epistola finem, incogitans forē, verissimè tamen subdis, & illibatam instituti Societatis rationem, magni Patriarchæ Ignatii sanctimoniam, nec non primorum Generalium sapientiam agnoscis, quos tamen in societatem erroris & pravitatis vocavera, epist. 5. sub finem, his verbis: Sub adventum vestrum, inquis, Augustinus, Chrysostomus, Ambrosius, Hieronymus, mores hominum informare desierunt; & scilicet sub medium, ad hunc modum, probabilitum opinionum opera, totum in orbem sese Societas infudit; inde sanctam ex virtute fonte, cetera doctrina flagitia fluxerunt; sed Jam perperam dicta revocas; cùm enim Societas sese totum in orbem infuderit, sub primis illis Generalibus, quos ab eo virtio liberas, inde perspicue sequitur, vel opinionum probabilitum usum virtio non esse vertendum, vel opinionum probabilitum operā, Societatem totum in orbem sese minime infusisse.

XVII. Falsum est denique, doctrinam opinionum probabilitum fecisse, ut Jesuita à primo instituto deflexerint; non deflexit, crede mihi; & si forte aliqui, quod certē in tanto numero, mirum esse non debet, sui nominis & officii immemores, ab eo tantulum declinarint, Societati, quæ hujusmodi homines non tolerat, sed vel reducit ad meliorem frugem, quod revera pessima Parentis est, vel justæ vindicis

partes agens, à se repellit; sed nunquam fecit, tacet et nunquam vera & germana probabilitatis doctrina, ut quispiam à recta morum regula deflexit; illud sane Societatis Scriptoribus cum aliis omnibus commune est; quibus solus tenet omni humano subdio defensus, si tamen Eterodam excipias, qui arma tibi & subfida liberaliter suppetant, non nisi temere se se opponit. Sed dicti aedes, admittis ne aliquam opinionem probabilem admittit, inquis, si vera est, nulla enim falsa sufficitur; at si neficiam, falsam esse, hæc tamen videtur probabilior; num liber sum à culpa, si falsam esse contingat? minimè, inquis; nulla enim ignoramus juris naturalis eximit culpe; huc volo te; nam hoc præcipuum est Jansenianæ doctrinæ caput; ad hoc principium rem totam probabilitatis reducunt; qui revera stante, omnes adversariorum velomittentur inprobabilita, vel eludentis; nempe sive omni probabilitate vera, sive falsa sit, circa peccatum proximū reduci non potest; si enim falsa sit, error à culpa non liberat; error quippe dum taxat obtinet poterat; si autem vera, cùm hoc certè neficiat, a propria de faltitate dubitetur, quicquid salutem suadit, aut peccandi periculo exponit; sive, ignoramus unde omnis opinionis usum proscriptis.

XVIII. Sed cùm sint due hinc inde extrema, quas probabilitas excludit; inde nimicem dubitata, inde vero improbabili, accutum; nam Willême ad primam illam extremitatem recipieres, dum à probabilitate discedis; sed ut dico, quod res est, non rejicis probabilitia, utcum dubitata, sed ut blasphemia, impia, hæretica, improbabili, quæ nullus Catholicus, quæ nullus Catholicus etiam laxissimus approbet, doceatis; omittis alia, quæ de Filiiucio, & Reginaldo, aliquique refert, neficior eadem repeatas, more vestro; cùm in refutatione duodecimæ, luculent ericerim, ab his proximis dñari illius opinionis de calumnia, quæ sis ministras, omittis alia quædam fœculenta, ne horrore, pectori, dñi q; lectoribus afferant; non certè urbana quædam convitia, quæ interduci sicut prioribus excusat, sed in urbana & putida, quid enim, amabo; Jesuita non exprobras; calumnias, dissolutions, incredibilis confidentiam, temerarias & Ecclesie contumeliosas voces, corruptelas, flagitia, & cuncta paucalies pag. 1, item pag. 12. æternae legis contentum, impie crimen, sceleratas sententias, scandalum, impias cupiditates, pestifera dogmata, ridiculus cavigillos, execrationem, detestationem, horrorem, desecratam perversiōnem, nefariam caliditatem, flagitiis decretis, pestilentes sententias, alia quæ id genus; ab iis, sibi credimus, Decalogus deterrimus, Dei præcepta calcantur, lex Dei violatur, in specie Religio colitur, genus sermonis horribile, uluprum, gladius ad cædem Christianis portigit, amoris disciplina flagitiis corruptitur; sed bonis fons, qui hæc exscribo, totus liber exscribendus es; et quo, si convirita, faltates, calumnias detextem, nihil prorsus aliud restat; illa autem ubi Christiani Doctoris oculis subiiciis, satis supereruejet a cœfutata sententia; sed tu quoque nobis, inquis, cœdem toties cœcisti; appellavi hæreticos, id est doctrinæ ab Ecclesia damnatae ut hæreticas, impias, blasphemæ assertores & defensores; ita est, cum Ecclesia loqui licet; calumniatores & facti loquuntur, quemque non tam dictum, quam demonstrant, et denique scurrum & histriōnem; hanc perlonam publicè agis; res notoria est; alia quæ id genus adeo genitum

genua & manifesta, ut voce publica constent. Sed ad
refutationem 14. accedamus.

EPISTOLÆ XIV

Confutatio.

I. Cribendi modum mutasti, Willeme Wend-
stock, non emendasti; nunquam sitis in me-
dio; at semper ad extrema descendis; post-
quam duos curras egisti. Doctoris continuæ perso-
nae induit; haec tamen, si me audis, brevi exues;
alio frigide & miserè illam sustines; res seria in tuam
indoles non quadrat; in ea tractanda morosus vi-
deaturque austerus; nihil nisi cruenta cogitas; cædes
dumax somnias, atque hominum strages; mille
sanguis oculis habes; & morales Theologos,
quæ totidem furia efficiunt, actriter insectaris; Vtinam,
inquis, nunquam è tartaro infusa illa dogmata prodi-
serunt; unam diabolus, verus illorum pars, nullus invenire
potest; ministris, sic voluntati sua mörgeros, ut ea inter
cibos spargent; sed quænam, amabò, dogmata?
hunc dubio procul omni, esse oporet; cum te in
dæmon & infaniam agant; an forte hominem occi-
sione, propter leves & simplices obtrectationes, hoc iis
cunctis, epist. 7. expostularunt; sed caute dissimulau-
isti in verò propter vanum honorem illum, quem
sobolas, inquis, superbia pater ad superbos filios trans-
fudit; pudeat ingenuum hominem, toties proferre
diabolus nomen; lepties in ultima vernacula pagella
ad appellares; emendasti in Latina, in cuius tamen
potest antecedenti pagina, intra paucas lineas,
potest ingeminaisti; quid mirum, si semper in ore
tum habetas, qui plusquam diabolica verba tibi sug-
gerit & si tua is liberè lingua utatur, cui cor tuum
d' amorem mancipasti; quod certè omnibus hæreti-
colum est; sed iis præsertim, qui errores, bla-
fiam, hæretes, scriptio & vocetuentur, & ut lo-
quuntur Ignatius, epist. ad Trullian. Erroris venenum
laude quoque implicant, & tanquam mulso cicutam tem-
perant; quos ibidem diaboli propagines vocat; & Iren.
6.26. organa satane; & ante illum, Clem. Rom.
Conf. c.10. Diabolus instrumenta; Basili, epist. 141. Pro-
pugnatur; Ep. ph. hær. 69. Simulachra diaboli; Na-
tural. orat. 48. Dæmonum expeditionem, immundo-
num legiones, furiarum exercitus; hoc unum
tamen Nazianz. orat. 33. quod in te bellissimè ca-
det, cuius diei Theologos, quod de te ipso ultrò fa-
tum.

II. Redeo ad inanem illum, seu vanum honorem,
quem Iehu quidem floccifaciunt, nec Casuista ul-
terio, aut cæde, ut per calumniam affingis, defen-
di posse, scripsit, aut dixit unquam; sed illum dum-
tum, cui Deus virtutem comitem esse voluit; &
quem divitias atque opibus, immo & huic mortali-
tate antepondum esse, Scriptura disertè tradit,
hæretes clamant, ratio ipsa demonstrat; hunc in-
sum, etiam iusti aggressor is nece, defendi posse,
uti graves Theologit entent; quamquam ex Jesuitis
casu, aut alter: sed pergo: an forte Casuista do-
cet, furem occidi posse, etiam si non defendat se; eam
ablatam ultrò dimittat? hoc quidem Jesuitis
probatus, solita charitate; sed nullus unquam Jesuitis
la docuit, furem occidi posse, nisi vel nocturnum

per vim irruentem, vel alium, qui per vim rem alte-
rius auferre nitatur, ac Dominum, seu custodem
renitentem aggrediat; vel denique fugientem,
sed qui rem furto ablatam, etiam monitus, di-
mittere nolit; his tamen legibus, ut non parvi mo-
menti res sit; nec alia via recipi queat: nec illatum
damnum relancit; haec d' stingere debueras; non
verò declamando, Jesuitis affingere, quod per illos,
furem occidere licet, etiam si non defendat se; eam
quod ab ius traditum fuisse, fingere quidem per ca-
lumniā, sed vel minimo testimonio probare non
potuisti. An denique docent, hominem occidi posse,
pro aureo, atque adeo etiam pro pomo; sic accu-
rare, inquis, & præcise; ita ut nullus sit effugio locus,
Læsius rem decidit; sed cur non dicas, dicerè docerè
a Læsius, ibidem (hæc enim loca supra versavimus
quasi ad nauseam) non posse occidi furem, ad sua ser-
vanda, nisi facultates ille sint magni momenti; unde
valde iustum est, inquit, ut pro pomo, vel uno aureo ex-
rando, alicui vita auferatur; si tamen non tam rati, quām
honoris est defensio, folius docet, & Læsius refert, vi-
rū nobilem posse stricto gladio iustum aggressio-
rem repellere, & rem per vim ablatam ex ejus ma-
nibus extorquere.

III. Ponamus rem in exemplo; vir nobilis haberet
digito gemmam summi pretii, putat 50 millum num-
mum; accedit fur nequam, eam que per vim abripiet;
ille statim stricto gladio in furem involat; hic ferro
etiam prædam suam tueri conatur, nec illam dimittit;
quare vir nobilis furem obtuncat, vel mutilat;
hunc in verò peccat ille? haud dubiè, inquis;
sciebam, te ita sentire; sed omnes ferè auctores id ne-
gant; immo Ecclesia Innocentii III. oraculo, & leges
omnes clamant, cu libet sui, rerum que suarum de-
fensionem licitam esse, non occides, inquis; rectè,
nimis iustus: graffator viatorem silit; mar-
spium jubet ubi portigi; mortem alioquin minatur;
viator vim vi repellit, & graffatorem mactat; illum
deliquisse censes, eum que homicidii reum haben-
dum; Theologi & Canonista feci sentiunt, quibus
certè potius standum, quām iis hominibus, qui Cu-
rios stimulant, &c. itanè verò sicciorum & graffato-
rum patronum agis? qui tamen innocentissimos
homines impius & ferox actor insectaris: nusquam
major hypocrisis; divine charitatis obtentu, ut jam
dixi; memini, crudelissimum odium exercest; ut fla-
gitosos defendas, infantes accusas acerrime; scelerato-
rum sanguini parcis, humanioris & pietatis; ni-
hil sanè a graffatorum peste turum est, si te audimus;
domos expilant, homines spoliant, sacra & humana
jura violant; si vel leviter obstatas, & repellas fute,
aut ferro, grandi & inexplicabili scelere te obstringis;
& hanc Evangelii moralem Theologiam esse dicas,
& sanctorum Patrum & omnium antiquorum; o ne-
quam; nunquid leges omnes non permitunt, vim vi
repellere, nimis iustus illatam; iustus autem in-
feretur hominum vita, membris, pudicitia, fortunis,
honoris, parentibus, amicis, liberis, &c. modò cū mo-
deramine inculpatæ tutelæ fiat; si enim se quispiam
& sua citra cædem injuriam inferentis, servare potest,
ac defendere, nullus Casuista dixit unquam, eum li-
cite cædi posse.

IV. Natura certè, cui leges omnes divinae & hu-
mane suffragantur, nullum nisi iustè, sive publica,
sive privata auctoritate, cædi posse, docet; nullus au-
tem iustè cædit auctoritate publica, n si in pa-
nam delicto æqualem; nec enim Princeps subditorum
vitæ, aut necis Dominus est; auctoritate verò
privata,

ORA
R. S. I.
Pedicatio
TOMA

privata, nemo iuste ceditur, nisi mero titulo moderat ac necessaria sui, rerumque suarum defensionis; dico moderatam, quæ scilicet omne odii, vindictæ, & ita studium excludit; dico necessariam, quia omnis non necessaria, illicita est; fatebatur autem in vernacula, defensionem illam ad vitam dumtaxat & pudicitiam extendi posse, & in hanc rem Rerumpublicarum moderatores sanctos & profanos, & disertas ab iis leges expresas citasti; subdis tamen in Latina versione, quod de his causis, ob quas, scilicet, iusta defensione licita est, neutram in partem nihil tibi dictum velis; nempe Apologistæ ratocinando tecum, omnino confecerat, eadem prorsus ratione, qua probatur, defensionem vite ac pudicitia licetam esse, licitam etiam probari bonorum, atque honoris defensionem; at præcisè à te mihi responderi volo; nam vel negas, defensionem vite licitam esse, vel licitam esse, concedis; si primum, sanctissimam naturæ legem, qua vim vi repellere licet, violas, quam omnes, ut fateris ultrò, sancti & profani Rerumpublicarum moderatores suis legibus firmarunt; cuius certè impudentis & audacissimæ homunculum, nescio quem pudere deberet; si verò alterum, eadem ratio militat pro facultatibus & honore vero, quæ pro vita & pudicitia ut post D. Thom. omnes Theologi & Jurisconsulti sentiunt; quos tamen ut caco-demonis organa & quasi monstra Ebrei traducis; ita odiu & furor te abripit, ut omnes hujusmodi diris & diabolo devoveas; ita ne verò, Duvalium, Cajetanum, Caraffam, Lugo, immò DD. Antonium & Raimondum, aliosque diaboloi ministros, ejusque voluntati morigeros vocas?

V. Sed quo jure, cælorum claves, & divinæ justitiae fulmina tibi arrogas, ut ea in servos & amicos Dei contorquesas? tu, inquam, Willeline, cum sociis tuis, qui Vaticanis fulminibus & anathematis toties attriti fuisti, toties ab Ecclesia damnati, perpetuæ nota infamia vobis inusta; an fortè ad damnatum pertinet, ferre sententias? ad hæreticos, doctrinæ controversias decidere? ad animarum laniones, corporum securitati consilere? ad fidei corruptores, de moribus & legibus ambitionè statuere? an fortè ii, qui docent, sibi quemquam violentias manus licet interdum inferre; immò & aliis, si fortè interior instinctus eo inclinat; an, inquam, illi jure statuere possunt, rectas homicidii leges, & definite, quandam licet ad propriam defensionem hominem interficeret; egregios sanè mortuorum restauratores, qui perniciofissimos errores huc usque prædicare, publicare, ea quæ obstinatione defendere aucti estis, cui parent, aut similem nunquam probavit Ecclesia, nunquam orbis vidi; nimurum Christum pro omnibus mortuum non esse, nec eorum Redemptorem, qui perirent; non magis pro his otasse Patrem, quām pro diabolo; legem veteris Testamenti ad peccandum aegissi; gratiam sufficientem caco-demonis donum esse; posse nos renunciare omnibus Dei promissionibus, immò & ejus cultui, ac desiderare, ut de nobis non cogitet, nostri & aliorum curam non gerat, velle potius abici à Deo, quām admitti, eumque nostri oblisci, quām recordari. Hæc profectò sunt horrenda illa & infanda dogmata, quæ prodierunt è tartaro, quæ diabolus verus illorum parentis vobis suggerit, ministris scilicet voluntati sua morigeris, ut ea inter Christianos spargeretis; sed hæc Christi Vicarius fulminavit, proscripterunt Episcopi, Sorbona confixit, Doctores Catholici refutarunt, Ecclesia deum ita damnavit, ut soli dumtaxat hæretici refr-

gentur; & hæc tecum Willeline, exclamare metu possis, & tuis verbis uti; ubinam gentium sumus, immanissimi homines, Misanthropi, & generis humani pelle, an qui sic loquuntur, sunt Catholicæ in Christiani? an Turce? an homines? an demones in hac, ut vultis, pro catholicis dogmatis, quæ Calvinus Janseianus referavit, an potius pro placitis, quæ draco suis sequacibus instillavit?

VI. Sed mirum est, quod spretæ summi Pastoris, magistri potius erroris, quām discipuli veritatem audire vultis; quod in via Domini cœcuentes, hinc filios regere ducti vestro, & legibus vestris dirigere, ac deum tot criminum rei & conseui, moralè doctrinam, & casus conscientiæ, ut vocant, prelegere non dubitetis; dupliciti profectò nomine, nimirum, quod reliquos omnes errare putetis, & non videatis, quantum vos ipsi erretis; satis modo illa, Willeline, si vel ipsos errores, quos in hanc epithalam liberaliter proiecisti, agnoscere; non dicam, non ram esse rapodium diu congestam, ut saltem recipi vestro faveret, cum jam ad objecta nihil respondere posset; non dicam, quod tamen in versione Layman, mendasti, te imposta convictum, denouo affluisse; Layman sententiam Navarri ampliæ esse negatione duelli; cum tamen Layman, ut supra ostendit, secus à Navarro sentiat; non dicam etiam, quod cum Molinæ à te imposta in epist. 7. dilucidebiles, hoc enim exprobriatum tibi fuerat; columnæ potius auges, seu multiplicas, vilique à Molinæ dorsi, furem interfici posse ad tutelam nummi, tamen vita non periclitare; & in eo casu secundum illum, adhuc servari moderamen inculpatæ tutelæ, pro quo citas alium ejusdem locum, sed longè direxerit abiit; constat enim, quid quid blateres, nunquam docuisse Molinam, furem interfici posse proferendo nummo, quando fur hominem, cuius nummus est, non aggreditur; nunquam enim est moderamente culpatae tutelæ juxta Molinam & alios, nisi vel aggressor hominem aggreditur, vel res hominis magis momentum; non dicam etiam, à te nova Lessio & Randolphus affingi, & calumiam calumiam pugnet; sed quid purgandum restat, cum manifeste impolluitis affitæ, perspicue convictus fueris.

VII. His ergo prætermis, ad ipsam questionem, quam agitas, ultrò descendit, ut scilicet cuiusvis petam; fateri videris, quamquam, ut dixi, vacillans dubius & incertus, hominem interfici posse, pro defensione vite & pudicitia; tunc enim, ut ait Cœsare laudatus, videtur nobis gladius ab ipsius partigilebus, id quæ justæ defensionis jure: id tamen negat, pro defensione bonorum & honoris, licet illa non jam te superiorē, Willeline, si ad primaria rerum dogmata reficiam, sed laxior & molliorum dicam; non jam unus ex illis est auctoris infortiæ strictioris conscientiæ Janseianis, qui toties illud ingeminant, utrum & securum volumus, non crepum & probabile; sed nonne tūtius est, parte mali qualificat, in hunc modum te compellare, nomine, ut quam, tutius est insoni, corporis vitam exprimere, quām impio eriperemus animæ vitam? justo & Christiano mors timenda non est; quem si hollis aggreditur, petatque fero, magnum certè damnum infere non potest; timer tantum privati Deo & tantum abest, ut hoc bonum mors, illi empsit, ut potius mortis dumtaxat opera illo finitur; at si hic aggressorem injustum occidat, damnum interfert irreparabile, vitam caducam nullus praeditus Christi sanguini, qui est infiniti momenti, prædictus & non

nis & vani, sed veri, quem sapientes magni faciunt; haec sunt doctrinæ moralis leges; si quidpiam addatur, non admitto, non approbo.

X. *Agnoſcīs, opinor, hujus dogmatis æquitatem; & facile vides, quantum ex eo commodi inſontibus accedat, quantum verò flagitiosi hominibus impunitatis ex oppoſito, quod tanto ardore fūſtines: si divitibus jūs illud ſubtrahas, for- tuinas ſuas & opes defendendi, fures à periculo tūti, non jam tenebras captabant, ut clam fu- rentur; fed palam ac de meridie furari non verebuntur, si vobis & regulis vestrīs credi- mus; illud unum ſolū obtendant, non vi- tam à ſe, ſed marſupium peti, ſi Principi- bus viris potestatem detrectes, honorem ſuum tuendi; illud unum reſtat, ut genas percutien- tibus præbeant ultro, & fūſtibus humeros ad ſolennem conuictiſtam; cum enim aggressor ne- quam repellī non poſſit ſine periculo. illud cer-*

quam repente non ponit sine periculo, illud certe fieri nequit, nisi quis privatus vita ac necessitate jurius arroget, sitque in propria causa reus, iudex, & sententia administrator, quod perte non licet: eò spectat tua Epistola; eò tota ratiocinatio tua de miti Christianorum indole, quam Ecclesia impensè commendat; de summo rigore, quem Columba illa in homicidas olim exercet; eò levior illa morum restauratio, quam suscepisti; eo deum acerimæ illæ tuae invectiones adversus Theologos & Jesuitas, ut furtum longè facilius reddas, & grassatoribus impunitatem vindices; inde profecto illi tibi valde obstricti restant; & id saltē inde commodi tibi accedit, quod latronum causisti & advocatus audies; id præmii haud dubie tibi jure cedit; utpote qui suscepit infontium contra siccarios causam, cum omnibus Theologis, istos illico deseris, ut contra illos causam mali latronis agas, furem contra divites, grassatorem contra mercatorem, petulantes denique & contumeliosos nebulones, adversus honoratos homines defendas. Dixi omnes Theologos; quia licet forte inter se in loquendi modo dissentiant in hac quæstione, in eodem tamen principio, contra tuas ineptias convenienter, ut vel inde videoas, quām magnus & nobilis sit illorum numerus, quos impugnandos suscepisti, & quām temerè me provocaris, ad producendum aliquam legem, aut legis interpretem, qui eam doctrinam probaret, quam nos sustinemus, vos destruendam perperam suscepisti.

XI. Vis Theologorum placita? Bannes celebriſ ille Doctořis Angelici diſcipulus diſeret docet, pri- vato cuiquam liceat, ad defenſionem fortunatorum at- que honorum, iuſtum aggreforem occidere, ſi id ne- celfe ſit: & hac conuoluit inquit eſt conuenſus Philoſo- phorum & fere omnium Theologorum, quid expre- ſius: haec autem habes 2.2.q. 6.4.a.7. viſ Cardinales bujus opinioñis auctořes en tibi Cajetan. Tolet. Lugo quorū ultimus ſubdit, de iuſt. diſp. 10. ſect. 9. n. 175. hanc ſententiam communem & veram eſſe. Viſ relatos in album ſanctorum: habes? Antonin. 3.p. tit. 5.c.3. quando violentia, inquit, infurit rebus, nec aliter repellit potest, tunc licet, qualitercumque defendere, etiam perfonam occidendo. Viſ leges ci- viles & factos Canones, Sylvester V. Homicid. 1. q.2. teſtatur, iuſtum aggreforem occidi poſte, au- toritate legis civilis, priuò defendendo perfonam ſuam, ſecundū honorem, tertio resuſtas, quando aliter haberi non poterunt ſecundum multos le- giſtas. Navarrus caput 5. Summ. magnam vim

legum & Canonicum ad hunc finem congesit. Co-
varruias manifestum esse, dicit, quod licet furem
fugientem & res auferente, ac le defendantem
a captione, occidere; idem de honore testatur Seba-
stianus Medices; Brunellus Bartolus, Petrus Navar-
ra, aliquis fere in numeri eamdem sententiam te-
nent, quam Major cum aliis in Academia Parisiensi,
Sylvius in Duacensi, Sanctius in Hispania, Bonacina
in Italia, Sotus, Bannez, Victoria in schola Thomistica,
ali fere ubique docuerunt; loca citare, sed par-
co; in eam actum again, & grandes tomos exscribam.

XII. Itaque perspicuum ex praemissis restat, illos
omnes ita cum Jesuitis convenire in hac cōtroversia;
ut tamen Jesuita omnium severissimi esse videan-
tur: non te igitur pudet, eos traducere, ut Diaboli
ministros, ejus voluntati morigeros, qui sparge-
re inter Christianos veriti non sint, infanda illa
dogmata, quæ non nisi è Tartaro, auctore Dia-
bolo, prodierunt: at scire averem, quinam illi
sint, quos pro Christi discipulis habent, quinam audi-
ant lingua pacifica civitatis, quæ eadem est mystica
Herusalem, an fortè Calvinus, Lutherus, Molinæus;
confer, amabo te, dogmata vestra cum dogmatis
Jesuitarum, & vide, an vel unus sit, ex omnibus illis
auctoribus Catholicis, Jesuitis, in hac quæstione,
suffragantibus, qui Janfehanos errores non deteste-
tur, qui cum Janfehano doceat, Dei mandata justis esse
impossibilia; cum Sancygirano, Ecclesiam in do-
ctrina corruptam esse; ac tecum, in secunda Epito-
la, gratiam sufficientem merum esse figuramentum, &
vocis ludiculum: ridiculum porto est, nos à te re-
mitti ad capitalium iudiciorum formulas; quasi
vero hæ servari possint, cum grassator in remo-
to saltu, improviso te aggreditur; & maxsupium
sibi cedi jubet; & ut conscientia consulatur, testes
acerendi sint & audiendi, & causidicus adhiben-
dus, ut de illius consilio confert, an grassator vitam
etiam petat; ac demum colligendæ sine septem Iu-
dicium sententia, ut decidatur, an in hoc castu vim
vi repellere licet; Egregium certe moralis discipli-
na restatur, qui nos ad simplicia religionis &
sensus communis elementa seu principia revocas: O utinam nequissime mortalium, ab erroribus
tuis, à Calvinismo, Lutherismo, Arnaldismo
infandis Sancygirani dogmatis, ab illo illo plusquam
mortali odio, quo genus hominum universum, ac
præ ceteris, Jesuitas prosequeris, avocati posses,
nec non ad germana Religionis & Christianæ char-
itatis principia revocari: hoc desiderare quidem,
sperare tamen non possumus. Quod de-
mum Jesuitas calumniis & convitiis lacerare non
cesses, tibi maxima gloria non vertitur, ut pote
qui fudere juri. Etus sis in hoc consilio omnibus He-
terodoxis Germania, Gallia, Polonia, Hungaria,
Belgia, & nonnullis aliis politicis vel æmulis proje-
cta conscientia: sicut huc usque, frenentibus illis,
Societas, stabitque in posterum, ringentelie & Erebo,
quem à primis cunis, huc usque, suis progressibus,
singulari nisi adversante sensit, in hoc tuam operam,
tenebrio, tenebrarum principi locasti, non si-
ne opera pretio; nemo enim atrocius juxta at-
que iniquius Jesuitas exagitavit: vestra profe-
cio, immo & Cacodæmonis interest, ne Jesuitæ
ea doctrina & virtutis fama præstent, quam ferre
nunquam potuisti; ne scilicet ertores vestros,
a Diabolo vobis suggestos strenue, ut fecere ha-
bentus, impugnent atque, confutent; illud
sancè vos miterè torqueat; illud vos potissimum
ut.

XIII. Sed relogo tua vestigia, & eloquentie va-
flores in fascem colligo, hic etiam Jesuitis exproba-
horrorem, divinam legem, oblivione deletam, &
tinctum rationis lumen, nefarium facinus, progre-
audaciam, errores, divinæ majestati gloriosissime
supreme potestatis insigniebas in præceptum, alius
as, detestabiles & nefas sententias, neglectas de-
Ecclesiæ, Rœp. leges, dogma diabolicum, pernici-
rerum omnium pervershonem, flagitorum mortuorum
barbaram sententiam, derestandam, formidolosum
crudelem defensionem, Regibus in fanda dogma
qua prodierunt è tartato, sacrilegia, horribilem per-
veritatem piacula, lingua turbida civitatis, id
est, spiritualis Sodoma, sedis & cruenta decora;
Turcas etiam & Dæmones vocas; quæ elegans
quam urbane, Willème Wendorcky pia, un-
etiam majora referre facile possem, etiam con-
tore, hoc saltem discrimine, quod tu non subtil-
sa effutias, ego vera immo & notam esse
rem: sed quidam tu in scriptura & Patrum
loca multiplicebus, quibus homicidium damna-
tur; sed quod nam amabo te in injurium protul-
de quo nemo ambigat; justum vero damnum non
posse, ex ipsis terminis patet; iustum autem est, quo
injustus aggressor repellitur, qui vitam, puerum,
fortunas abripiet tentat; sed, inquietus, ex Ango-
stina quicquid auctoritate carens nocentem intentat, pos-
fit nocens; ita est; sed is, in quem grassator in-
volet, hunc jure suo, & auctoritate, fundi-
mis naturæ legibus sibi comparata, repellere pos-
etiam illata morte, si aliter repellit nequicunque, Ango-
stina dubitasse, utrum pro ferenda vita & potes-
tia, injustus aggressor occidi posset; sed in hoc, ne-
quorum omnium suffragio fruor, ab Augustino
cedere, grande piaculum non est: in vita, omnes
Theologi, si Gerlonem & Augustinum de Anconis
excipiunt, omnes Canonista & juris consuli con-
cilio docent, quibus non nisi temere quicquam re-
gari potest.

XIV. Et vero, si quaram ex te, cui Dei Pater
pibus hanc auctoritatem tribuerit, ad vindicandum
lefactum, intendi gladio: vel potius, si de dic-
tis Rœp. leges, præscindendo scelerat à Dei præcepto,
illud statuerint, ut flagitio si homines extremo supplicio
plecerentur: dices haud dubie, ut Rœp. membrum
in officio continetur: si enim scelerat hominem in
punctu ferrent: non iam res publica bene compedit, &
societas recte ordinata est, sed summa & extre-
ta confusio: id est, ut suum cuique jus inde-
seretur: huc enim spectat iustitia, quoties igitur
que auctoritate publica legum & iudicium, sum-
demne cuique servatur, sceleratorum multæ & genitæ
cessat haud dubie privata auctoritas, cum ade-
finem legum subсидium sit, satis: si hostis in no-
tam cuiuspiam involet, vel grassator in foranæ
eo loco & tempore, quo legum subсидium impli-
nequit, quid faciet miser: si nec vitam, nec formam
defendere licet: poterit quidem collum acce-
& mucroni pectus libens offere, præchaitare, &
pallium tollenti, etiam tunicam tunicam celare,
vellenti capillos, vellendam barbam, & manu-
lam dexteram cædenti, finitam præbere: hoc
summopere laudo, que sunt heroicæ virtutis, &
ardentissimæ charitatis, sed barbari dogmatis
est, cum damnare peccati, qui cum moder-
amine inculpatæ tutelæ, vim vi repellat: iure or-
tuerunt, immo in nonnullis casibus, hominem

licet permittrit, v.g. uxorem in flagranti deprehendit, a marito, in quibus Theologia nostra id vellem, Amicum, Filiicum, & Molinam iam pro vindicavimus; de hoc quippe arguente, nimirum communia docent, immo aliis longe severiores; nec unquam defensionem illam occisiōnem hēc esse, volunt, nisi quando necessaria est, ut sequitur omni moderamine ad servandam viam, et servandas fortunas magni momenti, servandum patrem, non spuriū illum & falsum, sed verum, ut ex vita honeste transigi nequit, idque à sanctis, cum Ecclesiasticis honoris ducatur, Christi ergo, ignominiam pati, unde omnes Iesuitæ docentes, excepit uno Henriquez, hoc religioso viro illius, etiam Amicos communī sententia, licet adhæsere, argumentum super hoc propositum, sed statim quidem et, S. Congregationis iusti, reliquis omnibus hanc relictis, quæ Academia illa, quam impetrata, ante damnarat; Romanis igitur decreta, non Belgicis.

XVII. Sed videamus, quoniam pacto solvas syllologum, honor est charior vita & fortunis, ad mundam vitam, licet vim vi repellere, item ad servandas fortunas, idque & ad servandum honorem; hanc enim, Iesus, esse non posse, idque cum monachis, quid quo ad hæc? Homines, inquis, concupiscentia depravata proprie vita ad divinum concilium divinitus, honoris latram anteposuerunt, mi Homo, de honore larvatus, sed de tempore feliciter honorati homines esse dicuntur; et quod a iudicio noxia cupiditate depravato, et iudicio sapientis, qui altè pronunciat, spem sancti instinctu, melius esse nomen honoris, non agitur de honoris similitudine, sed de honoris ipso, quem secundum omnes, non esse constat, nisi forte secundum Doctores, qui honorem suum toties prostruerunt: homini, vel in honorati hominis non est, de honoris quicquam statuere; quisquis honore suo ceteri, de alieno parum curat; vos attrivit ater in mea nota, quid mirum igitur, si Honos et iudicis elitis: non timemus autem ne ex predictis Theologorum placitis, horribilia contumacia nectantur, personam publicam gerentibus populanda; O nequam; nihil timent personam suam gerentes à Theologis, nihil timent à hominibus; esse tamen, quod timent à Janseñista, ab Hereticis, à factiosis hominibus; veniam, res notoria est; nonne totam fere Galicie, in factiosis & tumultibus vestris ante aliquos annos, agitatis majorum vestrorum exemplis, & crudelis & sacrilegis, deinde si licuisset, sed regia auctoritas tempore & opere conatus vestros repressit; vos tamen in via Iesuitarum dogmata declamatis; Jesuita propter sanguinem fundere edidicierunt, praeterea quoniam preudio, sugere alienum; sed hoc argumentum vos non faverit.

XVIII. Transi ad antiquos Ecclesiæ Canones, non homicidium voluntarium; sed quid ad rem? non homicidium iustum voluntarium propriæ iudicatur; quisquis enim cum moderamine in causa tutelæ, ad servandam vitam, injustum pallorem occidit; vult directè vitam servare, ac teneat lese, ex quo, per accidens, ut ait, securum illius cedes; sed inquis, illa etiam Homines Ecclesia infectata est, quæ quis per imprudentiam admississet; iusta scilicet, quamquam per imprudentiam patrata; nemo sane illud improbat;

sed suo Carnotensis Presbytero, quia ad vita defensionem, latronem, iactu lapidis, interficerat, sacerdos, per totam vitam, interdixit; O Insignem & profundum Theogum, quasi verò antiquiores Theologi post S. Thomam & Canonistæ post Jvonom, non docuerint, regularitatem ex tali homicidio induci; contrarium tamen hodie constat ex Clement. si furiosus, de Homicidis; sed tu ac cui hujusmodi decretales Pontificum parum curatis, qui temnit etiam solemniores constitutiones, sed hæc tritæ sunt apud Theologos, unus Suarez, si discendo esses, rem hanc te probè doceret, de cens. disp. 46. sect. 1. & 2.

XVII. Fidenter deinde assertis, nullum Canonem proferri posse, quo cædes permittatur, propter solam exterritorum bonorum defensionem; illud enim, te riaque liberando, exceptum ex C. interficii de Homicidio, conjunctivè intelligendum esse, idque dubio procul omni, pronuncias; sed communis omnium fere sententia contraria est, ut testatur Barboſa in hunc locum; audin, omnium fere; unde ut labore parcam inutili, omitto longissimum illorum Elenchum; nam præter 22. auctores, quos pro hac parte Barboſa ibidem citat, alios quinquaginta facilè appellare: illudque manifestè ratio decisionis evincit; nempe in priori illius parte deciditur, non licere cuiquam, furem occidere, si absque occidione capi potest; cum rebus ipsis; in posteriori vero, licere; si capi non potest, nec ullus alius modus restat rem ipsam recuperandi, aut servandi; non obstat c. Ius cepimus de homicidio, in quo differē dicitur, non esse homines interficiendos, pro rebus transitoris; quia, monent auctores, in eo casu, accidisse maximum defensionis excessum, ratione cuius homicidium illud eximi culpæ non potuit: ut ut sit, disputare poteras de hoc arguendo, utcumque tolerandus fuisses; poteras rationari, non tamen, perpetuo convitari debueras, & maximum illum piissimorum. Auctorum numerum orco devovere, pro ministris Satanae, filiis Diaboli, publica pernicie, Religionis ac Reip. peste, Evangelii perduellibus traducere: quo jure, mi homo? qua auctoritate, universam propemodum literatorum & piorum hominum temp. dannas & devoves orco? quis te constitut Judicem? bellissimè omnino; reus Judicem agit, damnatus infantes damnat, Hæreticus Religionem, Schismaticus Ecclesiam, perduellis & proscriptus remp. suscipit vindicandam, Janseñista denique mille convictus erroribus, factionibus, malis artibus & dolis, religiosos homines, qui animarum salutis animas suas consecrarent, accusat ut crudelis, sanguinarios, cædis amantes, & sanguinis humani sitientes: Horrenda est calumnia, fateor ultra; sed quæ risum portius, quænam iram moveat: denique non minus ridiculum est, quod Jesuita filius Belial & hojus faculi, mundi & Diaboli assecilis, spiritualis Sodoma incolis, & sub vexilio Satanae militantibus, Ianseñistas vero, dilectissimis, germanisque Christi & Augustini discipulis, Gentilis sanctæ, populo acquisitionis, spiritualis Hierusalem civibus, Angelis deinum vel Angelis hominibus, qui sub Christi vexillo militant, annumeres.

Hhh 2 San-

Sanctissimi Reges aliquando Barbaros in provincias & ditiones suas irrumptentes armis ac ferro strenue repulerunt; item Romani Pontifices Saracenos aliquosque in ditionem Ecclesiasticam involantes armis represserunt; immo non semel Christianos Principes sanctissime induxerunt ad bellum Turcis inferendum; si fides tibi habenda est, eò gravissimi deliquerunt, quod non jam unius, vel alterius, sed in ultorum milium cedes inde sequuta fuit; nunquam enim cedes, si credimus Montaltio, pro rebus temporalibus permittenda. Latro subit in conclave civis præcipui, ubi larga afferatur pecunia, saccos implet & marsupia, & inde aportat; cave hominem tangas, alioquin grave piaculum admittes, secundum Janseniana placita, navis Africana in Gallicam irruit, pretiosis mercibus & auro gravem, Africani denunciant setatum inihiare mercium præda, & Christianos omnes liberos fore, caveant Galli, vel tormentum explodere, vel sarcinam intorquere, nullus enim hominem pro mercibus & bonis externis occidat: innumera propemodum alia hujusmodi præferre possem, ex quibus palam fiat vestrorum placitorum absurditas & impietas; sat video, quod spectetis, flagitiis & flagitiosis hominibus favetis; vestra causa est, pro qua oratis, vestra denique interest; ut flagitia liberi, abacto scilicet omnis defensionis timore patrentur, & flagitiosi impunitate freti, audaciores evadant.

EPISTO. DECIMÆ- quintæ Confutatio.

I. **E**s lane, quod mirari desinam, Wilhelme Wendorcki, cur sanctissimam illam naturæ legem, qua via vi repellere licet, vehementer infesteris; cum schedulas illas, seu scriptiunculas nostras (sic enim per solitum contemptum, vocatis) ad ed graviori accipias, & inde non mediocriter commotus esse videaris: Hac concordatio tibi non ardet; nec tis ita, ut sperabat, tibi omnino pro votis successit; projecta illa, qua plurimum vales, audacia, thrafoniciis declamationibus instruta, modestia nostram terrere non potuit; discussusque singulis hujuscce tua epistole partibus, tota vis & energia non quidem eloquentia, sed tua illius verbo statis, duobus hisce verbis continetur, quæ justam, si superis placet, apologetam adæquant, & Regio portum vestrum penitus purgant, mentiris impudentissime. Immodica & cœsura verbi licentia tibi condonatur; ita vehementi percitus, nescis, quid tibi dicas, & tui minime compos, præ animi agitatione, prudentem verborum delectu habere non potes. Vi ille partium vestrarum facile Principes & Coryphaeus, cuius errores Theologiam vestram componunt, ingenuæ fatebatur, igneum sibi corporis temperamentum in esse ad celerem iræ motum, nitro hædum ab simile, quod statim flammarum concipit, temporis momento extinguidam, nullo tam tetro, vel odore, vel halitu post se relieto; sed en tibi concepta verba, subtilis cholera non nihil habuit, quam flammæ salpetra lepidè comparare solebat, quæ momento incenditur, & sine nitore &

fumo momento in nihilum dispergitur. Lanfatu Synops. vit. tu vero Wilhelme, igneo quidem habitu natura te fixit, quo certè in iram prioris, & impuro & faculento, in quo abunde milles cum sulphure nitrum; unde tua scripta, non paucum urbanitatem Gallicam, sed barbarum nitrum quid, & ferox; non innocuam flammarum, & genii lumina, sed horrida incendia, & furens cujuspiam Cyclopis fulmina præferunt ubique spargunt.

II. Sed cur quæ ad exteriores recipis, ut tonice convitari discas? num poteris, inter colla fines te contine, in qua certè hujusmodi pessimi minimè desiderantur? profere possem hoc generè, rara hujus artis specimen, & ita loquar magisteria; illud unum soror, mihi mea fallit opinio, te movit, quod à Lutero & gregiam aliquam defendendi Hæresis methodum hauriendam esse putasti; hoc enim predicione clypeo Lutherus se textit, tam contra Regem pontificis animadversionem, quam contra Romani pontificis anathemata; ego, inquietus, aperte dico, Regem Anglia Henricum ipsum memorem verò X. sic Urbanus compellat; Observa frons tua merevitæ sandissime Vicarie Christi, ante stelerata abominatione; tam sicut finit & invenit loqueris, ut indigna sis, propter quam non videntur; en tibi Germanum autographum, autographum fideliter expressisti; in te forte pudicitia, velaritis, non tamē minus audacis, & impudentis fuit: & verò si tuum illud non impudentissime iis omni bus impingis, qui vel in consilia tibi suggestur, vel tuos errores coniuncti juxta prædictam figuram Eloquentia Lutera, quam imitandam suscepisti; non est, quod latet caput demittat, ad fallendum scum; hunc altius tollimas, & in nobiliorum scopum collas, ministrum in capita mittis, tariis & difidemate conspicua; quid enim amabò quiritaris & vos hereticos appellamus, clamamus, calumniam esse; Ludo Willmet, non jam calumnia, sed dogma Catholicum & raculum est, quod Vicarius Christi protulit, quæ rotores vestros hereticos, blasphematos, implorantes omnibus Christi fidelibus declaravit; quid ad nos videris; apud illum causam tuam age, & vindicata est nihil aliud opportunitus ibi occurrit, quam cum ludu mentiris impudentissime.

III. Agerrimè fertis saltem, ad speciem, dicitur sententia, Jansenio licet adhaere, & in eis rebus rare gloria ducatis; Autorem illum & Patrem doctrina vestra agnoscitis ultra; Patris nomen illum Romani Pontifices constitutionibus Apostolicis confirmarint; Audire, quælo, Urbanum, & Iohannem, inquit, Apostolicis decretis tandem acquitamus, quod certè si vobis injuriosum esse ducas, quid de nobis expostulas? expostula de fide Apostolica, & tuum illud audacter intorque mentiris impudentissime. Pro insigni nebulae & impotenteris, qui doctrinam moralem Societas morabilis licentia corrupisti, depravasti, fallasti, quia a me criminis perspicue convictus es; neque id, superior, negare ausis; neque id clam in tenebris ambo, sed palam prædicto super tecla; idque Iohannem VIII. exemplo, quamobrem, inquit, impudens aliquorum temeritas satis improbari non potest, ob tam apertam quorundam contumaciam, ingenerat aegritudine afferdi fuisse: item, Constitutionem ap-

honorem prostituisse, ut proprio consuleret: totum denique negotium ex politicis potius, quam Ecclesiasticis & Theologicis regulis gestum fuisse: nihil denique à vobis in ea causa omisum, ut Praesules & Catholicas Academias in partes vestras à Catholica unione abstraheretis: sed hæc in cassum omnia, cum Octoginta quinque Galliarum Episcopi, quinque illas propositiones, id est, totius doctrinæ Jansenianæ breviarium, ad eundem Innocentium X. miserint & rogarint impensè, ut super iis ex cathedra pronunciasse, hic discussa materia, eaque ad hunc finem adhibita diligentia, qua major excogitari non potuit, pronunciavit, damnavitque propositiones vestras ut blasphemias, impias, hereticas; in hac desperatione inopinata, eisdem impudentiæ columnis, præfatis negatis, dictas propositiones esse Jansenii, aut in Jansenii sententiæ damnatas, ac proinde, solito effugio locus fuit, torsiisque aduersus Innocentium, vestrum illud mentiris impudentissime.

VI. Necum finis; Episcopi Galliarum manifeste vos falsitatis convicerunt, & Alexander VII. nova constitutione declaravit, dictas propositiones ut Jansenii & in sensu Jansenii damnatas fuisse, & ut tales, à se iterum damnari, non tamen præclusi vobis effugium, quæstio facta est, inquietabatis, in qua haud dubie Pontifex erravit; Jansenii librum diligenter iustificavimus, & nunquam in eo hujusmodi propositiones invenimus; falso est, igitur; Jansenii propositiones esse; hoc igitur bellissime quadrat nostrum illud mentiris impudentissime; nullus enim propositiones illas defendit; unde si Hæresis est, Chimærica est. itane vero, nullus Theologus propositiones illas defendit? illas tamen ante constitutionem Innocentianæ promulgationem, ubique ostentabatis, in libris, in Scholis, in pulpitis, in compitibus; hæc erat doctrina Ecclesiæ, Apostolorum, Conciliorum, Romanorum Pontificum, Sanctorum Patrum ac præ ceteris Augustini; postea vero Bulla edita, hæresis est chimærica, quam nemo novit de facie, & nemo seit, in quo illa posita sit: ante Bullam, si quis dictas propositiones impugnaret, uti revera non deerant; suspectus illico, & Semipelagianus à vobis denunciatabatur, infensus hostis gratiæ Christi, utpote qui antiqua Evangelii & fidei dogmata destruere conaretur: post Bullam vero, quisquis illas vobis imputat, insignis calumniator est, & prolati mendacii concumeliam in os ejus impingit: ante Bullam in iis propositionibus totidem divina fidei regulas agnoscetabatis, illarumque originem in Traditione, oraculum, in Augustino; fidem in Ianuenio interpretem; post Bullam, per insignem Metamorphosim, metu sunt imposturæ, quas invidiæ peperit, publicavit calumnia, exceptis ignorantia, non sine gravissimo innocentia derremento; cum nullus omnino Theologus illas propositiones sustineat: itane vero fides vestra bifurmis est atque bilinguis? idem negatis & assertis; approbatis, & reprobatis indiscriminatim; ubi vestra interesse putatis: nullum profecto lapidem non moveris, ut consilia vestra ad optatum extum perducatis, & imperium illud chimæricum, quod dudum affectatis in Ecclesia, assèquit possitis.

VII. Illud dumtaxat odium, quo in Iesuitas flagitatis, constans est, isque acceptum referatis, quidquid Ecclesia huc usque aduersum vos

Hh 3 con-

ORA
RI. S. I.
PENIT.
TIO

constituit: si Ecclesiæ libros vestros configit; Jesuitæ pro falsariis habendi sunt, cum Bullas fieri asserant contra Sanctorum Patrum doctrinam; si Elogium Jansenii tumulo adscriptum, expungi jubet, insigne haud dubiè erroris monumentum; Jesuitæ idolatriam apud Sinas tolerant; nimiam vietæ licentiam in Europa, ubique deum Christianorum morum corruptionem inducunt: si Praesules Galliæ, elogium Sancygitanum per fraudem nuncupatum reprobant, Jesuitæ insignes viros, etiam post mortem, ubique persequuntur; si Sorbona Jansenitas ex Doctorum suorum albo expungit; Jesuitæ ut disciplinæ moralis destructores prescribendi sunt atque abolendi; quamvis in doctrina fidei victores evaserint, in doctrina morum, si non vinci, concuti saltem poterint; dñnes Societatis scriptores & libri in examen vocantur, ad questionem admovendi, & si res ita postulet, falsificandi, adulterandi, contrahendi, extendendi, ac mille omissionibus, additionibus, interpretationibus depravandi; & quod caput est, mille jocis scurribus, ad plusum mulierularum, omnia condenda; an dolus, an virtus, quis in hoste requirit? vix unus ex decem millibus imposturam & dolum adverteret; reliquias omnibus, majore scilicet ex parte, persuatum erit, remita se habere; mirabuntur sapientissimi quique, vos ed venisse, ut cum ante Patres in ore & manu semper habetis, jam tineantur ad instar, Casuistarum codices redere non dubitetis; quid tum mirabitur unus, sed mille ad risum provocabis; quis enim nescit, vulgus maleficentia, jocis præsettum condita, maximè deleteri; immo sunt, qui falsis potius quam veris recreantur; Jesuitæ quidem defensioni sua non derunt, velrasque imposturas facient palam; sed novis imposturis antiquas dilute, mendacis, mendacia cumulabitis; & cum sitis ratione, jure, argumentis longè impares; vos tanDEM, regelis centies & millies solitis convitis & ptobris fatigabitis, totiesque impingetis illud vestrum mentiris impudentissime, ut tandem silete cogantur; quid enim vobiscum agerent, qui honoris, pudoris & fidei jauctam integrum feceris? præterim cum nullum inde lucrum a nobis præter injuries sperare possint: commodam sanè & novam defensionis rationem invenitis, in eo scilicet positam, ut dum quis impudentissime mentitur, quod certè facile est, turpis mentionis contumeliam impunè alteri in os impingat, & dum viris insolentibus atrocis calumnias affingit, eodem pro calumniatoribus ad crimen amolendum traducat; cuius rei pauca exempla breviter suggero.

VIII. Imputas Patri Albio, Dominum Puteanum (is erat editus, ut vocant, in S. Nicetii Lugdunæ) hereticum, excommunicatum, & dignum, qui flammis addiceretur, ab eo fuisse appellatum, citasque in hanc tem primum & secundum illius scriptum, & tantum non juras, rem ita esse; Albium in secundo id confirmasse, quod in primo adstruxerat. Sed hæc est manifesta calumnia; accipe Albii concepta verba, excepta ex 3. pagina secundi scripti, accusor immerito inquit quod parechum illum hereticum appellari, nemo sane mentis sua compos, perpensis prima apologia verbis, non judicet, hanc glossam in textum minime quadrare, ruitigit insignis impostor censendus es; sed quid juvat, te manifeste impostura convictum à mefuisse, quid ultra te urgerem, ut enim accusatio tua merum mendacum est; ita defensio nihil aliud erit, quam admissa mentionis con-

tumeliosa exprobatio; & ut religiosi non dimitti, impunè mentiri, ut Albio calumniam imponere, ita non te pudebit, os meum verberare dicit mentis convitio, & tuum illud intercalare occinet, in ipsis impudentissime.

IX. Patri Baunio impositi, doctrinam illam, quod licet direcetè primo & per se occasionem per candi proximam captare, propter bonum spiritum, aut temporale, nostrum, vel proximum, jam evictum, festam calumniam; nimur illa verba prima esse, non esse Baunii, & ostendi, opinionem illius, propter graves rationes, v.g. propter conversionem animarum, vel bonum communem Rep. occasioni peccandi expondere se, ut Ambrosius & illud quidam viri Sanctissimi; modò tamen speret, hanc que omnino, divinæ gratia subsidio, à peccato istinere; & hæc est Baunii aliorumque sententia, cundo, quod licet cuiquam temere occasione peccandi captare direcetè, formaliter, & abique gratiæ ratione; & hanc doctrinam, ut detestabilem, sed damnant, quo ad primum, est sane, quod garantia te insimilem, qui communem illam logorum sententiam criminis ducis; quo veritatem cundum, ne vestigium quidem apud Bauniogat illius impi dicit, quod certè, ut ait Caius, non nisi ab organo. Demoni illi affligi poterant verò me tuis creditoribus & accusatorib[us] sponsorem & vadim opponis, quasi agnoscam illam sententiam, eo, qui indicatus es, tamen beperiri; O nequam; ita tuis letib[us] imponis, primam sententiam agnovi, quæ communis est; alteram verò inficiatus sum: hocce, et eadem, ut ait, modò afflixi, modò negat id sane vobis solerit esse, & quasi Regio-Bonum diplomatica indutum, quo, a dicens vero immensè volvisti, idque juris vobis arogatus, non modo impunè mentiri, verum etiam turpis mentionis ptobrum in os is impingere, qui plures mendacia, decumanas calumnias, multo pluquam perdidam fidem vobis exprobant; quid altero exemplo, ut reliqua omittam, facile demonstro.

X. Hanc propositionem Baunio imputat, panitens consuetudinem peccandi habet, &c. modò tamen ei neganda absolutio; ac deinde, haec quæ Baunio eodem tenet, & minimè interrupere dicit, subdil in verinacula, est emendationis futura finis appareat; is omisit, quæ statim subiungit, multo nimur, si vere eum admissorum paretur, & mendandi sui propositionis habet; in verione tamen hæc addidisti, illa verò expunxisti; & statim ponis, Pintetellum & Brisacerium repugnare loqui; primus enim, ait, propositionem illam exercatur, juratque, non esse Bauni; alter Baunii esse, facetur, & innocentem esse, contredit; erras, mi homo, erras; responsio unus ait, tamen responsonem non destruit; utraque sicut aposta, nempe illi negat, absolvendum illam esse, quando nullum exhibet, veldoloris figura, vel emendationis propositionis; in quo rebus suis tamen illam accusationem accepit, nisi respondeat; prout scilicet in veritate jacet; nec enim Pintellus tuam versionem, in qua haec mendasti, videre potuit, cum multo ante scripsisset, quam illa edita fuerit; iure igitur propositionem illam reficit & Baunio ab illa vindicat; Brisacerius verò, propositionem integræ Baunii, compositam scilicet, tam

teres parte, quam exscriperas, rūm ex ea, quam reti-
stas, accipit, & probat; modò enim sit vera & in-
nega confessio, dolor de peccatis, & firmum non
pocandi propositum, quorum signa & probabilita-
tum ipse præferat ac exhibeat, etiam si emenda-
tio certa spes Confessario non affulget; sic enim
disceret intelligendus, non vider, cur pœnitens
obligo non possit; utrumque verius est, &
conveniunt ambo; ille pravam doctrinam rejicit,
quam Bauni affinxerat; hic germanam Bauni do-
ctrinam, quam adulcerasti, defendit; ille nequitiam
iurum aperte; hic fratris tui ac socii innocentiam de-
monstrat; diversus utrinque defensionis modus;
unque tamen è quæ bonus & appositus; utrumque
reprobatur, dissimilis; quidem istu, quamquam
accidit; victoria tamen utriusque certa; tu vero
nunquam fatus & profligatus es desperationis ad-
ditioni, ut in Germaniam aufugeres; & inde
tum illud mentiris impudentissime referres in Gal-
lum.

XII. Jam vero pergis dicere, Jesuitas calumniato-
res esse, eo quod Jansenistas pro hæreticis tradu-
cant, & in Germaniam te confers, ut inde in Gal-
liam tuum illud mentiris impudentissime, ab urbanitate
Gallica tam alienam tecum asportes: Dicat illus,
inquis, Jesuita contra Quirogam, sustinet, calum-
niā repellit posse calumniam absque injuria, non tam
men absque mendacio, & ita falsa crimina imponi
calumniatori, qui falsi imposuit, ad infirmam
illius auctoritatem & fidem; ille pro sua opinione
laudat Batnez, Vegam, Orellaham, & multos alios;
immo Academiam Pragensem & Viennensem; hic
vero pro sua, tres auctores citat, quorum duo sunt
Jesuitæ, nimurum Lessius & Fillius; paulo forte
ardentius duorum istorum Theologorum, pro mo-
re, ferbuit disputatio; unde fieri facile potuit, ut alter
vel utriusque aliqua verba exciderint paulo matu-
rius ponderada: sed de hac questione satis fuisse alias;
quam tu de industria, in hanc Epistolam ad Invidiam
inseris, sed quid inde? Propositiones igitur ab Eccle-
sia damnatae in libro Jansenii non reperiuntur; quid
debilis? ergo non sunt hæreticae, impiaæ, blasphemicae,
quamvis ut tales damnentur; quid futilius? ergo
Arnaldi Epistolæ aliaque ejusdem scripta Röma
non confixit; quid absurdius? ergo hærens duorum
capitum Ecclesiæ, cuius Arnaldus auctor est, confi-
xa non fuit à Sede Apostolica & fulmine tacta; quid
ineptius? ergo Sancygiranus non dixit, senihil scire,
nisi quod ab antiqua Ecclesia didicisti; ergo Jansenius
eidem non promisit per literas, se Barcolio omnia
necessaria suppeditarium ex pecunia Collegii,
administrationi sua credita, & curaturum; ne quid-
piam in rationum exactione deinde appareat; ergo
ad eumdem non scriptis, singulari Dei providentia
duos Ecclesiasticos intra paucos dies obiisse, ut sibi
Canonicatus obveniret, pro quo, sexcenti floren-
tium alio beneficio sibi offeruntur, ergo Mater Ag-
nes à Sancto Paulo, Abbatilla portatis Regi eundem
Abbatem per literas certiore non fecit, de nonnullis
ex suis mortislibus, quæ à quindecim mensibus
sacra exhomologesi animi noxas non expiarent;
dum in hunc modum Willmeratio cinaris, nonne
theses tuas omnium ludibrio exponis? crede mihi,
non est, quod Jesuita falsas hæreses vobis affingant,
cum jam vos ipsi tam multas veras promulgaveritis;
non est, quod libros a vobis editos falsent, ut classos
eriores in omni genere in iis notent; quocties vobis
locum, paginam, concepta verba citarunt & literas
Jansenii & Sancygiranii minimè adulterant, quacum
archetypis in collegio Parisiensi Societas affer-
vat, & omnibus, etiam a vobis missis, illius ultra sit
copia; sed quid ad hæc hucusque, præter illud iuui
obiter non ita profecto Jesuita, ad calumnias, quas
iis affingitis; planissime & claramissime respondent,
tricas vestras solvunt, imposturas aperiunt, dissipant
tenebras, & vos ignorantia & falsitatis manifeste
convincunt.

XIII. Quis autem nescit, cur tam acriter Patrem
Hhh 4 Anna-

ORATIONES
PER
TITULOS

Annatum, qui est Regi Christianissimo à confessionibus, per strinxeris; Vaqueim, Suarem, Molinam, Lefsum, aliosque insignes Theologos Societatis, quorum clarissima lumina tuos oculos percellunt, lacerare non cesses, Brifacerium, Patrem Davion, Craferum atque adeo univerfam Societatem adeo vehementer infesteris; id enim dumtaxat causæ; quod isti errores Jansenii hæc tenus minime tolerarint, nec in posterum sint toleraturi; hæc una eaque verissima causa est, & fons & origo, unde tot calumnias, falsitates, imposturae, convitia, fabulae, faryæ, criminationes aliaque id genus ubertim securiunt: zelum disciplinæ morum restauranda preferre videmini; sed hoc prætextis nomine fraudem; inconcussa Jesuicarum fides, sincerus & incorruptus Ecclesiæ & Religionis amor implacabiles vobis iras, immo furem & rabiem concitarunt; tametsi aliam causam obtenditis: resipiscite, ejurate errores, renunciate damnatam Jansenii doctrinam, Jesuita illico dexteris vobis porrigit & jungent; illud certe ardenter simile desiderare, vix tamen, prudenter saltem, sperare ausim; hoc genus dæmoniorum, etiam ab Apostolis non ejicitur; potentiore dextera opus est, Dei scilicet & Regis; illius quidem ut corinterni sua gratia molliat & mutet; unus Deus tantam superbiæ domare potest, hujus vero, ut lingua exteriæ autoritate sua & pœnarum metu compellat; sed pro more tua vestigia relegatus.

XIV. Sub unum adspectum adduco eloquentiæ vestræ flores, quos Jesuitis aspergis in hac Epistola; vocas enim criminatores, convitatores, publicos sycophantas, monitra, perditos homines, egregios ardoliones, hominum genus orbi christiano grave & intolabile, viduis exitiale, manifestos calumniantes, prævaricatores atheos, hereticos; iis vero exprobras, calumnias, imposturas, crudelitatem, errores, impiam calliditatem, revictam calumniarum falsitatem, projectam salutem, Theologiam detestandam & omnibus suis partibus corruptam, flagitia, mentis tumorem, licentiam, audaciam, horribilem perulantiam, mentiri etiam consilio confidentiam, impia verba, effrenem honoris cupiditatem, professam impietatem, scandalum, scelus, execrationem universalem, tyrannidem, manifesta, infanda, impudentissima mendacia, mores iniquos, irreligiosos animos, aliaque hujusmodi Jansenianæ orationis iuamina, quibus ex Epistola tua detracisti, nihil aliud restat, nisi forte crambre quædam recoceta, de occasione proxima peccandi, de peccantibus ex habitu absolvendis, de calumnia retorquenda, quam toties verfavi, discussi & supra evici, nihil de his ab auctoribus Societatis adstrui, admitti, ac doceri, nisi quod tritum, apud alios auctores commune, in communis usu receptum & probatum sit.

XV. Quamlepidus porro sis, Willelme, mirari, seu potius, ridere satis non possum, cum dicas, Jesuitas non temere, sed consilio mendaces esse, ac prudentes & gnatos falsa in adversarios crimina conferre, id que ideo audere, quod calumniam calumnia refelli posse, doceant, eoque Dei gratiam minime amiri; est enim hæc in scholis Jesuicarum, inquis, per vagata doctrina; præter unum Dicastillum, alios & Societate appellare debueras, qui hanc sententiam typis mandarint; nihil enim motor scripta & dicta, quæ fugi liberè possunt; nec etiam theses, quæ interdum disputandi potius, quam adstruendi animo, proponuntur; quamvis enim forte aliqui rationes Dicastilli approbare videantur, quia tamen vix unquam fieri potest, ut omnes illæ conditiones

intercedant, quas ipse Dicastillus requirit; docent mortal noxa eum liberum non esse, qui calumniam Dicastillum excusat, quod ipse ab illo boso provocatus & in gravissimi criminis inspicionem, de vocatus fuisset; id que non in bivio, vel in puluſe scholastico, apud scholasticum vulgus, sed in Cœli aula, apud magnates & proceres Imperii; sed dehinc satis, de quibus fuisse in notis, & alibi; quibus ponit convitiis hominem illum oneret Dicastillus nonne deo; locum illum Dicastilli satis prolixum exempli, in quo tamen ne minimum quidem convic- vestigium apparuit; unde constat, quām si vendicatur auctor, in quo anceps hæreo, an potius in hoc, fiducitatis & ignoravæ, quām petulcitas & nequitudinibus sis.

XVI. Concludis, hanc doctrinam à Jesuissimissime frequentari, cuius rei aliquo argumentum, vel exempla profers; sed quod tandem illa omnis Valeriano Magno, quem à Jesuicis infamatum fuisset, quod quām à veritate alienum sit, notorum est; sed cum hæc Valerianus causa à Serenissimo Principe Langravio Ernesto & quibusdam aliis abunde cœla sit; frustra omnino quid piam adderem, scilicet iusta juvat, hoc ulcus premere; nullam profusam Jesuissimam Valeriano affinxerunt, qutamewtas, easque atrocissimas Jesuicis affinxit. Omnisfigitur Valeriano; cætera exempla in te quoque adiuvantes haberi pro calumnis, quæcumque Iohannes contra Jansenistas scribuntur, nimur contra Jansenium, Sacygiranum, Arnaldum, Regiopolitanum, aliosque ejusdem fusiuris; parum ab illis, quin credem; ò utinam calumnias essent; fatus quippe fore, Jesuitas in hoc facto, bona fide, errare, super extremum, mentiri, quām Ecclæsiam vestram erroribus, quos in dies ad cumulum addensatis, conspurcari, & conturbari vestris factionibus rem publicam Jæta longè facilius dedoceri possent, cum tamen vos erroribus vestris obstinatissime insistendum electetis; quod nonnulli Episcopi, vestri gratia, prudens durius in unum, vel alterum Jesuitam animadverterint, mihi certe mirum non accidit; nullus unquam error sine suis auctoribus fuit; sed de uno, vel alio male affecto judice, parum curandum; cum tamen vos universa Ecclesia, quæ nec falli potest, nechelare, sapere & sapienter damnaverit; de Albio & Bannio jam supra dictum, Albani fabula explosa, pugnatio Brifacei & Pinterelli composita; quid tandem ultra minitatis, te Jesuicarum mores ante omnem oculos expansurum, expandentur Patres, inquis, ne debitate; saltem ipsa contentio, quæ mihi loquendi libertatem eripere nitemini, certo iudicio erunt (erit, diceret voluntate, debuit) saltem (per) pertinuisse vos, & confitimus auctoribus, crimina, quæ vobis objectaruntur, agnoscent, quævis, ne illa vulgarentur, esse molitos; ò nequam, nihil sine Jesuita moliti sunt, ut tibi loquendi libertatem esse perent; quasi vero ab eo tempore, maximam libertum vim per fas & nefas non ediderint, in quo etiam fœderatorum vestrorum opera liberè ulli est; inde hæc crimina Jesuitæ agnoscunt, præter vestra; quæmodo quæ veroa diffimulasses, & reticulles, quæ tam multa falsa, fictitia & fabulosa per speciem calumniam affinxisti, ubi ergo impostor nequidem; qui nec Deum times, nechomines vereris; homo projecte conscientia, religionis & fidei; insignis, huiusquam alias, sycophanta, posteri futurus, libidinifuerint, horrore & execrationi; si vero, malum, quæ similes, raro, ad selectas maledicentias, & atrocissimas calumnias, exemplo.

EPISTOLÆ DECI-
ma sextæ Confutatio.

O Missis levioribus illis, de Jansenio & Ba-
roso, de arca sancti Mederic, de multis
opus ab illo famoso Rectore congesitis,
liquibus obiter, sed quantum satis, in notis dictum
est, illud unum preferimus, quod maximè te pupūgit
et multum & coficiendum suscipio; Jansenius
multo feliciter, pumarios saltem illorum Mystras, cum
Generalibus sedere junctos esse & convenire,
an modo contra Jesuitas, verum etiam contra Ec-
clesiasticos, multis quidem aperiissimè, at saltem ve-
hementer, in re sanctissimi Sacramentorum; quamvis e-
stis tandem cum Calvinistis, in omnibus hujus
capitibus non covenient, ut nec isti, cum
litteratis, in aliquo tamen, saltem quo ad loquendi
modum, illos convenire infra ostendam; cum autem
qua communem regulam ab Evangelio nobis por-
tum, quisquis in uno peccat, eorum scilicet, quæ
ad eum pertinent, omnium reus existat, inde si fal-
satione deducere mihi videor, pertinere esse, sive in
reliquo fidei alienis, sive in uno dumtaxat Jansenista,
quamquam hi etiam in multis, cum etetodoxis con-
sentantur.

II. Quod ad primum spectat, non negabis, opinor,
sicut etiam Calvinistis contra Jesuitas federe jun-
ctos, an publica vox est & conspiratio; sub illis
militatis (hic per te, quædo mihil licet, eos
impellere, & etsi idem armis cum Petro Molino pū-
pulo, quid enim aliud est Theologia vestra, nisi
inconsonum Romanum Breviarium (sic enim o-
picium sicut ministerium illi inscripsit) & literæ
ad Provinciale nihil aliud nisi dictæ lucu-
lentis commentarium? Theologiam moralem ve-
trum illis imposturis, & literas vestras ex atto-
ribuimus & impvis illius fatigis contexere voluistis;
impositis, ut ille, falsatis, utile; falsa dogmata spar-
gatis, ut uno verbo, etsi idem sophismatis & malis
verbis, cum illo ut videbimini; unde Reformatorum
testete, ut vocamus per jocum, res vestra maximè
vici sunt; illa quippe pto confititorum vestrorum,
que pro fuis agnoscit, lectendo eventu, publicas pre-
conum femei indixit, gaudet de victoriis vestris
etiam, exultat iniquitateque de triumphis imagi-
nari, & res à vestris pteclarè gestas inter pteclar-
atam facinoram prudens ac sollicita recentet.

III. Hoc fœdus, ut iis honorificum atque utile,
ut vobis omnino necessarium fuit, quibus enim, nisi
hæreticis superieras & auxilia sperare potuistis,
necessus Religiorum Ordinem recens in Ecclesia in-
dum, ad Christianam fidem ubique defendendā
et propagandam factor, Jesuitas ubique fere à non-
christianis impugnari atque vexari, & licet omnibus sua
endeant impedire oportet, hoc tamen non ob-
staculat ubique hostes & persecutores inventant-
ur, & Societas solenne est, ut & persecutio in-
tendat, & patientia coronetur; sed quinam,
et quibus, il fuit, à quibus affligitur, & an Romani
christianis Christi Vicarii hoc presentim nomine Je-
suitas odio prosequi, & convitum proscindere non
sufficit, quod sedi Apostolici nimis addicti sunt, &
et multus beneficis cumulantur; & ut hæretici
non possint obsequia illa, quibus sanctæ Sedis
sacerdos devincta est, ita gravissimè admurmuratis
estis vestris, de illa gratia, qua poller in Ecclesia;
vita pte principia Jesuita à Lutheranis passim vo-
cata, dissidentia, inquit, Zwingianus ille, 160

suite à Concilio Tridentino & discordantia à Papa nonne-
num corpus sunt, ana anima? an Reges & Princes Ca-
tholici nonne illi Societatem innumeris beneficis
atque subsidiis prosequuti sunt, in Germania, Gal-
lia, Hispania, Polonia, Lusitania, & ab iis instituta
& fundata Societati Collegia, templorum erecta, immo
& avita palatia ultra concessa & attributa? an vero
Episcopoi nonne isti ordinem illum in Concilio Tri-
dentino confirmarunt & approbarunt, & illorum
opera semper hucusque usi sunt, uocuntur etiamnum,
& in posterum utentur, eo scilicet eventu & fructu
quem iis Catholici gratulantur? an deum optimi
qui quis quantum iis Jesuitæ chari sunt, innumeris ex-
emplis a testimoniis demonstrare facile possem, sed
rei notoriora frustra probations accercentur; fieri
certè potuit, ut nonnullis hominibus frugi Jesuitæ
suspecti fuerint, sed ignoscendum errori, quem ni-
mia illorum, ex libellis vestris, credulitas impruden-
ter hausti; tritum est Henrici Quarti Regis Christianissimi dictum, quo adversarios Societatis egregie
confutavit, agere feliciter ferentes, quod Rex ille po-
tentissimus Jesuitas defendere ac tueretur; alias, in-
quit eode errore laboravi, quo jà teneri vos video, sed agnori-
tande, quam utilis sit Societas Religioni & Republica; digna
certe tanto Principe nec non Hero sententiam.

IV. Sed profectò inquis conditioibus, cum Je-
suitis pugnatis, ut tenebrio nescio quis, fidei scilicet
& nominis expertus, mille calumnias & imposturis il-
los impunita lacessat; crimen igitur Jesuitarum est,
quod illorum innocentia comperta non sit; & inno-
centia vestra in eo posita, quod vestra flagitia la-
teant; veniet aliquid illa Deus, quia Deus myste-
rium iniquitatis faciat palam, perimus, inquietant illi
sceleratis homines, apud Historicum, si nos iuriorint;
at Sapiens ille longe melius, nisi me hi noscant, perii;
haut aliter Jesuita, quos tanto furore potius quam
fervore miserè laceratis, perierant, si calumnias ve-
stris locus esset, & nisi Romani Pontifices, Princes,
magistratus & fere optimi quique illos probe nos-
sent, de vobis vero actum esset, si crimina vestra nota-
issent; hinc nullum non moveris lapidem, ut lateatis;
nunquam sine larva proditis in lucem, arte dumta-
xat & machinarum opera res vestras agitis; fingitis,
ut regnetis; & sub pietate larvata, vel ut propri lo-
quar, hypocriti, blasphemiae vestra tutæ quiescent;
satis tibi estis, si teclisti; ex promis animi sensa, ut in
alio sensu capiantur; explicatis, ut implicatis; errores
inficiamini, ut firmius adstruatis; damnatas proposi-
tiones vobis amolimini, ut illas impunitæ retineatis;
ii videri vultis, qui non estis; & ii profectò non estis,
qui vultis videri. Quid ergo mirum, si ad hæretico-
rum arma confugentis; nimis ad convitia & ca-
lumnias, ut Jesuitarum doctrinam in suspicionem
vocaretis; ita prorsus veritatem, mendacio, impostu-
ris, infosantes; & Ecclesiæ Filios, hæreticorum telis im-
pugnatis. Aperta sunt vestra consilia, nihil juvat dis-
simulatio; doctrinae moralis restorationem præ-
xistis; alio spectatis; morum corruptio, seu remissio
in Jesuitas vobis non displicet, nisi verbo tentis; op-
timi quique illorum, omnium apud vos sunt pessimi;
fingitis Idololatras apud Sinas & Japones, quos ibi
tyranni, ut Christi martyres obtinuerant; ut mercato-
res pellitum traducitis apud Barbaros, à quibus pro
Christo vivi flammis addicuntur; Anglia, quæ pro iis
nihil nisi crucis & equuleos habet, fieri eos commen-
tarios vobis suppeditatis, ut eos tanquam perduelles
agitatis; cuncta hæc omnibus satis persuadent, reli-
gionem ipsam à vobis imperti, vano restaurandorum
morum obtentu; ita prorsus alii hæretici, nihil nisi
innotum

morum restorationem creperunt haec tenus; sed fidem vestram ante omnia restaurate, errores damnatos ejurate; ut deinde mores vestros corruptissimos emenderis; vera & visa narrare; ignoroscere queso, vos intus & in cute novi; parcite igitur solitis declamationibus contra Theologiam moralam Jesuitarum; merus obtentus est, neque hoc nomine illos odistis; sed quia pessime affecti estis in Sedem Apostolicam, quae illorum institutum & doctrinam approbat; in Ecclesiam, quae illorum uitri opera; in doctrinam Catholicam, quam ubique docent arque defendunt; & ut verbo dicam, cum Jesuitis vobis non convenit, sed cum Ecclesia reformatorum adversus Romanam, qua huc usque nihil nisi censuras fulmina & anathemata pro vobis habere vise est.

V. Hoc probrum, quod vobis objicio, grande profectum est, sed in ineluctabilibus argumentis confirmatum, immo & notoriū; quippe vestra, tota spectante Europa, palam discussa est, & ab Ecclesia palam definita, doctrina vestra ut impia, blasphemia, heretica damnata; cur igitur Jesuitas accersitus, & ab his rei male gestae & parum secundi eventus rationem reposicis? vos quidem illi horrantur, ut Ecclesia decisionibus acquisicatis; sed an propterea ignaviae & favei calumniatores habendi sunt? vos etiam arque etiam rogant, ut sincerè damnatis quinque propositiones ab Ecclesia damnatas; an propterea impotentes impudenter audiunt & negant? *Se Jansenii*, sed quoties ut Jansenii ultra illas nobis obtrusisti? meministi, opinor, libelli a vobis editi, cui titulus, *propositiones gratiae*, in quo diligenter & accurate Jansenii loca & paginas designatis, quibus dicta propositiones continentur; frustra igitur modò reclamatis, & juratis, Jansenii non esse, ut simplicioribus imponatis, iisque fere omnibus quibus Jansenii libri copia non est; cut ergo vos temeritatis & manifeste fraudis non insimulem; illius certè, cum plusquam temere id negeris, quod supra Ecclesia auctoritate definitum est; hujus vero, cum ea modò dissimileatis, qua ante palam, libris in lucem editis, roties publicasti: tanta porro est doctrina vestra a cœderatorū vestrorum consensio, ut circa delectum, soli librorum vestrotum aperturā demonstretur. Dicitis, cum Jansenio, (a) nihil esse in sancti Augustini doctrina certius ac fundat us, quam esse præcepta quadam, qua hominibus, non tantum in fidelibus, excusat, obduratis, sed fidelibus quoque & justis, volentibus conantibus, secundum praesentes, quas habent vires, sunt impossibilia; deesse quoque gratiam, qua sicut posibilita; concepta sunt Jansenii verba, heretica, scilicet, blasphemia & impia, qualia Ecclesia illa declaravit. Geneveses omnino accinunt, (b) Papistæ, inquit, objectant, Deum non jubere impossibilita; sed nullius momenti est; quamvis enim divina præcepta impossibilita; sunt homini in natura corrupta, in integrâ tamen possibilia fuerunt. Dicitis præterea, (c) quod ante Christi adventum lex reddere justitiam difficiliorem, & quasi muro interposito, impossibilem; & quod non defuit modò gratia sufficiens, sed quod talis gratia latione legis & scopo Dei capitaliter repugnabat; status quippe veteris testamenti non afferbatur Iudeis gratiam sufficiens, sed potius impedientem: Calvinus & Lutherus idem sentiunt; nimirum Iudeos caruisse gratia sufficiens, nec potuisse credere Verbo Dei; ita ut ad Dei vocem magis obsurdescent, ad illustrationes magis excœarentur, ad oblatæ remedia magis agrotarent. Vos gratiani sufficiens ut mostrosum exploditis, quæ sufficiat & non sufficiat & quam ultra diabolus concederet: heretici eamdem gratiam vocant inane somnium, callidum

(a) Tom 3. l.3. c.13. (b) Gravier. a.18. delib arbit.

(c) Jansen. tom 3. l.1. c.8. l.3. c.5. l.3. c.8.

Plagianismi operculum, rem fallacem, merim-
lusionem, solo nomine sufficientem; vos Christum
pro solis electis in ortuum esse, vultis, non vero pro
omnibus, quos revera si salvari tribuisse, hanc dubi-
salvaret; quis enim ejus voluntati resistat; hac ely-
quit Geneva, simplex & fidelis sententia nostra, dicit
Ecclæsia nostra, ades omnium Ecclæsiarum Galli-
rum, quæ confessioni Gallicæ adhærent.

VI. Vos etiam dicitis ultra, eorum, qui non fan-
vantur, Christum Redemptorem non esse, nec pro
Patrem orasse, Geneva omnibus denuncias, hanc
præcipuum suæ fidei articulum, cuius horrorem
imitaret, supra sexaginta volumina promulgata
multiplici synodo firmavit, falsa Augustini auctoritate
munivit, ut Tridentini decreto illum oppo-
ret, quod S. Synodus his verbis complexa est. (d) q[uod] ille pro omnibus mortuus est, non omnes tamquam
beneficium recipiunt: vos quoque de Urbano VIII. qui
que constitutione, qua doctrina Patriarchæ velut
damnatur, graviter expostulatis, & hanc confu-
tionem omnibus Catholicis offendit, esse, simili-
cum in ea Augustini doctrina notetur, ut vel posse
ci videre coguntur; ita prorsus Geneva contra Tridentinum,
cujus fulmina in Augustinum compri-
Calvinus austeriter, eodem nomine, Philippus Monta-
ton in Sorbonam invenitur, in qua nullum ele-
tur, qui calleat Augustinum: vos passim doceant
Jansenio, ignorantiam invincibilem juris naturalis
culpa non eximere; Geneva consonat & robuste
ultra fatetur, in pœnam peccati, necessitate per-
vos demum Jansenio nobilissimum elogium impeditum
erexit, in quo illum mirabiliter extollit, quod ho-
minem hujus temporis scientissimum, plenam iusta-
tia traditionis & scripturæ, Herculem hujus seculi,
qui gratia sufficientis monstrum in medio tutus &
doctrinam Augustini restituit & vindicavit, et
pore, quo ad hominibus contemptus habebatur
dem protus Beza de Calvinis, & Melanchton
Lutheri; per quos, inquit uterque Augustini
ultimis saeculis revixit, ejusque doctrina pridem ob-
scurata, pristinæ fulgore remcepit, quis unquam
peruersisset, ut Regioporus Geneva fidelis es-
set, eadem prorsus dogmata repentes, illud in
bus firmata, iisdem verbis expressa, iisdem Augustini
locis munita, immo ut multiplicata repetitione, eam
dem Augustini locum, seu textum centes ac legi-
ges Jansenius repeteret, quem Calvinus neglig-
tantius allegaret, quis sibi peruersisset, Jansenius
haeresim novo apparatu verborum & tylis fucatum,
integro saeculo ant: quirent esse, & jam dodam-
ticano fulmine efflatam ac denigratam, quis de-
sibi peruersisset, Genevam Luterae acceperit, vel Lu-
tetianam Genevam, & pios illos solitarios in Ecclesiæ
Romana fere incognitos & obscuros, in Ecclesiæ
eterodoxis ita illustres esse & conspiciens.

VII. Trajetice in Britanniam alacriter, eximis
ibi patronos atque autores nasci un est, scilicet ap-
& literis commendatis vobis opus non est; Lut-
dinensis Gazula, ut vocant, satis esse videtur, illu-
num 3. Jan. ann. 1650, omnibus denunciat, do-
nam vestram in multis eamdem esse cum doctrina
Ecclæsiarum reformatarum; descendit in Belgiam,
omnes Batavorum Academie, omnes Calvini disci-
puli vestra excipient oracula, omnes ministris & di-
vini verbi pseudo præcones doctrinæ vestra fabri-
cent, & approbabunt catechismum vestrum ab Ec-
clæsa Romana donatum; omnes oratores vobis co-
ment Panegyricum cum Maresio, qui jam in librato-
re, ita vos honorificè compellat: macte illa vestra recti-
& viri docti, quod audeatis in os resstere impio illi impio
(d) Seeff. 6. c.3.

am suorum Iesuitarum gratiam, damnata orthodoxyis-
nausentia, puri puri Pelagianismi puidam & impian-
tationem suscepserat. Transeat ad Helvetios, & auti-
lne vos excipiant, ut Doctores vestros Roma re-
cates pridem excepterunt, & invitatis a refragantibus
sicut Sefuitis & Papa, gratia vietricis, inter pocula,
cum pum admarum, nam in confessu est, inquiril-
latus ultra hoc largientibus, vietricis gratia propagna-
tio Janenfis, in maximis & fundamentalibus fidei arti-
culis transfracta transiit; quod certe maximæ glo-
riæ & veritatis, in caltris scilicet & Zwinglianorum
et ostendit principia Zwingiana religionis dogmá-
& Laurigeros triumphos egisse. Cum autem apud
antistitutem gratia, quid mitem, si vestra
et exercitum doctrinam vestram summoperce pro-
ducens, indiges discipuli vestri Massonus scilicet,
Labadius, huiusc et rei, quamvis alioquin nullius
huius homines, plenissimum tamen faciunt fidem, qui
huius Calvinistis transferint, non tamen ea prop-
terentur esse Janenfis; illi autem publicè Mon-
ita et predican, quæ à vestris didicerunt, &
quæ omittunt ergo, fatentur ultra, se Calvinistum ex
esse Janenfus, & Janenfisum in libris Cal-
vinistis et perpetuum: primum usque in Neutria olim Pa-
patus, dixerit ferbit, se Janenfis fuisse, ante-
quam Janenfis in Gallia notus esset, & eadem de
cita, libero arbitrio & predestinatione a

tinentia, juxta primum modum, Christi corpus non
est localiter sub speciebus propriè loquendo, & hic
est Doctoris Angelici sensus; fecus vero juxta secun-
dum; illa enim continentia habet modum continentia-
tis localis, haud ab simili illi, qua corpora non sunt
in quantitate tanquam in loco, sunt tamen in loco,
per quantitatem; hoc olim mirum discrimine, quod alia
corpora in loco sunt, medianibus propriis dimen-
sionibus, ut loquitur S. Thomas; cum tamen in loco
sit Corpus Christi, mediatis dimensionibus alienis;
& hic est Meynerii sensus, qui loquendi modo
Patrum & Conciliorum bellissime consonat, à quibus
Corpus Christi simul in multis locis esse dicitur,
nimis ut pet Sacramentum; & altare nihil aliud es-
se, nisi sedem corporis & sanguinis Christi; sed his
subtilitatibus scholasticis opus non est, quas minus
capitis, Patriarchæ vestri exceplo, qui revera, velitis,
nolitis, magnus Theologus Scholasticus non sicut his,
inquam, opus mihi non est, ut explorem, quid in fide
sentiatis; ut fædus illud vestrum cum Genevensibus
evincam; illa quippe non discutio, quæ in libris ve-
stris omisisti, sed ea, quæ ad strixisti; omissionis de-
licita pretermitto, ut de admissionis vos arguam; & commis-
sionis aliis libris, ex libro de frequenti communione quin-
que assertiones excepisti, quarum quatuor ultima a
ugustissimo Sacramento adversantur, & prima divine
fidei, Calvinistis ultra suffragantibus.

ix. Prima est sanctos Petrum & Paulum esse duos Ecclesiae capita, quae faciunt unum; hanc Geneva probat, Roma damnat; nihil igitur effugii restat. Secunda est, usum communem Ecclesiae in Sacramentorum administratione, communii omnium delinquenti contumacia favere; si haec deferatur ad Ecclesiam, notam haud dubie referet & nigrum theta, illam tamen Calvinista non sine laudibus excipiunt. Tertia est, nonnullos esse, qui ad testificationem doloris, de offendo Deo, concepti, communionem ad extremum vite terminum ultra differunt; Ecclesia doctrinam illam execratur, & ipsa Geneva improbat, non quod sit Catholica, sed propter horrendam impietatem, quam praefert. Quarta est, eundem Eucharistiae cibum in cœliis beatis, & in terris, a fidelibus manducari, eo dumtaxat discrimine, quod fidem inter & visionem beatificam intercedit; quo solum, observe haec particularia, differt modus, quo manducatur in terris, a modo, quo manducatur in ecclesiis; ita profus Geneva, sed non ita Roma. Quinta denique, ut innumeris propemodi alias omittamus, nos a Deo fieri participes ejusdem cibi, quo electi vescuntur in celo, nec aliud discrimen intercedere, nisi quod Deus visionem claram & illius gustum sensibilem nobis subducat, in terris, & nobis utrumque reservet in cœlis: omnes ex dicto libro fideliter excerpti; prima est dampata; secunda est tercia sunt impia; quarta & quinta suspecta; omnes demum a papa & doctis Theologis rejecta; cur igitur eas non ejusatis? cur eos crudelis impostura arguitis, qui offici vestri vos monitos volunt? cur Jesuitas ut calumniatores traducitis, quod hujusmodi errorum monstrata tolerare non potuerint? an Lingonensis Episcopus pro impostore habendus est, qui Sancyiranum Monialibus vestris aetorem fuisse dicit, ut raro ad S. exomologum, & rarius ad S. Synaxim accederent, unde accidit, ut Maria Angelica Arnaldi soror & monasterii Abbatissa per quinque menses integros, a S. Communione, & aliquando paschali tempore abstinuerit? an Senonensis Archiepiscopus calumnator, non is certe qui modò est, sed antecessor, qui paulo ante mortem, scriptis ad Nuncium Apostolicum, ut hunc Romanum Pontificem certiorum faciet, scriptis,

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

scripsit, inquam, sibi constare de indeole & ratione discipulorum Sancygirani, singulatim fensu à communione alieno, superbia intolerabili, aliorum contemptu; ac proinde sibi videri, factionem illorum hominum Ecclesie jure suspectam; cum ab illusione coperit; ac deinde progressa fuerit, per inane illud pietatis officium, seu figuramentum quod vocant arcanae rosarium sanctissimi Sacramenti, damnatum ab octo Doctoribus Sorbonae; præterea, Sancygiranum loqui solitum de Concilio Tridentino, perinde atque si congressus mere politicus esset, non vero Synodus legitima; ac demum dictum Abbatem in id præsertim enixum fuisse, ut multos, etiam pios, à S. Communione abstraheret, cujusdam spiritualium communio- nis obtenuit, quam longè pluris faciebat, etiam quo ad gratiam promerendam, quam ipsam sacramentalē.

X. Nonne duo illi restes Illustrissimi satis esse videntur, quamvis alia deessent, ad probandum; quo animo sit in S. Eucharistiam, & quam aperte cum Genevensibus consentiantur; sed alia suppetunt argumenta; dogmata veltra, errores vestros, libris in lucem editis, publicatis; cur ergo huc illuc tergiversamini, ac meruisum commemorare cogitis ineptias, impietas, blasphemias, à Sorbonicis in opusculo illo damnato notatas, cui tamen hoc elogium adscribitis, p. cogitationes eximia monialis & sapientissima Abbatissæ, nec non sacrilega illa vota, quibus solitarii vestri hodiendum sese forte obtringerent, quorum formulam in eo scripto, non sine horrore legimus, cum & Christo sint opprobrio, & angustissimi Sacramenti contemptum ingenerent, pauca hæc tremula voce, aut stylo fuggero, quæ vix illus, ut dixi, ab squalore horrore excipiat. Christus ita sit Sacramento præsens, ut sicut in seipso, & ab omni cum hominibus societate, vel consuetudine prudens abstineat; destruit creaturam in suo nihil; nullam gerat curam nostram; nullam sui nobis copiam faciat; divinis amplexibus, & communicationibus anima renunciet; fixis in se oculis, nihil extra se Deus aspiciat; & anima se satis fœli- cem putet, quod donorum Dei particeps non fiat; quis hæc legat, quis audiat, non indignatus hujusmodi abominationum auctores ac defensores; col- latis præsertim Illustrissimi Senonensis & electi Doctorum Sorbonicorum manipuli censuris, nimurum Duvalli, Hallerii, Morelli, Corneti, &c. cum impia Jansenii & sequacum approbatione; Illustrissimus Senonensis afferit, rosarium illud, seu pœcatiunculam de divinissimo Sacramento, in qua præmissæ blasphemie continentur, cœpisse ab errore, vel illusione, undefecta vestra ortum duxit; secura autem vester, absque insigni malitia dici non posse, testatur, precatiunculam illam primum factum exiisse, ini- tra aduersus Christum, conspirationis; Doctores Sorbonici scribunt, libellum illum scatere in epitis, erro- ribus, impietatisbus, blasphemias, eo præterim fine, ut fideles à praxi Christianarum virtutum, fidei, spei, charitatis abstrahantur; Jansenius vero dicit, ab ipso divino amore dictatum fuisse, nec quidquam contra fidei regulas in eo contineri. Iden auctores addunt, eò spectare, ut orandi modum à Christo institutum destruat; contra vero Apologistæ vestri nihil inveniunt in eo, nisi sensa Catholica, sublimia, haud ab similia luminibus Angelorum, primi ordinis, quæ luminibus Angelorum infimi ordinis Dionysius obscuriora esse, testatur: idem Doctores vel inde perniciosum & periculosum censent, quod eas opiniones inducat, quæ divini amoris affectibus penitus aduersantur, quem Christus nobis exhibuit in sanctissimo præterim Eucharistia Sacramento & mysterio Dominicæ Incarnationis; Apologistæ vero

scribere non dubitant, hæc esse desideria & vota magis, amore divino ebræi, quæ ab eo dumtaxat intelligi & capi possint, qui amoris idioma calles, agnosca, quid de se anima illa sentiat, quæ sibi & à eis recepta, in abysso divinitatis natat. O impium & blasphemum dictum.

XI. Quis enim dicat, animam divino amore per- fusam & ebræam eo statu esse, ut atrox illud & crudele desiderium concipiatur & pariat; nimurum, ut nos Christus, nec quidpiam Christi ad nos referatur, in eo tamen salutis nostræ originem agnoscimus; Ig- go vel hoc nomine nihil ad nos, & nihil inde nobis, de nobis a etiùm est, & reprobi sumus; in eo gloriam, felicitatem nostram, & summum bonum nostrum collocavimus; si nihil igitur cù illo nobis, nihil illi nobiscum, id maximam & misericordiam con- strari omniū miseriarum est: quod anima divinis amplexibus, obtutibus, occutibus, renunciet; sed qui tandem ibit, nisi ad eum tendat; ille ipse vita, via, veritas est; an vultis animam ab eo defletere ligatur ad mortem, ad errorem & tenebras, ad præcipi- tum & inferni viam; bonum & optimum nobis est corpore dominico vesti, in viis Domini ambulare, & divinis fulgoribus illustrari; an vultis illa felicitati renunciet, ac se se in funeris agat defensionem: quod anima optet, tradi obliuionis à Deo, cedere illius cura & providentia, ab eo secundum vi- re, rejecta, despœcta, & destituta, ut ille felicitate ipso, sibi ipsi vivat; quasi vero Deus nostri recordat non possit, nisi obliuiscatur su; de se simul & auctoritate cogitat; ac demum felix ac beatus esse, nihil ab omnibus creaturis mentem, curam & provisionem omnem avertat, & omnia fortuna & hominum quietia libera relinquit: & hæc cœribitis, spargi, de- fendit ut sensu a Catholica, sublima, angelia, ab ipso amore dictata, sapientissima & sanctissima Ab- batissæ, quæ sibi erupta & à se abrepta, in ipso dimi- tratis siu natabat; siccine verborum rerumque scat- & illis marum usum pervertit; siccine pietatis suam illusionibus & blasphemias obducit; siccine erroris & mendacio fidei & veritatis non menimponit, qui dicitis bonum malum: ridiculam profecit, de- perniciosem arrogantiam, quæ suos errores, pro regu- lis fidei, blasphemias suas, pro regulis nostris; somnia sua pro angelicis luminibus vendicantibus vobissem optare licet, ut Christus in Sacramento ab intima hominum Societate abstineat; nonne patet optare possemus, cum Genevensibus, ut subdilig- nis sacramentalibus verè non existat: in templo de altaribus nostris non sedeat; à nobis demum orga- num, ac deinde stomacho non excipiatur, ut u- bis intime conjungat: si vobis cum optare licet, ut Christus in re ulla non sit, quæ illo minor est; empri- xiter cum Calvinis optare non licet, ut Christus sub iis corruptilibus elementis, quæ tot mortali- bus obnoxia sunt, non maneat, cum interdum sibi aliquo Christi opprobrio id fieri non possit optare licet cum illa vestra sanctimoniali, ut Christus habet in loco suæ dignitati consentaneo, & rebus eorum inaccesso; cur optare non licet, cum Calvinus non sit sub accidentibus Eucharisticis, cum locutione majestate indigens esse videatur; arquebita, cur va- tis Regiopontensibus, ad vota Geneva defensore non licet, & ab his ad Genevæ fidem & dogmam, quorum præciputum est, Christum in Sacramento ne ipsa non existere, sed tantum figurare, ac proximamente fam merum figuratum, & communione fac- mentali inanem superstitionem esse.

XII. Ex his constat, vos perperam expositulare quod Jesuitæ & alii viri piissimi vos in erroris lo- cione

copter vocant, quasi cum Geneva in Eucharistiam
cooperantur; tateo, probrum illud & opprobrium
vobis non esse; curigitur ab eo non declinasti?
ur occasione deditis, hoc saltē de vobis suspi-
cito edita illa S. Sacramenti precatiuncula, quæ tot
impugnat & blasphemis scatet: cur tot infans apolo-
gisti, quæ præcipui Sorbonæ Doctores confi-
xerunt in libro de frequenti communione
impudicitias illas, partim hereticas & damnatas,
partim impudicas & censura dignas? cur demum de
sunt, eas emendare vel explicare dedignati
estrogenetis hand dubiè, luculenta extare fidei ve-
ritatis articulo, in scriptis Regioportuſibus te-
titionis; sed quenam amabili scripta intelligitis? an
eque leuita vester in hac epistola, cum elogio, ap-
pellerunt p̄t secundam Arnaldi epistolam, Theo-
gam familiariter Sancygirani, apologeticam dicta
reputatione, & ceteras apologeticas vestras; sed
cum haec confixa & damnata fuerunt, à Sorbo-
na epistolis, ab Ecclesia; an hujusmodi testimoni-
um ultram fidei defenditis, qua ipsa Ecclesia vel
interrit, vel ut in fide suspecta, nigro theta nota-
tum demus, loca ex iis descripita orthodoxa esse &
Catholica; non in de sequitur, alia, quæ vobis expro-
briat, talia esse; ad summum, inde sequitur, au-
thorum relatos, hereticorum more, repugnantia &
contraria interdum loqui: hinc fides vestra bifrons
est, quæ ipse catholicum vultum præfertis, & ver-
itatem; inde verò hereticum, & doctrinam er-
runt; si quis, dum veritatis ad nos Genevensem
vult, vos erroris insimulet, subducitis illuc, &
Catholicon substitutis; nunquam enim heresim
vulga promulgatis, nisi præfite sit apologia; erro-
ris veritate, venenum & antidorum eodem po-
diciprincipatis, & pro more hereticorum, una pars
lucrum vestrorum aliam tuerit, crimen simul pa-
nici & extinxit culpe; qua profecta arte, simpli-
cibus quidem & ignariis, non tamen sapientibus
trahitis.

III. Et ut rem istam aliquot exemplis confir-
temus: exprobatur vobis dogma illud Aurelii, per
pecatum carnis, sacerdotium aboliri, quæ fuit
institutum heresis; & respondetis, in eodem fuit
aberratio doceri, quod Ecclesia non possit potesta-
re in Ordinis abrogare, cum character sit indelebilis;
affert quidem repugnantia, sed primum illud di-
dom integrum & intactum restat. Opponitur vobis
præmissa Arnaldi assertio; quod scilicet in terris par-
tibus minus illius cibi, quibus Beati vescuntur in
cœlo, haec dumtaxat differentia, quod h̄c nobis vi-
deatur ejusdem cibi subtrahantur; ita prorsus
Catholice de hoc mysterio; scurra vester quædam
differentia capta suggerit; nescio, an vobis il-
lam vindicetis, cum dicat, nunquam in Regio-portu
vobis tunc domicilium suisse, idque, judice me, ne
illud epitolarium idem penes vos esset; ut ut sit, illius
testimonium mera esset dictorum repugnantia, non
tamen criminatiois depulsio. Opponitur alia ejus-
dem propositionis, quod scilicet præfens usus Ecclesia
communi hominum delinquendi contumacia fa-
uit, respondetis tamen, Ecclesia præxim à vobis
namē damnari; hoc quidem est contraria loqui,
in tamen crimen intentum refutare; opponitur
etiam, dictum à vobis fuisse, quod Ecclesia in mo-
ribus & disciplina corruptioni obnoxia sit; respon-
dit, à vobis oppositum in libris doceri; hoc ipsum
quod oppono, nimirum libros vestros repugnan-
tibus & contrariis dictis scatere; haec tamen ad pur-

gationem vestram nihil conferunt; ad p̄gationem
enim non satis est, ut ostendatis, duas propositiones
contrarias in libris vestris extare, quarum altera est
orthodoxa, alia heretica; demus enim, orthodoxyam
in is extare; ostendendum vobis fuerat, non extare
aliam, nimirum hereticam; quod revera si à vobis
præstitum esset, jure illud vetrum mentiri impuden-
tissime in accusatorem impingere posse; sed cū
illa omnia, quæ vobis à Jesuitis exprobantur, in
libris vestris legamus, quis non videt, hortenda illa
convictorum & contumeliarum tela in Jesuitas à vo-
bis extorta, jure in vos retorqueri, nec iis modò à vo-
bis obrineri, ut à consensione cum Geneva vos pur-
getis, quin potius ut errorum convicti, & pertinacæ
hereticorum rei maneatis: sed nonnihil addo, ad spi-
cilegium, scurra hujus vestigis insistens.

XIV. Quid addi possit ad maledicentiam vestri
sycophantæ, non video; nam plenam convictorum
& calumniarum colluviem in Jesuitas non tam evo-
mit, quām profundit; stultos vocat, scelos, igna-
vos, crudeles, improbos & perditissimos calumnia-
tores; immò, inquit, bonis viris non deerunt calum-
niatores, dum erunt Jesuitæ; centies ac millies iis ex-
probant improbas, nefandas, horrendas calumnias,
insulta mendacia, summam malignitatem, stupen-
dam audaciam, contumaciam, flagitia, sceleris, vef-
ficiam, furorem, improbitatem, corruptelas, indurata-
m animum, effrenem calumniamdi licentiam, cor-
ruptelas, infandum nomen, horribiles cayillationes,
impudentiam, prolapsonis, pudorem, dedecus, igno-
miniam, positam frontem, ineptias, nihil tam ne-
fandum, inquit, quod in Jesuitas non cadat, & cri-
men, quod Deus solus, pro merito, punire possit, &
soli patiter Jesuitæ suscipere queant; quid jam vobis,
inquit ille, Jesuitæ alloquens, ad omne facinus
reliquistis? quid tutum à tanta calumniamdi licentia?
addit, eos in instituto & professione calumniari, & sine
conscientia morbi, liberè delinqueret: quid pejus in-
famia scurra in publicos graffatores & flagitosissi-
mos homines deblateret? sed hoc divino consilio
factum esse, puto, ut h̄ic homo fidem omnem prosti-
tueret; si enim, ut cœperat initio, servato accusatio-
nis decoro, laxitates Casuistarum prosequutus fuisset,
codem scurri stylò, non sine multiplici calum-
nia, sed honeste & appositi composita, majorem
haut dubiè fidem fecisset; saltē apud aliquos malè
affectos in Societatem; at ubi furor isistro percitus,
& impo sui, effutre illa non dubitavit, quæ omnem
superant fidem, & vix Ebouis, aut phæneticis igno-
scerentur, nihil ab eo Jesuitis timendum fuit: quis enim, etiam emotæ mentis, sibi persuaderet, Jesuitas
eò venisse, ut nullo conscientia morbi, à flagitis
horrendis & detestandis arceantur; ut Missam cele-
brent à lethibus noxis minimè purgati; ut omni
operâ connitatur, motum corruptelam inducere,
sacrilegiis locum dare, divinum Sacramentum pro-
fanare ac profligere, uno verbo, omnia sacra & pro-
fana miscere, unde perspectum sit, ut videtur innue-
re, illos non hereticos modò esse, sed Atheos; nemo
certe, etiam inter Eterodoxos, ea sibi de Jesuitis per-
suadeat, nemo inducat in animum, ut ea credat, quæ
ille vester, non jam scurra & ludio, sed plusquam
Hercules furens in Jesuitas detonavit.

XV. Initio militem gloriosum Plauti, sed Bom-
bomachidem illum, aut Pyrgopolinicum, aut certè
Thrasonem Terentianum agere videtur; sic vos ac-
cipiam Patres, inquit, sic iniquar, ut forrè antiquos
illos adversarios delideratur sitis; dabo operam, ut
hoc re ipsa sentiatis; & dum Regioportuenses tam

nesfanda accusatione violati, tanti facinoris veniam, gemitibus suis, taciti vobis impetrare contendunt, ego, quem haec injuria non tangit, ad illam vobis in totius Ecclesiae oculis exprobrandam, aggrediar, ut hoc modo Societati vestra salutaris illa contingat infamia, &c. quam bellè; quam thrafonice; sed quo tandem eventu? eodem loco, statu & situ Societas immota manst: eadem virtutis, fidei, & scientiae de illa ubique opinio; ille vero, quid? crepuit tandem, utinam ad meliorem frugem reversus; ejusque libelli famosi ab Ecclesia damnati fuerunt, ut ejusdem conditionis esset cum Jansenio, Sancygirano, Arnaldo, alisque sua factionis auctoriis; sub finem denique insanum declamatorem agit; superos mover & Acheront, & Jesuitas devovet orco, tonat & fulminat; multos sane delitantes vidi & audivi, nullum tamen, qui luculentius delitaret: Sanctimoniales vestras Maresi, limpidissimi sane scriptoris, cura commendo, & Regi portus miracula sacra rotæ, vel S. Congregationis rituum examinanda relinquo; quisquis illarum Monialium vitae, rationis, ritus & status certior esse voluerit, ab eo repeatat, ut am cœfima, ita cum veritate conjuncta: Filii & Meynerii narrationem non discutio; suis auctoriis stat, omni certe, velitis, nolitis, exceptione majoribus; in Arnaldo novenni manifestum antichthonis admittitis; sed haec nihil ad rem; nihil ad me; utpote qui expolrem, non quid alii de vobis dixerint, sed quid vos ipsi scriperitis, & quid de scriptis & libris vestris Ecclesia judicaris: absque hyperbole dicam, tantam librorum vestrorum vim ab Ecclesia confixorum fuisse, ut ii justam Bibliothecam implere possint.

—•—•—•—•—•—•—•—•—
EPISTOLÆ XVII
Confutatio.

I. **Q**uamvis P. Annatus tuam istam epistolam confutari; quia tamen præmodestia, qua præsertim pollet doctissimus Auctor, de le paulò demissius sentit & scribit, simpli-
ci ejus versione non utar, sed non nihil addam ad ea confutationis capita, quæ ex illo excerpturus sum: initium ducam ab illo tuo plurquam thrafonico exordio, in quo, per intolerabilem & putidissimam ja-
cantiā, illa efficiere non dubitas, quorum hominem non prouersus perfrictæ frontis puderet; liber, in-
quis, solitus, expeditus sum, nulli devincitus, cum nemine implicatus, Jesuitica doctrinæ non ignarus, certus illam insequi; nec ulla me humana ratio ab hoc incepto vel retrahet, vel retardabit; adversus minas vestras, (sic eos alloquitur,) circumfusa me caligo defendit; ferit vos manus nulli conspiciens, quæ cun-
ctis doctrinæ vestræ labes conspicuas facit; nec mihi impetum vestrum timeo, nec illi; sic in me Societatis gratia tota marcescit; nec spero quidquam in terra, nec metuo, nec yolo; nullius bonis egeo, nullius autoritate; undique petitionibus vestris elabor; nec ulla me ex parte porest Societas vestra prehendere; vobis Portum regium vexare, facile est; me vero, non item; pulsi nonnulli; ego interim quietus in domo maneo; cum nullo vobis congrederetur, velad-

versus affultus vestros tuiore, vel ad erores vestras impugnando paratore; quam malte, quam magnitudine quam thrafonice; quid amabo superbi, us, quid am-
gantiū, vel fortè magis apposite, quid infausto ve-
dici, vel ex cogitari poterat? en tibi, Lector, auctoritate
item gloriosum, se utriusque Matamoros fabule
rificemissimum feliqui Herculem, rodoniam vicio-
tem fulmina, & immanni buccatum tonitru, portans
videntem; qui Societatem universam, nimirum
tatem, ingenti ruina suis sedibus deturbatur; et ad-
mentem atque in statum, ut cum torus orbis caput
videatur; te ipso plenum; vento scilicet aquæ venienti
nil timet in suis tenebris, nihil vult, nihil perire, ha-
fret dexteræ, suo styllo armatus, suis literis inuidius
unus, unus provocat omnes, idque sine splendore nomen
nis: nempe anonymous est actus tenuis; definitio
corum subdicio; nullius enim bonis indiger, nullius
honoris; quid faceres, ita inepti, ita infantis argu-
rat, ut me quasi ad commiserationem moveas; in quo
quis audet, audet & ille; prodeant in medium, sicut
omnes; non modò Annatus, Petrus, Martinus
Suates modò, Vazquez, Molina, Valentia; non Leon
modo, Sanchez, Gibalious, aliisque facile Principes
Societatis Auctores, verum etiam Eminentissimi
juxta atque dignitate Bellarminus, Tolerus, Log. Pal-
vicius; unus Montaltius, verè Palpalis, unus vero
Italicum, unus syphonta, scurra & histrio, nimirum
aliquis socius, quorum doctissima lucubratione val-
sifam bibliothecam abunde instruerent, patet ter-
reditat & jaet: pauperem superbum abominatur; & ve-
flatum utrem ac follem multiplici repercula fodi-
tem videte soleo, & ludentibus pueris suo cuge-
dum: hic tamè tanti tumoris impatiens, crepus-
carius, ut dicere memini, à Jansenitis alienus, quod
debeat, ridiculum calumniatorem, intolerande senti-
tatis hominem, christiane mortuus discipline exolu-
fatore, ab equitate abhorrentem, heretico chimerico
fabricatorem, pervercaceum, mendacem, infiducem,
tyrannum, à Deo defertum, infelicitissimum confu-
tum, uno mendacio nitentem, uni mendacio fer-
ventem, qui totum in eo sit, ut falsa persuadens & con-
cludens uno verbo, plus sinceritatis in Jansenianis est,
quam in ipso; plus diligentia ad dilucendum Jansenium,
non minus acuminis ad illius (estum) perinde-
dum, nec minus fidei ad persuadendum: immo eque-
tervis venisti, ut Valeriani celum, id est, meum
probrum illi & contumeliam in os impedit: haec
vero perculcere in gravissimum & doctissimum
hominem, de Ecclesia, de Gallia, de letitiae con-
meritum; itane vero infamis secura in sanctissimum
Regi Christianissimo à Confessionibus, legi-
rum gloria illustrem, & religiosis virtutibus conges-
itane vero profanus & laicus in Sacerdotem, conve-
rendum, innocentia & mortuus candore amabilissi-
mum; ita prolus alias Julianus, Celestius, Celsus
in Augustinum; Maximus in Nazianzenum; Ber-
narius in Bernardum; hoc sane ultimum in te pro-
bè quadrat, qui pro defensione tui Jansenii Je-
rirem stylum strigis in Anatum, Episcopos, &
Romanum Pontificem, ut iesu ille, adserens
Bernardum, Praesules & Cardinales, haud diffimilem

lulum, jocis, nugis, & convituis armatum strinxerat, pro defensione Petri Abailardi; si res postulata, multa lane adducerem, quibus utrumque aperte committerem; sed de hoc forte alias, nisi plus preverterit.

III. Quicquid statim initio, te passim ab Annato hæc dicunt: cum tamen, inquis, nec Missæ, nec cæsarii Catholicon officis defueris unquam, nec ab Ecclesiæ disjunxeris, nec Pontificum ullum duxeris violari, & statim syllogismum Annati subiaceat, quo syllogisticus efficit, epitolarium scriptorem latitudinem efficiat, quem videt, quām si ridiculus: cūm nullum syllogismum Annati, in ea scriptiuncula, quam appellas, inventam, quo id efficerere conetur, Jansenius quidem pro hereticis habendos esse, non probat, sed demonstrat; de quo paulò post, sed te quoq; singulari nomine appellat, quod dicit, te quoq; solitis Catholicorum officiis defuisse, inquit, immo ridiculum tenebrionis dictum; quis ex infaustis te revincat, cūm ignotus lateas: quod non addis, nullum te Pontificium decrevit, mentiris aperte, nam in quatuor primis annis, erroris liberali manu sparisti, elusisti Constitutiones Pontificias, Jansenii heres acerumne defudisti; sed in eis eadem, ad illarum confutationem remittisti: addo alud majoris momenti: cūm Jansenius alio latenter, alio verbo tenus, Ecclesiæ causam non esse in quælibet iuris, sed tantum in questionibus facti, cūm in utroque errasse, velles, aut propter defecisti; vera narro, & si res postulata domesticum, & sanguine tibi conjunctum meas: doles tamen, haræcum dici: sed, inquis, si me regio me esse negavi, id est, Jansenii sectæ ad eum iurabis, scio, & fallere posse Deos; loquela mea prodiit; quid quoq; alio in primis & ultimis annis praeditus? quid in hac præfertim, nisi ut Jansenius vindices à censura? nunquid universem illius consiliorum doctrinam complectetis hoc brevia- nimum & illorum effugia, distinctiones, argumenta quæcūp; Honorius, Origenem, Theodoreum, Dionysium Alexandrinum, & alios in scenam vocauit, & tria capitula, ut si tuerentur se, ac rebellerent, sicut in tuto? quod subdis, in tuis latitudinibus reperit, quod à Constitutionibus Apostolicis diffidat, ejusdem furfus est; quasi verò, quoniam sufficietrem non rejeceris, solam efficaciam redimis, explicatam Calviniano modo, ex quæcūp; nec fateris, pro omnibus Christum mortuum esse, ut perinde, licet hæresim fugias, dictum tamen fidem, temerari & scandalum adhuc retinet: confitit autem alii, quæ toties recticas, nimis deputatas disciplina, à Jesuitis funditus evertit, de precepto divini amoris, de arcu sancti Medetici, de peccatis libris, quos ab universa Societate præstat, idque ex Constitutionibus Societatis, & literis Ignatius & Viteleschi constat, falso ac temerari, nihil enim tale est; jubentur quidem regiosi Jesuitarum libri, sed quod Societas omnia sedita præster, fuisse mendacium est.

IV. His ergo prætermis, quæ ad calumniam Annato, ut dicas, Regio portuensibus afflictam, non perirent, ad eam refellendam te accingis; Annatus quippe non semel Jansenias (hi enim sunt Regi portuens) hereticos esse dixit, & luculentis

argumentis demonstravit; ut autem probrum illud ab illis tuis amolatis, tres illorum facile Præcipes, seu coryphaeos, nimis Sambovinum, Lanæum, vel auctorem libri de gratia viætrice, & Arnaldum in scenam inducis, si que, ab illis quinque propositiones damnatas & rejectas fuisse; quia scilicet, ut ait Lanæus, hæretica sunt, Lutheranae, ad libitum confitæ, nec in Janenio, nec in ullis ejus defensis, exstant; hæc tria est cantilena vestris, non extant eo sensu ridiculo, quem vos instrubutis; extant tamen, neque hoc negatis, opinor, secundum verba illa, seu materiales, vel complenum verborum, quibus ab Ecclesia in earum damnatione expressæ fuerunt, quod sepè Annatus & alii, adducto Jansenii textu, peripicuum comprobabant, eviceruntque; nec ullus superest, quo ad hoc, tergiversationi locus: antequam Ecclesia illas configeret, centies eadem publicasti, prædicasti, immo cum ad Ecclesiam delata fuissent, Roinam venisti, illas acriter defensisti; post damnationem vero stylus, & loquendi modum mutatis, non mentem; eamdem quippe doctrinam tenetis ac defenditis, neque ius inficias, quam antè propugnabatis; quid ergo? eritis famosi illis columnis, diversos sensus commenti estis, quorum unum pro Catholicis, Augustinianos, Janenianos, haberi vultis, atque ita propositiones in hoc sensu acceptas in Janenio, immo & Augustino contineri, non negatis, sed ultra assertis; alius sensus Lutheranus est, & Calvinianus, in quo scilicet damnatae fuerunt, & in hoc negatis, in Janenio contineri; tertius est Molinisticus, quo tamen omisso, quia hoc non periret, quæro ex vobis, nam Ecclesia illas propositiones damnari in proprio, nativo & vulgari verborum sensu annuis intrepidis; nimirum pag. 468. editionis 1. Colonensis, ubi haec habes: Cūm summus Pontifex propositiones in sensu germano & simplici damnaverit; agnoscis tua verba; hoc igitur tecum iacto fundamento, sic recte mihi ratiocinari videor; Ecclesia damnavit eas in sensu Janenii; hæc ipsissima sunt Constitutionis Apostolicæ verba; sed per te in sensu proprio, legitimo ac germano damnatae fuerunt; igitur sensus Jansenii est germanus & proprius; quicquid ratione pollet, & ratiocinis patiens est, hoc inficiari non potest: cūm igitur in sensu germano & proprio recte damnatas esse, fatearis; & hanc saltem, utratis, Ecclesia damnationem admittas & osculeris; si homo es, & tui compas, admittere debes, in sensu Jansenii recte damnatas fuisse; confite quoq; tuam Algebraam & Geometriam, & novam ratiocinandi artem, quam brutis etiam concedere videris, ut hunc syllogismum solvas.

V. Quod pertinet ad tuos illos, quæ nescit, Lanæum in eadem sententia manere; idem facile de Sambovio dixerim; saltem ex fama; hic enim nihil, quod sciām, edidit; Arnaldi epistolæ citas, ad depulsionem, ego vero ad confirmationem erroris; cūm in secunda primam propositionem renovarit, in persona Præcipis Apostolorum, capropter à Sorbona de jure libarum, quos ab universa Societate præstat, idque ex Constitutionibus Societatis, & literis Ignatius & Viteleschi constat, falso ac temerari, nihil enim tale est; jubentur quidem regiosi Jesuitarum libri, sed quod Societas omnia sedita præster, fuisse mendacium est.

VI. His ergo prætermis, quæ ad calumniam Annato, ut dicas, Regio portuensibus afflictam, non perirent, ad eam refellendam te accingis; Annatus quippe non semel Jansenias (hi enim sunt Regi portuens) hereticos esse dixit, & luculentis

Irenensis, adversus summum Pontificem, obsequium, quem scilicet sarcasmis primam & sacrilegis convitiis prosequuti estis, & tandem erroris arguere non dubitatis. Parum porrà Annatus mihi dixisse visus est, cùm vos foris Catholicos, intus hereticos esse, pronuntiavistis, & animum vestrum à linguis dissidente; nam revera & mente & lingua hereticis estis; quasi verò illa propositio Arnaldi de duplicitate capite non sit heretica? item illa de gratia, quæ S. Petro defuit? tu item, quām multorum errorum à me suprà convictus es? denique, nunquid hoc Ipsius loco heresim adstruis, cùm hæc scribere veritus non sis, mibi nullos in Ecclesiæ hereticos esse, certum est nōne Lutherani, Calvinistar, aliquæ sunt heretici: de istis non loquor, inquis, sed de Jansenistis; nōnne Urbanus VIII, Innocentius X, Alexander VII, doctrinam Jansenii ut hereticam damnarunt? chimæram, inquis, quæ nulli est; ò nequam; erravit igitur Ecclesia, quæ bruta fulmina contorsit, & chimæram dumtaxat fulminavit; sed, crede mihi, chimara illa Ecclesiæ fulmina sensit, alioquin tantos clamores & motus non edidisset; tu etiam sensisti; quidquid obgannias; quid demum dicas, nunquam ab Annato judicari potuisse, qua pagina Jansenii illa verba extarent, quibus damnatae propositiones continentur; quies judicavit & indicavit, & multi alii indicarunt; sed in notorius mentiti, vobis solenne est. Arguis deinde Annati pervicaciam & mendaciam, mortalium pervicacissimus & mendacissimus vis in hoc, vobis similes, ab Ecclesiæ condita, reperiemus: quamobrem vero? quia, inquis, Janseniani à vobis initio hereticis dicti sunt, eo quid quinque Jansenii propositiones defendent, ubi verò ab iis rejici vidisis, illud oretenus, corde à lingua dissidente, ab iis adstrui, scribere, dicere, & prædicare non cessatis; ac demum inde vultis, hereticos esse, quid in sensu Jansenii easdem propositiones damnare nolint: huc certè quadrat, quid toties nobis intentus Valeriani tellum; dico enim, ideo vos hereticos esse, quia propositiones damnatae defenditis, quas in eo dumtaxat sensu rejicitis, improprio scilicet, atque in epo, de quo ne cogitavit quidem Ecclesia; ideo porro in Jansenii sensu damnare abnuitis, quia hic germanus est & proprius, in quo ab Ecclesia damnata fuerunt, ut supra evicimus; nisi haec perspicua sint, quid sit perspicuum, non intelligo.

VI. Utrum, inquis, sentiat Jansenius, Ecclesiæ & fidem non tangit; hoc alterum est effugium vestrum, hac distinctio juris & facti, quam plusquam millies nobis obstruitis; propositiones damnavit Ecclesia, inquis, sensum Jansenii non damnavit, immò damnare non potuit; sed loquamus serio & sincere; damnavit sensum Jansenii, ut notorium est; sed in hac, non tamen in illa damnatione, ipsa erravit; sic enim Janseniani; tu forte, in utraque errasse, dices; sed primum dumtaxat hoc loco adstruis, & decantatis exemplis Dionysii Alexandrini, Honorii, Origenis, & Theodorei, tibi demonstrare videris; sed longe aberras à scopo; exemplum Dionysii nihil ad rem, cùm ab Ecclesia illius doctrina nunquam damnata fuerit; nec enim, opinor, Basilius universam Ecclesiæ representat; quamvis alioquin clarissimus Ecclesiæ Doctor. Quod spectat ad Honorium, altioris indaginis res est, quam hic discutiendam non sufficiat, alias forte, si occasio tulerit; illud unum dixisse contentus, damnationem Honorii ad summum, esse probabilem & dubiam, cùm illam mul-

ti, si que doctrinam, eruditione, & dignitate conspicui, ut spuriam & fictitiam rejiciant; duos ratus appello, Baronum scilicet & Bellarmineum, quorum auctoritas, etiam si soli essent, tot rationum momentis firmata, opinionem probabilem facit: dixi, etiam si soli essent, quia sunt alii quin plurimi, quorum satis longum elenchum in promissa discussione daturus sum; accedit, quod Hadrianus II, in epistola, non dicit, à Concilio Oecumenico, universalem Ecclesiæ repræsentante, Honorio, thema dictum fuisse, sed ab orientalibus, qui certe universalem Ecclesiæ minimè repræsentant: ut ut sit, demus prædictam damnationem, ad summum, probabilem & dubiam esse, ex hoc vestrum ratione corruit; nam certum est, doctrinam Jansenii ab Ecclesiæ damnatam esse, ut hereticam; igitur hoc ipsum credere debemus; & si forte illam, contradictionem Ecclesiæ, defendimus, hereticis sumus; cùm dubium sit, Honorii doctrinam ab Ecclesiæ damnatam fuisse, hoc certò credere non possum; ut proinde non teneor; & quamvis hoc negem, a defendam Honorium, hereticus ea propter non auctoritatem quid ad hoc?

VII. Quod spectat ad Origenis, & Theodorei libros, quos aliqui hodiensem ab hereticis violente non dubitant, idque citra vel minimam heresistam, diversa prouersus à nostra ratio est: nam per quam quid multa inest falsitatis suspicio, quod vel omnino confitit fuisse, ut epistola illi Theodorei ad Joannem Antiochenum, de morte Cyrilli Alexandrini, quem illi superitem fulle constat; ac proinde fictam epistolam; vel errores apibusdam hominibus iis inserti; nempe duo illi Nachi Laura, Nonnus scilicet & Leontius imperii rudesque literarum, ex Origenis libris multa exceptisse dicuntur, quæ aliter in libris extant; multo tamen Nestoriani Theodoreto affinxerunt, ad commendationem suorum errorum, de quibus nunquam virilem doctrinam cogitarat; ut ut sit, utriusque defensiones (quos tamen in hoc non laudo), nihil aliud voluit, nisi certò damnandos non esse, cùm multa infidet & calumniæ suspicio: at si disertum extaret Ecclesiæ decretum, quo dicta suspicio excutetur, & depresso verbis, omnibus Christi-fidelibus indiscutitur, hunc, vel illum errorum ex tali Origenis, vel Theodoreti libro excerptum, ab Ecclesia in sensu ab his auctoribus intento damnatum fuisse, se deuolu, ut talem damnari, in simili versarem aetatis & nemo Catholicus refragari posset: damnatur certè utriusque errores a quinta Synodo, & hanc damnationem approbavit tandem Vigilius Papamque Pelagius II. Romanus Pontifex in epistola ad Istricos, nec non Gregorius Magnus, variis locis, luculentiter explicarunt; sed quia illius Synodi sunt falsata & adulterata fuisse, constat, nec sufficiunt Ecclesiæ declaratio nonnullis, paucis licet, esse validatur, ad suspitionem omnem penitus tollendam, nulli, quos tamen in hoc, ut dixi, non laudo, illorum auctorum defensionem suscepimus; at nulla inistro casu suspicio restat, nulla umbra; propriae Jansenii appellatae & conceptus verbis expressa, ante damnavit Ecclesia; nimis ex tali falso libro excerptas; sed quia statim reclamatis, Jansenii non esse, nimis in eo sensu, in quo damnatae fuerant; Ecclesia, ut omnem dubitationem amoliretur, declaravit, Jansenii revera esse, & in sensu Jansenii damnatas, & ut tales deuolu damnavit; unde corrut petrum ab Origeni, & à tribus capitulis argumentum; quid enim quod

et in epistolis Pelagi & Gregorii : ubi legimus, vel illum errorem, ut Theodorei, & in Theodoreto intento damnatum esse : nonnulli gur non videtur esse sufficiens declaratio; deinde, iugis, Pontifex, propositiones esse Jansenii non tantum illud ; declaravit insuper in sensu Jansenii fuisse damnata; addidit, easque ut tales esse damnatae ; declararunt alii Pontifices, in Theodoreto scriptis, Nestorii errores contineri; inde hoc ubi negabunt; nempe declararunt dummodo, dictos errores contineri in iis scriptis, que Theodorei esse dicebantur; sed demus hoc, ne super iugis & crepera tecum disputem, cui certa superponit, ac tempungem; demus haec, in qua quis in sensu Theodoreto intento dictos errores damnatos fuisse, declaravit & quis unquam uti declaravit? diversissima igitur ratio est; atque ad rectius illud argumentum, toties incalculabilem invenimus, ab Honorio & tribus capitulacionis corrutum; cum tamen eodem telo haeresis ferant, opera precium erit aliquid, rem in floribus, Libet, & trium capitulorum discutere.

VIII. Iaque, quod illa propositiones sint Jansenianae, non divina fide, sed perspicuo tenemus exponere, ut supra dictum est; tamen, quod damnata est Ecclesia ut Jansenii, & in sensu Jansenii, exponemus habemus; ut & quamlibet aliam Ecclesiasticationem ; quod demum sint haereticæ in sensu, habemus ab Ecclesia, & certa fide nouis; neque haec est quæstio facti, ut ait, sed iam enim haec propositio, Pater major meus, Amii, & haec, Corpus Christi non est realiter unitamentum, in sensu Calvini, est haeretica, quam in iugis gratia unquam resistitur, in sensu Jansenii & non hoc verum sit, tota fides nostra corruat, neque illi; & nulla unquam propositio ut haereticam poterit; accipe istam, si vis; sunt due iugis vel hypothesis in Christo ; haec in sensu Nestorii & utralius, ab Ecclesia damnata; dicit igitur illa, eodem jure, gratia interiori nunguatur, in sensu Jansenii; nec dicas, Nestorius & Nestorianos sensum illum pro suo agnosceret, sed quid hoc agnoscent verba illa, quibus haec propositio continetur, esse in libris Nestorii, legimus illorum sensum pro suo agnoscent, non scilicet propositio ab Ecclesia damnata est; non tamen Nestorii propositio est haeretica, talis quoque, cum illam pro sua & illum sensum, in quo damnata est, pro suo agnoscat, est haereticus ; at vero Jansenii propositio in sensu proprio & vulgaris, qui ab eo intendi presumuntur, est haeretica, & talis ab Ecclesia declarata est; unus igitur, qui obstinatè illam non defendit, ab Ecclesia damnatus non fuerit, nec declaratus haereticus; vos tamen, qui eam in sensu, in quo damnata est, pertinacissime defenditis, nimis in proprio & legitimo, qui est sensus Jansenii, propositus, haereticus estis: eligamus enim proxima, Pontificiam Constitutionem; ad hanc, ut exigitur Janseniani ; quid porrò haec Constitutionis propositio in sensu Jansenii est haeretica, id est sensu proprio & vulgaris, quicquid ergo propositum in hoc sensu defendit, haereticum defendit, igitur haereticus est: fructu autem queritis, quis sit ille Jansenii sensus, propositus scilicet, unus in sensu propositionis sensus, in quo librorum interiores loqui presumuntur, ridiculum igitur est,

quod dicitis, sensum Jansenii non explicatum, ab Ecclesia damnari non potuisse, aut debuisse; quia cum ille sensus proprius sit, nativus, legitimus, vulgaris, in quo propositiones damnatas esse, factas, in ulteriori certa explicazione opus non fuit.

IX. Non minus Ecclesia declaravit, quinque praedictas propositiones esse haereticas, in sensu Jansenii, quam septem illas, quas Cœlestinus recentet, esse catholicas, in sensu Augustini; sed quisquis has impugnaret, esset haereticus; igitur quisquis illas propugnaret, esset pariter haereticus; notoriū est, illas propositiones esse Augustini; sed æquæ notoriū, istas esse Jansenii; sensus utrinque notoriū, cum sit proprius, nativus, atque vulgaris; nulla igitur inter utramque differentia; numquam, opinor, hoc argumentum exoluistis; tentatis, sat scio, sed verbis tantum, conviciis, calumnias, & contumelias pugnatis, ex quibus constat, vos Patriarchæ vestro longè potiores esse; nempe illi propositiones quidem haereticas edidit, in proprio scilicet verborum sensu, in quo scriptis presumuntur; quia tamen illas pertinaciter non defendit, nemo illum formalem haereticum inde appellat; vos vero, qui eas defenditis, ea certè pervercacia, qua major in Ecclesia Dei vila non fuit, formales haereticis estis: præclusis igitur his duobus effugitis vestris, ad tertium & ultimum descendendo.

X. Dicatis enim, propositiones illas damnatas non fuisse, in sensu gratia à se præcisè efficacis, qui est sensus vester, & Jansenii; hic autem Scholasticum seu Theologum agis, qua tamen persona in tuam indolem, vel in tuum captum non cadit; illam indueras in quatuor primis epistolis, sed cum minus succederet, Calvinum egisti in duodecim sequentibus, sed cum tot falsatum & imposturorum convictus fueris, quas cum repellendas suscipiesses, tres aut quatuor attigisti, non diluisti; reliquias omnes omisisti; resumis Theologi personam, in duabus ultimis, sed non diffimili eventu; dicens enim, propositiones illas non esse haereticas in sensu Jansenii, cum hic sensus reducatur ad doctrinam gratia efficacis à se ipsa præcisè: Calvinus, eodem jure, doctrinam suam non esse haereticam, diceret, in eo sensu, in quo ad gratiam efficacem reducitur; miror autem, Thrasonem istum adeo rudem, seu rudentem esse, ut nesciat, duobus modis illam gratiam efficacem defendi, altero scilicet orthodoxo, principiis catholicis innixo; altero haeretico, in principiis Eterodoxis fundato; Calvinus & Jansenius istum secundum modum adhibent, in quo revera est haereticus; Thomistæ vero, aliqui Doctores Catholicæ primum adhibent; & quamvis inter se dissentiant, remanent tamen in unitate fidei. Ut igitur videamus, an doctrina Jansenii sit Catholicæ, quatenus illam reducit ad doctrinam gratia à se præcisè efficacis, videndum est, quam modum adhibeat, illius gratia defendenda, an scilicet Etherodoxum, & Calvinum; an vero Doctorum Catholicorum, & haereticum.

XI. Calvinus ita defendit illam gratiam, ut velit, ab ea nobis tantum relinquere libertatem à coactione, non vero à necessitate, quæ potestate resistendi, dum ipsa permanet, nobis eripit; Catholicæ vero in hoc cœveniunt, quod gratia efficacitatem nostram moveat, atque afficiat, ut potestatem dissentendi relinquat; ac proinde hac duo simul sint in voluntate;

gratia scilicet & potestas sufficiens dissentendi; nec in dubium nullo modo revocant, hunc verum & legitimum sensum esse textus Tridentini, potest dissentire, si velit: Bannes & Molina, quamvis inter se maximè dissentiantur in hoc arguendo divinæ gratiæ, in hoc tamen omnino contentiunt; nimurum divinam gratiam cum potestate dissentendi in voluntate esse conjunctam, eamque, sub hac ratione efficacis, non esse ita necessariam ad bonas actiones, quin etiam sufficiens interdum sit, & nobis potestaten proximam & completam tribuat illud agendi, quod Deus à nobis exigit, etiam si illud ipsum minime praestemus, unde per nos stat, quod minus gratia suum eff. Etum fortia. Quare igitur ex te, an Jansenius hunc modum sequatur, cùm docet, timendum non esse, ne nobis libertatem eripiat necessitas; etiam antecedens; cùm impugnat libertatis indifferentiam, & nullam ipse admittit, quam Calvinus ultrò admissurus facile non esset; cùm sufficientem gratiam habet pro monstro in Theologia, & negat, gratiam ullam modicinalem suo unquam effectuare; cùm denique Semipelagianorum erroribus tribuit, quod voluntas consentire, aut dissentire possit divina gratia: cùm igitur hoc doctrina ab eo modo aliena sit, quo Doctores Catholicæ gratiam præcisè à se efficacem explicant, contra vero, cum modo Calvini non parum consentiat, inde reæ deduco, propositiones Jansenii ad sensum hæreticam ab iis reduci, qui eas reducent ad doctrinam gratia efficacis à se, juxta Calvinii modum explicat, ac proinde illos non Jansenii modò, verù n etiam Calvini esse discipulos: frustra igitur Annato exprobros, Pontificem in sua Constitutione abstinuisse à prædicto divinae gratia argumento; ita est; abstinuit, quo ad modum, quem Catholicæ adhibent, non tamen à modo, quem Calvinus & Jansenius adhibent, & quem omnes Catholicæ damnant; quamvis alioquin quo ad primum, non parum inter se dissentiant; damnant, inquam, cùm Ecclesia Jansenium in Calvino, Calvinum in Jansenio.

XII. Quid mirum igitur, si Calvinistæ vobis unidique auxiliares manus porrigan; Protestantes Helvetiorum Professoris lingua clamitent, in nostras cum confortibus Jansenius transiit partes, & tantum Janseniana & Zwingliana doctrina de hoc arguendo consentiendum esse videant, ut nec aliud, nec plus, nec minus sit in una, quā in alia; Batayi federati vobis animos faciant, quos sic compellant, Samuelis Maresii Pastoris & Professoris stylo, matre illa nostra virtute viri dotti, quod audeatis resistere impio illi Pontifici. Angli etiam in suis Gazulis publicam faciant hdm, doctrinam vestram ab Ecclesia & Sorbona damnatam, in multis similem esse doctrinæ Ecclesiarum reformatarum: Molineus non delirat, dum Sedani prædictam utriusque doctrinæ consensionem ultra fatetur; Roussetus idem Nemanus publicat; Eustachius Montispessulanus; & duo famosi apostatae, Massonus & Labadius Montalbani; hic ultrò fatetur, se Calvinismum in Jansenio, ille vero Jansenismum in Calvinio didicisse, longè antequam Jansenius Augustinum suum in lucem edidisset; habemus præ manuslibrum à Massono recens editum, in quo rationes sue apostasia explicat; sed in his frustra diutius hærerem, cùm tamen multis scriptis in lucem editis, prædicta consensio evicta & demonstrata fuerit, ut nunquam istam maculam elhore potueritis.

XIII. Quod demum ad convicia spectat, quibus Annatum impiè lacerasti, cuius, ut ait, te miseret,

eumque à Deo desertum doles, aliam profecto reponitionem, præter meram ipsam & nudam explicationem, non postulat; est sane, quod Annatum speret, cùm ab iis à Deo desertus esse dicatur, qui dicere non dubitant, Ecclesiam à Deo desertum fuisse; facilè retorquerem, si recriminatio enrelem; nupiam quippe reprobis hominis, ut vocans expressiorem imaginem quām in te, tuique similius vide est; tritæ sunt illius Notæ, & characteri non perspectus; superbia, dicatas, impudicitia, errandi contumacia, mentendi & calumnia, audacitas, aliaque id genus signa sunt supitem illius felicitatis, quam in Annato, per impium factum, deploras: toties quippe impostura & mala fide, avarorū, mendacii, ac pessimum artium convivis fuit; inde tamen insolentior & perulantior evolit, & ipsa remedia agrum animum non levant, sed morem augent: eò tandem audacia venisti, ut Deum in societatis errore vocare non verearis; appellique Regi portus miracula, ut certa erroris Regi portuensia testimonia; quis tam improbam imputatem non horreat? magnum certè miraculum est, ad meliorem frugem to reducere, o utinam fruare compunctionis, ut ajunt, cor tuum recte dicens, hæc quidem desiderare miracula, sperare vero non possumus; alia quippe sunt miracula velut, p mirum animum felle conditum cum ardoruma, quā singulis, charitate conjungere; justitiam, quā amorem prætextis, cum incredibili calumnia, & convitandi libidine; toties prædicarum fuscitatem & fidem, cum tanta imposturam, falsitatem, & malarum artium copias, tantum, ut prætestis, digionis zelum, cum obstinata errorum damnatione defensione; veram Ecclesiam doctrinam, cum aperto bello adversus eamdem Ecclesiam, & cum aperte bellione, integrum, ut singulis, obleviantiam, hac sunt vestra miracula, quibus res ad speciem contraria, mirabiliter componitis; dico, in speciem, nam revera charitatis, sinceritatis, justitiae, fideli, zelani doctrinæ, & christiana observantia speciem tantum, non vero rem ipsam habetis; omibus hæreticis singere haec tenuis solenne fuit, & simulacrum versionem, pœnitentiam, reditum, ad meliora mentem, & fanius resipiscens animi consilium, p jus sane fictionis in Ario, Apollinari, Eusebii, Pelagio, Celestio, Sergio, alisque, luculentis manibus habemus exempla; hinc Bernardus sui tempore hereticos vulpibus assimilat, in arte singulis, hædem interrogates, inquit, nihil christianus; si conformatio, nihil irreprehensibilis, &c. Ova fontibus, sic enim concludit, asturiles, actu & crudeliter, lupi; quām hæc appositæ in te, actus quod addo.

***

EPIST. XVIII

EPISTOLÆ XVIII
Confutatio.

¶ Arum abfuit, qui posito stylo ab hujus Epistolæ confutacione prudens abstinerem, cum nihil omnino contineat, quod abunde fidei refutatum non fuerit; nam more vestro, vel possum solenni hereticorum more, centies ac milles eadem regeritis; quamvis plenæ ac plenè discussa, disperita, creputata; nisi animalibus haud assimiles, quæ surfaces continuè versant, lambunt, sorbent, vomant, atque erborcent: ne tamen apud imperitum vulgaritatem, hanc ultimam Epistolam nullâ confirmatione pullatam, sartam rectamque manere; illo quoque refutandam suscipio; & statim initio in alia die, fraudem appetam, eamque geminatio nescio; nempe in vernacula adscribis nonam Kalendas Aprilis ann. 1657. & in versioñe ann. 1658. dendo si apographum typis mandatum est Colonia, Kal. Aprilis, autographum haud dubie ante legum fuit. Sed his omissis, statim initio Annatum agendis, quem dicis, indè tanum vobis crimen intros confundare, quod Jansenii sensum damnare tenuis, quem tamen, ut ab omnibus damnari, ita a nomine vult, explicari; & hanc frivolam heresim vocas, que a nemine exprimi possit; si constaret quælibet Jansenii sensus, res confecta esse videtur, sed non constat; quidam enim nihil aliud in eo idet, nisi vulgarem SS. Augustini & Thomæ doctrinam de gratia efficaci; unde Bulla, que in generalium sensum Jansenii proscriptit, nihil prorsus controverson pertinet; centies vobis, inquit, iterum est, nullum pugnandi finem futurum, ad tentias Jansenii explanetur; semper abnusitis, tunc constituo, ne gratiam efficacem à vobis impetratis intelligerent, quo nullum majus vobis dede-
positum accidere.

misticum minimè damnatum esse dicat, uti reverā dicimus, alium esse à Janseniano dicat, oportet; Jansenius enim damnatus est ab Ecclesiā; sed Thomisticus non fuit damnatus; igitur Jansenianus non est Thomisticus; quid ad hæc mihi homor?

III. In variis gyros & orbes te torqueas, anteaquam mentem vestram declares, inde varia loca Jansenii profers, in quibus, Thomistam agit; sed cum etiam sint alia, in quibus totus est Calvinianus, & cum bonum sit ex integra causa, malum vero ex minimo defectu censeatur; hoc certe non oblitus, quia Ecclesia expressos illius errores in proprio sensu, cum alter Ecclesia non accipiat, iure damnari; sed, inquis, sensus illorum locorum, in quibus Calvinus confessio videtur, ad sensum illorum in quibus Thomistis adharet reducendus est; immo potius, in Auctore praesertim ex multis capitibus suspecto, sensus illorum, ad sensum illorum reducendus, cum id solenne sit omnibus haereticis, perinde atque colubro toruoso, ut caput & venenum tegant: sed, inquis, collatae gratiae potest voluntas dissentire, si velit; ita ne vero: cur ergo dicis cum Jansenio tuo, illam esse gratiam Semipelagianorum, cui voluntas dissentire possit: si velit: deinde, quid est hoc, si velit: id est, si dissentiat, inquis; igitur quem dicerem, cæcum vide-re posse, si videat, & claudum currere, si currit: praeterea dissentire potest, inquis; sed qua potentia: an proxima & completa? minimè gentium, inquis; hanc enim explodis & exhibillas in primis literis; quamlibet aliam Calvinus facilè admittet.

IV. Huc etiam accessis distinctionem sensus compo-
siti arque divisit; tu quoque fili, distincte unculas &
tricas scholasticas, que tibi hucusque nauissem mo-
verunt; sic nullum non moves lapidem, nullis arti-
bus partis, & nullis fraudibus, ut Janfenni doctrinam,
damnatam licet ab Ecclesia ut blasphemam, impiam,
haereticam, Vaticanis fulminibus subducas; ad scholasticos,
Dialecticos, immodi & Grammaticos confu-
gis identidem, ut sensus errore que Janfenni fatet?
ad haereticos non semel, ut ille, configit, Helvetios,
Batavos, Genevenses, & Charentonios, ut ex
memoratis supra manifestum est; foderatas illi dex-
teras porreverant; tulerunt suppetias; & pro sua
doctrinam vestram agnoscere non dubitarunt; im-
modo cum pœnarum formidine, non tamen pudore
coerciti, sensu vestra in Gallia expromere non posse-
tis, adhuc huius operam apostata illius & publici Sy-
cophanta, qui singulis septimanis Anstelodami suas
nugas & satyras, sub Gazularum nomine spargit; sed
redeamus ad tuam distinctionem; voluntas dissen-
tire potest; distinguis, in sensu diviso, concedo; in
sensu composito, nego; hui quam egregie! sed qua-
reto, explana distinctionem tuam; composta gratia
cum voluntate, id est, quatenus gratia inest voluntati,
hac profecto dissentire nequit, uti nec illa suo effe-
ctu carere; hinc illius Janfenni, interiori gratia nun-
quam restitutur; at verò si voluntatem seorsim consi-
deremus, ac semotâ illi gratia, tunc haud dubie dis-
sentire potest; atque ita in sensu composito dissentire
non potest, feci in sensu diviso; quam bellè, im-
modo in neutro sensu dissentire potest; non in compo-
sito, ut dicas, in quo necessariò consentit; non in di-
viso, cum fieri nequit, ut dissentire dicatur voluntas
illigatia, qua non inesse, vel adesse censetur; Sed,
inquires, Thomistæ adhuc illam distinctionem, ita
est, sed ab aliis impugnatur; sed in alio casu; sed in
alii materia, nimirum prædeterminationis, non di-
vinæ gratia, sed in actu secundo, non primo; sed

consequenter, non antecedenter; sed in similitate potentia, non in potentia similitatis; uter sit, nunquam Thomistæ dixerunt, nullam necessitatem libertari obesse, præter illam, quam ipsa coactio inducit; & hæc est hæresis ab Ecclesia damnata in tercia propositione: idque in Jansenii sensu; id est, secundum proprium & vulgarem sensum, quem prædicta Jansenii verba præferant; nunquam Thomistæ ita loquuntur sunt, neque hanc modò necessitatem, quam coactio inducit, amoliri conantur, quod certè longè facillimum est, cùm nec illorum adversarii eam unquam tribuerint prædeterminationi Phylæta, sed omnem aliam antecedentem; non ita Jansenius; frustra igitur ad Thomistas configuitis.

V. Calvinus autem re ipsa vobis scum sentit, & votentur dissentit; nempe ille facile admittet, per gratiam illam, eamdem profecto cum sua, efficacem à se præcisè, necessitatem coactiois minimè induci, sed aliam tantum antecedentem, per quam tam & libertatem & meritum proprium destrui vult; in quo, ut dixi, votentur vobis adveratur; vultis enim illum modum operandi, quamvis cum necessitate cojunctionem, liberum adhuc dici posse; Calvinus hoc concoquere non potuit; id est, hunc loquendi modum approbare, ne suas theses omnium ludibrio exponeret; quis enim nec sit, liberum opponi necessario; id quilibet non fieri, quod necessario fit; à quæ igitur Hæreticus fuit; sed longè melior Grammaticus; & quæ malè sentit ac vos; sed longè melius loquutus est: præterea, in illa actione, quæ non esset libera, sed necessaria, ut nullam bonitatem moralem, ita nullum meritum proprium aguovit; unde ad ipsa Christi merita configere debuit, homini per gratiam illam attributa; quemadmodum per sacramenta attribuuntur: in quo certè non tam incepit, quam vos, qui merita propria in actione necessaria & minime libera collatiss; merita propria insunt quidem actionibus nostris, idque per divinam gratiam, quam Deus benignè nobis impertitur, ex meritis Christi, & quisquis hoc negat, hæreticus à nobis reputatur; at si quis vobis scum statuat, actionem necessariam, consequens est, ut dicat, nec libertatem, nec merita propria inesse; unde hic Calvinus error propria negantis merita, ex primo illo necessaria operationis ortum duxit, ut dixi; nec unum sine alio congruerat adstruere potuit: vos igitur cum Calvinio eratis, quod gratiam efficacem à se præcisè statuatis, quæ necessitatem antecedentem inducit, non quidem coactiois, sed aliam; errat Calvinus, quod libertatem homini eripit non tamen errat, quod indè nimis, per necessitatem illam destrui, concludat; in quo tamen eratis, qui destrui negatis, erratis, inquam, non quidem theologicè, sed philosophicè; errat denique Calvinus, quod nulla merita propria ex actione necessaria, quamvis alioquin voluntaria, profluere dicat; in quo tamen vos eratis: idem igitur error est, necessitatem antecedentem, libertatem destruccionem, propriaque meriti carentiam adstruere; & quamvis primùm tantum expresse ac dñe adstruatis, cum tamen secundum & tertium exprimo illo necessario consequatur, quæ nobis utrumque imputamus; unde, ut dixi, vos inter & Calvinum in re ipsa omnino convenient; in modo loquendi, ab eo differtissimis, quamquam ille congruentius loqui videatur.

VI. Quod autem dics, impietatem Lutheri à Tridentinâ Synodo anathemate percussam, qui non magis nos, quam res inanimas ad salutem nostram

conferre, afferebat; rectè quidem; sed male intelligis; nec enim S. Synodus Lutheri mentem fusse prætavit, quod voluntas à Deo morta, nihil omnino regret abfolitur, sed quod meritum, & quod obudemam justificationis gratiam: nam revera S. Synodus italo quirit, nihil cooperari afferendo Deo exultant, que vocanti, id est, gratia, quæ Deus exultat & vocat enim voluntas Deo assentitur, & consentit, hanc dubiè agit; consensus enim voluntatis est actione, lebat autem Lutherus, volebat Calvinus, contentus illum nihil prorsus conferre, quo se homo ad necessitatem justificationis gratiam disponat, ac preparat, & quod hoc nihil omnino agere, velut certe quoddam, & merè passim se habere: sed cui haec althero proprobrias? qui es in eadem damnatione, cum vestra pariter impietas, ab Ecclesia fulmine percussa fuerit in tercia propositione; hic enim in justinodi errorum Lutheri & Calvini fons est, qui hi statuerunt vobis scum gratiam efficacem à se, hoc Ecclesia præcisè non damnavit, inde necessitatem antecedentem inferti voluntati, quæ voluntate sentiuntur; & hoc Ecclesia in utriusque damnatione, & hanc, ut hæreticam Ecclesia in utriusque damnavit errorum Lutheri, quod damnatio assentiendo divinæ gratiæ nihil mereatur, id est, nihil agat, quo se præparat atque disponat ad obtunditam justificationis gratiam: unde tam haec propositio in sensu Jansenii, hæretica est, merent homo assentendo necessario divina gratia, est hæretica, quamvis in sensu Luthert, homo assentiendo divina gratianum retur; idem portò utriusque fons est; omnium gratia efficaciam à se Janseniano, vel Calviniano modicata; ita ut afferat necessitatem antecedentem assentiendo; unde Calvinus deducit hanc, hinc quo assentiendo divine gratiæ nihil mereatur, consequens est optima, sed falso est, immo hæretica consequens; Jansenius vero hanc deducit, ergo homo assentendo meretur; verum est consequens, sed hinc consequentia; unde Ecclesia prudenterdamnit, propositionem illam, quamlibet libertati coactiois ad merendum excludit. Pater igitur, come propositiones syllogismi hujus à vobis admittuntur, assentiendo divina gratia meretur, sed necessario assentitur; igitur assentiendo necessario, meretur: Calvinus primam negat, secundam admittit, tertiam ignorat, & negat, necesse est; Ecclesia vero primam admittit, ut dogma fidei; secundam & tertiam negat, hæreticas; itaque, partim cum Calvinio, partim cum Ecclesia convenit: Calvinus meritum proprium negat; quia necessarium voluntatis assentium statuit; Jansenius assentium necessarium ponit, sed meritum proprium non negat; Ecclesia meritum proprium adstruit, sed assentium necessarium negat; clavis in utramque partem; admittit in utramque partem; cum Ecclesiæ proprium, & cum Calvinio assentium necessarium permuteat vices; utrumque Calvinum anterius renunciat; admittit meritum proprium, et sensu non certè necessario, sed libero: Hinc veritatis appositi quidam Calvinistas molliores vocant, pater ex dictis.

VII. Sed horrendè exclaims & expostulas de sensu, qui hanc vobis & Jansenio vestro calumniam assingunt: quamvis à Calvinistis omnino differtissimam

nam vultis, voluntatem ita per divinam gratiam moueri, ut gratia diligenter possit; ita tamen, ut proximo Dei in voluntates nostras dominio, quidquid per voluntatem, semper exequatur; ita temperata cum libertate gratia, ut nec gratia libertas, nec libertas quidquam detrahatur immutabilis Dei voluntas; miris enim modis, Deus hoc operatur; infusa scilicet cœliquidam suavitate, carnis superante delectatio- nis voluntatem denique secundum id, quod am- plius delectari, operari, necesse est. Et hæc sunt, in- tenuit, catholicæ de gratia doctrina principia: Hæc- que hujusmodi quamplurima dicitur non cessa- ri quamvis censes ab Annato aliique rejecta; qui etiam multas Jansenii de hoc argumento contradic- tiones expouere: quamquam yosipis latius super quædam etiam loco, exponit: vis hominem gratia diligenter posse, nimis efficaci à se; ac proinde si- stent utramque posse; assentire scilicet, & dissentire, dissimilare scilicet potentia, ut vocant; vis autem, genitum illam efficacem atque victricem talis sem- pere, ut carnis delectationem supererit; ita ut ma- gis gratia polleat, quam concupiscentia; conclu- denique, voluntatem semper operari, secundum id, quod amplius delectat; & hoc necesse est, inquis; coniugia; si enim necesse est, operari secun- dum gratiam, non potest operari secundum carnem; quia nec dissentire gratia victrici & efficaci nihil aliud est dissentire gratia, quam secundum car- nem operari; nimis eo causa, in quo ad vincendam concupiscentiam gratia conseruit: hæc germana est Jansenii doctrina; si vis concupiscentia major est, voluntas habet plenissimam dissentienti gratia possum, eamque proximam & immediatam; dissentendi vero, mediata, remota, imperfec- tum; si vero vis gratia major, habet voluntas plenissimam proximam & immediatam dissentienti, dissentendi vero, remota; si vis æquales utriusque voluntas caret proxima & immediata potestate dissentendi & dissentendi; nulla igitur est voluntate & optio, nullum arbitrium, nihil ad libi- um illo causa.

VIII. Hæc profectò doctrina Catholica non est, ut Augustini, vel Thomæ, sed Jansenii, Calvini, Lutera, & in his ab Ecclesia sapientius damnata; provocata quidem Jansenius ad Augustinum, cuius adden- dum alio loca; ut & Calvini ante illum; sed Au- gustinum à vobis Annatus, non uno libro, plenissi- mè indicavit, profertque Augustini clarissima & di- maloca, de quorum sensu ambi non potest, quia- squalidam obscura & ambigua prudenter ex- plicat; nec enim, opinor, clara per obscura explican- tur, sed obscurantur. Deinde concedimus quidem, supremum in voluntatem nostram Dei dominium & imperium, quod sicut, ut in nobis semper voluntatem suam exequatur; concedimus etiam, ita gratiam ab eo cum libertate temperari, ut nec gratia libertas ob- skepsis gratia libertati, & hoc Denim miris modis o- perari; sed alio modo, quam Calvini & Jansenii; im- mobile modus miris profectò non esset; vult enim Deus gratiam prævalere carni, sit major vis gratia, quam carnis; vult carnem prævalere, sit minor vis gratia, quam carnis; vult neutram prævalere, sint equalis utrumque vires; magnum hic mysterium es- t, non videatur, en tibi duo pondera librata, A & B, equalibus distantiis, vis pondus A deorsum ire; sit major vis attollit à B, & elevari, sit minus; vis equi- librari, sine equalia; si nihil aliud inest, mirus modus non est; vincit, quod maius est & prævalit; sed nulla hic libertas, nulla indifferencia activa, nulla electio,

ex, probata voluntate; moralium nequissimum & mendacissimum, os impurum & falsum; non quan hoc Molina & nullus Jesuita unquam adstruxit; immo repugnatio loqueris; quid enim est asserti gratiae, nisi velle, aut nolle illud, ad quod voluntum, aut nonendum divina gratia voluntatem movet? illud quippe est, divina gratia connitit, vel ut ajuor, cooperari; repugnat autem gratia cooperari, nisi simul gratia operetur; illa igitur operatio a gratia simili & voluntate proficiuntur; Molina igitur, vel illas moralium, qui terminos & voces intelligat, negare non potest, assertum illum, quo voluntas gravia afferuntur & cooperatur, ab utraque proficiunt, juxta illud, non ego, sed gratia Dei mecum, nemo etiam Catholicus negat, Deum in nobis operari velle & perficere, pro bona voluntate; sed non solum; si enim bona voluntas est, haud dubie vult, adit, operatur, sed non sola; gratia item, sed non sola; utraque igitur; non ita quidem, ut hoc una, & altera illud; sed totum utraque, communis quodam & individuus natus, vel influxu praestet, a scholiarum vocibus prudens abstineo, quas profecto non intelligeres, vel solitis cachynnis exciperes; sed pudet cum homine rerum Theologicarum ignorassimo, de iisdem disceptare, ne quis tritum illud occinat. *Assim ad Lyram.*

XI. Sed tandem crepitul ueluti in variis diu gyros & orbes & circuitus stylum flexiti; sed cum plus ultra minimè pateret, ac te urgeret Annatus, disertumque Ecclesia oraculum opponeret, quo scilicet propositiones ut Jansenii, & in Jansenii sensu damnantur, cum nodum istum solvere non posset, uno i-
tatu scidit; erravit in hoc Ecclesia; inquis, quia scilicet Calvinii sensum Jansenio effinxit, a quo tam longissime absit; utrum absit, quoad efficaciam divina gratia, satis constat ex dictis, supra; & ex disertis utriusque verbis; sed cum Ecclesia in damnatione dictarum propositionum Calvinii non meminiret, nec sensus Calvinianus mentionem fecerit, ac proinde Calvinii sensum Jansenio non affinxerit; nihil horum lego; sed tantum illas propositiones in sensu Jansenii damnavit; quaro ex te, in quo erraverit; quia inquis, sensum Catholicum Jansenii ignoravit; id est, sensum haereticum in propositionibus attribuit; quarum tamen sensus Catholicus est; id est, ut diserte dicam, erravit Ecclesia, in damnatione illarum propositionum; nempe ut jam supra ostendi, Ecclesia nonquam damnat propositiones, nisi in sensu proprio, legitimo, nativo, vulgari; nec alterius sensus, saltem ut plurimum, mentionem ullam facit; ut accidit in prima istarum propositionum damnatione; quia tam sententiam & definitionem Ecclesia, per fraudem impiam, erectis diversorum sensuum columnis, eludere voluit; nova constitutione Ecclesia illas damnavit in sensu Jansenii, id est, in sensu proprio & legitimo illorum verborum, quibus comprehenduntur, quia scilicet in libro Jansenii extant: hoc certè ultimum, quod scilicet verba illa extent in libro Jansenii, non tam definit Ecclesia, quā ut notorium accertum supponit, & statuit; ita prorsus, quando proponit fidibus Canones Tridentini, non tam definit, concilium illud exitisse, quā ut notorium supponit, item quod Innocentius damnavit illas propositiones in sensu proprio, supponit, ut notorū, & declarat, ut solitum; quod autem Ecclesia damnat eas, in sensu Jansenii, id est, in sensu proprio illorum verborum, quibus expressa sunt, & quae in libro Jansenii extant, certum aliud est, & notorium est; non est hęc qualio facti, sed juris, & dogma fidei; sic enim pariter omnis Ecclesia definitio eluderetur;

cum ad sensum quemlibet improprium traducat.

XII. Erras igitur, mi homo, cum dicis, hanc iugum esse hujus contentiois, quis sit Jansenii sensus quod est; immo errasset Ecclesia, si Calvinius sensum Jansenii tribuisset in damnatione tertie propositionis, in qua Jansenius assertit, ad merendum sita est libertatem a coactione; quod tamen Calvinius negat; recte tamen mones, non de syllabis, de item de verbis, quibus propositiones expresse sunt, ut quippe in Jansenii libro extare, non negas, sed dejecto verbis & syllabis sensu litigari; a vobis, opinio, nullam enim de sensu item moventis; cum Ecclesia item omnem super hoc, a vobis temere mean terminarit, & damnari propositiones illas, non in sensu Calvinii, id est, in sensu proprio verborum, quae apud Calvinum extant, sed in sensu Jansenii, id est, ut iterum dicam, in sensu proprio verborum, quae libro Jansenii extare notorium est. Non agitur enim de Jansenio damnando, id est, de Jansenii pericula, hanc causam Ecclesia nec discussit, nec defensionem tantum damnavit Jansenii propositiones; hoc ies, Ecclesia, errore, non personam errantem submittit; & sane prudenter, cum Autor, qui panobrat, omnia sua Ecclesia iudicio ac censuræ subcepit, liber tamen confixus est, & doctrina damnata. Hic autem saltas extra chorum, dum revocas demissum Amici sententiam; sed omitto, cum jam supra intellectum imposturæ vestrae super hoc plenissime dñm fuerint; nugas item, cum iterum disputas, velle propositiones sint in Jansenio; non negastamen, reba illa, syllabus illas, quibus exprimuntur, in Jansenio extare; quia, in quibus supra, non de syllabis, sed de subiecto syllabus sensu litigatur. Quod spectat suffragium. Commisarii sancti officii, cuius fragmentum adducis, nullius momenti res est; non quia hujusmodi suffragia ut suffragia damnata sunt, tum quia non unius, vel alterius Theologi suffragia, sed unius Iudicis sententia causa definitionem merum. Multa deinde in falsa interserit, nimur iudicata hanc sinistram opinionem de Jansenio, Porphyrii instillasse, convictum Molinam a Jansenio plurimum quinquaginta errorum; legitimo ratioque probat causam decisam non fuisse; Christianos a Porphyriiibus impotenter dominata premi; fucum factum fuisse, in hac scilicet causa, Romanis Pontificibus, ac proinde illos errasse; cum etiam hac falsa, impia, contumeliosa & iis hominibus digna, qui ponant in celum suum. Loca multiplicas ex Gregorio, Bernardo, Alexandro III. sed ad rem nostram non pertinent, in factis singularibus, quae ad fidem non pertinent, sed ad lites, crimina, judicia, beneficia, aliasque contentiones, extra rem fidei, & morum; Ecclesia sensum mutare potest, immo & falli; sic Damasus ab Apollinari, Zosimus a Celestio, a Pelagio Innocentius, aliique ab aliis decepti fuerunt. De Honorio jam pra, & alibi.

XIII. Ab usu Ecclesia & fide non est alienum, quod Christi Vicarius in aliis, que ad fidem non pertinent, in fersis & defectibus sit obnoxius; non enim Christus, ut illius justitia, caritas, prudens, integritas, diligentia non deficit; sed una dumtaxat fides; quod hinc, aut non sint antipodes, quod Diogenes corpus Luteræ sit, aut R. Hispanæ, quod certa moveantur, aut sint; res divinæ hec non sunt; non quam Ecclesia damnavit, ut hereticos, illos homines, qui haec adstruerent; prudenter qui dem interclusi, vixit alias opiniones, quibus nonnulli fidei abu-

alii poterunt ad proprium sensum S. Scripturæ adserandum; si quis hypothesim Copernici unquam demonstraret; non dubitabat Ecclesia, textus illos Scripturæ, quibus terra quies adstruitur, in sensu figurato & metaphorico explicare: ac communis regulamentaria standum est, nimirum Scripturæ locuta in sensu proprio & literali, ut vocant, intelligendum, quiesque abfusio ita intelligi potest; demonstrata, si possemus, terram moveri, & statim Ecclesia determinatum suum abrogabit; sed dubito, an præstare unquam id valeat. Itaq; probè distinguenda sunt hujusmodi scripta, præcepta statuta, decreta, & varia dispensationes, quæ ad res fidei non pertinent, in quibus per incogitantiam, ignorantiam, imprudentiam, immo & injustitiam delinquunt possunt, non absumus, à definitionibus & constitutionibus fidei: in his Ecclesia errare non potest, secus verò in illis, quæ per sarcasmum, pro singulatim illo tuo in sanctam fons. Sed em studio elevare non dubitasti; sed illa omnino, quæ impie & insulsa blateras non juvant: nunquam enim Ecclesia in damnatione alicuius propositionis, ut heretica, in sensu cuiuslibet Auctoris, sed in proprio vulgari & legitimo errori obnoxiam posset, compreses: nunquam dixit Ecclesia, damnatione propositionem ut hereticam, in sensu Hoc vel Liberis, vel Theodoreti, profer quævel quælibet: nunquam dixit, damnamus ut hereticam sententiam Galilæi de motu terræ: aut Virgilii, aut Antipodas: aut Paracelsum, de corpore Dioptricæ: sed cum impio & insensibili agere pudet: & tamen, ne Catholici hoc mihi dedecori versutum sit.

XIV. Rectè tamen subdis, ex oculis & sensibus, si hinc cognitionem petendam esse; ita illam petit Ecclesia: Jansenii Augustinum examinari, discere, & accurato studio perpendi, jussit; multa illius exemplaria, ut pluribus distribuerentur, afferri curare, quidquid obgannias; verba illa, quibus expressum est propositionem, in eo reperta; idque non uno loco, ut rite scis: nec quisquam, opinor, vestrum id negat; sensum quippe, non verba & syllabas curatis; ut verbo, nihil omnissum, quod ad definitionem convertere pertinet, nec ut ipsam est testatur Ecclesia, nisi, quo ad hoc, diligenter excogitari potest: uno verbo, nihil aliud queritis, nisi effugia; sed præclara: quæ nisi enim definitionis Ecclesia in re fidei tenet, nemo vos eximat Hereseos noxae; damnatio Ecclesia propositiones Jansenii, ut hereticas, in sensu sensu; negatis esse Jansenii: ambiguum dicitur illi: propositione quippe constat litera & sensu, ut verbo & verborum significatione; verba enim sunt veluti corpus & sensus, veluti anima propositionis, negatis, esse Jansenii secundum verba? minime sensu; cum notorium sit, verba illa extare in Jansenii libro: & hoc agnoscitis ultra: negatis tamen, condicere secundum sensum; benè est; alioquin, si quæ verba illa, syllabas illas contineri negaret, non summi hereticus, sed stultus omnino esset; loquacem de iis, qui Jansenium legerunt, & latine loquuntur; ita quæ non de verbis sed de verborum sensu disputato est; dicimus cum Ecclesia, esse hereticam sensu Jansenii, id est, in proprio verborum sensu, quæ in libro Jansenii extant; vos verò negatis; & hoc vocas contentionem de nihilo, de re levicula; sed quisquis propositionem in eo sensu hereticam esse, negat, in quo illam Ecclesia damnavit, est hereticus; quod revera nisi dicamus, nullus jam quisdam namus illas in sensu verborum proprio; igitur in Jansenii sensu; nihil aliud volumus; O utinam Willême, sed vereor, ut aliuin, à nostro sensum proprium verborum illorum, quæ in Jansenio extant, commenti fueritis; sed jam ad ferulam grammaticorum amandandus es, ut emendatus sensum proprium verborum discas; hoc profectò insinuare est; & cum æquæ notorium sit, hunc, vel illum esse proprium verborum sensum, ac notorium est, hæc verba in Jansenii libro extare, utrumque negare, æquæ stultum est: illorum certè imitari exempla voluimus, qui ut debitas criminibus fugerent peccatas, infamiam simularunt; vos saltæ infamia erores vestros tege revelletis; stultum quippe est, res notorias negare; hæc tamen ad speciem; cum igitur vos malitia potius, quam infamia duci, omnibus perspicuum sit, ne enim tam male artes in mentis impotem quadrant: nullus in dubium revocet, vobis probè constare, & hæc verba esse in Jansenio, & hunc proprium esse verborum illorum sensum, in quo ab Ecclesia propositiones damnatae fuerunt; sed vos secus sentitis; nimirum, eratæ ipsam Ecclesiam; undeut primos errores sartos teatofque servatis, novum errorem cuditis; nam & propositiones Jansenii, in Jansenii sensu, non modò non hereticas, sed præcipua fidei dogmata esse vultis; & in hac damnatione, Ecclesiam eratæ non missari modò, sed dicitis & prædicatis. Quisquis ignorat peritus vos pro hereticis non habuerit, nisi resipiscatis, quod vix spero; Ecclesiam profectò non ac proinde ille mihi, si non Echthri & Publicani, supècti saltæ hominis loco est.

XV. Lepidum porrò est, quod subdis; nimirum non Ecclesia, sed solius Societatis interest, infamia Jansenium & Jansenistas aspergi, atque ut inde pendebat Ecclesia tranquillitas, hoc aperiri, magni resultisse; quo recte & Jesuitarum artibus, nullum in Jansenistis errorem, nullam in Ecclesia heresim esse, patetceret. Cur amabò Societatis interest, damnari Jansenium, nisi quis Jansenii doctrina, Societatis doctrina de divina gratia est opposita; ita prorsus; hinc, catholica in Jansenio, impio verò in Molina dogmata habetis; quod certè Societati maxima gloria vertitur; cum enim Ecclesia doctrinam Jansenii, non utcumque, sed ut Jansenii, & in sensu Jansenii, vobis licet ringentibus ac ferventibus, damnaverit, inde oppositam, quæ est Societatis, ut ait, non parum firmata censenda est; oppositam, inquam ut dicas, quamquam Societas sibi tantum non arrogat; sed hæc dico, ut velinde pateat, quæ strenue Societatis doctrinam impugnes, qui tamen vis Jansenianæ directè oppositam esse, quæ cum ab Ecclesia damnata fuerit, ut heretica, inde oppositam, per te, quasi, ut sic loquaris; canonizatam fuisse, queretur: Ecclesiam demum à Jesuitis violatam esse dicas; bellè, immò bellissimè; dum vos Ecclesiam vestris erroribus conspurcatis, blasphemis, & factionibus conturbatis, malis artibus circumserbere & in fraudem illigare tentatis, Jesuitis reclamantibus, vobisque palam obstantibus; Ecclesiam à Jesuitis violari, dicitis, & tanti referre; id à vobis aperiri, ut inde pendeat Ecclesia tranquillitas; ita est, prorsus; sic canes ovibus noxi, lupi salutares & benefici; quid plura, Regioporuenses in silenti proposito, ita religiosos esse, dicas, ut verearis, ne in hanc partem nimio plus incubuerint, dum taciti sinunt Jesuitas impunè baccharis rem prorsus ridiculam, si quando alias totam Europam libris & satyris vestrīs, adversus Jesuitas, implevisis; omnia præla fatigasti; nullum scribendi finem hodiernum

dienum facitis; sileatis tamen, & taciti Jesuitas, qui vix missarunt ab aliquo anno, impunè bacchari finitis; quid vis dicam, in rebus notoriis mentiri, Jansenianum est: uno verbo, ideo damnari errores vestros Jesuitarum interest, quia interest Ecclesia; immo nunquam alias magis interfuit: cum nulla unquam Hæresis in Ecclesia existet, quae pluribus ingenii, factionis, patrocinii, auctoritatis, pecunia ac cæterarum malorum artium subsidis valuerit; Ecclesiam intra Ecclesiam impugnatis; res sacras sacris iniiciatis proculatis; & vano falsoque restauranda religionis obtenui, religionem ipsam destruitis. Est Deus in cælis, mihi credite; homines fallere potuistis, forte volentes; Deum tamen nunquam fallere poteritis; huc volo vos; quamquam eriam homines, suo tempore, serius forte licet, fraudes & iudicationes vestras erroresque agnoscet; nec non posteritas Arianos inter, Nestorianos, Pelagianos, Lutheranos, Calvinistas, aliosque Hæreticos, Jansenistas etiam erroribus suis pares, ed malitia & nequitia superiores, detestabuntur.

qui rem hanc, pro eo, quo sunt in Jesuitas affectu, impensè sollicitarent; brutum igitur fulmen fuit & multus sine cuneo fragor.

II. Blasphemum autem dictu est, tantis celere Deum Autorem & promotorem fuisse; non potest, nequissime mortali, tantam errorum vim, covitiorum, calumniarum; tot falcatas, impollras, & impia dicta; tot iudicis & scurrilia, Deo ac singulare divinae providentie consilio astringentibus; id horribile scandala; optimi cuiusque officionem: id commodi & utilitatis Ecclesia retulit, ut ex officina vestra prodire doluerit, tam horrenda impietatis monstra, quæ vix atas præterita in Hæreticis aliisque flagitiis hominibus tolerasset; rara certè libellorum famorum & maledicentiarum specimen; hæc est eloquiora vestrorum, hæc plausus Epistolæ vestri Montaltii materia; cum autem perditissima sit hæc, ea profectò, quæ narras, de mente & consilio Montaltii, nullam prorsus merentur fidem; non casu quodam, crede mihi, sed manifesta confusione, in Jesuitas quidem ad speciem, ledigia, in Ecclesiam & religionem; ut jam suprà erat caputibus evici, quæ hic non repezo; tu nō tantus ille inde plausus à vobis relatus fuerit, probabit infra, ex decreto Parlamenti Provincie, non a decreto Regio Parisiis dato, quibus literis tuae tuis Notis Carnificis manu, flammeis publicè tradita fuerunt; item ex Romano decreto, quod jam aliis ad te misum fuit; hinc ut vides, tuis plausibus etiam festivi, ad majorem commendationem & luminis augmentum non defuerunt; hæc tamen pars modestia, si superis placet, prudenter retinendis & solitè figurâ usus, paucos homines vestrum patiunt, vobisque similes, & factione coniuncti, communis latem odii, adversus Jesuitas, vel curiam Romanam, qui mendacio plausu, hascens prosequuti sunt, in totam Galliam, immo & Europam universam commutasti; illæ certè risum patiunt, multis tamen lacrymas moverunt, qui deplorare satis non poterant, petulantissimum hereticum & convictum impostorem Ecclesiasticis hominibus, immo & ipsi Ecclesia tam impunè insultare.

III. Damnata est, inquis, ab inferiori sacerdotum ordine Jesuitarum doctrina, quam Montaltius in suis literis insectorum erat, immo & multis Ecclesiæ præjudiciis perstricta; sed quinam sunt illi Sacerdoti superioris Ordinis? pauci Parochi, celebrissima Ogdoads; sed qua auctoritate? defere quidem illam poterant, non tamen damnare; quies eos Judices constituit? eorum scripta referre non juvat; cum enim partim ex Montaltii literis excerpta fuerint, & partim traductæ in tuas Notas, abundè singula recta fuerunt: Unde prodierint, notocum est, utræ Notæ dixisse memini; ex tam lutulento & impuro fonte, nihil puri laticis profluere potuit; Quam raro sit Ecclesia illa, qua gravibus præjudicis Jesuitas perstrinxit, divinare non possum; nisi forte unius Cironum pro universa Ecclesia accipias, & immensam molem arte nova diminuendi, in minimum quid contrahere volueris; Illustrissimi Praefulges in suis Comitatis Parochorum accusationes neglexerint, & inter & i Caroli institutiones edi, & tota Gallia spargi solerent; quis non tam pium, quam justum conseruari? O urinam multos Carolos habemus, & Pauperes sanctissimos, qui Christi gregem exemplo & verba pascant, & aliorum mores in suis forment. Quod dictis, Societatem scribendæ apologizæ uni suorum pa-

PROLOQUII TERTII Confutatio.

I. Prologum haud dubiè in scena egisti, Wilelmus Wendrocki; utpote qui totus es in proloquo; quid mirum, Histrioni servis, qui suam cuique auctorum personam assignat, actibi præsertim Prologū personā satis ignobilem; cum autem jam bis prælūdies, denuo prodis in scena, ut tertio & quartu proloquaris; & statim initio in laudes tuas & tuorum effusus, fructum illum exagerras, quem ex Montaltii litteris, & tuis Notis Ecclesia cepit; hoc consilium orrum & gubernatum à Deo fuisse, dicas; vota vestra suprà spem ab eo fortunata, & à divina providentia ad Ecclesiæ commodum definata; consilium deinde Montaltii aperis; qua fide & sinceritate; nativa certè & Janseniana; hic etiam innuis, in comitatu Sorbonicis, in quibus Arnaldi doctrina discussa est, nihil serium, aut solidum versatum fuisse, sed furiles tantum & aequivocos vobis illigatas cavillationes; uno verbo de nihil aetatum; tum ad eos plausus conversus, quos tuus Heros ex primis Epistolis retulit, ita illi animos fecisse pronuncias, ut tantum opus auspicaretur, in quod deinde sola ductus Ecclesiæ necessitate ingenti contentione incubuit: hic autem elogium potius, quam proloquium adornas; stylum scurrilem & sales commendas; ardens ingenium, limæ laborem, & miram hominis sagacitatem deprædicas; accessit, inquis, totius Galliæ favor, plausus & assensus; prostrati ubique Jesuitæ jacuerunt; horro ab omnibus habitu; delata à Parochis Parisiensibus aliisque illorum opiniones ad Cleri conventum; sparsa huc illuc varia scripta; sed quid tandem horribilis tempestas? decretum est, ut S. Caroli Borromei Institutiones in lucem denuo ederentur, & omnes Galliæ Diœceses peraderent; ne una quidem propositione, ex tanto illarum numero, quas Parochi detulerant, damnata, vel prohibita; quamvis alioquin non decesserent multi,